

# OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA, MESURES I ACCIONS

---

6

# 6 – OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA, MESURES I ACCIONS

## QUÈ SÓN ELS OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA

El Conveni europeu del paisatge insta en el seu article 6 les diverses societats europees a definir uns objectius de qualitat paisatgística, i els defineix a l'article 1 com "la formulació que fan les autoritats públiques competents de les aspiracions que tenen les poblacions pel que fa a les característiques paisatgístiques del seu entorn". Com a punt de trobada entre les aspiracions de la ciutadania, l'opinió dels experts i les polítiques públiques en relació amb el paisatge, els objectius de qualitat paisatgística plasmen, de manera fidedigna i després d'un procés de consulta i participació pública, la meta final que una societat es marca a si mateixa en termes de millora dels seus paisatges. Els objectius de

qualitat paisatgística tenen, per tant, un rang estratègic i faciliten l'avenç cap a una nova cultura de la gestió i l'ordenació del territori que exigeix grans dosis de sensibilitat paisatgística per part de tots els agents que hi intervenen i de la societat en general.

Els objectius de qualitat paisatgística són, doncs, la declaració de les preferències paisatgístiques d'una societat, després de conèixer-ne la bona o mala salut d'un paisatge, els seus valors, i de detectar-ne les dinàmiques emergents. Parteixen d'una visió integrada del paisatge i tenen la capacitat de construir ponts entre amplis sectors de la societat (polític, cultural, econòmic...) i trobar els punts intermedis i els consensos entre visions que sovint són contraposades. Dit d'una altra manera, els objectius esdevenen una referència de primer ordre per a les polítiques territorials i sectorials, entitats i societat en general, per continuar avançant cap a un país amb uns millors paisatges que repercutixin positivament en la qualitat de vida dels ciutadans.

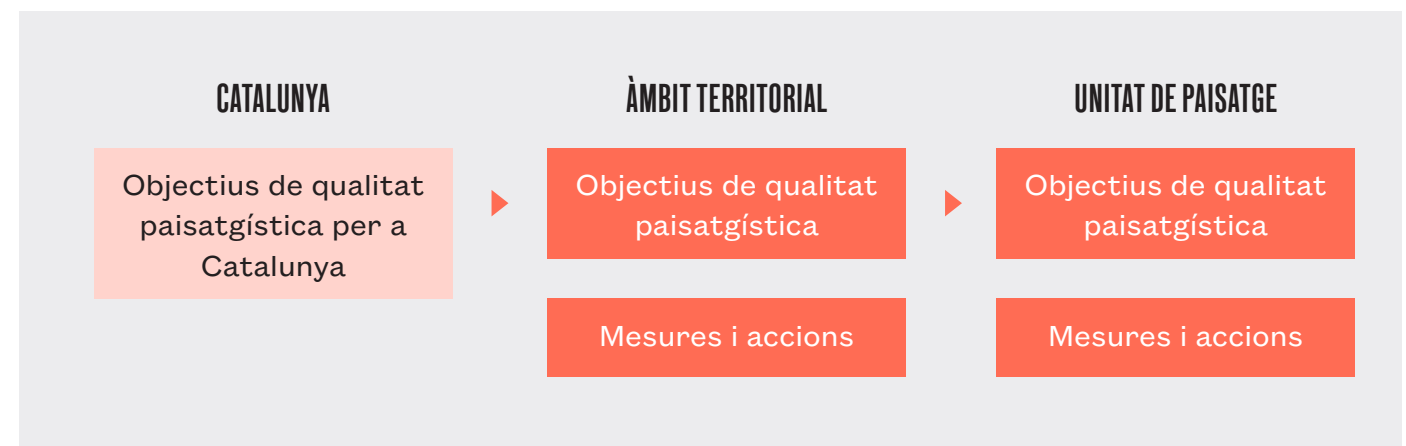
Els objectius de qualitat paisatgística responen a la pregunta, tan senzilla i complexa alhora, de "Quin paisatge volem?", i han d'influir

en les agendes del futur. En aquest sentit, han de ser tinguts en compte a l'hora de formular les directrius dels plans territorials parcials, dels plans directors urbanístics i d'altres plans supramunicipals, a les cartes del paisatge, als plans especials, a les figures de protecció, a les polítiques d'adquisició pública de sòl i patrimoni, etc.

Més enllà de la incidència que tinguin en els instruments propis de la planificació territorial, urbanística o sectorial, o per a iniciatives municipals i supramunicipals de tota mena, els objectius de qualitat paisatgística també tenen

un fort component pedagògic i la funció d'incrementar la consciència ciutadana en relació amb el paisatge. També han d'actuar de guia i de marc de referència no només per a l'administració, en qualsevol dels seus nivells, sinó també per al conjunt de la ciutadania, tant en l'àmbit del que habitualment s'entén per societat civil com en el pròpiament individual.

L'elaboració dels vuit catàlegs de paisatge ha posat de manifest l'existència d'un esquema clar de nivells de formulació dels objectius de qualitat paisatgística, així com de les propostes de mesures i accions.



Esquema de formulació d'objectius de qualitat paisatgística

# OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA DE CATALUNYA

De la llarga i variada llista d'objectius de qualitat paisatgística definits a mesura que s'han anat elaborant els catàlegs de paisatge, tant per als vuit àmbit territorials com per a cada unitat de paisatge, n'emergeixen deu que fan referència a aspectes que són comuns a la major part de Catalunya; són els objectius de qualitat paisatgística per a Catalunya.

Els objectius de qualitat paisatgística per a Catalunya tenen un rang estratègic. No es tracta d'un pla d'actuacions per a la millora dels paisatges de Catalunya. Tampoc alguns dels objectius són assolibles només a través del compliment de determinada normativa, amb l'execució d'una llista d'actuacions o de l'aplicació d'una determinada gestió en un territori concret. Cal, en molts d'aquests casos, un progrés cap a una nova cultura de la gestió i una nova ordenació del territori que exigeixen grans dosis de sensibilitat paisatgística per part de tots els agents que hi intervenen i de la societat en general.

## Objectius de qualitat paisatgística de Catalunya

1.	Uns paisatges ben conservats, gestionats i ordenats, independentment de la seva tipologia (urbans, periurbans, rurals o naturals) i del seu caràcter.
2.	Uns paisatges vius i dinàmics –els existents i els de nova creació a través de la intervenció–, capaços d'integrar les inevitables transformacions territorials sense perdre la seva idiosincràsia.
3.	Uns paisatges heterogenis, que reflecteixin la rica diversitat paisatgística de Catalunya i que s'allunyin de l'homogeneïtzació.
4.	Uns paisatges endreçats i harmònics, que evitin el desordre i la fragmentació.
5.	Uns paisatges singulars, que s'allunyin de la banalització
6.	Uns paisatges que mantinguin i potenciïn els seus referents i valors, tangibles i intangibles (naturals, històrics, estètics, d'ús social, productius i simbòlics).
7.	Uns paisatges sempre respectuosos amb el llegat del passat.
8.	Uns paisatges que transmetin tranquil·litat, lliures d'elements dissonants, de sorolls discordants i de contaminació lumínica i olfactiva.
9.	Uns paisatges dels quals es pugui gaudir sense posar en perill el seu patrimoni i la seva idiosincràsia.
10.	Uns paisatges que atenguin la diversitat social i contribueixin al benestar individual i social de la població.

# DEU OBJECTIUS DE QUALITAT PAISATGÍSTICA PER AL PENEDÈS

La formulació dels objectius de qualitat paisatgística del Penedès ha obligat a rellegir, a reinterpretar i a repensar contínuament la realitat del territori penedesenc i dels nous paisatges que hi emergeixen. El procés finalment s'ha concretat en **deu objectius de qualitat paisatgística**.

Darrera dels deu objectius de qualitat paisatgística del Penedès hi ha la voluntat d'afavorir i potenciar la diversitat i el caràcter dels paisatges penedesencs i apostar per una qualitat que repercuteixi positivament en el benestar de la població, generi oportunitats econòmiques, dinamitzi culturalment i socialment el territori, i afronti amb garanties les incerteses i els desafiaments del món contemporani, com el canvi climàtic o les conseqüències de la crisi sanitària global. Per a fer-ho, caldrà també generar i construir paisatges nous, i això implica la creació de sinergies, complicitats i interdependències entre els agents del territori, des de la proximitat al territori i a partir de l'experiència quotidiana. Els objectius de qualitat paisatgística també potencien aquells valors dels paisatges que poden contribuir a la transició cap a un nou model de valors col·lectius, com ara la cohesió, la solidaritat, la diversitat, la cooperació, el bé comú, la integració, la convivència, la tradició o la innovació, entre altres. Els objectius de qualitat paisatgística del l'àm-

bit del Penedès han considerat els aspectes relacionats amb el paisatge que són més significatius per al conjunt del territori penedesenc o que són aplicables a més d'una unitat de paisatge, i tots ells són coherents amb els objectius generals de qualitat paisatgística de Catalunya.

Vivim en comunitat i hi compartim les nostres percepcions i vivències del paisatge. Per això el procés d'elaboració dels deu objectius de qualitat paisatgística del Penedès ha partit dels resultats obtinguts en el procés de participació endegat amb l'elaboració d'aquest Catàleg. Integren, per tant, les aportacions realitzades pels representants de les administracions locals i de les entitats del territori relacionades, de manera directa o indirecta, amb la intervenció en el paisatge, així com per la ciutadania que hi va participar. D'aquesta manera, els objectius, es fan ressò dels resultats de les sessions informatives, dels vuit tallers de caracterització i de proposta, i de les opinions expressades per la ciutadania en la consulta ciutadana en línia. També s'han formulat a partir del resultat de les reunions que l'Observatori ha fet al llarg del procés d'elaboració del Catàleg amb representants d'entitats, d'empreses i de l'administració local per percebre les seves opinions sobre el paisatge del Penedès i per contrastar el contingut final del Catàleg.

Els deu objectius de qualitat paisatgística del Penedès són:

## Deu objectius de qualitat paisatgística per al Penedès

1.	Uns nuclis urbans percebuts com un conjunt harmoniós amb especial atenció a la silueta i a les façanes perimetrals i les entrades però, també els parcs, les places i els carrers.
2.	Unes infraestructures de mobilitat i energètiques amb una bona integració paisatgística, que garanteixin la permeabilitat (ecològica i social), i que promoguin l'observació i el gaudi del paisatge.
3.	Unes àrees d'activitat econòmica (industrial, comercial, empresarial, tecnològica, logística o d'oci) que es percebin com un conjunt ordenat a nivell global però, també, pel que fa a les parts configurades per les cinc façanes perimetrals, les respectives volumetries, els diferents espais lliures i els vials.
4.	Un paisatge de la vinya, associat a altres conreus o formant part d'un paisatge agroforestal, ben preservat, dinàmic i productiu, que mantingui la combinació de referents culturals (parcel·lari, camins, murs, barraques, pous, masies, cellers, etc.) que els dotin d'identitat pròpia amb la finalitat de motivar el valor afegit dels productes agrícoles.
5.	Uns paisatges forestals i agroforestals que compaginin l'activitat agrícola, ramadera i forestal amb els usos socials i les funcions ecològiques, i posant una especial atenció en les seves principals amenaces (abandonament, incendis, canvi climàtic, etc.).
6.	Unes fites i fons escènics de qualitat, preservats i revalorats, que mantinguin els referents visuals i identitaris del Penedès.
7.	Unes urbanitzacions integrades amb l'entorn però, també, amb uns espais i elements amb valor social i identitari dignes.



8.	Una façana marítima diversa, respectuosa amb les singularitats de cada lloc, amb un fons escènic del massís del Garraf de qualitat i amb una interfície entre la segona línia de mar i la primera ordenada i de qualitat.
9.	Uns paisatges fluvials, especialment de les conques dels rius Anoia i de Foix, però també de la resta de cursos hídrics, amb continuïtat i de qualitat tant en els trams urbans com naturals, amb l'assignació d'usos socials i naturals compatibles, la preservació del patrimoni industrial vinculat a l'aigua, i la revaloració de les façanes fluvials urbanes.
10.	Un sistema de punts d'observació del paisatge i d'itineraris que a més d'afavorir la interconnexió entre nuclis habitats penedesencs, emfatitzi les vistes panoràmiques més rellevants, i permeti descobrir la diversitat i els matisos dels seus paisatges.

## MESURES I ACCIONS

La Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, en l'article 11, apartat f, estableix que els catàlegs de paisatge incorporaran una proposta de mesures i accions necessàries per a assolir els objectius de qualitat paisatgística. Les mesures, tal com s'han concebut en el Catàleg de paisatge del Penedès, equivalen a criteris generals, estratègies, i pautes útils en els processos de planificació, gestió i projectació que contribueixen a l'assoliment dels objectius de qualitat paisatgística. Dit d'una altra manera, aporten reflexions prèvies i un conjunt d'advertències dirigides a l'acció de tots els actors que prenen decisions amb incidència sobre el territori (departaments de la Generalitat de Catalunya, comissions d'urbanisme, ajuntaments i altres administracions locals, empresaris i sector privat en general, entitats, etc.). Les accions corresponen a actuacions d'aplicació directa o iniciatives que, seguint els criteris establerts prèviament, també ajudin a l'obtenció dels objectius de qualitat paisatgística definits. En cap dels dos casos es tracta d'una llista exhaustiva, atès que l'assoliment de l'objectiu de qualitat paisatgística depèn en molts casos de dinàmiques que s'escapen de l'àmbit d'actuació del catàleg de paisatge.

La mesures i accions ha de servir, entre altres propòsits, per a la definició de les directrius de paisatge del Penedès que estableix la mateixa Llei del paisatge de Catalunya i que ha d'elaborar el Departament de Territori per a la seva incorporació en el planejament territorial. Així, en l'article 12, la Llei del paisatge estableix que les directrius de paisatge són les determinacions que, basant-se en els catàlegs de paisatge, precisen i incorporen normativament les propostes d'objectius de qualitat paisatgística en els plans territorials. La Llei estableix que els plans territorials parcials i els plans direc-

tors territorials determinen els supòsits en els quals les directrius són d'aplicació directa, els supòsits en els quals són d'incorporació obligatòria quan es produeixi la modificació o la revisió del planejament urbanístic i els supòsits en els quals les actuacions requereixen un informe preceptiu de l'òrgan competent en matèria de paisatge. Els plans territorials parcials i els plans directors territorials i urbanístics també poden determinar quan les directrius de paisatge són recomanacions per al planejament urbanístic, per a les cartes del paisatge i els plans de paisatge, i per a altres plans o programes derivats de les polítiques sectorials que afectin el paisatge. En aquest darrer supòsit, els plans o els programes que s'aprovin hauran de ser congruents amb les recomanacions de les directrius de paisatge del Penedès.

El present capítol, doncs, conté mesures i accions que poden contribuir a assolir cada un dels deu objectius de qualitat paisatgística definits per tot l'àmbit territorial del Penedès. Com s'ha comentat anteriorment, algunes de les mesures i accions proposats, per la seva naturalesa física i urbanística i la seva escala territorial, poden tenir una especial incidència en l'elaboració de les directrius de paisatge que han d'integrar-se en el planejament territorial. D'altres, poden generar, orientar i trobar la seva expressió en les diverses actuacions sectorials o en projectes d'escalas més detallades.

Els deu objectius de qualitat paisatgística i les mesures i accions d'aquest capítol es complementen amb una cartografia específica per a cadascun dels objectius de qualitat paisatgística. Aquesta cartografia forma part del capítol 7. Mapes.

# ACCIONS TRANSVERSALS

Hi ha determinades accions, de naturalesa més transversal, que depassen els 10 objectius de qualitat paisatgística, i que són aplicables a l'àmbit territorial del Penedès. Són els següents:

## Accions transversals

1.	Proposar la creació de figures de planificació i gestió supramunicipal, atès que el paisatge és continu, per tal que les diferents administracions consensuïn les accions de forma compartida i estableixin mecanismes de gestió conjunta. Les unitats de paisatge del Penedès, pel fet de compartir un mateix caràcter, poden esdevenir àmbits idonis amb aquesta finalitat, com ja està passant en altres indrets de Catalunya.	5.	Posar en valor la percepció del paisatge no visual (sonor, l'olfactiu, gustatiu, tàctil) identificant-ne els elements.
2.	Desenvolupar les Cartes de paisatge com a instruments de concertació i consens entre els agents públics i privats per acomplir les actuacions en paisatge. Potenciar la creació d'Oficines de paisatge o altres òrgans de seguiment de la implementació de les Cartes (especialment a les ja aprovades, com la de l'Alt Penedès i del Garraf).	6.	Impulsar mesures de promoció i reconeixement de bones pràctiques de gestió i ordenació del paisatge a través de premis, incentius, ajuts, etc.
3.	Fomentar la sensibilització de la ciutadania, de les organitzacions privades i dels poders públics penedesencs respecte al paisatge i als seus valors, respecte a la seva importància cultural, social i econòmica i, respecte a la seva evolució i a la necessitat de promoure'l i potenciar-lo. Algunes vies poden ser l'organització del Dia del paisatge, de concursos de fotografia, d'exposicions, celebració de jornades i seminaris, sortides de descoberta del paisatge, o tallers.	7.	Garantir la participació ciutadana en totes les escales i en tots els instruments de gestió i ordenació del paisatge (catàleg, cartes, sensibilització, educació), sobretot a escala local i pels habitants que hi viuen i treballen.
4.	Promoure l'educació en els valors del paisatge en els programes dels diversos nivells educatius i en la formació d'especialistes. Incorporar en el discurs a més dels valors tangibles (històric, natural i productiu) sobretot els intangibles (identitaris, socials i estètics).	8.	Vetllar perquè les accions amb participació de l'administració pública i relacionades amb qualsevol dels deu objectius de qualitat paisatgística, incloguin el paisatge entre els arguments i criteris del programa i justificació de les actuacions.
		9.	Considerar, en la ubicació territorial de les actuacions, criteris d'integració paisatgística generals (localització, visibilitat i fragilitat dels àmbits a actuar) i també, en la ubicació local de les actuacions, criteris d'integració paisatgística específics (implantació, relació amb l'entorn i condicionats concrets).

- 
- |            |  |
|------------|--|
| <b>10.</b> | Entendre els Estudis d'integració paisatgística (EIIP) com a documents d'acompanyament durant tot el procés d'assoliment de la proposta tot ajustant la documentació a l'escala i a l'abast de l'actuació. També es consideraran les conseqüències i s'inclouran els criteris i les mesures d'integració oportunes. En el cas de projectes d'escala territorial o supramunicipal caldrà incloure mecanismes de participació ciutadana. |
| <b>11.</b> | Promoure vies de finançament (a través d'ajuts, taxa turística, fons, concertació amb el sector privat, etc.) per a la consecució de les accions de gestió i ordenació del paisatge que estableix el catàleg. Un exemple és el Fons per a la protecció, gestió i ordenació del paisatge que estableix la Llei del paisatge, si bé cal explorar-ne d'altres de sectorials.  |
| <b>12.</b> | Incorporar en les estratègies d'integració la perspectiva de gènere i d'atenció a la diversitat, així com també de manera més general totes les altres qüestions que canvien el paradigma conegut i que se centren en la producció d'energia, en la comunicació cultural i tecnològica o bé en la manera d'agrupar-nos i socialitzar-nos.  |



# OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 1

Uns nuclis urbans percebuts com un conjunt harmoniós amb especial atenció a la silueta i a les façanes perimetrals i les entrades però, també els parcs, les places i els carrers.



Els paisatges dels nuclis urbans penedesencs s'han mantingut raonablement compactes, com és el cas de Vilafranca del Penedès, especialment al seu sector nord, que té un límit clar amb els conreus de vinya i els camins que condueixen cap a la muntanya de Sant Pau. Observatori del Paisatge de Catalunya

El Penedès està vertebrat per una xarxa de ciutats, pobles i petits nuclis que, conjuntament amb les urbanitzacions (vegeu OQP 7), aporten al paisatge un determinat caràcter entre urbà i rural. A excepció de les urbanitzacions (construïdes sobretot entre 1960 i 1980), aquests nuclis urbans tenen un gran valor històric. Tot i que alguns nuclis ja prosperaren en època ibèrica o romana, la gran majoria són fruit del procés d'ocupació del territori que segueix després de la conquesta feudal (segles X i XI) i d'altres neixen o creixen amb l'expansió del cultiu de la vinya (segles XVIII i XIX).

Avui, sobresurten clarament quatre grans nuclis urbans que són: Igualada, Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú i el Vendrell. Els respectius centres urbans d'aquests nuclis, per pes poblacional i oferta de serveis, es perceben com a llocs amb un gran valor social i productiu que, especialment entre els pobles de l'entorn, també contribueix a generar un sentiment identitari d'arrel comarcal o local. De manera més moderada, Piera, Sant Sadurní d'Anoia, Sant Pere de Ribes i Sitges exerceixen una funció similar i, per extensió, es perceben amb els mateixos valors. Així mateix, tot i que en un rang inferior, aquesta percepció és simi-

lar en el cas dels nuclis de Vilanova del Camí, Capellades, Masquefa, Gelida, Santa Margarida i els Monjos, l'Arboç, Cubelles i Calafell.

Tanmateix, a tots aquests centres no se'ls hi atribueix el mateix valor estètic. De fet, els espais dels carrers i les places així com els fronts edificats que els delimiten no són iguals en tots ells. Així, la major o menor extensió d'aquests escenaris urbans, aïtats amb edificacions d'herència gòtica, modernista, noucentista i de l'època dels indians, marca una diferència. Com també, la pacificació del trànsit rodater reix la major o menor condició d'aquests espais

com a llocs de trobada, relació i intercanvi fet que influeix en la freqüentació i de retruc en la valorització.

Els canvis que van experimentar aquests nuclis a partir de la segona meitat del segle XX van desfigurar en molts casos la imatge primigènia i l'ocupació en el territori. Aquest fet posa de manifest el valor paisatgístic dels casos on encara és possible mantenir una imatge original dels nuclis. Seria el cas, per exemple, on el conjunt i les parts conformen un punt de referència nítid en relació amb una plana més o menys extensa coberta per un mosaic agrari que avui



pot estar poc o molt periurbanitzada. En general, la majoria d'aquests nuclis s'ubiquen en llocs lleugerament elevats del pla, arraconats contra el vessant o bé contra un element estructurador (curs d'aigua, camí), així com a mig vessant. Sovint, el campanar de l'església o bé les restes d'un castell afiten el lloc.

Per consegüent, les aspiracions de la ciutadania que motiven aquest objectiu de qualitat paisatgística se sintetitzen en tres mesures que són les següents:

- **Preservar la imatge global de la forma urbana dels nuclis determinada per la topografia i l'orientació però, també, per la silueta vista des de la distància.**
- **Adequar les façanes urbanes que són límits o vores en contacte amb espais naturals, agrícoles, infraestructures o altres teixits transformats.**
- **Valoritzar els carrers i els espais lliures del nucli amb la millora de la qualitat urbana i amb la integració xarxa de camins dels espais naturals i agrícoles dels entorns periurbans.**

## **PRESERVAR LA IMATGE GLOBAL DE LA FORMA URBANA DELS NUCLIS DETERMINADA PER LA TOPOGRAFIA I L'ORIENTACIÓ PERÒ, TAMBÉ, PER LA SILUETA VISTA DES DE LA DISTÀNCIA.**

Aquesta imatge global dels nuclis urbans és important perquè configura especialment el valor històric i identitari d'aquests elements del paisatge de la vegueria però, també, la que explica la funció de fita de referència de molts d'ells. En general, a partir de la segona meitat del segle XX en endavant, aquesta imatge ha canviat o es preveu que canviï com a conseqüència de la proliferació o previsió de noves extensions urbanes. El cas és que, en molts casos, la distribució espacial dels creixements urbans han desfigurat les imatges de conjunt dels nuclis.

Un exemple d'aquest canvi d'imatge és la gran façana urbana de 39,58 km que s'observa des del mar però, també, des del sender del Mediterrani (vegeu OQP 8). La primigènia primera línia de nuclis entre Sitges i Comaruga ubicats en el pla de manera allunyada del mar, envoltats de conreus i formant un conjunt compacte de cases al voltant d'una edificació de referència ja és difícilment perceptible. Avui, aquesta antiga configuració d'una successió de nuclis aïllats i recolzats en un camí transformat en carrer constitueix una primera línia de la costa totalment desfigurada. Només les antigues edificacions de referència, els castells i els campanars, afiten un paisatge urbà sovint amb límits irreconeixibles.

Un segon exemple és produeix com a resultat del consum de sòl dels espais oberts i de l'extensió de l'àrea urbanitzada fins a configurar un continu urbà sense tenir en compte la topografia ni l'orientació. Un cas és el de Vilanova i la Geltrú on la previsió és estendre el teixit urbà fins a tocar la C-31 sense tenir en compte un creixement primigeni orientat est-oest i una altra de posterior cap al mar. Un altre cas és la possibilitat del Vendrell d'urbanitzar diferents sectors entre l'AP-7 i la N-340 així com a banda i banda de la C-32 la qual cosa comportaria l'extensió de la ciutat compacta fins a tocar amb el nucli de Comaruga.

Aquests i d'altres canvis de la imatge global, provocats per la dispersió i l'ocupació dels espais oberts amb creixements urbans i per les conurbacions urbanes, repercuteixen en el valor del paisatge de la vegueria.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### **1.1**

**Reforçar la qualitat de la imatge dels nuclis d'acord amb el grau d'exposició visual percebuda des dels punts d'observació i dels itineraris més freqüentats i emblemàtics.**

L'objectiu és mantenir una imatge coherent, evitar alterar les relacions d'escala entre edificacions i ubicar les extensions urbanes noves al lloc adequat. En conseqüència es proposa:

- **Prioritzar la compleció, la renovació i la rehabilitació dels teixits existents per sobre de la classificació de nou sòl urbanitzable i mantenir així la compacitat i la complexitat, evitant l'aparició de nous teixits discontinus i dispersos que fragmentin el paisatge.**
- **Identificar i reformar els teixits i els edificis que per mida i forma incideixen en la imatge de conjunt i esdevenen construccions discordants en el paisatge urbà.**
- **Considerar el cromatisme de les antigues edificacions i de l'entorn per a definir una carta de color així com la textura de les cobertes.**
- **Mantenir un nivell de coherència adequat amb els elements estructurants de l'entorn (topografia, traces, vegetació, canals, rieres i torrents, horts, fragments de vegetació natural, xarxes de camins, etc.) en el cas de les trames urbanes d'extensió pendents de desenvolupar amb la finalitat de facilitar la seva integració i preservant en la mesura del possible els elements del paisatge preexistent.**
- **Escollir, d'acord amb la major o menor presència d'elements i estructures amb valors paisatgístics i els espais més o menys visibles, el traçat de les noves infraestructures lineals situades a les proximitats dels nuclis, com ara rondes o variants, que s'adeqüi millor a l'estructura del paisatge preexistent.**

- **En el cas dels nous creixements en extensió triar els emplaçaments d'acord amb la visibilitat des dels punts d'observació i itineraris paisatgístics de l'entorn i d'acord amb l'estructura del paisatge preexistent i els seus valors.**

Els edificis i elements discordants en el paisatge urbà que sobresurten i destaquen en relació amb les edificacions del seu entorn són els següents:

- Edifici de l'avinguda Àngel Guimerà (Igualada, Conca d'Òdena)
- Edifici de l'avinguda Doctor Pasteur (Igualada, Conca d'Òdena)
- Fàbrica de guix abandonada (Òdena, Conca d'Òdena)
- Edifici a l'avinguda Matias Guasch (Capellades, Valls de l'Anoia)
- Edifici a la BP-2151 (Sant Pere de Riudebitlles, Valls de l'Anoia)
- Magatzem de grues (Torrelles de Foix, Plana del Penedès)
- Torre d'alta tensió a la rotonda d'accés al nucli (Llorenç del Penedès, Plana del Penedès)
- Nau al polígon del Pla de l'Estació, al costat del nucli de la Ràpita (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Torre d'alta tensió a prop del nucli de Garraf (Sitges, Garraf)
- Repetidors de telecomunicacions a el Pujal (Cunit, Garraf)
- Bloc d'apartaments a prop del port d'Aiguadolç (Sitges, Plana del Garraf)
- Hotel al port d'Aiguadolç (Sitges, Plana del Garraf)
- Edifici del passeig marítim de Sitges (Sitges, Plana del Garraf)
- Edifici de la ronda Europa (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Dos edificis a l'avinguda Sant Joan de Déu (Cala-fell, Litoral del Penedès)

#### Mapes

Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat

Mapa 15.1. Objectiu de qualitat paisatgística 1

## 1.2

**Promoure la disminució de les extensions dels nuclis si afecten espais amb valor natural i productiu, especialment si produeixen un efecte barrera, tot i garantint la connectivitat.** L'objectiu és el de preservar els espais de separació urbana i restituir el sòl al sistema dels espais oberts tot millorant l'encaix amb l'entorn i per extensió la imatge exterior. En conseqüència es proposa:

- **Prioritzar la compleció, la renovació i la rehabilitació dels teixits existents i mantenir així la compacitat i la complexitat.**
- **Disminuir o contenir les extensions urbanes que afecten els següents espais amb valor:**
  - Espais amb valor natural (Xarxa Natura 2000, espais PEIN, Parcs Naturals).
  - Espais amb valor productiu (espais agrícoles amb alt valor agrari).
  - Patrons agrícoles singulars.
  - Connectors terrestres i fluvials afectats per les conurbacions urbanes i per tant punts crítics que esdevenen efecte barrera.
  - Elements amb valor paisatgístic que són fites i punts d'observació del paisatge ubicats a la vora dels nuclis i les seves extensions (construccions defensives, esglésies, molins paperers, cementiris, cellers, arbres monumentals i singulars, etc.).
- **Limitar la construcció de nous edificis alts i singulars en aquells indrets dels nuclis urbans que afectin àmbits de visió o línies d'horitzó i afavorir aquells projectes que s'integrin en l'entorn i tinguin qualitat en el disseny.**
- **Avaluar les possibilitats per potenciar la relació visual entre els cementiris penedesencs i els nuclis de població, i reforçar els elements i valors del paisatge que els singularitza** (arbrat, tancament, visibilitat, itineraris), i conservar –i, on calgui, restaurar– les seves característiques arquitectòniques,

artístiques i patrimonials més rellevants. Els cementiris, eminentment periurbans, tenen una relació molt estreta amb el paisatge i són indrets d'alt valor patrimonial i espiritual.

- **Avaluar els sectors on es va iniciar la urbanització i aquesta no es s'ha consolidat i adoptar en cada cas una estratègia específica que garanteixi una bon encaix entre els nuclis urbans i els espais oberts.** Aquesta estratègia en alguns casos pot implicar la desclassificació del sòl i la restitució paisatgística, i en altres la prioritització de l'ocupació de les parcel·les buides amb la finalitat d'evitar o posposar l'execució d'altres sòls classificats com a urbanitzables.

Els patrons agrícoles singulars en contacte amb els nuclis i les seves extensions són:

- Fondos agrícoles d'Albinyana.
- Mosaic agrícola del pla de Mar.
- Mosaic agrícola amb retalls de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú, i Cubelles.
- Rieres del Litoral del Penedès.
- Vinya envoltada de bosc del Garraf.
- Presseguers de la Fortesa
- Alineacions agrícoles i ondulades de les Serres d'Ancosa.
- Rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia.
- Conreus de cereal de la Conca d'Òdena.
- Monoconreu de vinya de la plana penedesenca.
- Mosaic agrícola de Subirats i Avinyonet del Penedès.
- Mosaic de la vall agrícola de Bonastre.
- Mosaic de vinya de la vall del riu Bitlles.
- Oliveres del bruc.
- Terrasses dels Costers de la Segarra.

Els punts d'observació del paisatge ubicats a la vora dels nuclis i les seves extensions són:

- Castell de Gelida (Gelida, Muntanyes d'Ordal)
- Plana del Penedès)
- l'Hostal (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)

- Muntanya de Sant Pau (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Miranda d'Espiells (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Ermita de Sant Pau (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Sant Jeroni (Sant Pere de Riudebitlles, Valls de l'Anoia)
- Castell de Claramunt (la Pobla de Claramunt, Conca d'Òdena)
- Masquefa (Masquefa, Valls de l'Anoia)
- Castell de Miralpeix (Sitges, Plana del Garraf)
- Carretera de Canaletes (Cabrera d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Turó de les Guixeres (Igualada, Conca d'Òdena)
- Muntanya del Pi (Santa Margarida de Montbui, Conca d'Òdena)

Els exemples més rellevants d'espais on es va iniciar la urbanització i aquesta no s'ha consolidat són:

- Solicrup (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- La Geltrú (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Avinguda del Sanatori (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Carrer de l'Obaga (Carme, Valls de l'Anoia)
- Sant Jordi (Piera, Valls de l'Anoia)
- Els Arquets (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- Els Cirerers – La Pelegrina (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer Constància (Castellolí, Conca d'Òdena)
- Avinguda Pla de la Maça (Igualada, Conca d'Òdena)
- Carrer de Salvador Dalí (Santa Margarida de Montbui, Conca d'Òdena)
- Can Galan (La Pobla de Claramunt, Valls de l'Anoia)
- Avinguda de Catalunya (La Granada, Plana del Penedès)
- Carrer de Sant Sadurní d'Anoia (La Granada, Plana del Penedès)
- Carrer Eres i carrer del Bosc (Torrelavit, Valls de l'Anoia)
- Avinguda de l'Alt Penedès (Puigdàlber, Plana del Penedès)
- Avinguda del Torrent Gran (Pla del Penedès, Plana del Penedès)



- Carrer del Sol ((Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer de Sabanell (Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- Avinguda Francesc Macià (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Carrer de les Escoles (Subirats, Plana del Penedès)
- El Maset (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Carrer d'Ernest Lluch (Sant Llorenç d'Hortons, Valls de l'Anoia)
- Passatge de Vil·la Maimona (Sant Pere Molanta, Plana del Penedès)
- La Plana (Moja, Plana del Penedès)
- Carrer de Pompeu Fabra (L'Arboç, Plana del Penedès)
- Entorn del celler cooperatiu (Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
- Entorn de l'escola Solcunit (Cunit, Litoral del Penedès)
- Carrer Antoni Gaudí (Torrelles de Foix, Plana del Penedès)
- Entorn de l'Institut Alt Foix (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- Carrer de l'Alzina (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- Rambla dels Països Catalans (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- Santa Bàrbara – La Bòbila (Sitges, Plana del Garraf)
- Pla dels Cinc Pins (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Entorn de la plaça dels Bordegassos (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Carrer de la Vall d'en Bas (El Vendrell, Plana del Penedès)
- Entorn de la Torre del Botafoc (El Vendrell, Plana del Penedès)
- Entorn de l'Institut Baix Penedès (El Vendrell, Plana del Penedès)

**Mapes:**

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles:*

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 12. Punts d'observació del paisatge*

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.1. Objectiu de qualitat paisatgística 1*

**1.3**

**Mantenir les imatges característiques dels nuclis urbans que resulten de la implantació i de l'adaptació en l'espai i en el temps, dels condicionants del relleu o dels elements estructuradors del paisatge.** Cal:

- **Valoritzar les siluetes dels patrons d'assentament**, eminentment rurals.
- **Considerar la funció de límit zonal que aconsegueixen determinats elements estructuradors del paisatge** com ara la xarxa viària i la hidrològica, els murs de pedra seca o els canvis sobtats de relleu.
- **Posar una especial atenció en el cas dels petits nuclis rurals perquè constitueixen un element que aporta caràcter al paisatge de la vegueria.**

D'entre els petits nuclis rurals i nuclis de petita o mitjana dimensió, destaquen els que formen part dels patrons d'assentament següents:

**Nucli en plana envoltada per muntanyes**

- Copons (Copons, Conca d'Òdena)
- Aiguaviva (el Montmell, el Montmell)
- La Joncosa (el Montmell, el Montmell)
- La Llacuna (la Llacuna, Serres d'Ancosa)
- Bonastre (Bonastre, Massís de Bonastre)
- Bellprat (Bellprat, Alt Gaià)
- Sant Joan de Mediona (Mediona, Serres d'Ancosa)

**Nucli en vessant i castell**

- Òdena (Òdena, Conca d'Òdena)
- Argençola (Argençola, Costers de la Segarra)
- Castellet (Castellet i la Gornal, Garraf)
- Rubió (Rubí, Conca d'Òdena)
- Sant Vicenç de Calders (el Vendrell, Plana del Penedès)

- Jorba (Jorba, Conca d'Òdena)
- Masllorenç (Masllorenç, Massís de Bonastre)
- Sant Martí de Tous (Sant Martí de Tous, Conca d'Òdena)

**Nucli rural formant carrers de cases situat enmig de vinyes:**

- Bellavista (Puigdàlber, Plana del Penedès)
- Bonavista (el Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- Ca l'Avi (Subirats, Plana del Penedès)
- Cal Casanoves (el Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- Cal Claramunt (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Cal Fontanals (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- Can Batista (Subirats, Plana del Penedès)
- Can Benet de la Prua (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Can Cairot (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Catassús (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Can Cruset de la Carrera (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- Can Feixes - el Carrer de Can Feixes (Cabreria d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Can Maçana (Subirats, Plana del Penedès)
- Can Pau Xic (Subirats, Plana del Penedès)
- Can Romeu (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Can Rossell (Subirats, Plana del Penedès)
- Can Sala (Subirats, Muntanyes d'Ordal)
- Can Torres (Olèrdola, Plana del Penedès)
- Carrer de Can Rovira (Subirats, Plana del Penedès)
- Collblanc (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- Cornudella (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- El Bedorc (Piera, Valls de l'Anoia)
- el Carrer del Bosc (Torrelavit, Valls de l'Anoia)
- el Carrer Nou (Subirats, Plana del Penedès)
- el Corral del Mestre (Subirats, Plana del Penedès)

- el Cusconar (Torrelles de Foix, Plana del Penedès)
- el Mas de la Pansa (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- el Pago (Subirats, Plana del Penedès)
- el Papiolet (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- el Puig (Gelida, Valls de l'Anoia)
- el Rebato (Subirats, Valls de l'Anoia)
- el Torrentfondo (Sant Llorenç d'Hortons, Valls de l'Anoia)
- els Casots (Subirats, Muntanyes d'Ordal)
- Espiells (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- la Carronya (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- la Fortesa (Piera, Valls de l'Anoia)
- la Garrofa (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- la Torregassa (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- l'Abaixador (Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
- l'Alzinar (Font-rubí, Plana del Penedès)
- les Cases Noves (Cal Campmany) (Font-rubí, Plana del Penedès)
- les Cases Noves (Gelida, Valls de l'Anoia)
- les Cases Noves de Cal Marquès (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- les Cases Noves de la Riera-Ribafort (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- les Casetes d'en Raspall (Font-rubí, Plana del Penedès)
- l'Hostal (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- Mas Comtal (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- Sant Jaume Sesoliveres (Piera, Valls de l'Anoia)
- Santa Maria de Bellver (Font-rubí, Plana del Penedès)
- Sardinyola (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)

**Mapes:**

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 15.1. Objectiu de qualitat paisatgística 1*

## ADEQUAR LES FAÇANES URBANES QUE SÓN LÍMITS O VORES EN CONTACTE AMB ESPAIS NATURALS, AGRÍCOLES, INFRAESTRUCTURES O ALTRES TEIXITS TRANSFORMATS.

La claredat del límit final de la ciutat i l'inici del camps o dels horts dels nuclis urbans durant la segona meitat del segle XX es perd en molts casos. Avui, la façana urbana es relaciona amb uns escenaris total o parcialment alterats. Les anelles d'espai agrícola que envoltaven tots el nuclis urbans s'han transformat donant com a resultat una zona amb un caràcter entre urbà i periurbà si més no en el cas dels nuclis que conformen l'estructura de centres urbans. Tanmateix, el límit clar es manté en alguns nuclis però, sobretot, en els petits nuclis rurals. En aquests darrers casos té un especial valor estètic i històric pel caràcter que aporta al paisatge de la vegueria.

A l'igual que en d'altres llocs, les entrades als nuclis urbans de la vegueria han experimentat una transformació important. Les alineacions d'arbres que afitaven aquests espais s'han eliminat o bé reduït. A més, en algun cas l'augment del trànsit rodat els ha convertit en llocs de vora més aviat inhòspits i gens aptes per a l'estada o el pas de vianants.

En relació amb aquestes entrades, s'ha produït un altre fenomen que és el de les carreteres aparador. És a dir, la proliferació a banda i banda de les carreteres d'entrada als nuclis urbans de naus industrials i comercials sovint sense relació amb el paisatge preexistent ni coherència pel que fa a les mides, formes i colors de les construccions. Aquest és el cas, per exemple, dels tram de la N-340 a les entrades de Vilafranca del Penedès o l'entrada est d'Igualada des de la C-37. Aquest canvi dilueix del tot el caràcter de les vores i resta valor identitari als nuclis urbans.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 1.4

**Afavorir les relacions de visibilitat i connexió paisatgística o connexió social entre els espais urbans i els espais periurbans;** especialment, de caràcter natural, agrícola o traspassats per infraestructures. Cal:

- **Suavitzar la relació de visibilitat entre els espais urbans i els espais periurbans i,** conseqüentment, adequar l'espai, segons con-

vingui, amb una frontera nítida o bé amb una franja de transició de qualitat. L'alta visibilitat de les infraestructures de mobilitat provoca que en els vorals d'alguns accessos als nuclis hi hagi una **concentració de cartells publicitaris de grans dimensions així com suports obsolets** -que en general emmascaren els accessos als nuclis. La competència per ocupar les posicions més visibles acaba generant un efecte multiplicador i s'intenta sobresortir incrementant el nombre i mida dels cartells i, en definitiva, sent més prominents. Una bona pràctica seria que les administracions locals i

altres organismes competents (Estat, Generalitat, Diputació) promoguessin l'eliminació gradual de la concentració de rètols publicitaris i dels suports obsolets, i establissin criteris clars per als nous que s'instal·lin (evitar l'obscuretat visual de fites i fons escènics, evitar les seqüències de cartells contínues al marge d'infraestructures viàries o ferroviàries, prioritzar la presència d'un sol cartell gran a múltiples petits cartells, etc.). També a les entrades de determinats nuclis del Penedès hi ha al voltant d'una seixantena d'àrees usades com a **aparcaments espontanis** que no tenen una ordenació i regulació clara i sovint mostren un estat de deixadesa permanent, fins i tot amb l'acumulació de runes, ferralla i altres materials, i que cal que els municipis amb presència d'aquest tipus d'aparcaments avaluin les accions que cal emprendre en cada cas (actuar per ordenar, reduir o dignificar les àrees d'aparcament dotant-les de funcionalitat, fer un canvi d'ús públic i convertir-les en zones d'esbarjo, parcs urbans, etc., o fins i tot restituint el paisatge preexistent tot recuperant el seu caràcter natural o agrícola). Les principals àrees d'aparcament espontani del Penedès se situen als municipis del Pla del Penedès, Cabrera d'Anoia, la Joncosa de Montmell, Calafell, Igualada, Vilafranca del Penedès, Piera, Sant Pere de Ribes, Cubelles, el Vendrell, Vilanova i la Geltrú, Masquefa, La Panadella, Mediona, Subirats, Sant Pere de Riudebitlles, la Torre de Claramunt, Sant Sadurn d'Anoia, Santa Maria de Miralles, Santa Margarida i els Monjos, la Granada, Sitges, Santa Oliva, Cunit, Sant Miquel d'Olèrdola i el Bruc. D'altra banda, cal posar l'atenció als accessos als nuclis penedesencs on sovint existeixen **edificacions en desús**, que caldria analitzar amb la finalitat de donar-hi un nou ús i, en alguns casos, avaluar la possibilitat d'enderrocar-les.

- A fi d'evitar fenòmens de degradació, **millorar la imatge dels espais abandonats amb una elevada exposició visual i sense urbanitzar;** per exemple, com a àrea de verd urbà.

- **Considerar els carrers perimetrals al nucli com a autèntiques vies panoràmiques del paisatges agraris i agroforestals, com a límits nítids entre la ciutat i els espais oberts, i adequar ambdós costats de la via de manera diferent;** és a dir, un urbà i l'altre de manera més naturalitzada.

- **Valoritzar les zones d'horta** pel valor social, productiu i identitari que tenen associat. Aquests horts es troben en els municipis de Copons, Jorba, Igualada, Santa Margarida de Montbui, Vilanova del Camí, Carme, Capellades, la Pobla de Claramunt, Piera, Hostalet de Pierola, Mediona, la Llacuna, Sant Pere de Riudebitlles, Torrelavit, Sant Quintí de Mediona, Bellvei, Sant Sadurn d'Anoia, Torrelles de Foix, Subirats, Avinyonet del Penedès, Santa Margarida i els Monjos, el Montmell, Gelida, Bonastre, el Vendrell, Vilanova i la Geltrú, Cubelles, Canyelles, Sitges, Banyeres del Penedès, el Pla del Penedès, la Granada, Llorenç del Penedès, Olesa de Bonesvalls, Pacs del Penedès, Sant Jaume dels Domenys, Sant Martí Sarroca, Sant Pere de Ribes, Vallbona d'Anoia i Vilafranca del Penedès. Bones pràctiques en aquest sentit podrien ser fer inventaris municipals de zones d'horta, ordenar-les paisatgísticament seguint les indicacions de la *Guia d'integració paisatgística 2. Horts urbans i periurbans* editada per l'antiga Direcció General d'Arquitectura i Paisatge del Departament de Política Territorial i Obres Públiques; que siguin compartides i inclusives, com a espais educatius, de convivència, d'integració social, i d'agricultura urbana; i promoure circuits de venda dels productes dels horts que tenen una vocació més productiva a escala local (restauració, mercats setmanals i diaris, botigues de productes de proximitat, etc.).

- **Promoure instruments de planificació.**

Els carrers perimetrals als nuclis o carrers que limiten amb espais oberts més destacables són els següents:



- Carretera de la Fàbrica de Vidre (L'Arboç, Plana del Penedès)
- Carrer de Pompeu Fabra (L'Arboç, Plana del Penedès)
- Camí de la Bleda, Av. De Foix i Av. Montmell (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer Dr. Fleming (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer Balcó de les Clotes (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- BP-2151 (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Camí de Cal Salines (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Camí del Fondo (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Passeig del Parc carrer St. Venat (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Ronda Francesc Macià (Gelida, Valls de l'Anoia)
- Disseminat de la Creu (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Ronda de Sant Camil (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Carrer de l'Agricultura (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Ronda Ibèrica (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Carrer dels Cirerers (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Carrer dels Abeduls (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Carrer de Canyelles (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Camí del Terme (Cubelles, Plana del Garraf)
- Carrer Montserrat (Masquefa, Valls de l'Anoia)
- Ronda del Capelló (Capellades, Valls de l'Anoia)
- Carrer dels Ducs (Vilanova del Camí, Conca d'Òdena)
- Ronda Oest (Vilanova del Camí, Conca d'Òdena)
- Ronda Sud (Vilanova del Camí, Conca d'Òdena)
- Ronda del Rec (Igualada, Conca d'Òdena)
- Carrer Progrés (Santa Margarida de Montbui, Conca d'Òdena)

Les zones amb concentració de cartells publicitaris corresponen als llocs següents:

- Ronda Europa abans de creuar el ferrocarril (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Rotonda que uneix la ronda Europa amb la rambla dels Països Catalans (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Ronda Europa, a prop de la deixalleria (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Rotonda entre la ronda Europa i l'Avinguda de la Terrosa (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- C-246a a l'alçada del Racó de Santa Llúcia (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Diversos punts de la ronda Ibèrica (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Diversos punts de la C-15, entre la C-32 i la C-31 (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Diversos punts de l'Avinguda de l'Empordà, C-31, (El Vendrell, Plana del Penedès)
- Carrer dels Teixidors (El Vendrell, Plana del Penedès)
- Rambla del Garraf (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Rotonda d'accés a la ciutat per l'Avinguda de Tarragona des de l'N-340 (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer d'Igualada, a l'alçada de la riera de l'Adoberia (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Diversos punts de l'N-340 entre el Vendrell, Coma-ruga i el Francàs (El Vendrell, Plana del Penedès i Litoral del Penedès)
- Carrer Ricard Canals (Piera, Valls de l'Anoia)
- Suport obsolet a l'avinguda de Cabrera (Cabrera d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Carretera d'Igualada, al costat del camp de futbol (La Granada, Plana del Penedès)
- Passeig marítim de les Botigues de Sitges (Sitges, Delta del Llobregat)
- Rotonda entre l'avinguda Europa i l'avinguda Països Baixos (Igualada, Conca d'Òdena)
- Carrer Pruelles (Sitges, Plana del Garraf)
- Diversos punts a l'N-340, al polígon de Sant Pere Molanta (Olèrdola, Plana del Penedès)
- Suport obsolet a la C-15z (Olèrdola, Garraf)

- Encreuament de la carretera de Calafell amb l'avinguda del Torrent del Lluç (El Vendrell, Plana del Penedès)
- Rotonda al polígon de l'Albornar (La Bisbal del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer de Lleida (Òdena, Conca d'Òdena)
- TV-2126 (Calafell, Litoral del Penedès)

#### Mapes:

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures*

*morfològiques i agrícoles*

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i*

*elements històrics*

*Mapa 9. Valors socials*

*Mapa 11. Valors productius*

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.1. Objectiu de qualitat paisatgística 1*

### 1.5

**Promoure el tractament de la qualitat de la façana construïda i de la via d'entrada als nuclis urbans** pel fet de ser un lloc molt freqüentat. Això implica actuar en àrees altament freqüentades i molt visibles per corregir impactes visuals negatius i promoure la recuperació paisatgística dels espais laterals de la carretera. Cal:

- **Recuperar la qualitat i el valor identitari d'aquests llocs que poden ser accessos a nucli però, també, carreteres-aparador,** és a dir, implantacions d'activitats de serveis al llarg de les carreteres d'entrada als nuclis urbans sovint sense relació amb el paisatge preexistent ni coherència pel que fa a l'ordenació, composició, volumetria i acabats de les construccions.
- **Valoritzar els espais lliures entre la via i les edificacions, les franges de transició amb estructures vegetals, i vetllar per una arquitectura de qualitat.** Cal tenir present que algunes entrades a nuclis urbans del Penedès conserven **fileres arbrades** que històricament emmarcaven moltes més vies de comunicació, si bé la major part d'aquest patrimoni arbrat històric ha desaparegut com a

conseqüència de diverses normatives de les dècades del 1960 i 1970, o per l'eixamplament de l'accés i la construcció d'avingudes que no les han integrat.

- En relació amb les entrades a nuclis i les alineacions d'arbres, **considerar l'estudi i el manual pràctic sobre Passeigs arbrats a les ciutats, viles i pobles de Catalunya.**
- **Preservar, restaurar i potenciar els fragments de marges de pedra seca que ressegueixen el traçat d'alguns accessos,** com els de Sant Pere de Ribes (BV-2112) o d'Albinyana (TV-2043), entre d'altres.

Els nuclis del Penedès amb les principals carreteres-aparador són:

- Vilanova i la Geltrú (ronda d'Europa)
- Vilafranca del Penedès (N-340)
- el Vendrell (carretera de Barcelona)
- Sant Pere de Ribes (C-246a)
- Sitges (carrer dels Drets Humans)
- Òdena (carrer Lleida)
- Igualada (avinguda dels Països Catalans)
- Calafell (C-31).

Les fileres d'arbres que es troben en els accessos als nuclis penedesencs són les següents:

- Camí del Mas Solers (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- C-241c, (Igualada i Jorba, Conca d'Òdena)
- BV-2243 (Piera, Valls de l'Anoia)
- BP-2126 L'Avellà (Font-rubí - Serres d'Ancosa)
- C-37 (Santa Margarida de Montbui - Conca d'Òdena)
- Accés a Hostalets de Pierola des de la B-231 (Hostalets de Pierola - Valls de l'Anoia)
- C-1412z (Copons, Conca d'Òdena)
- C-243B (Gelida - Valls de l'Anoia)
- Carrer de Sitges (Sant Pere de Ribes - Plana del Garraf)
- Carretera de Sant Salvador (Sant Salvador, el Vendrell - Litoral del Penedès)

- B-224 (Capellades - Valls de l'Anoia)
- C-244 (Sant Quintí de Mediona - Valls de l'Anoia)
- BP-2126 Santa Maria de Bellver (Font-rubí, Plana del Penedès)

Els accessos als nuclis amb fragments de marges de pedra seca són els següents:

- BP-2126 L'Avellà (Font-rubí - Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Ca l'Agustí (Font-rubí - Serres d'Ancosa)
- Carrer Bonastre (Albinyana - Massís de Bonastre / Plana del Penedès)
- C-246a (Vilanova i la Geltrú - Plana del Garraf)
- TV-2043 (Albinyana - Plana del Penedès)
- BV-2112 (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)

Els itineraris paisatgístics no motoritzats que tenen relació amb els nuclis i les seves extensions són els següents:

- 35 GR-7 Andorra als Ports
- 36 Volta a la Serra des de la Fou de Tous
- 37 GR-172 Bellprat a la Mussara
- 38 Castell de Queralt al Castell de Roqueta
- 39 Bellprat al Castell de Queralt
- 40 Ruta de la Serra de Miralles
- 41 Passejada al Balç de Fontanilles
- 42 Volta a la Conca d'Òdena
- 43 Camins de paper (Capellades - Riera de Carme)
- 44 Camins de paper (Capellades - El Badorc)
- 45 Camins de paper (La Rata - Vilanova del Camí)
- 46 Les Flandes
- 47 Cresta del Gall i Castell de Cabrera
- 48 Camí Ramader de Marina
- 49 GR-5 Sender dels Miradors
- 50 Serra de l'Ocata
- 51 Camí de les banderes
- 52 Camí de les Vinyes
- 53 Ruta dels salts d'aigua de Cabrera
- 54 Camí del riu
- 55 Penedès 360 (Trekking)
- 56 Penedès 360 (SlowBike)
- 57 Via Augusta Penedès

- 58 Camins del vi i el cava: Montserrat
- 59 Camins del vi i el cava: Xarel·lo
- 60 Camins del vi i el cava: Sumoll
- 61 Camins del vi i el cava: Montcau
- 62 Camins del vi i el cava: Garnatxa
- 63 Camins del vi i el cava: Macabeu
- 64 Camins del vi i el cava: Parellada
- 65 Camins del vi i el cava: Samsó
- 66 Camins del vi i el cava: Subirat Parent
- 67 Camins del vi i el cava: Monestrell
- 68 Camins del vi i el cava: Ull de Llebre
- 69 Camí Ral Vilafranca - Olesa de Bonesvalls
- 70 Pujada al Castellot
- 71 Castellet - Olèrdola
- 72 GR-92 Sender del Mediterrani
- 73 GR-92 Sender del Mediterrani (variant interior)
- 74 La Bisbal del Penedès a Sant Magí de Brufaganya
- 75 El Vendrell
- 76 Bonastre
- 77 Camí de Sant Jaume
- 78 Carrerada de Santa Coloma
- 79 Itinerari del mirador de Subirats
- 80 Camí de les Batalles

Els itineraris paisatgístics motoritzats que tenen relació amb els nuclis i les seves extensions són els següents:

- 1 Igualada - els Prats de Rei
- 2 Jorba - Veciana
- 3 Collbató - la Panadella
- 4 Maians - Esblada
- 5 Igualada - Aguiló
- 6 Igualada - Esparreguera
- 7 Massís de Montserrat
- 8 Vilafranca del Penedès - Igualada
- 9 Pontons - Sant Pere Sacarrera
- 10 Sant Pere Sacarrera - Monistrol d'Anoia
- 11 Font-rubí - Bosc negre
- 12 Sant Pere de Riudebitlles - Sant Llorenç d'Hortons

- 13 Pontons - Castell de Sant Martí Sarroca
- 14 Sant Martí Sarroca - Pla del Penedès
- 15 Font-rubí - la Granada
- 16 Sant Cugat Sesgarrigues - Pla del Penedès
- 17 Subirats - Sant Sadurní d'Anoia
- 18 Sant Cugat Sesgarrigues - Ordal
- 19 Vilafranca del Penedès - Sant Martí Sarroca
- 20 Vilafranca del Penedès - Castell d'Olèrdola
- 21 Vilafranca del Penedès - Sant Pau d'Ordal
- 22 Vilafranca del Penedès - Sant Jaume dels Domenys
- 23 Begues - Avinyonet del Penedès
- 24 Vilafranca del Penedès - Vila-Rodona
- 25 Cubelles - Canyelles
- 26 La Ràpita - Castellet i la Gornal
- 27 Canyelles - Olivella
- 28 Sitges - Plana Novella
- 29 Port Ginesta - Sitges
- 30 Calafell - Bellvei
- 31 Cubelles - Castellet
- 32 Vilanova i la Geltrú - Sitges
- 33 Masllorenç
- 34 Albinyana - Bonastre

### Mapes:

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 8. Valors històrics*

*Mapa 13. Itineraris*

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.1. Objectiu de qualitat paisatgística 1*

## 1.6

**Promoure el manteniment dels espais agrícoles i agroforestals que conformen la perifèria de determinats nuclis penedesencs,** com ara Vilanova i la Geltrú, el Vendrell, Sitges, Vilafranca del Penedès, Gelida, Sant Pere de Ribes, Igualada, Sant Sadurní d'Anoia, Piera, Masquefa o Capellades, entre d'altres, i que aquests combinin l'ús agrícola i forestal amb usos socials lligats al lleure, al passeig, a promoure l'accés al patrimoni local, a la salut de

les persones, o l'adaptació al canvi climàtic. L'elaboració d'un instrument de planificació específic pot resultar d'utilitat. Cal que aquests espais compleixin amb les següents funcions:

- **Esdevenir espais amb un elevat nivell de protecció,** ja siguin naturals, agrícoles o forestals.
- **Connectar paisatgísticament els espais verds urbans** (parcs, zones verdes, places, passeigs, entorn d'equipaments esportius a l'aire lliure, etc.) **amb els espais oberts circumdants,** tot millorant la qualitat del verd urbà i potenciant els espais connectors (rius, rieres, espais agroforestals, etc.).
- **Esdevenir una oportunitat per a recuperar i refer vores i espais urbans degradats.**
- **Potenciar l'espai agrícola, la producció i els circuits de proximitat, i l'agricultura ecològica.**
- **Promoure acords de custòdia amb els propietaris per preservar i restaurar els indrets de més valor paisatgístic, ja sigui agrari, forestal o fluvial.**
- **Preservar i valorar el patrimoni lligat als espais periurbans** (pedra seca, sínies, pous, molins, basses, ponts, passeres, rescloses, adoberies, etc.), minimitzar la presència de noves edificacions en el sòl agrari periurbà, i promoure l'adequació paisatgística de les existents que ho requereixin.
- **Impulsar iniciatives que relacionin els boscos i els espais agroforestals periurbans amb el benestar físic, psíquic i emocional de les persones (itineraris on es practiquen exercicis sensorials, etc.).**
- **Promoure centrals fotovoltaïques de mida petita destinades a l'autoconsum** i evitar les de grans dimensions.
- Tal i com es recull en l'objectiu de qualitat paisatgística 10, i amb l'objectiu de satisfer les necessitats de la mobilitat quotidiana (a



través de xarxes de mobilitat tova, a peu o en bicicleta) i de lleure dels habitants, la descoberta del paisatge i la promoció de la salut, cal **potenciar la xarxa de camins històrics, els itineraris i punts d'observació del paisatge que es troben més propers als nuclis urbans, en els espais periurbans**. Aquesta també és una via per a connectar edificis d'interès, parcs periurbans agraris o forestals, centres d'interpretació, àrees recreatives, espais de trobada populars. Cal procurar que s'organitzin en forma de xarxa, i facilitar-ne l'accés (sobretot des del nucli).

- **Apropar els espais agrícoles, forestals i fluvials periurbans a la ciutadania** i recuperar-los com a espais de gaudi, d'educació en el paisatge, de redescobriments del patrimoni històric i promoció dels paisatges periurbans de manera coordinada entre els municipis.

## VALORITZAR ELS CARRERS I ELS ESPAIS LLIURES DEL NUCLI AMB LA MILLORA DE LA QUALITAT URBANA I AMB LA CONNECTIVITAT AMB XARXA DE CAMINS DELS ESPAIS NATURALS I AGRÍCOLES DELS ENTORNS PERIURBANS.

Avui, l'anàlisi prospectiu sobre el canvi climàtic ja preveuen un devaluació de la qualitat de vida als espais urbans. Aquesta circumstància requereix una adequació dels carrers i els espais lliures (parcs, jardins, zones verdes, connectors, espais d'esbarjo, lleure i esport, etc.). Aquesta adequació implica valoritzar la qualitat urbana d'aquests espais urbans però, també, potenciar la capacitat adaptativa als canvis dels espais lliures periurbans. Aquesta millora de la qualitat dels espais urbans i periurbans ha de fer-se de manera que s'afavoreixi la integració social.

Tot i l'avenç en la millora de la qualitat urbana dels darrers anys, el fet d'habitar els carrers i els espais lliures comporta preveure els efectes d'un microclima urbà cada cop més advers. Aquesta qüestió rau en aplicar estratègies de reciclatge dels teixits residencials per a millorar-ne l'eficiència.

Així doncs, la naturalització dels carrers, places i parcs és especialment necessària en els casos dels grans nuclis i dels nuclis que estan envoltats d'un espai periurbà complex pel nombre de diferents teixits urbans i pels espais oberts existents. En aquests casos la creació d'una xarxa d'espais naturalitzats interconnectada és una qüestió cabdal per a valoritzar el paisatge urbà i millori la qualitat urbana.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 1.7

**Protegir els elements amb valor (històric, social) que configuren la imatge del paisatge urbà** dels carrers i dels espais lliures vinculat amb l'espai construït (espai privat). Per exemple, la presència de **carrers amb arbrat històric dins dels nuclis urbans**, dona un important valor estètic i esdevenen conjunts que cal preservar. Un altre exemple són les **construccions vinculades als indians o americanos**, molt presents al Penedès, sobretot a la façana litoral. També alguns **jardins penedesencs tenen un elevat valor patrimonial** com el parc

de Gumà i Ferran de Vilanova i la Geltrú, que data de 1881, o els jardins Terramar de Sitges. L'objectiu és el de contribuir a millorar la percepció dels carrers i dels espais lliures urbans i la seva relació amb l'espai construït per a potenciar especialment el valor social. Cal:

- **Incloure els elements amb valor en un catàleg de béns dins del nucli urbà i donar-los a conèixer**. En el cas dels jardins d'interès patrimonial, aquest inventari ha de ser un primer pas per posar-los en valor i millorar-ne la seva gestió, introduint criteris de conservació patrimonial i convertint-los en elements clau de les ciutats o pobles on s'ubiquen.
- **Elaborar un disseny de qualitat i integral que facin compatibles la imatge i la multi-**

**plicitat d'usos del paisatge urbà, amb regulacions específiques**; per exemple, pel que fa a les condicions de parcel·lació, composició de façanes, finestres i portals principals, cobertes, materials, colors i obertures a les façanes, tractament de murs, la senyalització o els suports publicitaris. Hi pot ajudar disposar de manuals d'intervenció en l'espai públic o d'ordenances municipals de paisatge.

- **Promoure el soterrament progressiu de les línies elèctriques i telefòniques** aèries en els sectors urbans preexistents.

L'arbrat històric més rellevant es troba en els següents llocs:

- Rambla principal i rambla de la Pau (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Rambla Josep Antoni Vidal i rambla de l'Exposició (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Carrer de la Llibertat (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Avinguda Víctor Balaguer (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Avinguda del Garraf (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Rambla General Vives i rambla Sant Isidre (Igualada, Conca d'Òdena)
- Passeig Jacint Verdaguer (Igualada, Conca d'Òdena)
- Rambla del Vendrell (El Vendrell, Plana del Penedès)
- Carrer del General Prim (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Avinguda Tarragona, rambla de Nostra Senyora i Avinguda Barcelona Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès).
- Carrer del Raval (Torrelles de Foix, Plana del Penedès)

Els jardins amb valor patrimonial són:

- Parc Gumà i Ferran (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Jardí de Can Papiol (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

- Jardí de Can Pahisa (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Jardí de la Biblioteca Victor Balaguer (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Jardí de l'antiga casa del pintor Joaquim Mir. (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Jardins de Terramar (Sitges, Plana del Garraf)
- Pati de la Casa de Miquel Utrillo. Actual Biblioteca Santiago Rusiñol (Sitges, Plana del Garraf)
- Jardí de Can Travé (Cubelles, Plana del Garraf)
- Palau Novella (Olivella, Garraf)
- Cal Victor Riu (Piera, Valls de l'Anoia)
- Caves Codorniu (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Jardí de les Caves Rovellats (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- Jardí de la Casa-Museu Pau Casals (El Vendrell, Litoral del Penedès)
- Jardí de la casa del Marques de l'Argentera (mas Solers). Antic casino de Sant Pere de Ribes (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)

### Mapes:

*Mapa 8. Valors històrics*

*Mapa 9. Valors d'ús social*

*Mapa 15.1. Objectiu de qualitat paisatgística 1*

## 1.8

**Potenciar la qualitat i la quantitat del verd urbà i configurar uns recorreguts naturalitzats connectats amb els espais oberts periurbans.** Els espais verds i els espais oberts en general (parcs, zones verdes, places, passeigs, equipaments esportius a l'aire lliure, etc.) exerceixen una funció fonamental per al benestar, la qualitat de vida i la salut dels habitants. L'objectiu, doncs, és potenciar el valor natural i social dels carrers i els espais lliures urbans com a veritables connectors amb els espais oberts del l'entorn i crear així una gran anella verda. Cal:

- **Incorporar els equipaments en aquesta xarxa com una baula més.**

- **Prendre en consideració els itineraris paisatgístics per a dissenyar la xarxa de carrers i d'espais lliures naturalitzats i connectats.**
- **Promocionar els principals punts d'observació del paisatge urbans.**
- **Estudiar mesures per minimitzar l'impacte sobre les façanes urbanes i els fons escènics dels edificis i elements discordants, i avaluar la possibilitat d'enderrocar els abandonats.**
- **Plantejar espais urbans de silenci** que promoguin el benestar i la relaxació (parcs, zones verdes, places, campus universitaris, entorns d'hospitals, cementiris, etc.), establint àmbits de transició amb l'entorn.

Els punts d'observació del paisatge ubicats en paisatges urbans són els següents:

- El Capelló (Capellades)
- Castell de Calafell (Calafell)
- Castell de Sant Martí Sarroca (Sant Martí Sarroca)
- Gelida (Gelida).
- Castell d'Argençola (Argençola)
- Sant Vicenç de Calders (el Vendrell)
- Castell de Castellet (Castellet i la Gornal)
- Turó del castell d'Òdena (Òdena)
- Balcó del Penedès (Font-rubí)
- Torre del Telègraf (el Vendrell)
- El Pàmpol (Sant Llorenç d'Hortons)
- Torre de Banyeres (Banyeres del Penedès)
- Pins de Cal Ferret (Santa Fe del Penedès)
- Plaça de la Badalota (l'Arboç)
- Turó de la Punta (Sitges)
- Espigó del Port de Vilanova (Vilanova i la Geltrú)
- Port de Segur de Calafell (Calafell).

### Mapes:

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, assentaments i elements històrics*

*Mapa 9. Valors d'ús social*

*Mapa 12. Punts d'observació del paisatge*

*Mapa 15.1. Objectiu de qualitat paisatgística 1*



## OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 2

Unes infraestructures de mobilitat i energètiques amb una bona integració paisatgística, que garanteixin la permeabilitat (ecològica i social), i que promoguin l'observació i el gaudi del paisatge.



Les grans infraestructures de mobilitat es concentren en zones planes, com a la Plana del Penedès, on sovint conflueixen en un mateix espai, com és el cas de l'encreuament entre l'autopista AP-7, la línia ferroviària d'alta velocitat i el tren convencional entre els municipis d'Olèrdola i Santa Margarida i els Monjos. Arxíu d'imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya (Rafael López-Monné)

Per la seva localització geogràfica, el Penedès és lloc de confluència d'un gran nombre d'infraestructures viàries, ferroviàries i energètiques. Aquestes no es distribueixen uniformement pel territori sinó que el seu traçat està molt condicionat pel relleu i les de major entitat i nombre de vehicles es concentren a la Plana del Penedès, a la costa i al nord de la vegueria. Aquestes infraestructures lineals, ja siguin de mobilitat (viària o ferroviària) o de transport energètic (línies d'alta tensió) són, sens dubte, unes de les infraestructures que provoquen una incidència més gran en el paisatge penedesenc.

Les principals infraestructures de mobilitat viària són les autopistes AP-7, C-32 i AP-2, l'autovia A-2, l'N-340, l'N-II, la C-51, la C-31, la C-15. Per la seva banda, els principals eixos ferroviaris que vertebreren el territori del Penedès són la xarxa de rodalies de RENFE convencional per la costa, pel corredor prelitoral amb línia convencional, línia de mercaderies i TAV, i la xarxa convencional per l'interior dels ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FFGG).

La dimensió i traçat de les infraestructures de mobilitat fa que, sovint, estiguin completament

deslligades del territori, interfereixen en la connectivitat ecològica i social, generin una forta incidència visual, i presentin una integració deficient amb el paisatge que les envolta. A més, els trams en que conflueixen diverses infraestructures de mobilitat acostumen a generar nusos d'infraestructures on una gran infraestructura en creua d'altres, amb murs de formigó i talussos molt visibles, i amb una important ocupació del sòl, com a la Bisbal del Penedès on hi ha el punt de confluència entre l'AP-7 i l'AP-2, o a Vilafranca del Penedès on conflueixen l'AP-7, l'N-340 i la C-15. Aquests són aspectes que cal

revertir amb una bona integració i reducció de l'efecte barrera, sobretot en aquells punts crítics on es concentren més vies. En el procés de creació d'aquests nusos de comunicació és freqüent que es formin espais intersticials, peces abandonades, poc funcionals o residuals, que sovint queden aïllades i acullen usos marginals o esdevenen espais propensos a nous desenvolupaments urbans.

La construcció d'infraestructures lineals de mobilitat ha actuat històricament com a catalitzador en l'aparició al voltant de les importants



vies de comunicació d'altres elements que modifiquen el paisatge, com polígons industrials, comercials i de serveis i també algunes urbanitzacions, aspectes que es tracten específicament en els objectius de qualitat paisatgística 3 i 7, respectivament. L'alta visibilitat de les infraestructures de mobilitat també esperonen la concentració de cartells publicitaris de grans dimensions, que amb el seu afany per obtenir posicions visualment dominants, per sobresortir, i per tant ser més visibles, sovint emmascaren els accessos als nuclis i alteren la visió dels fons escènics més emblemàtics, com a l'accés a Sant Pere Molanta per l'N-340, o la ronda d'Europa de Vilanova i la Geltrú. Caldria pensar en l'eliminació gradual d'alguns d'aquests artefactes, sobretot els suports que han quedat obsolets; com també dels materials acumulats i els abocaments de terres que acostumen a aglutinar-se prop d'aquestes vies de comunicació.

D'altra banda, al Penedès hi ha una xarxa de carreteres secundàries que es distribueixen pel conjunt de l'àmbit territorial i uneixen diferents nuclis urbans. Algunes d'aquestes carreteres conserven fileres arbrades i marges de pedra seca, habituals històricament en moltes de les vies de comunicació de Catalunya però que han acabat desapareixent. Les carreteres secundàries constitueixen una magnífica via d'accés al coneixement del territori i a la diversitat dels seus paisatges, amb trams panoràmics excel·lents per gaudir dels recursos escènics i paisatgístics penedesencs i, per tant, són ideals per generar experiències turístiques i de lleure. I encara ho podran ser més en el futur si, com tot indica, s'avança cap a una mobilitat viària cada cop més passiva, amb cotxes autopilotats en què l'experiència del viatge guanyarà importància respecte a la velocitat i la seguretat, factors que dependran cada cop menys del conductor. En un horitzó poc llunyà, a més, la visió frontal del vehicle anirà substituïnt-se per una de 360°, fet que facilitarà la contemplació del paisatge.

Des de les grans infraestructures lineals també es poden observar àmplies panoràmiques, però amb un nivell de profunditat menor com a conseqüència de la velocitat a la que es circula. La xarxa ferroviària té el mateix potencial per a la funció de gaudi i descoberta dels paisatges penedesencs però permet explorar vies innovadores per la descoberta i interacció amb el paisatge.

La xarxa de carreteres secundàries del Penedès té una incidència visual baixa, i en canvi pot ajudar a promoure una mobilitat de més proximitat, reduir les necessitats de vehicle privat i el temps de viatge, i contribuir així a una mobilitat més local, de poble a poble. A més, les carreteres secundàries dels voltants dels nuclis poden estar connectades a una xarxa de camins periurbans i d'espais oberts (agrícoles i forestals) que ha de fer possible satisfer les necessitats de mobilitat quotidiana i de lleure dels habitants, la descoberta del paisatge i la promoció de la salut.

L'emergència climàtica exigeix nous tipus de transports i la potenciació del transport ferroviari. És fonamental aprofitar aquest punt d'inflexió per reactivar l'aliança històrica entre les infraestructures i la diversitat de paisatges del Penedès en un moment en que la mobilitat que ve reclamarà noves infraestructures de transport, necessàries per a les generacions futures, però que sens dubte afectaran els seus paisatges quotidians, ja molt fragmentats. En cas que sigui imprescindible la construcció de noves infraestructures (viàries, ferroviàries, energètiques), aquestes haurien de condicionar un desenvolupament ajustat i integrat de les potencials àrees d'activitat econòmica (en relació a l'objectiu de qualitat paisatgística 3), evitar la formació de nous trams de carreteres-aparador (en relació a l'objectiu de qualitat paisatgística 1), evitar la formació de nous espais intersticials i la fragmentació del paisatge vitivinícola i no alterar la funció connectora dels espais oberts.

No hauria de plantejar-se cap infraestructura de transport sense un enfocament interdisciplinari, sense un diàleg territorial entre els diferents actors interessats, sense compatibilitzar els estrets vincles existents entre la funcionalitat de la infraestructura i els valors estètics, ecològics, socials, històrics i identitaris del paisatge penedesencs, o sense activar i reforçar aquests valors en el paisatge resultant i integrar la infraestructura en la quotidianitat.

Per altra banda, la xarxa de línies elèctriques són un element habitual als paisatges de Catalunya. En el Penedès hi ha diverses línies elèctriques d'alta tensió: tres de 380 kv que creuen la plana del Penedès i el massís del Garraf en direcció oest-est, una a l'interior que circumval·la la ciutat d'Igualada pel sud i l'est així com nombroses línies de 220 kv i de menor voltatge amb una especial concentració a prop de la costa. Algunes d'aquestes infraestructures generen un impacte sobre els fons escènics d'interès i també tenen una gran incidència visual quan creuen teixits urbans compactes i dispersos, o quan es tracta de noves línies elèctriques d'evacuació de parcs eòlics o de plantes fotovoltaïques, fet que caldria evitar en cas que se'n projectin de noves.

Per consegüent, les aspiracions de la ciutadania que motiven aquest objectiu de qualitat paisatgística se sintetitzen en cinc mesures que són les següents:

- **Millorar la qualitat paisatgística de les infraestructures actuals i dels seus espais de contacte amb la finalitat de garantir la seva permeabilitat ecològica, visual i social, i reduir la seva incidència en el paisatge.**
- **Preservar i potenciar les carreteres amb més valor històric així com els seus elements patrimonials.**
- **Garantir la integració i un adequat encaix en el paisatge de les noves infraestructures lineals i les millores de les actuals.**

- **Promoure el coneixement, la descoberta, i la contemplació dels paisatges penedesencs des de les infraestructures viàries i ferroviàries amb l'objectiu de potenciar el caràcter i la identitat de cada territori, gaudir dels recursos escènics, i repercutir positivament en el desenvolupament local.**
- **Evitar i reduir la incidència visual de les línies elèctriques.**

## MILLORAR LA QUALITAT PAISATGÍSTICA DE LES INFRAESTRUCTURES ACTUALS I DELS SEUS ESPAIS DE CONTACTE AMB LA FINALITAT DE GARANTIR LA SEVA PERMEABILITAT ECOLÒGICA, VISUAL I SOCIAL, I REDUIR LA SEVA INCIDÈNCIA EN EL PAISATGE.

La dimensió i el traçat de moltes infraestructures de mobilitat del Penedès fa que sovint estiguin completament deslligades del territori, interfereixin en la connectivitat ecològica o social, generin una forta incidència visual, i presentin una integració deficient amb el caràcter del paisatge del lloc. A més, la construcció d'infraestructures lineals de mobilitat ha actuat històricament com a catalitzador per l'aparició d'altres elements que modifiquen el paisatge, les carreteres aparador (tractades en l'objectiu de qualitat paisatgística 1), polígons industrials, comercials i de serveis (tractats en l'objectiu de qualitat paisatgística 3) i també algunes urbanitzacions (tractats en l'objectiu de qualitat paisatgística 7), així com de cartells publicitaris de grans dimensions, abocaments de terres i materials acumulats de tota mena, entre altres dinàmiques.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 2.1

**Recuperar la correcta connectivitat ecològica entre espais d'interès natural i altres espais agrícoles i agroforestals i desenvolupar-hi les mesures de permeabilització necessàries.** Diverses infraestructures viàries del Penedès, per la seva dimensió i pel seu traçat, dificulten la necessària connectivitat entre espais d'interès natural i altres espais agrícoles i agroforestals. En alguns casos, les infraestructures de mobilitat comparteixen un mateix traçat paral·lel i a poca distància, un fet que provoca un efecte barrera enmig dels paisatges on romanen fragments de l'antic paisatge agrícola o forestal.

Les zones on la connectivitat es troba més en risc són:

- A la unitat Montserrat, entre la muntanya de Montserrat i les Roques Blanques, l'autopista, especialment en el punt de connexió entre l'A-2 amb l'N-112 (el Bruc).

- A la unitat Valls de l'Anoia, entre les muntanyes de Cabrera i el Castellet, pel pas de la C-15.
- Al límit entre la Conca d'Òdena i les Valls de l'Anoia, pel pas de la C-15 i el ferrocarril de Barcelona a Igualada, es genera una barrera important entre els Mollons i la serra de la Guàrdia.
- A la Unitat de les Valls de l'Anoia, entre la BV-2131, BV-2133, i la BV-2134 (la Torre de Claramunt).
- A la unitat Valls de l'Anoia, entre Espiells i Martivell, amb el Tren d'Alta Velocitat, el ferrocarril de rodalies i l'AP-7.
- A la unitat Plana del Penedès, entre el Pla de la torre i les Cabanyes, al límit de Vilafranca del Penedès amb la Granada, pel pas de la C-15, l'AP-7 i el Tren d'Alta Velocitat.
- A la unitat Plana del Penedès, entre les Segarres (les Cabanyes) i el pla de la Torre (Sant Cugat ses Garrigues), amb la C-15, l'AP-7, el Tren d'Alta Velocitat i els ferrocarrils de rodalies.
- A la unitat Plana del Penedès, a la riera de la Bisbal al pas entre Bonaterra i el Molí del Blanquillo, pel pas de l'AP-7.
- A la unitat Plana del Penedès, a la riera de Marmellar, amb els ferrocarrils (FFCC) i la N-340 i l'AP-7.

- A la unitat de Plana del Penedès, entre Puigdàlber i Sant Pau d'Ordal, el nus que formen el Tren d'Alta Velocitat, amb l'AP-7, la C-535 i ferrocarril de rodalies.
- A la unitat Plana del Penedès, al límit amb la Plana del Penedès, entre la serra Pedregosa i la riera de la Bisbal, amb el TAV i l'AP-7.
- A la unitat Litoral del Penedès, entre el coll de Calafell i el turó de la Font, amb la C-31 i la C-32.
- A la unitat Litoral del Penedès, la riera de la Bisbal pel pas dels ferrocarrils regionals.
- A la unitat Litoral del Penedès, entre Sant Vicenç de Calders i la riera de la Bisbal, amb el ferrocarril de rodalies i la C-32.
- A la unitat Plana del Garraf, entre la muntanya del Corral de l'Almirall i la platja, amb la C-32, la C-31 i el ferrocarril de rodalies.
- A la unitat Plana del Garraf entre el turó de la Carretera i el pla de les Torres, amb el pas de la C-32.
- A la unitat del Montmell, entre els Alts de Mas Serè i la Font d'en Talló, amb l'AP-2 i la C-51.

### Mapes

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat.*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.2

**Millorar i tenir cura del paisatge que es percep des de les carreteres penedesenques més freqüentades, en particular les de la xarxa primària (AP-7, AP-2, A-2, C-15, C-37, C-32 i N-340), incloses les rondes urbanes i els seus entorns i els vials d'enllaços entre urbanitzacions, per mostrar el paisatge més característic de la zona, amb actuacions d'integració paisatgística i amb l'eliminació dels elements que impedeixen una percepció clara del paisatge penedesenc.**

### Mapa

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.3

**Identificar aquells espais a escala territorial on hi ha una concentració d'elements diversos que generen una imatge desendre-**

**çada, empobreixen la qualitat dels trams, i distorsionen la visió a fites de referència i a fons escènics emblemàtics. Proposar, si s'escau, la redacció d'instruments de planificació que tinguin per objectiu la seva millora paisatgística.** Això passa a l'entorn de moltes infraestructures del Penedès. Es tracta de construccions discordants o en desús, antenes i altres infraestructures visualment impactants, activitats extractives, acumulació de cartells publicitaris i materials exposats a l'aire lliure entre d'altres elements. Prioritàriament cal incidir en els entorns d'infraestructures en tensió i d'oportunitat, on hi ha una concentració d'aquests elements que generen una imatge desendreçada.

Els principals entorns d'infraestructures en tensió i d'oportunitat són:

- Antiga N-II al coll de la Panadella.
- A l'est de Vilafranca del Penedès, la confluència entre la C-15, l'AP-7 i l'N-340.
- Ferrocarril i l'N-340 entre Santa Margarida i els Monjos i la Ràpita.
- Al nord del Vendrell, confluència entre l'AP-7, la C-51 i l'N-340.
- L'N-340 entre el Vendrell i Coma-ruga.
- Al nord de Vilanova i la Geltrú, enllaç entre la C-32, la C-15 i la C-31.
- Al nord de Calafell, enllaç entre la C-32 i la C-31
- Entre Vilafranca del Penedès i Santa Margarida i els Monjos, entorn de l'AP-7 i l'N-340.
- Al sud de Sant Sadurní d'Anoia, entre l'AP-7 i el ferrocarril.
- Al nord-est de Sitges, entre la C-32 i la C-31.

### Mapes

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat.*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.4

**Acordar entre les administracions locals i els propietaris del terreny la ordenació, l'ocultació, i si s'escau l'enderroc de les acumulacions de runes, materials de construc-**



**ció, deixalles i altres artefactes.** Sovint als marges de les carreteres del Penedès es produeixen aquest tipus d'acumulacions, ben visibles en determinades parcel·les. En alguns casos també hi ha vehicles en desús o suports de cartells publicitaris que han quedat obsolets.

Els principals indrets on això passa són:

- A l'N-II, a la Panadella (Montmaneu - Costers de la Segarra).
- A la C-244, a l'entrada de Vilanova del Camí (Vilanova del Camí - Conca d'Òdena)
- A la C-244, a la Font del Bosc (Mediona - Serres d'Ancosa)
- A la BV-1031, la carretera que va de Prats de Rei en el seu enllaç amb l'AP-2 a Igualada (Òdena - Conca d'Òdena)
- Entre la BV-2133 i la C-244, al nord de Capellades (la Torre de Claramunt - Valls de l'Anoia)
- A la B-224, al nord de Vallbona d'Anoia (Vallbona d'Anoia - Valls de l'Anoia)
- A la BV-2249, a Sant Llorenç d'Hortons (Sant Llorenç d'Hortons - Valls de l'Anoia)
- A la C-243b, a la sortida est de Sant Sadurní d'Anoia, al nord del TGV (Subirats - Valls de l'Anoia)
- Entre l'AP-7 i el ferrocarril, al sud de la Granada (Avinyonet del Penedès - Plana del Penedès)
- A la C-15, en la connexió amb el Pont (Santa Fe del Penedès - Plana del Penedès)
- A la BV-2415, al km 2 (Olèrdola - Plana del Penedès)
- A la C-15, a Sant Miquel d'Olèrdola (Olèrdola - Plana del Penedès)
- A l'enllaç entre la C-15 i la C-32, al polígon industrial Sector Marquès (Vilanova i la Geltrú - Plana del Garraf)

#### Mapes

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat.*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.5

**Prioritzar el desmantellament o el reaprofitament de les gasolineres abandonades** (en cas que no retornin a la seva activitat original)

**per a altres usos bo i millorar la integració paisatgística amb l'entorn.** En l'última dècada s'han tancat i abandonat diverses gasolineres, que resten al marge de les carreteres, i que provoquen una imatge descuidada del paisatge penedesenc. Algunes fins tot podrien convertir-se en nous espais emblemàtics amb funcions comunitàries. Alguns exemples de localitzacions de gasolineres abandonades són:

- La C-37 a l'alçada de la BV-2202 que porta a Sant Martí de Tous (Sant Martí de Tous - Conca d'Òdena)
- L'N-IIz, a uns 400 m amb l'enllaç amb la l'A-2 (el Bruc - Montserrat)
- La C-15, a uns 300 m de Puigdàlber (el Pla del Penedès - Plana del Penedès).

#### Mapes

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat.*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.6

**Procurar que la millora de les infraestructures existents que travessen les unitats de paisatge amb caràcter més muntanyós (Alt Gaià, Costers de la Segarra, el Montmell, Garraf, Massís de Bonastre, Montserrat, Serres d'Ancosa) s'integri al traçat,** amb elements de protecció i seguretat en els marges que siguin discrets, unitaris, ben implantats en la topografia, i que, si és possible, conservin els elements originals. Aquesta mesura està vinculada amb els punts 2.12, 2.13 i 2.17, relacionats amb el patrimoni viari.

### 2.7

**Eliminar o donar un nou ús als trams de carreteres que han quedat en desús, tot restaurant-los segons les característiques de l'entorn,** i promovent, en la mesura del possible, el retorn a usos preexistents o d'utilitat pública. Aquesta és una via per evitar també espais abandonats vinculats a restes d'infraestructures.

Són els següents trams:

- A la C-432, al trencall de la masia de Can Salvat (Bellprat - Serres d'Ancosa)
- A la C-432, entre el coll Roig i l'obaga del Xeco (Bellprat - Alt Gaià)
- A la C-15, al sud de la connexió amb la C-535 i la C-244 (Sant Pere de Riudebitlles - Valls de l'Anoia)
- A la C-532B just al punt que creua amb el ferrocarril de rodalies (Sant Sadurní d'Anoia - Valls de l'Anoia)
- A l'N-340 al punt que creua amb el ferrocarril de rodalies entre Santa Margarida del Monjos i l'Arboç (Castellet i la Gornal - Plana del Penedès)
- A la TV-2126, al pont de la Cobertera (Bellvei - Garraf)
- A la C-31, a la cala de Vallcarca (Sitges - Garraf)

#### Mapes

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat.*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.8

**Mantenir i acompanyar amb vegetació les infraestructures de mobilitat.** Cal revegetar els talussos tant de les vies de nova creació com de les existents, els espais intersticials, les rotondes, les illetes, les parts baixes de viaductes i les àrees de descans amb espècies arbòries i arbustives autòctones o adaptades a les condicions climàtiques.

### 2.9

**Corregir els impactes visuals negatius d'algunes carreteres mitjançant intervencions de millora específiques, apantallaments vegetals, o tractament cromàtic,** per a una millor percepció del paisatge en el seu conjunt. Alguns exemples són els trams de carreteres molt visibles degut a l'existència d'edificacions o altres instal·lacions.

#### Mapes

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat.*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.10

**Dissenyar els edificis de servei existents (estacions transformadores, àrees de servei, etc.) amb els elements de senyalització i il·luminació necessaris de manera que s'integrin en l'entorn pel que fa a localització, volum, composició, materials i tractament cromàtic.** Pel que fa a la il·luminació nocturna, reduir al màxim la seva incidència fora de la via una vegada assegurada la seva funció per al trànsit circulant.

### 2.11

**Millorar paisatgísticament el traçat de contacte de la línia del ferrocarril Barcelona-València amb els relleus litorals, a través d'un projecte integral.** Aquesta via, molt propera a la línia de costa, ha creat trinxeres i túnels en alguns trams entre les Botigues de Sitges i Sitges i entre Vilanova i la Geltrú i Sitges. La proximitat de la via a la línia abrupte de la costa fa que aquesta infraestructura s'exposi a temporals que n'accentuen la seva erosió. La millora paisatgística hauria de potenciar la visibilitat al mar en els trams descoberts.

#### Mapa

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

## PRESERVAR I POTENCIAR LES CARRETERES AMB MÉS VALOR HISTÒRIC AIXÍ COM ELS SEUS ELEMENTS PATRIMONIALS.

Les recents infraestructures de mobilitat, en especial de la xarxa viària bàsica, responen sobretot a criteris d'eficàcia en la connectivitat. La major part de les carreteres de la xarxa viària secundària, en canvi, a més d'articular el territori han contribuït a afaïçonar-lo gràcies sobretot a elements d'un elevat valor històric i/o patrimonial. Els revolts d'una carretera més muntanyosa, els ponts de pedra, les fileres d'arbres, els sistemes de protecció (alguns amb pedra seca), contribueixen a interpretar i apreciar una realitat territorial.

Un exemple és el tram entre Sitges i les Botigues de Sitges de la C-31, coneguda com “carretera de les Costes del Garraf”, un itinerari sinuós adaptat a l'orografia de les muntanyes del Garraf, construïda el 1879 sobre un camí originari del segle XI (inclosa en el *Mapa 10. Valors simbòlics* i en el *Mapa 13. Itineraris*). Un segon exemple és el de l'antiga carretera de Solers que connecta el nucli de Sant Pere de Ribes amb el municipi de Vilanova, que travessa “marjada” bona part de la plana del Garraf entremig de conreus de vinyes i garrofers (inclosa en el *Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics* i en el *Mapa 8. Valors històrics*), tot i que alguns trams de marges es troben en vies d'extinció, o en alguns casos substituïts per elements aliens al caràcter patrimonial de la carretera com les biondes metàl·liques. També, el paisatge vitivinícola de la unitat Plana del Penedès presenta una singular densitat de trames de caràcter capil·lar que històricament ha connectat i relligat petits nuclis, veïnats rurals, masos i conreus, amb una integració harmònica amb el paisatge de la vinya.

Tret d'algunes excepcions, les carreteres són encara poc valorades com a elements patrimonials i també resulta poc freqüent una protecció específica de la infraestructura viària com a part del patrimoni paisatgístic, i no només com a mitjà que uneix els elements patrimonials.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 2.12

**Elaborar un inventari de les vies comunicació històriques del Penedès, que formés part d'un més ampli de Catalunya, amb la finalitat de preservar-les i protegir-les, així com el seu patrimoni associat i el seu entorn.** Algunes carreteres del Penedès, especialment les més antigues i poc transformades,

tenen un elevat valor patrimonial, tant perquè conserven poc alterats elements constructius originals com pel fet que històricament han articulat i contribuït a afaïçonar el territori. Es poden seguir els exemples de Noruega o Suïssa, que han protegit aquestes vies de comunicació i tots els elements que les formen. El Departament de Territori (o alguna administració local, amb col·laboració amb el Departament) podria impulsar aquest inventari.

### 2.13

**Restaurar o recuperar elements associats al valor patrimonial de les vies.** Un exemple podria ser la restauració dels murs laterals de protecció de maçoneria que tradicionalment es trobaven en moltes de les antigues carreteres, o la conservació o restauració d'altres elements tradicionals com les fileres arbrades (seguint les pautes dels punts 2.14, 2.15 i 2.16) o els murs de pedra seca (seguint les pautes del punt 2.17), els ponts de pedra o les creus de terme, que confereixen caràcter al paisatge de la carretera. En aquest sentit, cal estar atents als diversos processos de patrimonialització, com ara al projecte “Museu al Carrer” del mNACTEC, el qual aporta informació molt rellevant en aquest sentit per a tot Catalunya i amb la contribució activa de la població.

### 2.14

**Identificar i proposar la preservació de les fileres arbrades en el Pla territorial parcial del Penedès.** Algunes carreteres del Penedès conserven fileres arbrades que històricament emmarcaven moltes més vies de comunicació, si bé la major part d'aquest patrimoni arbrat històric ha desaparegut com a conseqüència de diverses normatives de les dècades del 1960 i del 1970. Amb el pas d'algunes d'aquestes carreteres cap a vies més amples, resten alguns trams amb línies testimonials d'arbres.

Les fileres arbrades que romanen actualment es troben en les carreteres següents:

- B-224 (Capellades - Valls de l'Anoia)
- BP-2121 (Sant Martí Sarroca i Torrelles de Foix - Plana del Penedès)
- BP-2121, 3 trams (Torrelles de Foix - Serres d'Ancosa)
- BP-2126 L'Avellà (Font-rubí - Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Santa Maria de Bellver, 2 trams (Font-rubí - Plana del Penedès)
- BV-2131 (la Pobla de Claramunt - Valls de l'Anoia)
- BV-2131 (Carme - Valls de l'Anoia)

- BV-2243 (Piera, Valls de l'Anoia)
- C-1412z (Copons, Conca d'Òdena)
- C-241c, 9 trams (Igualada, Jorba, Santa Margarida de Montbui, Sant Martí de Tous - Conca d'Òdena)
- C-241c, 2 trams (Argençola, Sant Martí de Tous - Serres d'Ancosa)
- C-244 (Sant Quintí de Mediona - Valls de l'Anoia)
- C-37 (Santa Margarida de Montbui - Conca d'Òdena)
- Camí del Mas Solers (Sant Pere de Ribes - Plana del Garraf)
- Carrer de Sitges (Sant Pere de Ribes - Plana del Garraf)
- Carretera de Sant Salvador (Sant Salvador, el Vendrell - Litoral del Penedès)
- C-243B (Gelida - Valls de l'Anoia)
- Carretera de Sant Llorenç d'Hortons (Gelida - Valls de l'Anoia)
- Accés a Hostalets de Pierola des de la B-231 (Hostalets de Pierola - Valls de l'Anoia)
- N-IIz Montserrat Parc (el Bruc - Montserrat)

### Mapes

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 8. Valors històrics.*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.15

**Incloure les fileres arbrades citades en el punt 2.14 i les que correspongui a l'escala de detall del planejament urbanístic, en les figures de protecció municipals. Proposar la declaració de BCIN de la filera d'arbres de la carretera C-241c entre Igualada i Sant Martí de Tous, i avaluar la possibilitat de protegir el conjunt d'aquesta via de comunicació com a patrimoni cultural.**

### 2.16

**Proposar noves fileres arbrades associades a infraestructures lineals de comunicació, quan tècnicament sigui possible, seguint les següents pautes:**



- **Potenciar l'eix arbrat a partir de la seva consideració com a peces estructurals del paisatge.**
- **Adaptar les plantacions arbrades a les carreteres a cada cas en particular**, a partir de l'establiment de distàncies convenients, longituds mínimes i seccions transversals adequades a la via en qüestió.
- **Mantenir les fileres arbrades amb espècies arbòries adaptades al lloc.**
- **Diagnosticar l'estat dels arbres existents**, tant des del punt de vista fitosanitari, com des del punt de vista tècnic, ajustant els escocells pel correcte creixement.
- **Completar les plantacions en els trams que siguin incompletes o amb exemplars que, pel seu estat, requereixin substitució.**
- **Situar i podar els arbres** de manera que respectin el gàlib previst a la carretera en tota la seva longitud.

### 2.17

**Preservar i restaurar els fragments de marges de pedra seca que ressegueixen el traçat d'algunes carreteres penedesenques.**

Són els següents:

- BP-2121 (Torrelles de Foix - Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Ca l'Agustí (Ca l'Agustí - Serres d'Ancosa)
- BP-2126 L'Avellà (Font-rubí - Serres d'Ancosa)
- BV-2111, 2 trams (Olivella - Garraf)
- BV-2112, 2 trams (Sant Pere de Ribes - Plana del Garraf)
- BV-2112, 2 trams (Vilanova i la Geltrú - Plana del Garraf)
- BV-2115 (Cubelles - Garraf)
- BV-2115, dos trams (Vilanova i la Geltrú - Garraf i Plana del Garraf)
- BV-2122, dos trams (Pontons, Serres d'Ancosa)
- C-246a (Vilanova i la Geltrú - Plana del Garraf)
- C-31 (Sitges - Garraf)

- C-37z (Òdena - Conca d'Òdena)
- C-51 (Albinyana - Plana del Penedès)
- Carrer Bonastre (Albinyana - Massís de Bonastre / Plana del Penedès)
- T-240 (la Bisbal del Penedès - Plana del Penedès)
- TV-2041, quatre trams (Bonastre - Massís de Bonastre)
- TV-2401 (el Montmell - el Montmell)
- TV-2043 (Albinyana - Plana del Penedès)

#### Mapes

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 8. Valors històrics.*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

## GARANTIR LA INTEGRACIÓ I UN ADEQUAT ENCAIX EN EL PAISATGE DE LES NOVES INFRAESTRUCTURES LINEALS I LES MILLORES DE LES ACTUALS

En un context global de reducció progressiva del nombre de desplaçaments individuals de persones i mercaderies i d'augment del transport col·lectiu, al Penedès no s'espera un creixement en infraestructures viàries com el que s'ha donat des de la segona meitat del segle XX. Tot i així, sí que existeixen en l'actualitat diverses propostes en desenvolupament (variants, connexions, nusos d'accés, condicionaments i millores de les actuals) que poden tenir una afectació elevada en el paisatge i, en cas que es materialitzin, aquesta hauria de ser la mínima. També es preveu la construcció de diverses línies ferroviàries, orbitals, connexions, o intercanviadors. Allà on sigui imprescindible la construcció de noves infraestructures, aquestes han inscriure's en el paisatge preexistent, és a dir, integrar-se en el territori, respectant els valors del paisatge atribuïts per la població penedesenca.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 2.18

**Avaluar i garantir la integració paisatgística de les diferents propostes de noves infraestructures viàries i ferroviàries que preveu la planificació territorial i sectorial i la millora o ampliació d'algunes de les existents.** A més a més de les determinacions establertes en els punts 2.1 al 2.11, aquestes noves infraestructures i actuacions també haurien de complir el següent:

- **Adequar el traçat i la morfologia al caràcter de cadascun dels paisatges penedesencs pel qual transcorre** (vegeu el capítol 8, sobre les unitats de paisatge), d'acord amb els seus trets i valors naturals, estètics, històrics, socials, simbòlic i productius, i minimitzar-ne l'afectació.
- **Posar una especial atenció en l'afectació dels elements morfològics i els patrons agrícoles singulars** grafiats a:

#### Mapa

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles*

- **Garantir la permeabilitat paisatgística transversal de les carreteres, és a dir, des de la percepció**, a més de la permeabilitat ecològica.
- **Potenciar, juntament amb la comunitat local, els valors del paisatge resultant de la construcció de qualsevol infraestructura viària o ferroviària.** Això implica potenciar els valors del paisatge amb els quals interacciona la infraestructura i millorar la imatge de conjunt resultant.
- **Evitar al voltant dels indrets on es concentren diverses infraestructures** un desenvolupament desproporcionat de noves àrees d'activitat econòmica (centres econòmics, logístics i industrials), l'aparició de carreteres aparador, nous espais intersticials entre infraestructures, canvis irreversibles en el paisatge vitivinícola o en la resta dels mosaics agrícoles i agroforestals del Penedès, una major fragmentació del paisatge, i un efecte barrera que atenuï la funció connectora entre espais oberts.
- **Vetllar perquè els nous elements constructius associats a les infraestructures estiguin integrats en el paisatge** (boques de



túnels, tanques i tancaments, pantalles acústiques, tractament dels viaductes, rotondes i estacions de servei), amb un disseny cuidat sobretot des de les visuals més freqüents o rellevants de la pròpia infraestructura, des dels nuclis més propers i, en particular, des dels itineraris i punts d'observació del paisatge designats en l'objectiu de qualitat paisatgística 10.

### 2.19

**Prioritzar la línia de canvi plana-serralada en el traçat de les eventuais noves infraestructures viàries i ferroviàries**, amb la finalitat d'evitar una major ocupació i fragmentació paisatgística de les planes, i sense perjudici de la seva connectivitat paisatgística, que caldrà potenciar.

#### Mapes

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.20

**Fomentar la construcció de túnels, falsos túnels i viaductes més enllà dels que siguin imprescindibles per criteris estrictament funcionals, i disminuir els talussos i terraplens.** L'objectiu és el de potenciar la connectivitat ecològica i social del paisatge i millorar la permeabilitat territorial. En trams rurals, prioritzar la construcció de murs jardinera, d'escullera o de terra armada, que permeten incorporar vegetació, enfront a murs massissos.

### 2.21

**Preservar la continuïtat i, per tant, evitar la fragmentació, dels camins rurals, els senders, els camins ramaders i altres vies històriques de comunicació afectades per noves infraestructures de mobilitat.** Cal prioritzar la no afectació dels itineraris no motoritzats identificats en l'objectiu de qualitat paisatgística 10, així com dels camins ramaders inclosos en l'objectiu de qualitat paisatgística 6.

D'acord amb l'objectiu de qualitat paisatgística 10, sobre itineraris i punts d'observació del paisatge, també és important garantir itineraris provisionals alternatius mentre s'executin les obres.

## PROMOURE EL CONEIXEMENT, LA DESCOBERTA, I LA CONTEMPLACIÓ DELS PAISATGES PENEDESENS DES DE LES INFRAESTRUCTURES VIÀRIES I FERROVIÀRIES AMB L'OBJECTIU DE POTENCIAR EL CARÀCTER I LA IDENTITAT DE CADA TERRITORI, GAUDIR DELS RECURSOS ESCÈNICS, I REPERCUTIR POSITIVAMENT EN EL DESENVOLUPAMENT LOCAL.

El conjunt de trams d'un recorregut viari i ferroviari pot tenir una clara funció de mirador, des d'on hom pot admirar una seqüència visual dinàmica que pot ser panoràmica.

Des de les infraestructures viàries més grans (AP-7, AP-2, A-2, C-32, C-31, N-340 i C-15) es poden observar àmplies panoràmiques, però amb una interacció menor degut a la velocitat a la que es circula. La xarxa ferroviària (TAV, Renfe R4, Renfe R2, FFGG) té el mateix potencial per a la funció de gaudi i descoberta dels paisatges penedesencs.

Al Penedès hi ha una àmplia xarxa de carreteres secundàries de menor trànsit rodat que constitueixen una magnífica via d'accés al coneixement dels seus paisatges, amb trams panoràmics excel·lents per gaudir dels fons escènics penedesencs i, per tant, són ideals per generar experiències turístiques i de lleure (sobretot en un context de turisme familiar interior a l'alça) i per explorar el seu enorme potencial per repercutir positivament en el desenvolupament local. A més, aquesta xarxa secundària que té una incidència visual baixa, contribueix significativament a la transició energètica i pot ajudar a promoure una mobilitat de proximitat local, tot reduint la necessitat de vehicle privat i el temps de viatge. Als voltants dels nuclis, aquesta xarxa hauria d'estar connectada a una xarxa de camins en entorns agrícoles i forestals per tal de potenciar la mobilitat quotidiana, el lleure, la descoberta del paisatge i la promoció de la salut.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 2.22

**Preservar i potenciar les seqüències visuals i les vistes des dels trams de carretera panoràmics del Penedès.** Al Penedès, hi ha carreteres, principals –i, per tant, més freqüentades– i secundàries, que, en trams concrets, ofereixen seqüències visuals i excel·lents vistes panoràmiques, ja sigui perquè transcorren per llocs elevats, o bé perquè creuen zones

planes amb àmplies visuals. Són trams panoràmics amb un valor estètic fruit de la combinació del traçat i del paisatge que s'observa (fons escènics, patrons, fites, mosaics agroforestals, paisatge vitivinícola, litoral, etc.). Això implica:

- **Reconèixer els trams panoràmics** i integrar-los en el sistema d'infraestructures del Pla territorial parcial del Penedès com a trams de carretera protegits.
- **Evitar distorsions paisatgístiques que afectin les visuals que es contemplen des**

**dels trams de carretera panoràmics identificats.** Això implica la identificació de les edificacions, les tanques, les infraestructures i altres elements opacs i barreres visuals (rètols publicitaris, construccions efímeres, etc.) que limiten el camp visual o desfiguren i dificulten la visió d'aquests trams amb la finalitat de definir estratègies d'ocultació, harmonització o fins i tot eliminació d'alguns dels elements. Aquests paràmetres es podrien incloure en els planejaments urbanístics municipals a través d'una normativa.

Són els següents trams panoràmics:

- B-111 El Bruc (el Bruc, Pla de Montserrat)
- B-212 (Castellví de la Marca i Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- B-220 (Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- B-220 Turons de Cal Maura (Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- B-221pk 1.5 (Montmaneu, Costers de la Segarra)
- B-224 Can Bonastre (Piera i Masquefa, Valls de l'Anoia)
- B-224 la Venta i Can Mussaro (Piera, Valls de l'Anoia)
- B-224 Vallbonica (Piera i Vallbona d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- B-231 Can Fontimarc (els Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- B-231 Can Gras (els Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- B-2415 pk 1.3 (Sant Cugat Sesgarrigues i Olèrdola, Plana del Penedès)
- BP-1101 Montserrat-Coll de Can Maçana (el Bruc, Montserrat)
- BP-1103 Coll de Can Maçana (el Bruc, Montserrat)
- BP-2121 (la Llacuna, Serres d'Ancosa)
- BP-2121 Camps de la Pineda (Torrelles de Foix, Serres d'Ancosa)
- BP-2121 la Llambarda Vella (Torrelles de Foix, Serres d'Ancosa)
- BP-2121 Puig de l'Espingosa K 23 (la Llacuna, Serres d'Ancosa)
- BP-2121 Solana de Cal Curt (Torrelles de Foix, Serres d'Ancosa)
- BP-2126 (Font-rubí, Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Bancals de Ca l'Agustí (Font-rubí, Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Cal Raimondet (Font-rubí, Plana del Penedès)
- BP-2126 Camps de Ca l'Agustí (Font-rubí, Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Montjuic (Font-rubí, Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Montjuic (Font-rubí, Plana del Penedès)
- BP- 2427 Els Casots - Sant Sadurní d'Anoia (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia i Plana del Penedès)
- BP- 2427 Els Casots - Sant Sadurní d'Anoia (Subirats, Plana del Penedès i Muntanyes d'Ordal)
- BP-2427 El Pago (Subirats, Plana del Penedès)
- BV-2428 Sant Pau d'Ordal cap a Lavern (Subirats, Plana del Penedès)
- BV-2428 de l'N-340 en direcció cap a Sant Pau d'Ordal (Subirats, Plana del Penedès)
- N-340 de Cantallops a el Pago (Subirats, Plana del Penedès)
- BV-1031 Cal Seuveta direcció Igualada (Òdena, Conca d'Òdena)
- BV-1031 Can Soler direcció Igualada (Òdena, Conca d'Òdena)
- BV-1031 Km 6-Bosc de Pedrafità (Rubió, Costers de la Segarra)
- BV-1031 Parc eòlic de la serra de Rubiò (Òdena, Conca d'Òdena)
- BV-1031 Parc eòlic de la serra de Rubiò (Òdena, Costers de la Segarra)
- BV-2111 Olivella (Olivella, Garraf)
- BV-2112 (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- BV-2113 (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- BV-2117 (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- BV-2117 (Castellet i la Gornal, Garraf)
- BV-2122 (Torrelles de Foix i Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- BV-2127 (Vilafranca de Penedès i les Cabanyes, Plana del Penedès)
- BV-2127 Bellver (Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
- BV-2127 Cal Semiso (Font-rubí, Plana del Penedès)
- BV-2127 Guardiola de Font-rubí (Font-rubí, Plana del Penedès)
- BV-2127 Vilobí del Penedès (Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
- BV-2128 Cal Morgades del Grau (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- BV-2131 (Orpí, Valls de l'Anoia)
- BV-2131 Carme (Carme, Valls de l'Anoia)
- BV-2155 Puigdàlber (Subirats i el Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- BV-2171 Les Masuques (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- BV-2171 Sant Marçal (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- BV-2176 (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- BV-2202 - C-241c (Sant Martí de Tous, Conca d'Òdena)
- BV-2241 Piera (Piera i Masquefa, Valls de l'Anoia)
- BV-2242 Can Mata (Piera, Valls de l'Anoia)
- BV-2242 Monistrol d'Anoia (Piera i Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- BV-2242 Piera - Sant Jaume Sesoliveres (Piera, Valls de l'Anoia)
- BV-2242 Piera-Can Mata (Piera, Valls de l'Anoia)
- BV-2242 Sant Jaume Sesoliveres (Piera, Valls de l'Anoia)
- BV-2425 (Gelida, Muntanyes d'Ordal)
- BV-2429 (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- BV-2429 (Subirats i Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- BV-2441 Plana del Niel (Pontons, Serres d'Ancosa)
- C-15 Capellades (Capellades, la Pobla de Claramunt i la Torre de Claramunt, Valls de l'Anoia)
- C-15 Sant Quintí de Mediona (Sant Quintí de Mediona i Sant Pere de Riudebitlles, Valls de l'Anoia)
- C-214e Sant Martí de Tous (Sant Martí de Tous, Conca d'Òdena)
- C-243a Sant Sadurní d'Anoia - Polígon industrial Can Bas (Subirats, Plana del Penedès)
- C-243B (Subirats, Muntanyes d'Ordal)
- C-243B (Subirats, Valls de l'Anoia)
- C-246a (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- C-246a (Sitges, Plana del Garraf)
- C-246a (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- C-31 Costes del Garraf (Sitges, Garraf)
- C-31 Costes del Garraf (Sitges, Delta del Llobregat)
- C-31 Costes del Garraf, km 166 (Sitges, Garraf)
- C-31 Ctra. Barcelona a Calafell (Sitges, Garraf)
- C-37 L'Hostal de Miralles (Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- C-37 Sant Romà (Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- C-37 Santa Maria de Miralles (Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- C-37 Serra de la Portella (Santa Margarida de Montbui, Conca d'Òdena)
- C-37 Serra de la Portella (Santa Margarida de Montbui i Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- C-37 Serra de Santa Margarida de Montbui (Santa Margarida de Montbui, Conca d'Òdena)
- C-37 Valldeserves (Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- C-51 La Miralba (la Bisbal del Penedès, Plana del Penedès)
- C-532 Sant Sadurní d'Anoia (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- C-54 entre Piera i Hostalets de Pierola (Piera, Valls de l'Anoia)
- Camí de Cal Miret (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- Camí de Cal Mitjans (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- Camí de Can Marcet (els Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- Camí de la Llacuna a Pontons (la Llacuna, Serres d'Ancosa)
- Camí de la Porxada (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)



- Camí de Llacuna a Pontons (Pontons, Alt Gaià)
- Camí de Llorenç del Penedès a Banyeres del Penedès (Llorenç del Penedès i Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
- Camí de Pacs del Penedès a les Cabanyes (les Cabanyes i Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
- Camí de Puigdàlber (Font-rubí i Puigdàlber, Plana del Penedès)
- Camí de Sant Jaume dels Domenys (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- Camí del Manou (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- Camí del Mar, Sant Vicenç de Calders (el Vendrell, Plana del Penedès)
- Camí del Priorat (l'Arboç i Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
- Camí dels Carbons (la Llacuna i Pontons, Serres d'Ancosa)
- Camí Rural (Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer Camí de Cal Proset (Llorenç del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer Can Aguilera (Piera, Valls de l'Anoia)
- Carrer Can Codorniu (Sant Sadurn d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Carrer D-Carrer C, el Corralet (Albinyana, Plana del Penedès)
- Carrer Díada (Mediona, Serres d'Ancosa)
- Carrerada Plana del Cosme (l'Arboç, Plana del Penedès)
- Carretera BV-2443 pk 1.5 baixant del castell d'Olièrdola (Olièrdola, Garraf)
- Carretera de la Plana Novella a Castelldefels (Sitges, Garraf)
- Carretera de les Gunyoles BP-2412 (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- Carretera del Pantà de Foix (Castellet i la Gornal i Cubelles, Garraf)
- Carretera del Pantà de Foix (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- BV-2152 entre St Martí Sarroca i la Rovira Roja (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- La Carrerada (Avinyonet del Penedès, Sant Cugat Sesgarrigues i la Granada, Plana del Penedès)
- N-340 (el Vendrell, Plana del Penedès)
- N-340 Ordal (Subirats, Muntanyes d'Ordal)
- Olivella (Olivella, Garraf)
- Pk 2-3 de la B-100 (Montmaneu, Costers de la Segarra)
- Platja de Santa Margarida (Sitges, Plana del Garraf)
- Pk 4 de la C-15 (Sant Pere de Ribes, Garraf)
- TP-2125 (Banyeres del Penedès i Santa Oliva, Plana del Penedès)
- TP-2125 2 Avinguda Camelies (Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
- TP-2442 Coll d'en Grau (Sant Jaume dels Domenys, el Montmell)
- TP-2442 Coll d'en Grau (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- TP-2442 La muntanya del Patot (el Montmell, el Montmell)
- TP-2442 La Romanillada (el Montmell, el Montmell)
- TP-2442 Pedrera del Quic (Sant Jaume dels Domenys i el Montmell, el Montmell)
- TP-2442 Plana d'Aiguaviva km 11 (el Montmell, el Montmell)
- TP-2442 Plana de Llobets (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- TP-2442 Vinya de la Torre (el Montmell, el Montmell)
- Tram de la C-15 pk 25 (Torrelavit i Font-rubí, Plana del Penedès)
- Tram de la C-37 en direcció a Igualada (Òdena i Castellolí, Conca d'Òdena)
- TV-2041 (Bonastre, Massís de Bonastre)
- TV-2042 (Masllorenç, Massís de Bonastre)
- TV-2122 (Sant Jaume dels Domenys i Llorenç del Penedès, Plana del Penedès)
- TV-2126 (Bellvei i Calafell, Garraf)
- TV-2126 (Calafell, Litoral del Penedès)
- TV-2126 (Bellvei, Plana del Penedès)
- TV-2127 (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- TV-2127 (el Vendrell, Plana del Penedès)

- TV-2401 El Mirador del Penedès (el Montmell, el Montmell)
- TV-2401 (la Bisbal del Penedès i el Montmell, el Montmell)
- TV-2401 (la Bisbal del Penedès, Plana del Penedès)
- TV-2401 La Joncosa del Montmell (el Montmell, el Montmell)

#### Mapes

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 9. Valors d'ús social*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.23

**Identificar, senyalitzar i potenciar les vistes als principals fons escènics del Penedès des de les grans infraestructures AP-7, AP-2, A-2, C-15, C-37, C-32 i N-340**, seguint els mateixos passos que el punt 2.22. Més enllà dels valors que es poden contemplar des dels trams de carretera panoràmics definits en el punt 2.22, destaquen els fons escènics i fites de referència que són molt visibles des de bona part de les infraestructures del Penedès, com ara Montserrat, la serra del Bolet, la serra d'Ancosa, la serra de la Llacuna o el massís del Garraf. L'A-2, per exemple, al seu pas per la unitat del Pla de Montserrat, permet unes extraordinàries vistes als vessants de Montserrat. També a la zona de Sant Sadurn d'Anoia les diferents infraestructures tenen una visibilitat oberta cap al massís.

#### Mapa

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.24

**Promoure una xarxa de carreteres d'interès paisatgístic del Penedès amb la cooperació de les administracions competents en carreteres, territori, patrimoni cultural i turisme.** La xarxa viària secundària que creua el Penedès té un gran potencial com a itineraris de percepció del paisatge i per valorar els elements de més interès paisatgístic. També són

ideals per generar experiències turístiques i de lleure ben diverses, activen el patrimoni —tot preservant-lo— i, en conseqüència, tenen un enorme potencial per repercutir positivament en el desenvolupament local i regional. Aquesta xarxa podria posar en valor els elements de més interès paisatgístic tot limitant les dimensions de la via i la velocitat de circulació, mantenir les seves característiques històriques, i ser accessibles en vehicle rodat multimodal (cotxe, bus, bicicleta, etc.). També hauria de promocionar, allà on correspongui, les actuacions necessàries de condicionament, senyalització, manteniment i difusió per tal de potenciar la contemplació i la difusió dels valors del paisatge i el coneixement del territori. Alguns dels itineraris motoritzats citats en l'objectiu de qualitat paisatgística 10 poden ser el punt de partida d'aquesta xarxa. En aquest sentit, algunes actuacions que es podrien promoure són:

- **Recopilar informació de les característiques del paisatge que recorre la carretera i de la mateixa carretera**, a partir de fonts científiques, històriques, literàries, artístiques i populars.
- **Identificar els principals elements i valors del paisatge que defineixen els trams**, com ara singularitats geomorfològiques, estructures agrícoles, boscos singulars, siluetes urbanes, fileres arbrades, fars, torres, castells, punts d'observació del paisatge, penya-segats, masos, murs de pedra seca, sèquies, canals i recs, etc.
- **Identificar el valor patrimonial de determinades vies històriques i el seu patrimoni associat**, seguint les pautes que determina els punts 2.12 i 2.13, com una via per a la reinterpretació dels paisatges quotidians a partir de la seva història i memòria. Per exemple, és un factor a tenir en compte que la via mantingui elements constructius o el mateix traçat poc alterat, o que, fins i tot, estigui vinculada amb esdeveniments d'una clara dimensió patrimonial.

- **Elaborar un estudi de visibilitat** exhaustiu que prengui en consideració les indicacions recollides a la *Guia d'estudis d'impacte i integració paisatgística* i al *Llibre d'estil de les carreteres catalanes*, documents elaborats per la Generalitat de Catalunya.
- **Identificació de les edificacions, les infraestructures i altres barreres visuals** (rètols publicitaris, construccions efímeres, etc.) que limiten el camp visual o dificulten la visió de les principals fites visuals i els seus entorns paisatgístics, amb la finalitat de definir estratègies d'ocultació, harmonització o fins i tot eliminació d'alguns dels elements.
- **Identificar les carreteres amb accessos als nuclis** i tenir en compte les mesures de l'objectiu de qualitat paisatgística 1.

#### Mapa

Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2

### 2.25

**Intervenir globalment en les carreteres d'interès paisatgístic proposades al punt anterior**, com per exemple:

- **Adequar punts d'observació del paisatge** existents o construir-ne d'altres de nous, seguint les pautes de l'objectiu de qualitat paisatgística 10.
- **Restaurar o recuperar elements associats al valor patrimonial de la via** (murs laterals de protecció de maçoneria, murs de pedra seca, ponts de pedra, les creus de terme, etc.), amb la preservació de les característiques històriques i substancials de la carretera i del seu entorn.
- **Regenerar trams malmesos o degradats.** I per proximitat plantejar intervencions de rehabilitació i millora dels entorns propers (abocaments, acumulació de cables elèctrics, concentració d'antenes, publicitat, etc.).
- **Instal·lar senyalització informativa específica** que identifiqui la carretera d'interès paisatgístic, així com els nodes de connectivitat i intermodalitat amb altres vies (vies verdes i blaves, senders, camins ramaders, etc.).

satgístic, així com els nodes de connectivitat i intermodalitat amb altres vies (vies verdes i blaves, senders, camins ramaders, etc.).

- **Millorar la senyalització interpretativa de punts rellevants del paisatge** que faciliti l'experiència paisatgística.
- **Condicionar la vegetació de les vores.**
- **Avaluar les opcions d'adequació de les carreteres per a sistemes de transport no motoritzats.** tant per satisfer les necessitats de mobilitat quotidiana com la de lleure (senderistes, ciclistes...).
- Seguir **els criteris i les pautes del document Carreteres, paisatge i turisme. Bases per a la definició d'un model per a Catalunya**, elaborat per l'Observatori del Paisatge de Catalunya per encàrrec de la direcció General de Turisme de l'antic Departament d'Empresa i Coneixement de la Generalitat de Catalunya.

### 2.26

**Potenciar les infraestructures ferroviàries com a vies per facilitar la contemplació del paisatge i explorar-ne noves relacions, aprofitant alhora el potencial que tenen les estacions de tren** (com a nodes de mobilitat vinculades a un territori, i sobretot durant les esperes). La xarxa ferroviària del Penedès, a més de la viària, és avui també un dels principals mitjans que posen en contacte la població amb el seu territori i els seus paisatges. Aquesta és una via per explorar noves formes de relacionar-se amb els paisatges a través d'aquest mitjà de transport públic. Es poden seguir pautes semblants a les establertes en els punts 2.24 i 2.25.

#### Mapa

Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2

### 2.27

**Promoure la generació de rutes de descoberta del patrimoni paisatgístic i cultural a través la xarxa de carreteres secundàries**

**des de determinats accessos de l'AP-2, A-2, C-32, AP-7.** La presència d'aquestes autovies i autopistes, com a grans infraestructures de mobilitat i de pas, poden facilitar la creació d'itineraris de descoberta del patrimoni paisatgístic i cultural, a través de les carreteres secundàries, aprofitant diversos accessos de la pròpia autovia o autopista. Es tracta sobretot de les unitats de paisatge dels Costers de la Segarra, Conca d'Òdena, Valls de l'Anoia, Plana del Penedès, Plana del Garraf i Garraf. Caldria relacionar aquesta mesura amb el punt 2.22, centrat en els trams de carretera panoràmica, i tenir en compte els itineraris motoritzats contemplats a l'objectiu de qualitat paisatgística 10.

### 2.28

**Adequar, si s'escau, àmbits propers a un punt d'observació ben connectats amb una carretera, ja que aquests predisposen a la contemplació i conviden a la interpretació dels paisatges.** Algunes infraestructures també són bones vies d'accés a punts d'observació del paisatge propers. El catàleg ha identificat diversos punts d'observació del paisatge que estan situats prop de carreteres, recollits en l'objectiu de qualitat paisatgística 10. Aquests indrets sovint són també els punts d'inici de camins i senders que s'endinsen en els paisatges propers a la via. En cas de fer-se, la intervenció ha de mantenir la coherència, tant amb la mateixa carretera i el seu entorn com també amb la resta d'indrets des d'on pugui tenir una incidència visual destacable), i tenir molt present les determinacions de l'objectiu de qualitat paisatgística 10 relacionat amb els punts d'observació del paisatge.

### 2.29

**Garantir que les noves infraestructures viàries i ferroviàries prevegin els passos necessaris per permetre la continuïtat dels itineraris paisatgístics no motoritzats del Penedès**, sobretot els inclosos en l'objectiu de qualitat paisatgística 10.



## EVITAR I REDUIR LA INCIDÈNCIA VISUAL DE LES LÍNIES ELÈCTRIQUES

El nombre de poblacions grans de la vegueria del Penedès i la seva proximitat a la ciutat de Barcelona i la seva àrea metropolitana en conjunt fan que s'hi hagin instal·lat diverses línies elèctriques d'alta tensió, com tres de 380 kv que creuen la plana del Penedès i el massís del Garraf en direcció oest-est, una a l'interior que circumval·la la ciutat d'Igualada pel sud i l'est així com nombroses línies de 220 kv i de menor voltatge amb una especial concentració a prop de la costa.

Les línies d'alta tensió, tant per la presència de les torres com de l'estesa elèctrica, són elements que ressegueixen el territori, que pel fet de ser prominents filtren la vista i generen un primer pla que embolcalla els elements que conformen un paisatge. Aquest primer fons pot generar un impacte sobre els fons escènics d'interès.

Al seu torn, les línies d'alta tensió tenen una gran incidència visual quan creuen teixits urbans sobretot els de les urbanitzacions, des de distàncies d'observació curtes o mitjanes. Per últim, i tenint en compte el canvi de model cap a les energies renovables, caldrà no menystenir el potencial impacte de les noves línies d'evacuació dels grans parcs eòlics o grans plantes fotovoltaïques.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 2.30

**Avaluar el soterrament dels trams de les línies elèctriques que creuen o necessàriament hagin de creuar els fons escènics emblemàtics, cims i fites del Penedès.**

Els fons escènics, cims i fites (definites en l'objectiu de qualitat paisatgística 6) afectats són:

- Serra de Rubió (Òdena i Rubió - Conca d'Òdena)
- Serra de Queralt i serra de Miralles (Bellprat, Santa Maria de Miralles - Serres d'Ancosa)
- Serra d'Ancosa i serra de la Llacuna (la Llacuna - Serres d'Ancosa)
- Serra del Bolet (Font-rubí i Mediona - Serres d'Ancosa)
- Serres d'Ordal (Subirats - Muntanyes d'Ordal)
- Massís del Garraf (Subirats, Gelida, Canyelles, Olèrdola, Castellet i la Gornal Sitges - Muntanyes d'Ordal i Garraf)

- Montau (Olesa de Bonesvalls - Garraf)
- Montcau (Gelida, Muntanyes d'Ordal)
- Els Mollons - Les Planes (la Pobla de Claramunt - Valls de l'Anoia i Conca d'Òdena).
- L'Agulla Grossa (Santa Maria de Miralles - Serres d'Ancosa)
- La Ferriola, la Creu de Ferro (Santa Maria de Miralles - Serres d'Ancosa)
- Castell de Castellet (Castellet i la Gornal, Garraf)
- Castell de Banyeres del Penedès (Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
- Castell de Sant Martí Sarroca (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès i el Montmell)
- Castell de Castellolí (Castellolí, Valls de l'Anoia)
- Al costat del castell de Claramunt, molt visible des de la urbanització del Xaró.

#### Mapes

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 10. Valors simbòlics*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.31

**Avaluar igualment el soterrament, o la instal·lació de suports més adients per ser vistos de més a prop així com la integració paisatgística de les casetes dels transformadors elèctrics, per a altres línies elèctriques d'alta tensió del Penedès que tenen afectació sobre fons escènics (no emblemàtics) i fites i sobre espais protegits i espais connectors.**

### 2.32

**Avaluar també el soterrament de les línies elèctriques d'alta tensió que creuen urbanitzacions, amb la finalitat de reduir l'afectació visual del seu pas, o el d'algunes torres de grans dimensions que se situen enmig de les urbanitzacions, contribuint a la banalització del seu paisatge urbà.**

Corresponen a les següents urbanitzacions:

- El Molí del Blanquillo (Albinyana, Plana del Penedès)
- Bonaterra (Albinyana, Plana del Penedès)
- Castell de Cabrera (Cabrera d'Igualada, Valls de l'Anoia)
- Els Jardins de Cunit (Cunit, Garraf)
- California (Canyelles, Garraf)
- La Selva de les Meravelles (Canyelles, Garraf)
- Les Palmeres (Canyelles, Garraf)
- El Mas Trader (Cubelles, Garraf)
- Can Parellada (Masquefa, Valls de l'Anoia)
- Can Martí de l'Estela (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Mas (Piera, Valls de l'Anoia)
- La Grua (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Pere de la Plana (Sant Pere de Ribes, Garraf)
- Mas Astor (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- el Mas d'en Ricard (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Mas Tapet (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

#### Mapes

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat.*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.33

**Seguir les traces establertes per carreteres i per ferrocarrils en aquelles que justificadament hagin de ser aèries en altres indrets del territori diferents als definits en els punts 2.30 i 2.31 (per exemple, el febrer de 2019 es va desmantellar la línia que travessava el municipi de Calafell amb un nou traçat que ressegueix l'autopista). Com a mínim, agrupar els traçats en corredors i prioritzar el pas per les línies de canvi plana-serralada amb l'objectiu de minimitzar la fragmentació visual, identificats a:**

#### Mapes

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.34

**Estudiar la reconducció de les línies d'alta tensió i molt alta tensió en funcionament cap a corredors d'infraestructures, especialment aquelles que creuen paisatges amb valor estètic i simbòlic. Cal també promoure el soterrament en els trams més sensibles.**

#### Mapes

*Mapa 5. Valor estètic*

*Mapa 10. Valors simbòlics*

*Mapa 15.2. Objectiu de qualitat paisatgística 2*

### 2.35

**Prioritzar el soterrament de les noves línies d'evacuació de parcs fotovoltaïcs i eòlics fins a les línies de transport o distribució a les quals estiguin connectats. Aquesta mesura enllaça amb l'objectiu de qualitat paisatgística 3.**



## OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 3

Unes àrees d'activitat econòmica (industrial, comercial, empresarial, tecnològica, logística o d'oci) que es percebin com un conjunt ordenat a nivell global però, també, pel que fa a les parts configurades per les cinc façanes perimetrals, les respectives volumetries, els diferents espais lliures i els vials.



Les àrees especialitzades per a l'activitat econòmica se solen ubicar en llocs ben comunicats, propers a les infraestructures viàries, com és el cas del polígon Clot de Moja, situat al costat de la carretera N-340. Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya (Rafael López-Monné)

Les àrees d'activitat econòmica d'avui són, en alguns casos, una herència dels molins hidràulics medievals; de fet el rec actual d'Igualada ja és una infraestructura documentada al segle XIII. Ara bé, als segles XVIII i XIX les manufactures del paper i de la pell experimenten un important creixement; especialment a les valls de l'Anoia i del Bitlles. La construcció de grans molins canvia la imatge dels nuclis amb extensions

urbanes noves de teixits especialitzats a tocar o aïllats que es recolzen en els cursos d'aigua. Amb el temps, la xarxa del ferrocarril (Vilafranca del Penedès 1865, Vilanova i la Geltrú 1881, Igualada 1893) entre altres factors, afavoreix que aquests escenaris es complementin amb fàbriques (tèxtil, ciment, vidre, paper, química) però, també, amb cellers i fassines; això és així, especialment a Igualada, Gelida, Sant Sadur-

ní d'Anoia, Vilafranca del Penedès o Vilanova i la Geltrú. A Igualada, per exemple, l'any 1913 existeixen 16 fàbriques tèxtils entre les quals sobresurt la de Cal Font (1861-1982) on a la dècada de 1940 hi treballen 840 persones. De manera més puntual destaquen les cimenteres de Santa Margarida i els Monjos (1908) i de Vallcarca (1927).

Actualment el territori de la vegueria disposa d'unes 3.500 ha de sòls destinats a l'activitat econòmica. Aquestes àrees es caracteritzen, sobretot, per una gran dispersió i per ser de petites dimensions però, també, el 24% per estar mal comunicades. A més, per ser anteriors a l'aprovació de la Llei 8/2005 de protecció, gestió i ordenació del paisatge, la majoria d'aquestes àrees s'han projectat sense tenir en



compte mesures de qualitat paisatgística. Això comporta una deficient relació amb els espais oberts per la manca de franges de transició o bé per la no integració dels elements estructuradors del territori (relleu, cursos d'aigua, modelació agrària, camins). Així mateix, les relacions de visibilitat envers les façanes perimetrals, l'ordre entre els buits i els plens de les volumetries o la imatge corporativa són altres aspectes que no s'han tingut en compte.

Avui, la no consideració dels criteris relacionats amb el paisatge en aquestes àrees d'activitat econòmica repercuteix en la imatge global de la vegueria. La mida dels espais, la ubicació a tocar de les infraestructures de mobilitat o bé dels nuclis urbans els converteix en elements destacats o omnipresents i contribueix a fragmentar el mosaic agrari o bé a desfigurar els perímetres urbans.

En conseqüència, les aspiracions de la ciutadania que motiven aquest objectiu de qualitat paisatgística se sintetitzen en quatre mesures que són les següents:

- **Dignificar la percepció de conjunt de les àrees d'activitat econòmica fomentant al màxim la compactació i la mínima ocupació.**
- **Adequar els espais de vora i dels límits de les àrees d'activitat econòmica per afavorir una bona transició amb els espais circumdants.**
- **Millorar la imatge interior de les àrees d'activitat econòmica que conformen els espais públics i privats, amb criteris de jerarquia, eficiència i sostenibilitat.**
- **Planificar, dimensionar i encaixar les plantes solars i els parcs eòlics d'acord amb el caràcter dels diversos paisatges dels espais oberts del Penedès.**

## DIGNIFICAR LA PERCEPCIÓ DE CONJUNT DE LES ÀREES D'ACTIVITAT ECONÒMICA FOMENTANT AL MÀXIM LA COMPACTACIÓ I LA MÍNIMA OCUPACIÓ.

La implantació en el lloc és una qüestió important per a contenir la tendència heretada de la progressiva ocupació dels espais oberts. Així, l'extensió o la dispersió de les àrees d'activitat econòmica de mida mitjana o petita o bé amb una deficient accessibilitat no són la millor opció per l'efecte que provoquen en la percepció del paisatge. En aquests casos, l'aparença visible dels espais oberts esdevé com si fos un continu periurbà la qual cosa va en detriment dels valors i les funcions del paisatge.

La configuració, d'acord amb les implantacions preexistents, d'unes determinades centralitats d'activitat econòmica, és una bona resposta per a revertir la tendència actual a la dispersió i el consegüent efecte sobre el paisatge. En aquest sentit, les àrees amb un potencial de prestació de serveis d'abast metropolità d'Igualada, de Sant Sadurn d'Anoia, de Vilafranca del Penedès, de Vilanova i la Geltrú i del Vendrell són opcions a explorar. Així mateix, s'entén que cal promoure en aquests casos concrets una mixtura interdependents d'usos i tenir en compte que estaran exposats visualment des de les infraestructures de mobilitat; especialment, de l'A-2, l'AP-7, la N-340 i la C-32.

La majoria dels polígons i àrees d'activitat econòmica s'han dimensionat d'acord amb la fàcil disponibilitat de sòl, sense considerar aquest sòl dels espais oberts com un bé escàs. Per consegüent, la compactació dels moviments de terra o dels volums construïts poques vegades s'ha considerat com una necessitat o com un criteri d'integració paisatgística. Aquesta circumstància constitueix un factor que devalua la qualitat dels paisatges industrials de la vegueria siguin del sector que siguin.

En conjunt, la dispersió sense sentit i el fet de no minimitzar l'ocupació repercuteixen en el valor de la imatge actual percebuda. La *Guia d'integració paisatgística número 1 sobre polígons industrials i sectors d'activitat econòmica* (elaborada per la Direcció General d'Arquitectura i Paisatge de l'antic Departament de Política Territorial i Obres Públiques l'any 2008) i les Directrius i mesures de qualitat paisatgística del *Llibre d'estil dels sectors d'activitat econòmica* són referents pel que fa a una correcta integració d'aquests teixits.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 3.1

**Evitar, l'aparició d'àrees d'activitat econòmica noves sense relació física amb els corredors d'infraestructures (Front litoral, Eix Plana Penedès, Anoia i C-15), sense relació amb els àmbits productius supramunicipals (en endavant APS) i sense considerar abans la compleció o l'adequació dels teixits existents.** L'objectiu és el d'evitar el consum de més sòl dels espais oberts però, també, la dispersió d'àrees d'activitat econòmica sense una estratègia territorial, que fragmenten la percepció del territori. Cal:

- **Prioritzar la compleció de les parcel·les lliures de l'interior de les àrees especialitzades desenvolupades d'ús industrial, logístic i comercial** abans de desenvolupar noves àrees d'activitat econòmica.
- **Facilitar la reubicació de les indústries aïllades en àrees d'activitat econòmica** associades als nusos principals de comunicació de la vegueria i als APS.
- **Incentivar la promoció mancomunada supramunicipal i l'agrupació de solars** en el moment de plantejar noves àrees d'activitat econòmica.
- **Amb l'objectiu d'harmonitzar els espais on es va iniciar una àrea d'activitat econòmica i aquesta no es va consolidar, i dotar-los de coherència, cal que els municipis citats en aquesta acció avaluïn cada sector i adoptin una estratègia específica.** Aquesta estratègia en alguns casos pot implicar la desclassificació del sòl i la restitució paisatgística, i en altres la prioritització de l'ocupació de les parcel·les buides.

Els àmbits productius supramunicipals (APS) són:

- Vendrell - Eix
- Vilafranca

- Vendrell – IDIADA
- Igualada – Conca d'Òdena
- Vilanova
- Gelida – Sant Sadurní

Els exemples més rellevants d'espais on es va iniciar l'àrea d'activitat econòmica i aquesta no s'ha consolidat són:

- Carrer de la Metal·lúrgia (Vilanova del Camí, Conca d'Òdena)
- Plans de la T. est i oest (Santa Margarida de Montbui, Conca d'Òdena)
- Calafell nord (Calafell, Garraf)
- Deixalleria de Sitges (Sitges, Garraf)
- Calafell nord (Calafell, Litoral del Penedès)
- Mas d'en Pi (els Hostalets de Pierola, Pla de Montserrat)
- Vilanova i la Geltrú nord (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Llorenç del Penedès (Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
- el Vendrell est (Bellvei, Plana del Penedès)
- Les Peces (Albinyana, Plana del Penedès)
- Vilafranca del Penedès (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Bellver (Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
- Can Bas (Subirats, Plana del Penedès)
- Al voltant de l'avinguda de la Bisbal (la Bisbal del Penedès i Santa Oliva, Plana del Penedès)
- Camí al castell de Penyafort (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Polígon Industrial Pous d'en Rossell (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Llorenç del Penedès (Llorenç del Penedès i Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- Lavernó (Subirats, Valls de l'Anoia)
- BV-2133 (la Torre de Claramunt, Valls de l'Anoia)
- Cal Moner (Carme, Valls de l'Anoia)
- La Barquera (Capellades i la Torre de Claramunt, Valls de l'Anoia)
- Bòbila del Roca, Les Roquetes (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)

**Mapes:**

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.3. Objectiu de qualitat paisatgística 3*

**3.2**

**Promoure la disminució dels sòls que tenen un valor reconegut de les àrees d'activitat econòmica poc o gens consolidades;**

especialment, els sòls amb valor natural i productiu. L'objectiu és el de restituir aquest sòl al sistema d'espais oberts i millorar l'encaix amb l'entorn i per extensió la imatge exterior. Aquests espais són els següents:

- Espais amb valor natural (Xarxa Natura 2000, espais PEIN, Parcs Naturals i connectors terrestres i fluvials).
- Espais amb valor productiu (espais agrícoles d'alt valor agrari, espais agrícoles de secà, espais agrícoles periurbans).
- Patrons agrícoles singulars.
- Punts crítics que esdevenen efecte barrera.
- Elements amb valor paisatgístic en l'àmbit d'influència de les àrees d'activitat econòmica.

Els patrons agrícoles singulars són:

- Fondos agrícoles d'Albinyana.
- Mosaic agrícola del Pla de Mar.
- Mosaic agrícola amb retalls de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú, i Cubelles.
- Rieres del Litoral del Penedès.
- Vinya envoltada de bosc del Garraf.
- Presseguers de la Fortesa
- Alineacions agrícoles i ondulades de les Serres d'Ancosa.
- Rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia.
- Conreus de cereal de la Conca d'Òdena.
- Monoconreu de vinya de la plana penedesenca.
- Mosaic agrícola de Subirats i Avinyonet del Penedès.
- Mosaic de la vall agrícola de Bonastre.
- Mosaic de vinya de la vall del riu Bitlles.
- Oliveres del bruc.
- Terrasses dels Costers de la Segarra.

**Mapes:**

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles:*

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.3. Objectiu de qualitat paisatgística 3*

**3.3**

**Considerar la qualitat de la imatge exterior,** des dels punts d'observació del paisatge i itineraris més freqüentats i emblemàtics, de les façanes perimetrals de les àrees d'activitat econòmica a desenvolupar. L'objectiu és conformar una imatge global i una silueta que aportin un valor afegit a totes les activitats econòmiques.

• **La imatge ha de tenir en compte com a mínim les qüestions següents:**

- Les relacions de superposició o d'associació visual entre les façanes i les fites o els fons escènics amb valor estètic, històric i identitari.
- Les relacions de continuïtat amb els elements estructuradors dels espais oberts de l'entorn; com per exemple, límits del parcel·lari, camins, cursos d'aigua o cobertes de vegetació.

• **Promoure la participació ciutadana en la presa de decisions** en relació amb el procés de configurar la imatge global.

**Mapa:**

*Mapa 15.3. Objectiu de qualitat paisatgística 3*

**3.4**

**Fomentar la rehabilitació de diverses naus i indústries sense ús o abandonades dels polígons d'activitat econòmica** (sobretot com a conseqüència de la crisi iniciada els anys 2006 i 2007) **per incloure-les al teixit productiu existent per mitjà de noves funcions, o afavorint el canvi d'ús per convertir-les en equipaments comunitaris (culturals, educatius, recreatius).** La gestió i dinamització d'aquests nous equipaments podria anar a càr-

rec o fer-se de forma coparticipada amb organitzacions locals o entitats privades amb "vocació pública".

Les diverses naus i indústries sense ús o abandonades se situen als següents polígons:

- Polígon industrial Les Comes (Igualada, Conca d'Òdena)
- Polígon industrial Masia Barreres (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Polígon industrial La Pedrosa (Masquefa, Valls de l'Anoia)
- Vendrell 1 (el Vendrell, Plana del Penedès)
- Polígon industrial Els Cirerers (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)

**Mapes:**

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.3. Objectiu de qualitat paisatgística 3*



## ADEQUAR ELS ESPAIS DE VORA I DELS LÍMITS DE LES ÀREES D'ACTIVITAT ECONÒMICA PER AFAVORIR UNA BONA TRANSICIÓ AMB ELS ESPAIS CIRCUMDANTS.

A la vegueria del Penedès hi ha diferents àrees d'activitat econòmica que limiten amb espais oberts agroforestals i fluvials i que, en algun cas, aquests sòls compleixen una funció reconeguda de connectors ecològics. Així mateix, d'altres àrees limiten amb extensions urbanes i amb urbanitzacions.

Pel fet de ser hereus d'un temps, aquestes àrees d'activitat econòmica s'han projectat sense preveure espais de vora i en molts casos ni de límit. Per consegüent, acostumen a no disposar de franges de transició perimetral ni espais lliures amb valor ambiental com tampoc a reconèixer el valor dels elements estructuradors del paisatge (cursos d'aigua, parcel·lació agrícola, camins, carrers). Aquesta mancança devalua la capacitat de la infraestructura verda que connecta els espais amb valor natural però, també, desaprofita el valor afegit que aporta en la configuració de la imatge percebuda ja sigui global o de les façanes perimetrals. Aquesta problemàtica es posa de manifest, per exemple en la successió de polígons i àrees d'activitat econòmica recolzats o ubicats entre la N-340 i l'AP7 però, també, en determinats trams dels rius Anoia i de Bitlles. En ambdós casos hi ha sectors d'activitat econòmica que limiten sense o molt reduïda solució de continuïtat amb el llit del riu o la modelació agrària.

Aquesta manca de solució de continuïtat contribueix a fer més evident la percepció d'un paisatge fragmentat. Així, per una qüestió d'escala, forma i color, les respectives façanes perimetrals s'elevan sobre allò que les circumda ja siguin camps, carrers o carreteres. L'efecte és un paisatge igual al de molts altres llocs que avui encara es contraposa amb un de caràcter eminentment rural i agrícola.

La no relació amb els elements estructuradors de l'entorn incideix en el valor de la imatge percebuda de les façanes perimetrals així com en la imatge des de dins de les àrees d'activitat econòmica.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 3.5

**Millorar la percepció dels perímetres i franges de transició de les àrees d'activitat econòmica**, definint uns límits nítids i creant zones d'esmoreïment. Cal:

- **Filtrar l'exposició visual**, des dels punts d'observació del paisatge potencials de l'entorn, de les noves façanes perimetrals per a reduir la prominència sobre els elements que les circumden.
- Pel que fa als espais a tocar de les carreteres, es recomana **crear un coixí franja de transició amb la via o carretera** amb plantacions

vegetals autòctones per tal d'esmoreir l'impacte visual i també el sonor.

- **Crear un filtre de contacte en els espais a tocar de les zones residencials.**
- **Considerar la topografia com a recurs integrador** així com l'ús de tanques que facilitin la continuïtat entre espais circumdants.
- **Respectar el sistema de cromatismes de l'entorn**, ja sigui natural, agrari o del medi urbanitzat, en el conjunt d'edificacions que integrin l'àrea especialitzada, procurant una harmonització visual adequada.

Les façanes perimetrals dels àmbits productius supramunicipals més exposades visualment són les que limiten o són properes als carrers o carreteres següents:

- C-244, polígon industrial Pla de Rigat (Vilanova del camí, Conca d'Òdena)
- Avinguda de Madrid, polígon industrial Pla de les Gavarres (Igualada, Conca d'Òdena)
- N-340, parc empresarial els Masets (el Vendrell, Plana del Penedès)
- N-340, entre la Gornal i l'Arboç (l'Arboç i Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- N-340, polígon industrial Sant Pere Molanta (Avinyonet del Penedès, Sant Cugat Sesgarrigues, Olèrdola i Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- C-532 i BV-2241, ronda oest de Sant Sadurní d'Anoia i polígon industrial Can Ferrer del Mas (Sant Sadurní d'Anoia, Plana del Penedès)
- N-340a, Vilafranca del Penedès, els Monjos, la Ràpita (Vilafranca del Penedès i Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- AP-2, polígons industrials de les Planes i l'Albornar (la Bisbal del Penedès, Plana del Penedès)
- C-15, des del polígon industrial Masia d'en Notari fins al polígon industrial Masia d'en Barreres I (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- C-31, polígon industrial Masia d'en Barreres II (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- C-31, polígon industrial Torrent de Santa Magdalena (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

**Mapa:**

Mapa 15.3. Objectiu de qualitat paisatgística 3

### 3.6

**Adequar els accessos, vies i camins perimetrals a les àrees d'activitat econòmica com a trams panoràmics envers els perímetres construïts i els espais oberts.** L'objectiu és, per una banda, dotar de caràcter i personalitat a l'àrea d'activitat econòmica i, per l'altra, reduir l'impacte visual que aquesta provoca. En relació amb els accessos, cal **potenciar el valor identitari amb una transició gradual**, és a dir amb seqüències visuals d'aproximació; per exemple, amb arbrat d'alineació, senyalització o rotondes.

Els itineraris no motoritzats més propers a les àrees d'activitat econòmica són:

- GR-172 Bellprat a la Mussara
- Volta a la Conca d'Òdena
- Camins de paper (Capellades - El Badorc)
- Camins de paper (La Rata - Vilanova del Camí)
- GR-5 sender dels Miradors
- Camí del riu
- Penedès 360 (Trekking)
- Penedès 360 (SlowBike)
- Via Augusta Penedès
- Camins del vi i el cava: Sumoll
- Camins del vi i el cava: Subirat Parent
- Camí Ral Vilafranca - Olesa de Bonesvalls
- GR-92 sender del Mediterrani
- GR-92 sender del Mediterrani (variant interior)
- Camí de Sant Jaume
- Carrerada de Santa Coloma

Els itineraris motoritzats més propers a les àrees d'activitat econòmica són:

- Maians - Esblada
- Igualada - Aguiló
- Igualada - Esparreguera
- Vilafranca del Penedès - Igualada
- Sant Pere de Riudebitlles - Sant Llorenç d'Hortons



- Vilafranca del Penedès - Sant Pau d'Ordal
- Vilafranca del Penedès - Vila-Rodona
- Cubelles - Canyelles
- Port Ginesta - Sitges
- Calafell - Bellvei
- Vilanova i la Geltrú – Sitges

Les carreteres-aparador relacionades amb les àrees d'activitat econòmica són:

- Vilanova i la Geltrú (ronda d'Europa)
- Vilafranca del Penedès (N-340)
- el Vendrell (carretera de Barcelona)
- Sant Pere de Ribes (C-246a)
- Sitges (carrer dels Drets Humans)
- Òdena (carrer Lleida)
- Igualada (avinguda dels Països Catalans)

### Mapes:

Mapa 13. Itineraris

Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat

Mapa 15.3. Objectiu de qualitat paisatgística 3

## MILLORAR LA IMATGE INTERIOR DE LES ÀREES D'ACTIVITAT ECONÒMICA QUE CONFORMEN ELS ESPAIS LLIURES D'EDIFICACIÓ PÚBLICS I PRIVATS, AMB CRITERIS DE JERARQUIA, EFICIÈNCIA I SOSTENIBILITAT.

Les àrees d'activitat econòmica de Penedès per una qüestió d'eficàcia tendeixen o poden tendir a transformar-se en zones logístiques, zones d'especialització productiva, zones comercials o zones complexes per la varietat d'usos que poden arribar a concentrar. Aquesta mateixa eficàcia i complexitat comporta sovint que tinguin unes parcel·les de grans dimensions, unes tipologies arquitectòniques heterogènies i un percentatge elevat d'espai viari. El resultat són àrees amb unes grans volumetries i molt poca permeabilitat entre l'espai públic (carrers i equipaments) i el privat lliure d'edificació (espais d'aparcament i maniobra).

La percepció d'aquests espais interiors és la d'uns conjunts inacabats, heterogenis o desproporcionats per la preeminència que adquireixen com a elements del paisatge. Les constants de composició volumètrica de les naus són variades com també les constants constructives pel que fa als elements, materials i colors. Ara bé, en molts casos els factors que incideixen de manera negativa en aquesta imatge de proximitat són la baixa qualitat arquitectònica, l'estat dels espais privats, la quasi inexistència d'espais verds, les deficiències dels vials i aparcaments o la nul·la relació de l'interior amb l'entorn urbà, periurbà o rural més enllà del simple vial o nus d'accés motoritzat.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 3.7

**Projectar les àrees d'activitat econòmica a desenvolupar amb sòl suficient per a possibilitar un tancament dels espais lliures privats més de vora que no pas de límit; és a dir, amb franges i espais de vegetació natural perimetral.** Cal:

- **Filtrar l'exposició visual**, per a reduir la prominència sobre els elements que les circumscriuen.
- **La franja dels espais lliures privats hauria de ser com a mínim proporcional a l'alçada de les volumetries edificatòries.**

- **Evitar l'exposició visual dels aparcaments i dels espais d'emmagatzematge a cel obert des dels vials d'accés.**

- **Considerar els elements, les formacions i els patrons vegetals naturals i antròpics existents als espais oberts de l'entorn** en el disseny de la vora, de les franges de vegetació o dels espais d'ombra.

### 3.8

**Promoure la revegetació dels sòls no edificats en polígons i àrees poc o gens consolidades o abandonades** que tenen un valor reconegut i molt especialment si és natural. L'objectiu és corregir la imatge visual d'aquest tipus de polígons i àrees amb espais de vegeta-

ció capaços de filtrar la visibilitat de les naus preexistents. Cal:

- **Regenerar els sòls d'antics terrenys industrials abandonats i naturalitzar els vials i, molt especialment, els perimetrals.**
- **Considerar els patrons vegetals naturals i antròpics existents.**
- **Garantir la cura, el manteniment i la regeneració dels espais lliures públics i privats, espais erms i espais fets malbé** per tal que no transmetin degradació i deixadesa al conjunt visual de l'àrea especialitzada.

### 3.9

**Aprofitar els elements amb valor natural, estètic, històric, social i identitari preexistents a l'interior de les àrees d'activitat econòmica.** Aquests elements poden ser, per exemple, cursos d'aigua, retalls de vegetació, restes de masies, fàbriques antigues o camins. Cal:

- **Contribuir a millorar la percepció dels carrers i dels espais lliures** per a potenciar-ne el valor social així com la integració amb l'entorn.
- **Connectar els espais lliures i els vials associats amb els espais oberts o els nuclis urbans de l'entorn** per millorar el grau de cohesió i la mobilitat tova.

Mapa:

Mapa 15.3. Objectiu de qualitat paisatgística 3

### 3.10

**Homogeneïtzar tota la senyalització dels carrers i integrar la publicitat en les edificacions.** L'objectiu és el d'afavorir que tota l'àrea es percebi com un conjunt ordenat i cohesionat amb l'entorn.

- Cal **promoure la participació dels propietaris en la presa de decisions** en relació amb el procés de conformar la imatge global.
- **Avaluar la possibilitat d'eliminar gradualment les concentracions de cartells pu-**

**blicitaris dels vorals d'alguns accessos a les àrees d'activitat econòmica, i establir criteris clars per als nous que s'instal·lin.**

L'alta visibilitat de les infraestructures de mobilitat fa que s'hi concentrin cartells publicitaris de grans dimensions que en general emmascaren el paisatge.

Les zones amb concentració de cartells publicitaris són:

- Polígon industrial Mas Alba (Sitges, Garraf)
- Polígon industrial de Sant Pere Molanta (Olèrdola, Plana del Penedès)
- Polígon industrial Vilanoveta Variant C31 (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Polígon industrial Masia Barreres (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Polígon industrial Torrent de Santa Magdalena (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Polígon industrial Industrial Roquetes (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Polígon industrial Sínia de les Vaques (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Polígon industrial Masia del Notari (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Polígon industrial el Vendrell 1 (el Vendrell, Plana del Penedès)
- Polígon Industrial La Cometa (el Vendrell, Plana del Penedès)
- Polígon Industrial La Muntanyeta (el Vendrell, Plana del Penedès)
- Polígon industrial Els Masos de Comarruga 1 (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Polígon industrial de Calafell 1 (Calafell, Litoral del Penedès)
- Polígon industrial de Les Planes Baixes (la Bisbal del Penedès, Plana del Penedès)
- Polígon industrial Clot de Moja (Olèrdola, Plana del Penedès)
- Polígon industrial La Teuleria (la Granada, Plana del Penedès)
- Polígon industrial Pla de les Gavarreres (Òdena, Conca d'Òdena)
- Polígon industrial Les Comes (Igualada, Conca d'Òdena)

**Mapes:**

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.3. Objectiu de qualitat paisatgística 3*

**3.11**

**Fomentar subvencions i/o incentius fiscals a les empreses per tal que desenvolupin mancomunadament plans d'integració i recuperació paisatgística de les àrees d'activitat econòmica.**

**PLANIFICAR, DIMENSIONAR I ENCAIXAR LES PLANTES SOLARS I ELS PARCS EÒLICS D'ACORD AMB EL CARÀCTER DELS DIVERSOS PAISATGES DELS ESPAIS OBERTS DEL PENEDÈS.**

El valor social i productiu de les energies renovables per la vegueria i per la societat en general és indubtable. Ara bé, sobre aquesta qüestió l'escenari és encara molt obert perquè les novetats tecnològiques són constants, les opcions diverses i els efectes no són sempre nets en origen. Tanmateix, els projectes amb més potencial d'instal·lacions a la vegueria són les plantes solars i en menor mesura els parcs eòlics. Aquest fet comporta una transformació del paisatge més que evident i, molt especialment, quan aquestes instal·lacions se situen en els espais oberts. Per consegüent, davant la dificultat de fixar avui una estratègia la referència més segura són els criteris generals i específics relacionats amb la integració.

Així doncs, es requereixen uns criteris que no només siguin genèrics (zones on no posar plantes solars i parcs eòlics) i numèrics (percentatges, distàncies) sinó, també, precisos en relació amb les àrees de sòl prioritàries o de concentració de plantes solars i parcs eòlics. Per això és recomanable considerar l'efecte que suposaria la dispersió i la barreja sense cap ordre d'aquests elements per la imatge fragmentada dels espais oberts encara que aquests sòls no tinguin amb valor o interès territorial reconegut. La implantació sense uns criteris rigorosos podria comportar una sensació de més o menys desordre, pèrdua o desolació. Per consegüent, la visibilitat i per extensió la covisibilitat i la intervisibilitat és una altra qüestió a tenir en compte.

La imatge de dispersió i de barreja és també una qüestió relacionada amb la manera com les plantes solars i els parcs eòlics s'encaixen en lloc, com s'articulen amb els elements de l'entorn i, finalment, com es formalitzen els diferents components del projecte. Cal tenir en compte que les plantes solars i els parcs eòlics tenen un caràcter eminentment industrial similar, per exemple, a una subestació elèctrica o a una línia elèctrica. En resum, la dispersió en nombre i la barreja d'usos en uns àmbits territorials concrets i la imatge de conjunt de cada planta i parc tendeixen a afectar la qualitat del paisatge.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 3.12

En aquests moments el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural està elaborant el Pla territorial sectorial d'implantació d'Energies Renovables de Catalunya (PLATER). Cal **incorporar la cartografia de les unitats de paisatge i dels valors del paisatge del present Catàleg de paisatge del Penedès com a informació de base per a l'elaboració del PLATER.**

### 3.13

Amb l'objectiu d'avançar cap a una transició energètica més respectuosa amb el paisatge, cal **promoure instal·lacions d'energies renovables per a l'autoconsum, a nivell local o particular**, i en definitiva apropar la producció local d'energia als centres de consum, i fer-ho sobretot en el disseny dels nous teixits urbans i àrees d'activitat econòmica.

### 3.14

**Promoure implantacions d'abast o d'interès supramunicipal de plantes solars i parcs eòlics.** L'objectiu és reduir l'efecte de la dispersió en la percepció del paisatge així com la fragmentació del sòl dels espais oberts i, molt especialment, del sòl d'ús agrari. Cal:

- **Es recomanen les ubicacions més o menys contigües als teixits urbans, als polígons o àrees d'activitat econòmica o bé a les infraestructures de mobilitat asfaltades.** A més, en tots els casos les superfícies haurien de tendir a ser grans.
- **És recomanable** buscar el consens dels propietaris d'una zona prou àmplia i compacte amb la finalitat, sobretot, de facilitar l'ordenació dels aerogeneradors però, també, d'acordar fórmules de repartiment de beneficis i càrregues entre tots els propietaris independentment de l'afectació final.

### 3.15

**Prioritzar la localització de les instal·lacions fotovoltaïques en cobertes d'edificacions existents i futures (pèrgoles de pàrquings, places i mercats, etc.), espais altament transformats** (àrees industrials; centres comercials i d'oci; grans equipaments com circuits, presons, ports, espigons, i espais lliures aeroportuaris; aparcaments; complexos i estacions de ferrocarrils; polígons químics i petroquímics; o abocadors), **àrees residencials i especialitzades urbanitzades i no consolidades** (urbanitzacions, polígons industrials inacabats, etc.), **terrenys degradats per una activitat anterior que no hagin estat restaurats**, percebuts com a degradats, deteriorats o abandonats (terrenys industrials marginals, àrees extractives clausurades, etc.).

### 3.16

**Prioritzar la localització de les instal·lacions fotovoltaïques en terrenys horitzontals**, que eviten ruptures del pla de visió i redueixen la visibilitat de la instal·lació. En canvi, la localització en els espais amb més pendents (vessants de les muntanyes, etc.) tenen uns nivells de visibilitat més alta i això dificulta la seva inserció paisatgística.

### 3.17

**Preveure la imatge global de les plantes solars i dels parcs eòlics amb un estudi de visibilitat des dels punts d'observació del paisatge i dels punts de vista més freqüents.** L'objectiu d'aquest estudi hauria de ser la de preservar la imatge dels elements amb valor paisatgístic, identificar les visuals destacades i els escenaris fràgils així com corregir els efectes visuals per acumulació d'instal·lacions. El resultat hauria de permetre, per exemple, **ajustar la distància entre instal·lacions i elements amb valor, allunyar-se dels escenaris amb una funció de fita, conformar una pauta per repetició o bé per a generar una fita de referència.**

### 3.18

**Compactar al màxim les plantes solars i els parcs eòlics pel fet que tendeixen a ser actuacions extensives.** L'objectiu és conformar una imatge global i de proximitat compacte i ordenada de les respectives instal·lacions.

- En el cas de les plantes solars fotovoltaïques cal **imposar la compacitat en l'ordenació dels elements captadors i dels elements tècnics.**
- En el cas dels parcs eòlics cal **concatenar el màxim les plataformes de muntatge i les peces de terra per a les construccions i instal·lacions.**

### 3.19

**Considerar els fons escènics emblemàtics i una distància de 2 km des d'aquestes carenes com a zones d'exclusió de localització de centrals eòliques i fotovoltaïques.** Són espais elevats molt visibles, tenen valors reconeguts per la població penedesenca i esdevenen fites referencials per a la població.

Els fons escènics són:

- Montserrat
- Massís del Garraf
- Serres de Queralt, Miralles i Tossa de Montbui
- Serres de Feixes i d'Orpinell
- Serra d'Aguilera
- Serra de Rubió
- Serres de la Llacuna i d'Ancosa
- Serra del Bolet
- El Montmell
- Serres d'Ordal
- Serres del fitó de Miralpeix i el Codolet

**Mapes:**

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 10. Valors simbòlics*

### 3.20

**Restringir l'ocupació del sòl de les àrees no edificades però sí ocupades (accessos, vialitat i maniobra, espais d'instal·lacions i serveis) de les plantes solars i dels parcs eòlics.** L'objectiu és aconseguir una imatge global i de proximitat compacte i ordenada de les respectives instal·lacions.

- En el cas de les plantes solars **cal tenir en compte, a més a més, les instal·lacions de connexió interior i exterior i els espais de relació** (accessos, espais de maniobra) per la qual cosa es recomana un escreix de superfície no transformada que permeti un tancament de vora i no de límit.
- **En el cas del parcs eòlics cal tenir en compte, també, la modificació de la topografia en relació amb els camins d'accés i els associats a les instal·lacions així com amb les plataformes de muntatge.**
- **La modificació de la topografia hauria de ser sempre la mínima imprescindible** amb l'objectiu que la imatge del parc eòlic es percebi del tot integrat en l'entorn.
- **Considerar els trets estructurals del paisatge** (geometria del parcel·lari, orografia, camins, xarxa hidrogràfica, vies de comunicació, arbres singulars, marges de pedra seca, formacions vegetals d'interès ecològic o paisatgístic, patrimoni construït, i altres elements de valor històric, natural, estètic, simbòlic i productiu reconeguts en aquest catàleg) **en la implantació de parcs eòlics i centrals fotovoltaïques.**

**Mapes:**

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.3. Objectiu de qualitat paisatgística 3*

### 3.21

**Reduir la densitat d'instal·lacions en un mateix paisatge amb l'objectiu de minimitzar l'efecte acumulatiu**, atès que l'existència de diversos grups d'aerogeneradors o de diverses



centrals fotovoltaïques en un mateix paisatge ocupen angles visuals amplis en diverses direccions i produeixen un efecte acumulatiu molt superior al generat per un sol grup.

### 3.22

**Aprofitar el potencial eòlic existent** sobretot d'aerogeneradors de dimensions reduïdes **en polígons d'activitat econòmica** (generació d'energia propera al lloc de consum), incloent els polígons industrials, els comercials, i els logístics, també explotacions agràries, així com el de **determinades zones periurbanes, o el de les grans vies de comunicació** del Penedès (són zones amb accessos ja existents i de fàcil evacuació de l'energia), i buscar-hi una implantació com més ordenada millor. En aquests espais, els aerogeneradors poden tenir un paper de dignificació o de creació d'una nova identitat, un nou significat, o esdevenir fins i tot nous factors d'atracció econòmica.

### 3.23

**Planificar les línies elèctriques de connexió a la xarxa elèctrica seguint les traces preexistents**, prioritzant el seu **soterrament**. L'estudi d'impacte i d'integració paisatgística que acompanya cada projecte hauria de valorar com a primera opció aquest soterrament i, en cas que no sigui possible, justificar específicament l'opció escollida.

### 3.24

**Adaptar el disseny de les edificacions auxiliars lligades als parcs eòlics i fotovoltaïcs als criteris referits a les noves construccions en sòls agrícoles i forestals exposats a l'objectiu de qualitat paisatgística 5 (definit en aquest mateix capítol), i el disseny dels vials d'accés descrit a l'objectiu de qualitat paisatgística 2** (definit en aquest mateix capítol), que persegueix unes infraestructures de comunicació lineals de qualitat.

Per evitar al màxim l'artificialització del paisatge, caldrà **agrupar els elements necessaris**

**pel funcionament dels parcs eòlics o fotovoltaïcs en una sola construcció, si pot ser, utilitzar una edificació preexistent i, en cas de no ser possible, situar-la tan a prop com sigui possible d'edificacions existents**, els elements necessaris per al funcionament de les instal·lacions fotovoltaïques, com ara inversors o elements de control, a excepció dels transformadors.

Pel que fa als vials, **hauran de tenir un disseny que tingui en compte el caràcter del lloc on s'ubiquen**, adaptar-se al parcel·lari existent, minimitzar els moviments de terres i l'obertura de camins, minimitzar l'amplada necessària, i evitar la pavimentació, la impermeabilització i les afectacions a la vegetació i al patrimoni arquitectònic lligat a l'agricultura, com per exemple les construccions de pedra seca.

### 3.25

**Repotenciar els parcs eòlics existents quan arribin als quinze anys de vida útil**, amb la finalitat de fer més eficient la producció d'energia eòlica i minimitzar la seva afectació paisatgística. En el cas del Penedès, aquesta mesura actualment caldria que s'apliqués als parcs eòlics de la Serra de Rubió I i II i del Turó del Magre.

### 3.26

**Desplegar totes les eines i estratègies pedagògiques, així com d'informació i comunicació possibles** per tal de generar una major acceptació entre la ciutadania d'una energia fotovoltaïca i eòlica ben integrada i en harmonia amb el paisatge.



## OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 4

Un paisatge de la vinya, associat a altres conreus o formant part d'un paisatge agroforestal, ben preservat, dinàmic i productiu, que mantingui la combinació de referents culturals (parcel·lari, camins, murs, barraques, pous, masies, cellers, etc.) que els dotin d'identitat pròpia amb la finalitat de motivar el valor afegit dels productes agrícoles.



El paisatge vitivinícola està associat a una gran varietat d'elements i d'estructures paisatgístiques, un dels principals són els cursos fluvials encaixats en fondos amb vegetació de ribera i bosquines pròpies, com la riera de la Múnia. Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya (Rafael López-Monné)

La vinya és el cultiu predominant al Penedès, ocupa unes 25.000 ha, al voltant del 32% del total del sòl agrícola. S'estén principalment per la plana penedesenca i les valls de l'Anoia i, en menor quantitat, a les planes litorals del Garraf i del Baix Penedès i als vessants de les muntanyes interiors de la serralada Prelitoral i el massís del Montmell. Es troba en forma de monocultiu però també associada a altres conreus mediterranis (olivera, presseguer, cereal)

configurant mosaics agrícoles o agroforestals de gran valor productiu, històric i estètic. A la depressió del Penedès, entre la serralades Prelitoral i Litoral, hi ha des de fa uns dos-cents anys la zona de monocultiu de vinya més gran de Catalunya. Els ceps s'estenen de manera dominant en un relleu força planer però modulats amb petites ondulacions i cursos fluvials (rius, rieres, torrents i fondos) amb vegetació de ribera i bosquines pròpies que faciliten la con-

nectivitat biològica i aporten un destacat valor natural als escenaris.

El paisatge vitivinícola està conformat per una gran varietat d'elements, des de les masies boscoses fins als diferents teixits urbans. Aquests teixits urbans (nuclis, petits nuclis, masies) tenen un valor històric excepcional per la llarga pervivència en el temps que en alguns casos es remunta fins l'època ibèrica. Ha

estat, per tant, un paisatge agrícola històricament molt modificat i amb una presència preeminent de la vinya. Aquesta particularitat comporta la coexistència de patrimoni de diferents èpoques associat directa o indirectament a la vinya. És a dir, camins, límits parcel·lars, barraques, pous, mines, castells, agrupacions de cases, masies, cellers o equipaments culturals. Molts d'aquests elements avui esdevenen fites dels espais oberts però, també, de les àrees



urbanes (com Vilafranca del Penedès, Sant Sadurní d'Anoia o Vilanova i la Geltrú). El resultat és un paisatge agrícola i urbà molt característic que li atorga un destacat valor identitari la qual cosa comporta un valor social i productiu vinculat especialment amb l'enoturisme.

Tots aquests valors percebuts constitueixen una construcció mental que dota de significat al paisatge de la vinya del Penedès i que, tot i ser similar, el diferencia de la resta de paisatges vitivinícoles de Catalunya. La diferència motiva un sentiment de pertinença i d'autoestima pel lloc la qual cosa hauria de repercutir positivament en el benestar de tota la població. És a dir, la preservació o la millora dels valors paisatgístics hauria de generar oportunitats econòmiques, i dinamitzar culturalment i socialment aquest territori, i no només els sectors que en viuen directament, com el vitivinícola o el turístic.

La vinya al Penedès està orientada principalment a la producció de varietats blanques de raïm per l'elaboració de cava i vi de les denominacions d'origen Penedès, Cava i Catalunya, tot i que hi ha cellers que no s'acullen a cap denominació. Les activitats vitivinícoles tenen un important valor productiu i són un motor econòmic pel Penedès amb nombrosos sectors implicats. Ara bé, no es pot perdre de vista que el paisatge de la vinya depèn també de l'economia global del vi (al Penedès, sobretot de les exportacions i de les inversions) i, per tant, les polítiques territorials i paisatgístiques haurien de tenir en compte la influència externa i directa dels interessos econòmics i financers vinculats al sector vitivinícola.

L'auge del vi i del cava, però, està comportant una tendència a l'especialització vitícola i a un mètode de producció agroindustrial, amb una homogeneïtzació del parcel·lari i una reducció important de la resta de conreus presents sobretot a la part nord de la depressió del Pe-

nedès, com els conreus de cereals, olivera i altres fruiters de secà, però també de zones de prats i bosquines. Tot i que el sector del vi hagi apostat per mantenir una producció 100% ecològica, cal preguntar-se si aquest model agroindustrial és el model de futur més adient preveient el canvi climàtic o la reducció de la biodiversitat, a més a més de l'empobriment de la diversitat del paisatge. La diversificació dels productes podria ser beneficiosa a l'hora de defensar una relació més estreta entre els productors i els consumidors locals.

Les administracions i els promotors haurien de vetllar, doncs, pel futur d'aquest paisatge agrícola, tot garantint que els projectes (rompuda, reparcel·lació, celler, enoturisme) s'integrin al lloc. Això és, aprofitar les preexistències (camins, marges, vores, arbrat) o respectar els vincles entre elements amb valor (barraca, masia, petit nucli rural). La finalitat és la progressiva transformació d'aquest paisatge en escenaris nous de qualitat que afavoreixin el benestar social.

La dificultat de tirar endavant l'activitat agrícola (preus baixos, manca de relleu generacional, proliferació de plagues, subvencions insuficients, entre altres factors) està comportant una alteració d'un sistema econòmic complet i compacte com és el de la vinya, el vi i el cava i una reducció del nombre de viticultors. Aquest escenari afavoreix una progressiva concentració de terres en poques mans o l'abandonament de l'activitat i el canvi d'ús dels terrenys agrícoles actuals per tal d'obtenir-ne més rendiment. No es pot perdre de vista que el preu de compra del raïm es troba en el centre del debat per assegurar una vida digna als pagesos que prioritzen viure del treball i no de les subvencions. Arribats a aquest punt s'obra la incertesa sobre com evolucionarà el paisatge davant el repte de fer front als efectes del canvi climàtic i per extensió de preservar els valors de la vinya, del patrimoni construït i dels cellers.

De moment ja es treballa en un model de monocultiu de la vinya més sostenible, la diversificació dels cultius, i la integració dels projectes en el paisatge la qual cosa suma a favor d'una relació més estreta entre els productors i els consumidors. A més, es planteja la possibilitat d'afavorir els cultius de vinya de muntanya més que els ubicats a la plana. La recuperació dels vessants diversificaria els terrenys forestals, que al Penedès representen el 56% del sòl, i reduiria els efectes dels futurs grans incendis. Un altre efecte pot ser que les masies que s'acabin abandonant o bé es reconverteixin per usos no estrictament agrícoles.

Un altre aspecte que ha propiciat aquest paisatge de la vinya és el turisme especialitzat en la cultura del vi i el cava, l'enoturisme. Els processos d'elaboració de vi i del cava, així com el paisatge de la vinya, són el fil conductor per comunicar una determinada percepció del territori als visitants i, de retruc, per vendre els productes. Aquesta tendència relativament nova es fonamenta en el fet que el turisme de qualitat, aquell que és respectuós i durador en el temps, busca paisatges amb valor estètic, històric i identitari. Però aquesta activitat desenvolupada pels elaboradors de cava i pels cellers, també obliga als propietaris d'explotacions petites i mitjanes a assumir certes responsabilitats en el manteniment del paisatge que es podrien potenciar encara més si augmentés el valor de la terra i, per extensió, si es pagués un preu més just pel raïm que permetés el manteniment de l'activitat agrària.

En aquest context de canvi del sector vitivinícola, han sorgit projectes nous de cooperatives, que aposten per una agricultura que fomenta els circuits curts de comercialització, una economia arrelada al lloc, la sobirania alimentària, la traçabilitat dels aliments, i una alimentació local i saludable (tendències europees i mundials confirmades amb la crisi sanitària ocasionada per la COVID-19). Són visions que

en alguns casos incentiven nous cultius, com el cas de l'associació Eixarcolant amb la creació del Parc Agrari de la Conca d'Òdena i la recuperació i impuls de cultius i plantes comestibles, o la divulgació de la Regió Agroalimentària del Penedès (RAP) per l'entitat del mateix nom. Ambdues organitzacions intenten introduir cultius alternatius a la viticultura per promoure i diversificar una producció de proximitat metropolitana i ecològica en format de petits i mitjans productors i artesans alimentaris amb l'objectiu de resoldre dos problemes: generar unes activitats econòmiques imbricades en el propi territori i nascudes d'ell i que la dimensió social arribi a ser tant important que mantingui, defineixi i estructurari el territori a través de la millora dels paisatges oberts.

Per consegüent, les aspiracions de la ciutadania que motiven aquest objectiu de qualitat paisatgística se sintetitzen en quatre mesures que són les següents:

- **Diversificar el mosaic agrícola de la vinya amb conreus propis de l'agricultura de secà.**
- **Valoritzar els elements construïts del mosaic agrícola de la vinya -i el patrimoni immaterial associat- per a ser percebuts com una part fonamental de la identitat d'aquest àmbit territorial.**
- **Fomentar el mosaic agrícola de la vinya com un escenari per a ser viscut en relació amb els teixits urbans i percebut des de carreteres, ferrovies, senders i camins.**
- **Promoure la diversitat d'activitats agràries i usos productius del paisatge de la vinya (serveis agroturístics, enoturisme...) i la seva qualitat.**

## DIVERSIFICAR EL MOSAIC AGRÍCOLA DE LA VINYA AMB CONREUS PROPIS DE L'AGRICULTURA DE SECÀ.

Al Penedès hi ha al voltant d'unes 25.000 ha de terres dedicades a la vinya. Aquesta es concentra sobretot a la depressió del Penedès, entre la serralades Prelitoral i Litoral, on hi ha la zona de monocultiu de vinya més gran de Catalunya. Però més enllà d'aquesta àrea de monocultiu, trobem la vinya associada a altres conreus mediterranis (olivera, presseguer, cereal, garrofer).

En les darreres dècades la vinya ha crescut al voltant d'un 15% en detriment, sobretot del conreu de cereals, olivera i altres fruiters de secà, però també de zones de prats i bosquines. Aquests creixements, sovint a base de rompudes, han implicat una homogeneïtzació del parcel·lari, amb parcel·les més grans, una disminució dels boscos illa, la desaparició de bosquines o marges arbrats entre les feixes agrícoles, la reducció dels boscos de riera dels fondals i, en alguns casos, l'aparició de talussos, força visibles.

Es preveu que el canvi climàtic, amb un clima progressivament més càlid i sec però amb episodis de pluges torrencials, calamarsa i boira, tingui conseqüències sobre la producció de raïm i afavoreixi el risc potencial d'incendis. Diversos estudis busquen sistemes d'adaptació i mitigació efectives per tal que la vinya pugui ser més resilient al canvi climàtic.

En un entorn com el Penedès, amb més de la meitat del territori forestal, els mosaics agrícoles i el monocultiu de vinya actuen com a tallafocs naturals i ajuden a reduir el risc d'incendi.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 4.1

**Considerar en l'ordenació territorial la diversitat de mosaics agrícoles que contenen àrees cobertes de vinya** de les diferents planes de la depressió penedesenca però, també, de les planes litorals, dels fondos i dels vessants perquè tenen un valor natural, històric, estètic, productiu i identitari. Preservar preferentment el sòl d'alt valor agrícola.

En aquests mosaics cal reduir la pèrdua de sòl agrícola i evitar al màxim la seva ocupació per

ús residencial, d'àrees especialitzades i infraestructures. Així mateix, perquè aquestes àrees aconsegueixen la funció bàsica de caracteritzar la fisonomia dels diferents escenaris paisatgístics; especialment, de les àrees situades en escenaris periurbans. En aquest sentit, es considera fonamental fixar els límits urbans aprofitant els valors del mosaic agrícola identificats en aquest catàleg i fomentar el conreu dels espais una vegada superats aquests límits.

#### Mapes

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles*

*Mapa 11. Valors productius*

*Mapa 15.4. Objectiu de qualitat paisatgística 4*

### 4.2

**Preservar l'estructura paisatgística dels cursos fluvials i fondos de la plana penedesenca.** Les petites rieres i torrents constitueixen àmbits d'elevat interès en l'estructura paisatgística de les vinyes perquè creuen el parcel·lari amb la vegetació de ribera associada. A part del valor estètic pel contrast amb la vinya, tenen un especial valor natural com a corredors d'interès paisatgístic i permeten el manteniment de la biodiversitat de la zona.

#### Mapes

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles.*

*Mapa 15.4. Objectiu de qualitat paisatgística 4*

### 4.3

**Integrar i potenciar els elements compatibles amb els cultius de vinya que també són part inherent de la seva estructura i identitat,** amb l'objectiu d'afavorir el patrimoni paisatgístic dels mosaics de vinya com ara els límits del parcel·lari (marges i vores) amb valor natural, estètic i històric; així com, la vegetació herbàcia i arbòria.

### 4.4

**Delimitar el mosaic agrícola de la vinya i augmentar la diversitat de conreus,** amb les recomanacions següents:

- **Preservar les àrees amb un alt valor paisatgístic i una funció de suport a d'altres elements del paisatge.**
- **Contenir la fragmentació de les àrees per la dispersió d'usos no estrictament relacionats amb l'agricultura.**
- **Propiciar una anella verda a l'entorn dels nuclis urbans principals** per a permetre a la ciutadania una relació directa amb l'agricultura.

### 4.5

**Vetllar pel manteniment de les àrees agrícoles de la vinya següents:**

- Les vinyes conreades de manera ecològica que respectin el medi ambient i fomentin la biodiversitat.
- Les vinyes plantades amb varietats autòctones o bé plantades en vas i que tinguin més de 50 anys. A més, es tracta d'un sistema de plantació més resilient al canvi climàtic.

### 4.6

**Tenir en compte en l'ordenació territorial de les àrees amb valor o potencial valor** les qüestions generals següents amb l'objectiu d'afavorir la riquesa paisatgística del paisatge de la vinya:

- **Els moviments de terra s'ajustaran als estrictament necessaris** es minimitzaran els desmunts i els terraplens.
- **La reparcel·lació conservarà i s'adaptarà als marges i les vores preexistents que configuren l'estructura principal del parcel·lari** i, molt especialment, dels delimitats amb arbres.
- **El sòl dels desmunts i els terraplens es revegetarà amb espècies pròpies del lloc.**
- **Prendre com a referència les Fitxes de bones pràctiques en el paisatge vitivinícola del Penedès,** elaborades per la llavors Direcció General d'Arquitectura i Paisatge de la Generalitat de Catalunya i l'associació ¡Al Penedès, Vinyes!, en el marc de la Carta del paisatge de l'Alt Penedès, per a les qüestions de més detall relacionats amb els moviments de terra i els elements estructuradors.

### 4.7

**Promoure acords de custòdia amb els propietaris per activar, gestionar i restaurar les àrees de més valor o de potencial valor,** amb l'objectiu de millorar la qualitat del paisatge agrícola de la vinya.



#### 4.8

**Identificar en el planejament urbanístic les petites construccions (barraques, safareigs, pous, basses, murs de pedra seca) i les instal·lacions associades a la vinya (coberts, dipòsits, xarxa de reg, drenatge),** atès el seu valor històric, estètic i productiu i identitari. També perquè aquests elements acompleixen la doble funció bàsica de caracteritzar i de fita de referència dels diferents escenaris paisatgístics de caràcter agrícola.

En aquest sentit, els ajuts dels plans de reestructuració i/o reconversió de la vinya gestionats per la Direcció General de Desenvolupament Rural i finançats pel Fons Europeu Agrícola de Garantia (FEAGA) podrien incloure una línia d'ajudes orientada a mantenir, recuperar i potenciar tots aquests elements.

#### 4.9

**Minimitzar la construcció d'edificacions i instal·lacions** (magatzems, coberts per a maquinària, dipòsits, etc.) i **prendre com a referència les Fitxes de bones pràctiques en el paisatge vitivinícola del Penedès i la Guia d'integració paisatgística núm. 3. Construccions agràries** (elaborades per la llavors Direcció General d'Arquitectura i Paisatge de la Generalitat de Catalunya). Aquesta és una via per valorar el patrimoni rural vinculat a la vinya.

#### 4.10

**Impulsar directrius amb la voluntat de definir estratègies supramunicipals per a dinamitzar noves àrees agrícoles associades amb la vinya** (ocupació de vessants coberts de bosc) i **motivades per l'emergència climàtica.** L'objectiu és el de fer front al canvi climàtic i accelerar els programes i les estratègies per tal que la viticultura s'adapti al clima canviant. Les estratègies hauran de ser variades i haurien d'incloure, entre d'altres, el cultiu de la vinya en alçada i el cultiu d'algunes varietats de raïm més resilient al nou clima.

## VALORITZAR ELS ELEMENTS CONSTRUÏTS DEL MOSAIC AGRÍCOLA DE LA VINYA –I EL PATRIMONI IMMATERIAL ASSOCIAT– PER A SER PERCEBUTS COM UNA PART FONAMENTAL DE LA IDENTITAT D'AQUEST ÀMBIT TERRITORIAL.

Al Penedès el paisatge de la vinya està directament vinculat a un patrimoni històric que forma part de la identitat col·lectiva i és testimoni de la llarga pervivència en el temps d'aquest conreu en aquest àmbit territorial.

Avui com ahir, el conreu de la vinya requereix diferents tipus de construccions i instal·lacions situades sobre el terreny la qual cosa comporta que entre els ceps convisquin elements de diferents èpoques. Al costat dels coberts i dipòsits moderns es troben barraques, safareigs, pous, basses o murs de pedra seca amb valor històric. Aquest fet contribueix a donar caràcter al paisatge.

Un altre element caracteritzador d'aquest paisatge agrícola són els petits nuclis històrics, on es més representatius són les extensions urbanes configurades com a carrers de cases. Es tracta d'un teixit conformat per paquets de parcel·les regulars de front estret i gran fondària que configura illes d'edificacions entre mitgeres. Aquests carrers poden ser extensions d'una masia o d'un petit nucli. En la seva major part tenen el seu origen al segle XIX amb les cases dels treballadors del camp que treballaven la vinya amb contractes de rabassa morta. En alguns casos perviuen com a carrers més o menys aïllats i en d'altres s'han convertit en petits assentaments.

Les masies i els cellers són els altres elements caracteritzadors que configuren aquest paisatge. Les primeres perquè varen promoure i explotar la plantació en extensió i aporten un major valor històric i els segons perquè aporten avui un major valor social i productiu al paisatge.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

#### 4.11

**Determinar en el planejament urbanístic una clau específica que reconegui la tipologia dels petits nuclis i, en concret dels carrers de cases,** que permeti preservar les constants d'implantació, construcció i composició i en fixi uns paràmetres específics.

• **Impulsar la redacció de plans especials pels petits nuclis** i, en concret, pels carrers de cases amb la finalitat d'integrar les activi-

tats susceptibles d'afectar la imatge d'aquests teixits urbans.

Els teixits urbans que són carrers de cases situats enmig del paisatge vitivinícola són els següents:

- Bellavista (Puigdàlber, Plana del Penedès)
- Bonavista (el Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- Ca l'Avi (Subirats, Plana del Penedès)
- Cal Casanoves (el Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- Cal Claramunt (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)

- Cal Fontanals (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- Can Batista (Subirats, Plana del Penedès)
- Can Benet de la Prua (Sant Sadurn d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Can Cairot (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Catassús (Sant Sadurn d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Can Cruset de la Carrera (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- Can Feixes - el Carrer de Can Feixes (Cabrera d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Can Maçana (Subirats, Plana del Penedès)
- Can Pau Xic (Subirats, Plana del Penedès)
- Can Romeu (Sant Sadurn d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Can Rossell (Subirats, Plana del Penedès)
- Can Sala (Subirats, Muntanyes d'Ordal)
- Can Torres (Olèrdola, Plana del Penedès)
- Carrer de Can Rovira (Subirats, Plana del Penedès)
- Collblanc (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- Cornudella (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- El Bedorc (Piera, Valls de l'Anoia)
- el Carrer del Bosc (Torrelavit, Valls de l'Anoia)
- el Carrer Nou (Subirats, Plana del Penedès)
- el Corral del Mestre (Subirats, Plana del Penedès)
- el Cusconar (Torrelles de Foix, Plana del Penedès)
- el Mas de la Pansa (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- el Pago (Subirats, Plana del Penedès)
- el Papiolet (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- el Puig (Gelida, Valls de l'Anoia)
- el Rebato (Subirats, Valls de l'Anoia)
- el Torrentfondo (Sant Llorenç d'Hortons, Valls de l'Anoia)
- els Casots (Subirats, Muntanyes d'Ordal)
- Espiells (Sant Sadurn d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- la Carronya (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)

- la Fortesa (Piera, Valls de l’Anoia)
- la Garrofa (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- la Torregassa (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- l’Abaixador (Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
- l’Alzinar (Font-rubí, Plana del Penedès)
- les Cases Noves (Cal Campmany) (Font-rubí, Plana del Penedès)
- les Cases Noves (Gelida, Valls de l’Anoia)
- les Cases Noves de Cal Marquès (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- les Cases Noves de la Riera-Ribafort (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- les Casetes d’en Raspall (Font-rubí, Plana del Penedès)
- l’Hostal (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- Mas Comtal (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- Sant Jaume Sesoliveres (Piera, Valls de l’Anoia)
- Santa Maria de Bellver (Font-rubí, Plana del Penedès)
- Sardinyola (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)

### Mapes

Mapa 6. *Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics.*

Mapa 8. *Valors històrics.*

Mapa 10. *Valors simbòlics.*

Mapa 15.4. *Objectiu de qualitat paisatgística 4.*

### 4.12

**Considerar en les normes de protecció territorial les masies i cellers**, perquè tenen un valor estètic, històric i identitari. Així mateix, perquè aconsegueixen la funció bàsica de caracteritzar la fisonomia dels diferents escenaris paisatgístics del paisatge vitivinícola:

Caldria actuar en aquestes direccions:

- **Impulsar la redacció de plans especials de catàlegs de masies i cases rurals i altres construccions amb la finalitat d’identificar**

**la totalitat de les masies del Penedès** susceptibles de ser preservades i recuperades també per raons paisatgístiques. Caldria que aquests plans no només es centressin en l’element construït sinó també en la delimitació i el tractament dels entorns o escenaris dins dels quals aquests elements esdevenen comprensibles. Cal vetllar perquè el paisatge estigui incorporat en les seves disposicions, seguint les pautes de la *Guia per a la redacció del pla especial del catàleg de masies, cases rurals i altres construccions en sòl no urbanitzable* de la Diputació de Barcelona.

- **Promoure la restauració de masies i cases de pagès amb major valor històric i fomentar la seva vinculació amb l’activitat agrària** ja que és aquesta la que manté el paisatge.
- **Admetre la ubicació de cellers en l’espai obert sempre que estiguin associats a una masia i que el projecte s’integri al lloc** prenent com a referència les tipologies constructives, els elements estructuradors, les relacions de visibilitat i adapti els condicionants del projecte.
- **Prendre com a referència la fitxa 8 de la Guia d’estudis d’impacte i integració paisatgística** (editada per l’antiga Direcció General d’Arquitectura i Paisatge del Departament de Política Territorial i Obres Públiques) amb l’objectiu de garantir la integració de les constants d’implantació, composició i construcció dels cellers.

Les masies amb valor històric catalogades en l’Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya s’identifiquen a:

### Mapes:

Mapa 8. *Valors històrics.*

Mapa 15.4. *Objectiu de qualitat paisatgística 4*

Els cellers amb valor històric, productiu i identitari més destacat del Penedès s’identifiquen a:

### Mapes:

Mapa 8. *Valors històrics*

Mapa 11. *Valors productius*

Mapa 15.4. *Objectiu de qualitat paisatgística 4*

### 4.13

**Conservar i valorar el patrimoni de la pedra seca.** El paisatge de la vinya es caracteritza per l’existència de nombroses construccions (especialment marges, feixes i barraques) relacionades amb el conreu de la vinya, encara que també amb l’olivera i l’ametller, la majoria de les quals són de pedra seca i tenen un interès patrimonial. Cal treballar en diverses direccions:

- **Inventariar el patrimoni vinculat a la cultura de la pedra seca** i promoure la seva conservació i restauració mitjançant la iniciativa pública i privada.
- **Valorar la preservació del patrimoni de pedra seca en les concentracions parcel·làries o modificacions de l’estructura agrícola** per actuacions urbanístiques, de millora de les comunicacions, o per la implantació d’energies renovables.
- **Valorar i difondre el coneixement dels valors històrics culturals i estètics de la tècnica de la pedra seca** en el paisatge de la vinya del Penedès.

### Mapes

Mapa 6. *Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics.*

Mapa 8. *Valors històrics.*

Mapa 10. *Valors simbòlics.*

Mapa 11. *Valors productius.*

Mapa 15.4. *Objectiu de qualitat paisatgística 4.*

### 4.14

**Promoure directrius amb la finalitat de definir estratègies supramunicipals per afavorir la unitat del paisatge vitivinícola** per totes les actuacions i molt especialment, de les actuacions associades amb la rehabilitació de les masies i la rehabilitació o implantació de cellers.

### 4.15

**Valorar i difondre el patrimoni intangible vinculat al paisatge de la vinya, i incloure-les en les polítiques de desenvolupament local**, com ara les tècniques tradicionals del cultiu de la vinya o d’elaboració del vi o del cava, les receptes, els contes, les cançons o la pintura de paisatge. En aquest sentit, a escala local també cal tenir present l’Inventari del patrimoni cultural i immaterial del Penedès elaborat des de l’Institut d’Estudis Penedesencs en col·laboració amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.



## FOMENTAR EL MOSAIC AGRÍCOLA DE LA VINYA COM UN ESCENARI PER A SER VISCUT EN RELACIÓ AMB ELS TEIXITS URBANS I PERCEBUT DES DE CARRETERES, FERROVIES, SENDERS I CAMINS.

El paisatge de la vinya ha de ser viscut i percebut, per a les persones que viuen al Penedès però, també, per les que el visiten, com un escenari interconnectat amb els espais públics dels diferents teixits urbans i com un espai homogeni, sobretot, amb valor natural, social i productiu. La interconnexió potencia la condició de la vinya com un espai obert proper que complementa els espais verds i l'homogeneïtat potencia la identitat d'aquest conreu amb l'àmbit territorial.

Tant els itineraris paisatgístics motoritzats i no motoritzats com la resta de la xarxa de carreteres secundàries, camins i senders són un bon recurs per a interrelacionar els principals teixits urbans (nuclis històrics, urbanitzacions, àrees especialitzades d'activitat econòmica) amb les àrees de vinya.

Aquesta xarxa de camins permet contemplar els elements construïts associats a la vinya. La preservació dels valors d'aquests elements no només beneficia a la ciutadania sinó també a les activitats turístiques i, molt especialment, a les relacionades amb la cultura del vi i el cava.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 4.16

**Definir estratègies supramunicipals de protecció dels camins i carreteres secundàries pel fet de ser trams panoràmics des d'on percebre el paisatge de la vinya.** El Penedès té una xarxa de camins i carreteres secundàries d'accés als cellers, a les vinyes i als nuclis rurals, que connecten masos, veïnats i ermites i altres elements de valor històric, amb una important funció d'organització interna, de promoció d'una mobilitat de més proximitat (per reduir les necessitats de vehicle privat i el temps de viatge, i contribuir així a una mobilitat més local, de poble a poble) .

Cal treballar en aquestes línies:

- **Promoure el coneixement, la descoberta, i la contemplació dels paisatges de la vinya des de la xarxa de camins i infraestructures viàries** amb l'objectiu de potenciar el caràcter i la identitat del paisatge vitivinícola, gaudir dels seus recursos escènics, i repercutir positivament en el desenvolupament local.
- **Vetllar per la qualitat de les actuacions que afectin la totalitat del recorregut dels camins** per la qual cosa caldrà també adaptar els traçats a l'estructura del mosaic agrícola; minimitzar l'amplada; evitar els moviments de terres; limitar la impermeabilització dels espais de circulació; preveure el sistema de drenatge; condicionar els talussos; potenciar la vegetació de les vores; i cuidar la senyalització.
- **Potenciar, en tot el recorregut, una seqüència de vistes principals sobre el paisatge de la vinya.**

Alguns trams panoràmics estan inclosos a les carreteres:

- B-212 (Castellví de la Marca i Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- B-220 (Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- B-224 Can Bonastre (Piera i Masquefa, Valls de l'Anoia)
- B-224 la Venta i Can Mussaro (Piera, Valls de l'Anoia)
- B-231 Can Fontimarc (els Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- B-231 Can Gras (els Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- B-2415 pk 1.3 (Sant Cugat Sesgarrigues i Olèrdola, Plana del Penedès)
- BP-2121 (la Llacuna, Serres d'Ancosa)
- BP-2121 Camps de la Pineda (Torrelles de Foix, Serres d'Ancosa)
- BP-2121 la Llambarda Vella (Torrelles de Foix, Serres d'Ancosa)
- BP-2121 Puig de l'Espingosa K 23 (la Llacuna, Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Bancals de Ca l'Agustí (Font-rubí, Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Cal Raimonet (Font-rubí, Plana del Penedès)
- BP-2126 Camps de Ca l'Agustí (Font-rubí, Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Montjuic (Font-rubí, Serres d'Ancosa)
- BP-2126 Montjuic (Font-rubí, Plana del Penedès)
- BP- 2427 Els Casots - Sant Sadurní d'Anoia (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia i Plana del Penedès)
- BP- 2427 Els Casots - Sant Sadurní d'Anoia (Subirats, Plana del Penedès i Muntanyes d'Ordal)
- BP-2427 El Pago (Subirats, Plana del Penedès)
- BV-2428 Sant Pau d'Ordal cap a Lavern (Subirats, Plana del Penedès)
- BV-2428 de l'N-340 en direcció cap a Sant Pau d'Ordal (Subirats, Plana del Penedès)
- N-340 de Cantallops a el Pago (Subirats, Plana del Penedès)
- BV-2111 Olivella (Olivella, Garraf)
- BV-2112 (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- BV-2113 (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- BV-2117 (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- BV-2117 (Castellet i la Gornal, Garraf)
- BV-2122 (Torrelles de Foix i Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- BV-2127 (Vilafranca de Penedès i les Cabanyes, Plana del Penedès)
- BV-2127 Bellver (Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
- BV-2127 Cal Semiso (Font-rubí, Plana del Penedès)
- BV-2127 Guardiola de Font-rubí (Font-rubí, Plana del Penedès)
- BV-2127 Vilobí del Penedès (Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
- BV-2128 Cal Morgades del Grau (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- BV-2155 Puigdàlber (Subirats i el Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- BV-2171 Les Masuques (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- BV-2171 Sant Marçal (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- BV-2176 (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- BV-2241 Piera (Piera i Masquefa, Valls de l'Anoia)
- BV-2242 Can Mata (Piera, Valls de l'Anoia)
- BV-2242 Monistrol d'Anoia (Piera i Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- BV-2242 Piera - Sant Jaume Sesoliveres (Piera, Valls de l'Anoia)
- BV-2242 Piera-Can Mata (Piera, Valls de l'Anoia)
- BV-2242 Sant Jaume Sesoliveres (Piera, Valls de l'Anoia)
- BV-2429 (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- BV-2429 (Subirats i Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
- BV-2441 Plana del Niel (Pontons, Serres d'Ancosa)
- C-15 Sant Quintí de Mediona (Sant Quintí de Mediona i Sant Pere de Riudebitlles, Valls de l'Anoia)
- C-243a Sant Sadurní d'Anoia - Polígon industrial Can Bas (Subirats, Plana del Penedès)
- C-243B (Subirats, Muntanyes d'Ordal)

- C-243B (Subirats, Valls de l’Anoia)
  - C-246a (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
  - C-246a (Sitges, Plana del Garraf)
  - C-246a (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
  - C-37 L’Hostal de Miralles (Santa Maria de Miralles, Serres d’Ancosa)
  - C-37 Santa Maria de Miralles (Santa Maria de Miralles, Serres d’Ancosa)
  - C-37 Valldeserves (Santa Maria de Miralles, Serres d’Ancosa)
  - C-51 La Miralba (la Bisbal del Penedès, Massís de Bonastre)
  - C-51 La Miralba (la Bisbal del Penedès, Plana del Penedès)
  - C-532 Sant Sadurní d’Anoia (Sant Sadurní d’Anoia, Valls de l’Anoia)
  - C-54 entre Piera i Hostalets de Pierola (Piera, Valls de l’Anoia)
  - Camí de Cal Miret (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
  - Camí de Cal Mitjans (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
  - Camí de Can Marcet (els Hostalets de Pierola, Valls de l’Anoia)
  - Camí de la Llacuna a Pontons (la Llacuna, Serres d’Ancosa)
  - Camí de la Porxada (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
  - Camí de Llacuna a Pontons (Pontons, Alt Gaià)
  - Camí de Llorenç del Penedès a Banyeres del Penedès (Llorenç del Penedès i Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
  - Camí de Pacs del Penedès a les Cabanyes (les Cabanyes i Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
  - Camí de Puigdàlber (Font-rubí i Puigdàlber, Plana del Penedès)
  - Camí de Sant Jaume dels Domenys (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
  - Camí del Manou (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
  - Camí del Mar, Sant Vicenç de Calders (el Vendrell, Plana del Penedès)
  - Camí del Priorat (l’Arboç i Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
  - Camí Rural (Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
  - Carrer Camí de Cal Prossat (Llorenç del Penedès, Plana del Penedès)
  - Carrer Can Aguilera (Piera, Valls de l’Anoia)
  - Carrer Can Codorniu (Sant Sadurní d’Anoia, Valls de l’Anoia)
  - Carrer D-Carrer C, el Corralet (Albinyana, Plana del Penedès)
  - Carrer Díada (Mediona, Serres d’Ancosa)
  - Carrerada Plana del Cosme (l’Arboç, Plana del Penedès)
  - Carretera BV-2443 pk 1.5 baixant del castell d’Olèrdola (Olèrdola, Garraf)
  - Carretera de les Gunyoles BP-2412 (Avinyonet del Penedès, Plana del Penedès)
  - BV-2152 entre Sant Martí Sarroca i la Rovira Roja (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
  - La Carrerada (Avinyonet del Penedès, Sant Cugat Sesgarrigues i la Granada, Plana del Penedès)
  - N-340 Ordal (Subirats, Muntanyes d’Ordal)
  - Olivella (Olivella, Garraf)
  - Pk 4 de la C-15 (Sant Pere de Ribes, Garraf)
  - TP-2125 (Banyeres del Penedès i Santa Oliva, Plana del Penedès)
  - TP-2125 2 Avinguda Camelies (Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
  - TP-2442 Coll d’en Grau (Sant Jaume dels Domenys, el Montmell)
  - TP-2442 Coll d’en Grau (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
  - TP-2442 La muntanya del Patot (el Montmell, el Montmell)
  - TP-2442 La Romanillada (el Montmell, el Montmell)
  - TP-2442 Pedrera del Quic (Sant Jaume dels Domenys i el Montmell, el Montmell)
  - TP-2442 Plana d’Aiguaviva km 11 (el Montmell, el Montmell)
  - TP-2442 Plana de Llobets (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
  - TP-2442 Vinya de la Torre (el Montmell, el Montmell)
  - Tram de la C-15 pk 25 (Torrelavit i Font-rubí, Plana del Penedès)
  - TV-2041 (Bonastre, Massís de Bonastre)
  - TV-2042 (Masllorç, Massís de Bonastre)
  - TV-2122 (Sant Jaume dels Domenys i Llorenç del Penedès, Plana del Penedès)
  - TV-2126 (Bellvei i Calafell, Garraf)
  - TV-2126 (Calafell, Litoral del Penedès)
  - TV-2126 (Bellvei, Plana del Penedès)
  - TV-2127 (el Vendrell, Litoral del Penedès)
  - TV-2127 (el Vendrell, Plana del Penedès)
  - TV-2401 El Mirador del Penedès (el Montmell, el Montmell)
  - TV-2401 (la Bisbal del Penedès i el Montmell, el Montmell)
  - TV-2401 (la Bisbal del Penedès, Plana del Penedès)
  - TV-2401 La Joncosa del Montmell (el Montmell, el Montmell)
- Mapes**  
*Mapa 6. Fites, fons escènics i elements històrics*  
*Mapa 9. Valors socials*  
*Mapa 15.4. Objectiu de qualitat paisatgística 4.*
- 
- 4.17**  
**Considerar els referents visuals del paisatge vitivinícola per a la planificació territorial i urbanística** amb l’objectiu de ser percebuts com a elements d’identitat de l’àmbit territorial. El fet que, en general, el paisatge de la vinya s’ubiqui en un terreny bastant pla fa que destaquin alguns turons, com la muntanya de Sant Pau (Vilafranca del Penedès) de 303 m o que hi hagi alguns edificis que en siguin referents visuals com la torre del campanar de la basílica de Santa Maria de Vilafranca del Penedès, que amb els seus 52 m és una talaia de la ciutat.
- Els turons enmig de la plana que cal protegir i revalorar són els següents:
- Santa Maria de Muntanyans (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
  - Muntanya de Sant Pau (Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
  - Turó de Sant Jaume (Pacs del Penedès, Vilafranca del Penedès i les Cabanes, Plana del Penedès)
  - Muntanya de Can Sogues (Sant Martí Sarroca i Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
  - Cal Pujol (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- Els referents visuals de proximitat que cal protegir i revalorar són els següents:
- Campanar de Sant Marçal (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
  - Campanar de Santa Maria de Vilafranca del Penedès (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
  - Campanar de Sant Bartomeu d’Albinyana (Albinyana, Plana del Penedès)
  - Can Carbó (Vilobí del Penedès) (Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
  - Cementiri d’Albinyana (Albinyana, Plana del Penedès)
  - Cementiri de La Bleda (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
  - Cementiri de La Gornal (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
  - Cementiri de La Granada (la Granada, Plana del Penedès)
  - Cementiri de les Cabanyes (les Cabanyes, Plana del Penedès)
  - Cementiri de L’Arboç (l’Arboç, Plana del Penedès)
  - Cementiri de La Múnia (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
  - Cementiri del Pla del Penedès (el Pla del Penedès, Plana del Penedès)
  - Cementiri de Sant Martí Sarroca (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
  - Cementiri de Torrelles de Foix (Torrelles de Foix, Plana del Penedès)
  - Cementiri de Vilobí del Penedès (Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
  - Ermita de Santa Maria del Priorat i cementiri de Banyeres del Penedès (Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
  - La Giralda de l’Arboç (l’Arboç, Plana del Penedès)
  - Mare de Déu de Penyafer (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)



- Residència Mare Ràfols (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Torre de les aigües de la Bleda (Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
- Cementiri de Monistrol d'Anoia (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Cementiri de Sant Llorenç d'Hortons (Sant Llorenç d'Hortons, Valls de l'Anoia)

#### Mapes

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 15.4. Objectiu de qualitat paisatgística 4.*

### 4.18

**Considerar els carrers que limiten amb espais oberts com a elements cabdals per a la planificació territorial i urbanística** amb l'objectiu de consolidar-los i potenciar-los com a vores i límits nítids entre la ciutat i els espais oberts. Per exemple, hi ha carrers que limiten amb cultius de vinyes i que són autèntiques vies panoràmiques del paisatge vitivinícola i d'altres valors del paisatge agrari.

Els carrers que limiten amb espais oberts són:

- Carretera de la Fàbrica de Vidre (L'Arboç, Plana del Penedès)
- Carrer de Pompeu Fabra (L'Arboç, Plana del Penedès)
- Camí de la Bleda, Av. De Foix i Av. Montmell (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer Dr. Fleming (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Carrer Balcó de les Clotes (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- BP-2151 (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Camí de Cal Salines (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Camí del Fondo (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Camí del Terme (Cubelles, Plana del Garraf)
- Passeig del Parc – carrer Sant Venat (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Disseminat de la Creu (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)

- Ronda de Sant Camil (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Carrer de Canyelles (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)

#### Mapes

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

*Mapa 15.4. Objectiu de qualitat paisatgística 4.*

## PROMOURE LA DIVERSITAT D'ACTIVITATS AGRÀRIES I USOS PRODUCTIUS DEL PAISATGE DE LA VINYA (SERVEIS AGROTURÍSTICS, ENOTURISME) I LA SEVA QUALITAT.

La vinya al Penedès està orientada principalment a la producció de raïm per l'elaboració de cava i vi de les DO Penedès, Cava i Catalunya. El conreu de la vinya i l'elaboració del cava i del vi tenen un important valor productiu donat que són un motor econòmic pel Penedès.

La dificultat de tirar endavant l'activitat agrícola comporta una progressiva reducció del nombre de viticultors, la concentració de terres en poques mans, l'abandonament de l'activitat i el canvi d'ús per obtenir més rendiments dels terrenys agrícoles actuals.

El paisatge de la vinya ha de ser percebut per a les persones que viuen al Penedès o que el visiten com un paisatge atractiu, obert i acollidor que convida a la descoberta. Aquest ha propiciat en els últims anys una modalitat de turisme especialitzat en la cultura del vi i el cava, l'enoturisme. Els processos d'elaboració de vi i del cava, així com el paisatge de la vinya, són el fil conductor per comunicar una determinada percepció del territori als visitants i, de retruc, per vendre els productes. Els itineraris paisatgístics i altres serveis agroturístics han de complementar aquesta funció.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 4.19

**Donar valor afegit a través dels valors del paisatge i de diferenciació de la producció a determinats productes (raïm, préssecs, olives, oli, vi, cava...),** Amb l'objectiu de potenciar el valor dels productes agrícoles. Un paisatge ben cuidat i amb personalitat és també un valor afegit tant pel foment del turisme com per a la mateixa activitat agropecuària.

Alguns aspectes essencials a l'hora de millorar la qualitat del paisatge són:

- **Impulsar la producció ecològica, en una part biodinàmica, i potenciar el model basat en les cooperatives agrícoles.**

- **Promoure un preu de compra del raïm força més elevat que el preu actual de mercat,** fet que permetria integrar molts viticultors.

- **Transformar la totalitat del raïm en el propi celler i que bona part provingui de la pròpia finca.**

- **Promoure la gestió integral de la finca** per afavorir la biodiversitat, per exemple, incloent l'elaboració de plans de gestió forestal en les finques on sigui necessari.

#### Mapes

*Mapa 11. Valors productius*

*Mapa 15.4. Objectiu de qualitat paisatgística 4.*

### 4.20

**Impulsar les terrasses que es troben a mig aire de la muntanya,** tenint present que els

canvis que es produeixin (projectes nous, moviments de terra, rompudes) s'haurien d'integrar al lloc. La pujada qualitativa de la producció vinícola els últims anys ha generat interès de determinats viticultors per aquesta pràctica. Es tracta d'una viticultura artesanal en terrasses recuperades o bé modificades. El canvi climàtic sembla que podria afavorir aquesta tendència

### 4.21

**Promoure accions per tal de fomentar un aprofitament recíproc entre el món vitivinícola i el món ramader com es feia en dècades passades**, amb l'objectiu de vetllar per la qualitat del paisatge i la sinergia entre diverses activitats agràries. La ràpida extensió de la vinya i la decadència del món pastorívol ha accentuat la pèrdua d'aquesta simbiosi agro-ramadera en la qual un cop finalitzada la verema, es deixava entrar el ramat oví o cabrum a les parcel·les de vinya per tal de què el bestiar aprofités el recurs tròfic amb la ingesta dels pàmpols i l'aportació de nutrients per la defecació del mateix essent beneficiós pel pagès. És una pràctica que també resultaria beneficiosa pel propi pastor, per l'estalvi econòmic vinculat a l'alimentació artificial del bestiar.

### 4.22

**Seguir potenciant l'enoturisme en la línia d'associar el producte (variat, ecològic, saludable i de proximitat) als valors del paisatge que el produeix.** En els últims anys el Penedès s'ha convertit en una de les principals destinacions de l'estat espanyol en enoturisme, coincidint amb un moment àlgid de la revalorització del vi i del cava, fet que ha generat un important impacte econòmic. Els processos d'elaboració de vi i del cava, així com el propi paisatge de la vinya, són el fil conductor per comunicar una determinada percepció del territori als visitants i, de retruc, per vendre els productes. Ara bé, l'enoturisme, depèn de com s'enfoqui, també comporta el risc d'impulsar un model de monocultiu –el de la vinya– que

empobreix la qualitat agronòmica del sòl i resta opcions a la diversitat.

Són nombroses les iniciatives públiques i privades d'allotjaments, restaurants, activitats o itineraris vinculats amb la vinya. D'entre les activitats, sobresurten les visites guiades a cellers, tastos de vi i cava, visites a museus, veremes antigues i fires vitivinícoles. Algunes caves, com Castell Roig i Recaredo, per exemple, han convertit la millora paisatgística de les seves finques vitivinícoles com a una estratègia per millorar la promoció comercial de la seva imatge corporativa. El celler Torelló ha organitzat activitats d'enoturisme on els valors dels fondos de la plana penedesenca hi tenen un paper destacat.

### 4.23

**Impulsar i reforçar les rutes turístiques per donar a conèixer els productes agraris, el patrimoni històric i arquitectònic del paisatge de la vinya i fomentar la comercialització d'aquests productes**, com a estratègia de diversificació de les activitats econòmiques. Una via són els itineraris vinculats a l'enoturisme i la viticultura, que a més faciliten l'observació i coneixement dels paisatges de la vinya:

- Camins del vi i del cava: Montserrat (58)
- Camins del vi i del cava: Xarel·lo (59)
- Camins del vi i del cava: Sumoll (60)
- Camins del vi i del cava: Montcau (61)
- Camins del vi i del cava: Garnatxa (62)
- Camins del vi i del cava: Macabeu (63)
- Camins del vi i del cava: Parellada (64)
- Camins del vi i del cava: Samsó (65)
- Camins del vi i del cava: Subirat Parent (66)
- Camins del vi i del cava: Monestrell (67)
- Camins del vi i del cava: Ull de Llebre (68)
- Camí de les vinyes (52)
- Itinerari del mirador de Subirats (79)

#### Mapes

*Mapa 11. Valors productius*

*Mapa 15.4. Objectiu de qualitat paisatgística 4.*

### 4.24

**Promoure i difondre programes de sensibilització destinats a educar la ciutadania en la descoberta del patrimoni arquitectònic i històric agrari**, i en el coneixement i el gaudi de la seva dimensió social, històrica, espiritual i simbòlica.



## OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 5

Uns paisatges forestals i agroforestals que compaginin l'activitat agrícola, ramadera i forestal amb els usos socials i les funcions ecològiques, i posant una especial atenció en les seves principals amenaces (abandonament, incendis, canvi climàtic, etc.).



A les zones amb relleu ondulat es creen mosaics paisatgístics complexos, amb peces puntuals de bosc entre els camps de cereal com aquests de l'Alt Gaià. Observatori del Paisatge de Catalunya

Més de la meitat del territori del Penedès (un 56%) és forestal, és a dir, està format per terrenys arbrats o per altres formacions vegetals. Els espais forestals, de gran valor natural i cada cop més també social, es distribueixen preferentment a les grans serralades però també a les planes, en indrets de relleu contrastat, ja sigui en fondals produïts per incisió fluvial (per exemple, les valls estretes del Garraf i el Foix) o en els careners i costers. El component forestal de la vegueria és aclaparadorament mediterrani amb predomini de pinedes de pi blanc, brolles i de màquia amb garric

i margalló. Els paisatges forestals més ben representats del Penedès es troben en les zones de muntanya dels espais protegits. Destaquen a la Muntanya de Montserrat, al Parc Natural del Garraf, a l'espai natural del Montmell-Marmellar i a l'espai natural del Sistema Prelitoral Central (sectors Ancosa-Montagut i serres de Miralles-Queralt).

Els boscos –i els mosaics agroforestals– penedesencs tenen un paper clau com a embornals de carboni, són excel·lents reservoris de biodiversitat, milloren la seva funció connectora

entre les àrees d'alt valor natural, regulen el clima, atenuen els efectes de les inundacions, proveeixen de productes de qualitat, generen identitat, i esdevenen un espai per activitats relacionades amb el turisme, el lleure, la salut i la creació cultural. Això significa que el reconeixement dels valors inherents als boscos i als mosaics agroforestals, la seva preservació (sobretot del sòl agrícola), la seva continuïtat paisatgística (en contraposició a una constel·lació de petites àrees que en limitin la connectivitat i qualitat), el seu manteniment com a sistemes rendibles i viables, la seva connexió amb els es-

pais públics de verd urbà de les poblacions, són alguns dels principals reptes dels paisatges del Penedès.

Mentre a les muntanyes són habituals les masses contínues de bosc, a les planes o a les zones amb relleu ondulat es creen mosaics paisatgístics complexos, amb peces puntuals de bosc entre els camps de cereal, vinya o olivera i els nuclis urbans. Aquests mosaics, eminentment de secà, exerceixen una funció territorial i productiva estratègica (amb un gran potencial per garantir una producció agrícola de proximi-



tat competitiva i de qualitat) i tenen alhora un gran valor ecològic, estètic, històric i identitari, a més d'actuar com a embornals de carboni. Així, les combinacions entre els mosaics agrícoles, l'espai forestal, la morfologia, juntament amb altres factors paisatgístics, determinen una gran varietat de conjunts agroforestals de gran valor històric, estètic i productiu que han de ser reconeguts i que es descriuen detalladament al capítol 4 d'aquest catàleg. Per altra banda, també cal tenir present que del 29% d'espai ocupat per l'agricultura, una tercera part està dedicada a la vinya i es tracta en l'objectiu de qualitat paisatgística 4.

Malgrat la pèrdua de sòl agrícola en les últimes dècades (per les extensions urbanes, la dispersió de la urbanització i de les àrees d'activitat econòmica, el pas d'infraestructures de mobilitat; per fragmentació; i per abandó de l'activitat agrícola i posterior embosquinament), els espais agrícoles penedesencs són estratègics i tenen un elevat valor històric, estètic, social i simbòlic, a més a més de productiu. Aquesta afirmació també és vàlida pels mosaics agrícoles de la perifèria de Vilanova i la Geltrú o de Sant Pere de Ribes i pels sòls agrícoles destinats a la vinya. Per aquest motiu, el sòl agrari hauria de ser concebut com un bé comú, que prioritzi el desenvolupament d'activitats agràries socialment justes i arrelades al territori, i com un sòl més protegit de la implantació d'activitats impròpies (especialment el de l'entorn de les poblacions), fins el punt que no hauria de ser fàcil canviar-ne la seva qualificació, per exemple per passar a ser urbanitzable.

El conjunt dels boscos i mosaics agroforestals de secà penedesencs integren elements patrimonials (esglésies, construccions defensives, masies, murs de pedra seca) que han determinat l'actual estructura agrícola i de poblament del Penedès, així com altres expressions culturals (costums, llegendes, etc.) que són viscuts i percebuts per la població penedesenca com

a elements d'identitat i sovint constitueixen fites de referència locals o a escala territorial. La despoblació de determinades parts del territori i el consegüent abandonament dels espais agroforestals comporta la posterior desaparició d'aquest patrimoni i la pèrdua d'una determinada manera de gestionar el paisatge.

Determinats sectors del Penedès són conscients del valor transversal i integral del sòl agrari i del mosaic agroforestal típic mediterrani, com ho demostren iniciatives com el Parc Rural de Montserrat o el projecte de Parc Agrari de la Conca d'Òdena i que intenten que el paisatge i el seu patrimoni associat contribueixin al posicionament dels productes agrícoles al mercat i esdevinguin, per tant, factors clau en la seva cadena de valor. També la iniciativa sorgida des d'una part de la societat civil de la Regió Agroalimentària del Penedès parteix de la idea que el Penedès té un gran potencial per reequilibrar i complementar a la part més densa de la Regió Metropolitana de Barcelona, juntament amb altres regions agràries del seu entorn, com el Parc Agrari del Delta de la Tordera, el Parc Agroforestal de Montbaix; el Parc Agrari del Maresme, Gallecs o el propi Parc Rural del Montserrat. Aquests exemples penedesencs constaten com el caràcter agroforestal del Penedès és una oportunitat per crear sinergies entre diferents sectors agroalimentaris, potenciar els espais agraris i aquells elements i valors que hi estan associats, i apostar per una agricultura que fomenti els circuits curts de comercialització, una economia arrelada al lloc, la sobirania alimentària, i una alimentació saludable.

La despoblació, l'abandonament de conreus, la pèrdua de la ramaderia extensiva i la manca de gestió forestal no fan sinó incrementar l'exposició i sensibilitat dels espais oberts del Penedès als impactes del canvi climàtic i, per tant, la seva vulnerabilitat. És necessari, doncs, gestionar les àrees forestals amb una mirada a llarg

termini per facilitar la regeneració dels boscos i evitar la recurrència dels incendis. Una altra dinàmica que ha alterat alguns paisatges forestals i agroforestals de la vegueria són les activitats extractives a cel obert, vinculades al fort dinamisme del sector de la construcció, així com alguns abocadors de grans dimensions i que també se situen en aquests espais agrícoles o forestals. D'altra banda, la manca d'un règim disciplinari urbanístic àgil per als espais oberts ha propiciat la proliferació de construccions aïllades impròpies dels espais forestals i agroforestals, que en general tenen una incidència paisatgística negativa. Caldrà un marc normatiu per la seva ordenació, que es basi en el caràcter i la idiosincràsia de cada paisatge.

En definitiva, el foment del paisatge en mosaic (format per camps, pastures i bosc), la gestió de l'espai d'interfase urbanitzat-forestal (també l'accés als boscos), la recuperació de les pastures, l'ús de biomassa, i la valorització dels productes agrícoles, de ramaderia extensiva quilòmetre zero i forestals (per exemple amb etiquetes com Catforest), són accions que ajudarien que els paisatges del Penedès fossin més resilients al canvi climàtic i també afavoririen la biodiversitat, es garantiria l'accés als aliments de proximitat, repercutiria positivament en la salut, i es reduiria el risc d'incendis.

Per consegüent, les aspiracions de la ciutadania que motiven aquest objectiu de qualitat paisatgística se sintetitzen en quatre mesures que són les següents:

- **Gestionar adequadament els boscos i els mosaics agroforestals per tal de millorar la qualitat ecològica de les masses forestals, afavorir la diversitat paisatgística i el benefici social, i reduir el risc d'incendi i els efectes del canvi climàtic.**
- **Potenciar els mosaics agroforestals com a espais amb valor productiu, històric, estètic i social.**

- **Recuperar o millorar la qualitat paisatgística dels paisatges afectats per activitats extractives a cel obert i abocadors mitjançant la restauració o la implantació de nous usos.**
- **Preservar i posar en valor el patrimoni rural vinculat als boscos i mosaics agroforestals com a part fonamental de la identitat del territori.**



## GESTIONAR ADEQUADAMENT ELS BOSCOS I ELS MOSAICS AGROFORESTALS PER TAL DE MILLORAR LA QUALITAT ECOLÒGICA DE LES MASSES FORESTALS, AFAVORIR LA DIVERSITAT PAISATGÍSTICA I EL BENEFICI SOCIAL, I REDUIR EL RISC D'INCENDI I ELS EFECTES DEL CANVI CLIMÀTIC.

Els boscos i els mosaics agroforestals tenen un paper clau com a embornals de carboni, són excel·lents reservoris de biodiversitat, milloren la funció connectora entre les àrees de gran valor natural, regulen el clima i atenuen els efectes de les inundacions. Aquests escenaris han de combinar el respecte per les dinàmiques naturals amb el manteniment del patrimoni material i dels valors culturals associats a aquests espais.

Diversos estudis sobre canvi climàtic preveuen que al Penedès hi haurà un increment significatiu de la temperatura i la sequera en els propers anys, fet que incidirà directament sobre les espècies forestals i afavorirà el risc potencial d'incendis. La gestió forestal té un pes molt important per reduir la vulnerabilitat dels boscos contra els efectes del canvi climàtic.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 5.1

**Vetllar pel manteniment de la funcionalitat ecològica de les masses forestals i mosaics agroforestals i per mantenir la connectivitat ecològica i paisatgística entre els espais naturals.** Cal, per tant, evitar la implantació d'usos o activitats que constitueixin una barreira per a la connectivitat. Cal tenir present que la viabilitat ecològica i la protecció de la biodiversitat en un sistema d'espais naturals com el del Penedès deixaria de tenir sentit si aquests es troben isolats de la resta de dinàmiques naturals. Al llarg dels darrers anys, diversos ajuntaments i entitats del territori, com l'Institut d'Estudis Penedesencs, entre d'altres, han posat de manifest la necessitat d'incrementar la protecció del Parc del Garraf amb la declaració de parc natural, segons la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals. Aquesta seria també

una via per garantir una protecció integral del paisatge càrstic del Garraf tant endocàrstic (avencs, coves, surgències subterrànies i rius subterrànies), com exocàrstic (rasclers, dolines, lapiat i poljés).

#### Mapes

*Mapa 4. Valors naturals*

*Mapa 15.5a. Objectiu de qualitat paisatgística 5*

### 5.2

**Preservar la naturalesa i imatge dels elements morfològics definits en aquest catàleg.** Una bona via és l'establiment de regulacions en els planejaments urbanístics. Cal condicionar les dimensions, volumetria i colors de les edificacions que puguin afectar-les, buscant traçats alternatius per a la implantació de les infraestructures i altres elements barrera, i establint àrees i franges amb paràmetres limitatius d'edificació o de no edificació. El planejament urbanístic també pot establir les zones

on caldrà la redacció de plans especials urbanístics per a la preservació d'altres singularitats geomorfològiques de caràcter local.

Els principals elements morfològics del Penedès són:

- el relleu càrstic del Garraf
- els conglomerats de Montserrat
- els terrers o badlands
- les cingleres
- la línia de canvi plana-serralada
- les valls estretes del Foix i del Garraf
- els espais d'interès geològic.

#### Mapes

*Mapa 4. Valors naturals*

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles*

*Mapa 15.5a. Objectiu de qualitat paisatgística 5*

### 5.3

**Procurar que els espais naturals acullin una vegetació i una fauna pròpies del domini biogeogràfic que els correspon i especialment afavorir la recuperació de la màquia de garric i margalló,** pel seu interès científic, paisatgístic i pedagògic. D'entre les espècies vegetals del Penedès, el margalló (*Chamaerops humilis*) és un dels elements més destacats de la Garraf, que li confereixen personalitat i identitat. El margalló és, en ell mateix, un símbol per la seva bellesa austera i la capacitat de supervivència en un ambient àrid i gairebé inhòspit; a la vegada ha estat usat en diverses ocasions com a element simbòlic. Entre altres, el desplegament del Fons de Patrimoni Natural hauria de permetre una gestió activa de la biodiversitat del Penedès, més enllà de la protecció formal.

#### Mapes

*Mapa 10. Valors simbòlics.*

*Mapa 15.5a. Objectiu de qualitat paisatgística 5*

### 5.4

**Vetllar, a través del planejament territorial i urbanístic, pel manteniment de la vocació**

**agrícola de les àrees que envolten els espais protegits que el mantenen,** atesa la seva funció d'àrees de transició i de connectivitat.

### 5.5

**Vetllar pel correcte tractament de les zones de contacte entre els assentaments urbans i els paisatges naturals o forestals, per protegir les dinàmiques naturals.** En la línia del que estableix l'objectiu de qualitat paisatgística 1, sobre els assentaments urbans, cal definir criteris d'integració paisatgística per als sòls urbans no consolidats, establir franges de transició entre els assentaments i el sistema d'espais oberts o evitar la degradació de les perifèries urbanes.

### 5.6

**Potenciar la continuïtat als espais verds urbans (parcs, places, passeigs, etc.) respecte dels espais oberts circumdants, a favor d'infraestructura verda.** Caldria cercar models d'ordenació que permetin desenvolupar actuacions en aquesta línia.

### 5.7

**Garantir l'ús públic de les àrees d'interès natural local identificades en aquest catàleg.** Els municipis haurien de preveure una gestió de cada àrea que compatibilitzi la seva preservació amb el seu potencial ús social per part de la població propera. Aquests espais també poden ser idonis per promocionar nous acords de custòdia amb els propietaris per preservar i restaurar els indrets de més valor natural. També caldria donar continuïtat als acords de custòdia actuals.

Es tracta de les següents àrees d'interès natural local:

- Les Madrigueres (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Pèlags de Vilobí (Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
- Pantà de Foix (Castellet i la Gornal, Garraf)
- Les Dous (Torrelles de Foix, Montmell)

- Les Deus (Sant Quintí de Mediona, Serres d'Ancosa)
- Salts d'aigua de Cabrera (Cabrera d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Salts d'aigua de la riera de Carme (Orpí i Carme, Valls de l'Anoia)
- Gorg de Nafre (Cobons, Conca d'Òdena)
- Xaragalls de la Tossa (Santa Margarida de Montbui, Serres d'Ancosa)
- Flandes de Piera (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Maçana (El Bruc, Montserrat)
- Plana d'Ancosa (La Llacuna, Serres d'Ancosa)
- Dunes litorals de la platja Llarga (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Dunes litorals de Segur de Calafell (Calafell, Litoral del Penedès)
- Desembocadura del riu Foix (Cubelles, Plana del Garraf)
- Dunes de les Botigues de Sitges (Sitges, Delta del Llobregat)
- Dunes de la platja de Sant Cristòfol (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Desembocadura de la riera de Ribes (Sitges, Plana del Garraf)
- Esgavellats de Vilanova del Camí (Vilanova del Camí, Conca d'Òdena)
- Esterrers de Cal Francolí de la Pujada (Castellolí, Montserrat)
- Torrent de les Bruixes (Santa Margarida de Montbui, Conca d'Òdena)
- Esterrers de Ca la Rosària (Castellolí, Conca d'Òdena)
- Saltant de la Fou (Sant Martí de Tous, Serres d'Ancosa)
- La Saulonera (Olèrdola, Plana del Penedès)
- Dunes litorals de Coma-ruga (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Dunes litorals de Cunit i Cubelles (Cunit, Litoral del Penedès)

### Mapes

Mapa 4. *Valors naturals*

Mapa 8. *Valors d'ús social*

Mapa 10. *Valors simbòlics.*

Mapa 15.5a. *Objectiu de qualitat paisatgística 5*

### 5.8

**Establir programes de gestió forestal que vagin encaminats a la gestió del bosc d'alzina mediterrani i de les pinedes de pi blanc per tal d'evolucionar cap a sistemes naturals madurs i resilients.** L'alzina i el pi blanc són dues espècies que s'han vist especialment resistents a la sequera i als incendis i poden suportar millor que altres espècies condicions extremes. També cal impulsar pactes amb els propietaris forestals per tal d'establir criteris comuns de gestió dels boscos. L'aprofitament forestal per biomassa, combinant productes forestals i sarments de vinya, també pot ser una bona pràctica.

### 5.9

**Potenciar el manteniment i creació de mosaics agroforestals** Els conreus i prats actuen com a tallafocs naturals i per tant, les polítiques agràries que dinamitzen l'agricultura i la ramaderia ajuden a reduir el risc d'incendi i, al mateix temps, afavoreixen un paisatge més resilient i divers. En general, caldria actuar en diverses direccions, seguint l'exemple del projecte LIFE Montserrat:

- **Recuperar antics camps de conreu abandonats.**
- **Fomentar la creació de nous mosaics amb l'obertura d'espais oberts per a pastures en zones boscoses.**
- **Potenciar la ramaderia extensiva pels beneficis que suposa per mantenir els boscos i prats nets.** En aquest catàleg s'identifiquen les explotacions actuals de ramaderia extensiva i mixta recollides al registre d'explotacions ramaderes de Catalunya.

### Mapes

Mapa 11. *Valors productius.*

Mapa 15.5a. *Objectiu de qualitat paisatgística 5*

### 5.10

**Procurar que la tala d'un bosc després d'un incendi sigui menys perjudicial i tingui més present l'estructura i qualitat del paisatge forestal, la biodiversitat i la recuperació natural dels ecosistemes.** Habitualment, després d'un foc es talen els arbres amb finalitats energètiques (consum de biomassa), però sovint no es prenen mesures per a la restauració de l'ecosistema destruït. També es tendeix a talar ràpidament tota la fusta morta per motius estètics. Cal seguir les recomanacions del *Manual de bones pràctiques per a la gestió forestal post-incendi*, elaborat per la Universitat de Girona l'any 2019, que aborden la regeneració de la coberta vegetal, la reducció de l'erosió i de l'escorrentia, la conservació de la fertilitat del sòl, la conservació de la fauna, la reducció del risc d'incendi posterior i la conservació de la qualitat dels hàbitats fluvials i de ribera. En aquest catàleg es cartografien les zones que han patit incendis recents (2015-2021).

### Mapes

Mapa 14. *Espais en tensió i d'oportunitat*

Mapa 15.5a. *Objectiu de qualitat paisatgística 5*

### 5.11

**Elaborar materials divulgatius, exposicions i conferències que mostrin als alumnes d'instituts i escoles i a la població en general els valors naturals dels boscos, la seva vulnerabilitat (canvi climàtic, incendis...) i els beneficis d'una gestió forestal sostenible.**

### 5.12

**Revisar periòdicament la freqüentació de les àrees d'escalada en determinades èpoques de l'any, per tal de seguir conservant els valors dels espais naturals que les acullen.** Distribuïdes per tot el Penedès hi ha diverses cingleres i altres zones rocoses on es practica habitualment l'escalada, les més importants de les quals són a Montserrat i al Garraf.

### Mapes

Mapa 9. *Valors d'ús social*

Mapa 15.5a. *Objectiu de qualitat paisatgística 5*

### 5.13

**Promoure els banys de bosc** (consistents en itineraris en els que es practiquen exercicis sensorials guiats), alhora que també són una oportunitat de preservació i revalorització dels boscos madurs. En els darrers anys la revalorització social dels boscos té un nou impuls a Catalunya amb el sorgiment de iniciatives diverses en recerca, formació i oferta ecoturística que relacionen els boscos –i els espais oberts en general– amb el benestar físic, psicològic i emocional de les persones. Aquest interès s'ha incrementat encara més com a conseqüència dels efectes de la pandèmia COVID-19. En aquest sentit, al Penedès, existeix una primera iniciativa organitzada per la Cooperativa Sèlvans al bosc de Les Graus, un bosc frondós i humit format de pins, pins pinyoners, alzines, i roures.



## POTENCIAR ELS MOSAICS AGROFORESTALS COM A ESPAIS AMB VALOR PRODUCTIU, HISTÒRIC, ESTÈTIC I SOCIAL

Els mosaics agroforestals tenen capacitat per produir valor econòmic per mitjà dels seus productes. En les últimes dècades, la pressió urbana, l'abandonament de l'agricultura i la silvicultura i la fragmentació dels espais oberts han debilitat i posat en perill la continuïtat d'alguns d'aquests espais. La bellesa paisatgística dels mosaics agroforestals propicia també que, a més de ser espais productius, siguin usats com a zones de lleure i de contacte amb la natura per part de la població.

L'emergència sanitària actual ha evidenciat el valor pels paisatges rurals productius de proximitat que proporcionen productes alimentaris locals de qualitat. Aquests paisatges són imprescindibles en el canvi cap a un model de consum més responsable, equitatiu i saludable.

En definitiva, a més del seu paper clau com a reservoris de biodiversitat, els mosaics agroforestals proveeixen de productes de qualitat, generen identitat, i esdevenen un espai per activitats relacionades amb el turisme, el lleure, la salut i la creació cultural.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 5.14

**Implementar estratègies per tal que les zones forestals i agrícoles del Penedès tinguin demografies revitalitzades i un augment de la població agrària activa** recolzada en un sector agroalimentari adaptat i respectuós amb el lloc, dinàmic i diversificat, tot facilitant el relleu generacional en el sector agrari i revertint la precarització del sector. L'impuls de l'Agenda Rural de Catalunya o dels plans territorials sectorials agraris contemplats a la Llei 3/2019, del 17 de juny, dels espais agraris són dues vies per a fer-ho, entre d'altres estratègies agràries i de desenvolupament rural.

### 5.15

**Mantenir el caràcter dels patrons agrícoles singulars.** Cal actuar en diferents direccions:

- **Integrar les actuacions que s'esdevinguin en els patrons agrícoles singulars seguint les pautes pròpies dels paisatges agraris preexistents.**
- **Afavorir la recuperació de mosaics agroforestals abandonats**, especialment els que es trobin situats en zones properes als nuclis urbans.
- **Afavorir la ramaderia extensiva.** Les explotacions de ramaderia extensiva actuals estan identificades en el *Mapa 11. Valors productius*, combinades amb les mixtes.
- **Potenciar la diversificació de l'agricultura, el cultiu de productes locals i la producció ecològica** per poder oferir productes de proximitat amb circuits comercials curts. Les cooperatives agrícoles, identificades en el *Mapa 11. Valors productius*, són bones plataformes amb aquesta finalitat (tant en els patrons agrícoles singulars com en la resta dels espais agrícoles penedesencs).

- **Promoure l'elaboració**, per part dels municipis que formen part d'un patró agrícola singular, llistats en aquesta acció 5.15, **de plans especials urbanístics que ordenin el paisatge.** D'entre els objectius d'aquests plans especials cal considerar: la protecció de les traces i els mosaics agraris tradicionals com a elements a preservar; tenir cura dels límits de fronts urbans i de les franges d'espai lliure entre nuclis urbanitzats o de les vies d'entrada; la recuperació dels espais agrícoles abandonats; i la posada en valor com a espais per al lleure i l'educació.

Els patrons agrícoles singulars són els següents:

- Fondos agrícoles d'Albinyana (Albinyana - Massís de Bonastre i Plana del Penedès)
- Mosaic agrícola del pla de Mar (El Vendrell - Plana del Penedès, Litoral del Penedès)
- Mosaic agrícola amb retalls de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles (Cubelles, Vilanova i la Geltrú, Sant Pere de Ribes i Sitges - Garraf, Plana del Garraf i Litoral del Penedès)
- Rieres del Litoral del Penedès (Calafell, Cunit, Cubelles - Garraf i Litoral del Penedès)
- Vinya envoltada de bosc del Garraf (Cubelles, Castellet i la Gornal, Canyelles, Olèrdola, Olivella, Sant Pere de Ribes, Sitges, Avinyonet del Penedès, Olesa de Bonesvalls, Subirats - Garraf i Muntanyes d'Ordal)
- Alineacions agrícoles i ondulades de les Serres d'Ancosa (Bellprat, Sant Martí de Tous, Santa Maria de Miralles, Orpí, La Llacuna, Sant Joan de Mediona, Torrelles de Foix, Font-rubí - Serres d'Ancosa)
- Rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia (Gelida, Subirats, Sant Sadurn d'Anoia, Sant Llorença d'Hortons, Masquefa, Piera, Cabrera d'Anoia, els Hostalets de Pierola - Valls de l'Anoia)
- Conreus de cereal de la Conca d'Òdena (Òdena, Igualada, Santa Margarida de Montbuí, Vilanova del Camí, Jorba, Sant Martí de Tous, Rubió, Copons - Conca d'Òdena)
- Monoconreu de vinya de la plana penedesenca (Font-rubí, Torrelavit, el Pla del Penedès, Sant

Martí Sarroca, Puigdàlber, Sant Sadurn d'Anoia, Subirats, Torrelles de Foix, la Granada, Santa Fe del Penedès, Vilobí del Penedès, les Cabanyes, Sant Cugat Sesgarrigues, Vilafranca del Penedès, Pacs del Penedès, Olèrdola, Santa Margarida i els Monjos, Castelví de la Marca, Avinyonet del Penedès, Castellet i la Gornal, Sant Jaume dels Domenys, Banyeres del Penedès, Llorenç del Penedès, l'Arboç, Santa Oliva, Albinyana, Bellvei - Plana del Penedès)

- Mosaic agrícola de Subirats i Avinyonet del Penedès (Avinyonet del Penedès i Subirats - Plana del Penedès)
- Mosaic de la vall agrícola de Bonastre (Bonastre - Massís de Bonastre)
- Mosaic de vinya de la vall del riu Bitlles (Sant Pere de Riudebitlles, Torrelavit - Valls de l'Anoia)
- Oliveres del bruc. (El Bruc - Pla de Montserrat, Montserrat)
- Presseguer de la Fortesa (Piera, Sant Sadurn d'Anoia - Valls de l'Anoia)
- Terrasses dels Costers de la Segarra (Argençola, Montmaneu, Copons, Rubió - Costers de la Segarra, Rubió-Castellat-Pinós).

#### Mapes

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles*

*Mapa 11. Valors productius*

*Mapa 15.5b. Objectiu de qualitat paisatgística 5*

### 5.16

**Donar suport i impulsar les iniciatives en marxa del Parc Rural de Montserrat o el projecte de Parc Agrari de la Conca d'Òdena.** Aquests projectes constaten com el caràcter agroforestal del Penedès és una oportunitat per crear sinergies entre diferents sectors agroalimentaris, potenciar els espais agraris i aquells elements i valors que hi estan associats, i apostar per una agricultura que fomenti els circuits curts de comercialització, una economia arrelada al lloc, la sobirania alimentària, i una alimentació saludable.

#### Mapes

*Mapa 11. Valors productius*

*Mapa 15.5b. Objectiu de qualitat paisatgística 5*

**5.17**

**Potenciar el turisme gastronòmic amb productes locals.** Les experiències turístiques es poden reforçar potenciant l'ús de productes de quilòmetre zero en els restaurants o a través de l'organització de rutes, fires i esdeveniments gastronòmics. Un exemple interessant és el de les jornades de les Plantes Oblidades, impulsades pel Col·lectiu Eixarcolant i de les quals ja se n'han celebrat cinc edicions, o també diverses fires, com la del Cigronet de l'Alta Anoia o mercats com el del préssec d'Ordal.

**Mapes**

*Mapa 11. Valors productius*

*Mapa 15.5b. Objectiu de qualitat paisatgística 5*

**5.18**

**Regular les activitats i l'ús lúdic dels mosaics agroforestals.** El valor productiu dels mosaics agroforestals ha de ser compatible amb l'ús lúdic i social de la població per tal que no perjudiqui ni l'activitat agrícola ni el seu caràcter.

**5.19**

**Mantenir l'estructura parcel·lària dels diversos paisatges agroforestals i evitar processos intensos de fragmentació i/o concentració.** Si s'ha de modificar la parcel·lació per motius de la vitalitat de l'explotació agrària, cal, respectar la xarxa hidrogràfica, la de camins i els elements patrimonials, minimitzar el moviment de terra, l'eliminació de vegetació i la construcció de tanques.

**5.20**

**Impulsar projectes que reforcin els beneficis per a la salut humana que té el contacte amb els paisatges forestals i agraris.** Hi ha un interès creixent social i científic en aquesta temàtica, que s'ha incrementat encara més com a conseqüència dels efectes de la pandèmia COVID-19. És per aquest motiu que cal:

- **Integrar transversalment els objectius de salut en l'ordenació territorial i urbanística.**
- Promoure entre els ens locals accions per **augmentar l'aproximació, l'accés equitatiu i l'ús dels espais oberts per part de la ciutadania** en benefici de la salut.
- **Potenciar una xarxa de recursos paisatgístics, com ara rutes saludables, itineraris, camins de ronda, boscos terapèutics** (seguint el model desenvolupat per Sèlvans), iniciatives, recursos i espais (verds i blaus) que aportin beneficis per la salut. Es recomana incloure'ls en el mapa d'actius de salut del Pla interdepartamental i intersectorial de salut pública (PINSAP).

## RECUPERAR O MILLORAR LA QUALITAT PAISATGÍSTICA DELS PAISATGES AFECTATS PER ACTIVITATS EXTRACTIVES A CEL OBERT I ABOCADORS MITJANÇANT LA RESTAURACIÓ O LA IMPLANTACIÓ DE NOUS D'USOS

Les activitats extractives a cel obert estan molt vinculades al fort dinamisme del sector de la construcció i han alterat alguns paisatges forestals i agroforestals de la vegueria, en especial al Garraf. L'impacte paisatgístic de les activitats extractives ve condicionat per la seva localització, dimensions, si estan o no actives, la vegetació que les envolta i el seu grau de visibilitat. La restauració d'aquestes activitats generalment es realitza amb la voluntat de restituir els valors del paisatge preexistent, però també és interessant plantejar la implantació de nous usos, com és el cas de l'EDAR de Sant Pere de Ribes, situada en els antics terrenys d'una activitat extractiva. De la mateixa manera, els abocadors, i especialment els de grans dimensions com el d'Hostalets de Pierola, també ocupen una gran superfície i tenen una gran incidència en la visibilitat propera i llunyana, més enllà d'altres aspectes com el trànsit de camions o les olors que generen. La restauració paisatgística durant mentre es desenvolupa l'activitat i quan aquesta finalitza, és clau per reduir aquesta incidència.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

**5.21**

**Prioritzar la restauració dels abocadors i de les activitats extractives abandonades del Penedès amb un grau de restauració baix** presents a l'inventari efectuat pel Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural. Des de l'aprovació de la Llei 12/1981 és obligatòria la restauració de l'àrea afectada per les activitats extractives una vegada acabada la concessió, si bé encara queden pedres sense restaurar anteriors a la normativa. En la restauració, es pot optar entre alguna de les estratègies següents:

- **Restituir el paisatge original recuperant en la mesura del possible la imatge precedent i la funcionalitat agrícola o natural anterior.**
- **Impulsar un projecte creatiu que aporti nous valors paisatgístics a l'indret.** En

aquests casos es recomana estudiar la possibilitat d'incorporar valors i activitats socioculturals i fomentar la participació de la població.

- **Associar la recuperació d'espais degradats, si convé, a la ubicació de nous usos o edificacions admissibles en sòl no urbanitzable i potencialment impactants** (com ara parcs fotovoltaics, plantes de biomassa, circuits de motocròs, etc.).

**Mapes**

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.5b. Objectiu de qualitat paisatgística 5*

**5.22**

**Restringir l'obertura de noves activitats extractives en espais d'elevada exposició visual, espais amb valor natural, elements morfològics i patrons agrícoles singulars i fites i fons escènics** per tal de vetllar per la qualitat paisatgística dels mosaics agroforestals i dels boscos.



**Mapes***Mapa 3. Visibilitats**Mapa 4. Valors naturals.**Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles**Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics.***5.23**

**Minimitzar l'impacte de les activitat extractives i els abocadors a cel obert.** En aquest sentit, cal:

- **Prioritzar les ampliacions en comptes de crear-ne de noves**, i que aquestes contemplin la restitució del valor paisatgístic del lloc per tal d'evitar impactes innecessaris.
- **Vetllar per una restauració integrada de les explotacions**, contemplant la restauració al final de cada fase d'explotació i no al acabar l'activitat en la seva totalitat.
- **Integrar i millorar paisatgísticament els accessos a aquestes activitats.**
- **Les actuacions sobre els espais degradats haurien de ser principalment destinades a la restauració del paisatge malmès**, retirant també maquinària obsoleta i les edificacions auxiliars, amb l'objectiu de recuperar la imatge paisatgística del territori on se situen.

**Mapes***Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat**Mapa 15.5b. Objectiu de qualitat paisatgística 5***5.24**

**Desenvolupar projectes de restauració que comportin atorgar nous usos als antics espais extractius o abocadors.** En aquest sentit, cal:

- **Elaborar projectes de valoració social dels espais afectats**, coordinats entre els ajuntaments, les diputacions i els consells comarcals, amb processos de participació pública i amb l'objectiu d'identificar estratègies per implementar nous usos socials, culturals i/o esportius, en els processos de restauració d'aquests espais, quan es consideri convenient.
- **Avaluar en determinats espais, la implantació dels parcs solars** que s'estan implantant com a conseqüència del Decret llei 16/2019 de 26 de novembre, de mesures urgents per a l'emergència climàtica i l'impuls de les energies renovables.

## PRESERVAR I POSAR EN VALOR EL PATRIMONI RURAL VINCULAT ALS BOSCOS I MOSAICS AGROFORESTALS COM A PART FONAMENTAL DE LA IDENTITAT DEL TERRITORI

Les construccions rurals tradicionals tenen un especial valor en la preservació i creació de la identitat cultural del Penedès, tant dels paisatges ordinaris i quotidians com dels paisatges de caràcter més excepcional i representatius. Ara bé, la despoblació de determinades parts del territori i l'abandonament de la gestió forestal i de l'activitat agrícola d'algunes zones ha comportat -i està comportant- la degradació de patrimoni rural material i immaterial (construccions de pedra seca, construccions defensives, masies, camins ramaders, tècniques tradicionals de treball de la terra...) d'elevat interès. Cal posar en valor aquest patrimoni d'especial interès històric, estètic i identitari.

Els espais forestals i agroforestals també tenen un important valor social per a la població. S'hi desenvolupen activitats lúdiques com l'excursionisme, activitats esportives o la contemplació del paisatge. La pandèmia de la COVID-19 ha revaloritzat l'interès per les activitats a l'aire lliure perquè es vinculen amb un estil de vida més saludable.

La manca d'una regulació específica per els espais oberts ha propiciat una major dispersió de les urbanitzacions (tema que es tracta a l'objectiu de qualitat paisatgística 7) i de la proliferació de construccions aïllades impròpies dels espais forestals i agroforestals que, en general, tenen una incidència paisatgística negativa.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

**5.25**

**Posar en valor el patrimoni vinculat amb la cultura de la pedra seca.** Es pot treballar en diverses línies, per exemple:

- **Inventariar les construccions de pedra seca** (barraques, feixes, murs, etc.) ubicades en espais forestals i agroforestals i promoure la seva conservació i restauració mitjançant la iniciativa pública i privada;
- **Conservar els elements més rellevants d'aquest patrimoni** a través del seu reconeixement a escala territorial i urbanística.

xement a escala territorial i urbanística.

- **Impulsar línies de subvencions per a reparar murs i altres construccions de pedra seca**, tant per part dels municipis com d'altres administracions.
- **Prioritzar les zones forestals on hi ha murs i altres construccions de pedra seca en el moment de fer noves rompudes per establir-hi nous conreus**, ja que es tracta d'espais que ja havien estat conreats prèviament.
- **Garantir la preservació de les construccions de pedra seca en el moment de realitzar concentracions parcel·làries o modificar l'estructura agrícola.**

**Mapes**

Mapa 5. *Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles*

Mapa 8. *Valors històrics*

Mapa 10. *Valors simbòlics*

Mapa 11. *Valors productius*

Mapa 15.5b. *Objectiu de qualitat paisatgística 5*

**5.26**

**Preservar i posar en valor el patrimoni rural ubicat enmig de les masses boscoses o dels mosaics agroforestals**, cal actuar en diverses direccions:

- **Inventariar el patrimoni agrícola vinculat a l'aigua** (canals, recs i sèquies) ubicat en espais forestals i agroforestals i promoure la seva conservació i restauració mitjançant la iniciativa pública i privada.
- **Protegir i promoure el patrimoni intangible** vinculat amb els paisatges agraris tradicionals (per exemple les tècniques tradicionals de treball de la terra, els contes, les llegendes, les cançons o la pintura de paisatge).
- **Mantenir i promocionar les construccions defensives i religioses** ubicades en espais forestals i mosaics agroforestals. La iniciativa *Anoia, terra de castells*, promoguda per Anoia Turisme, és un bon pas en aquesta línia.
- **Impulsar l'elaboració de plans especials de catàleg de masies i cases rurals amb la finalitat d'identificar la totalitat de les masies del Penedès**. Aquests plans identifiquen, entre d'altres construccions del sòl no urbanitzable, les masies i cases rurals susceptibles de ser preservades i recuperades per raons paisatgístiques a més d'arquitectòniques, ambientals o socials; en regulen els usos i en conseqüència en reforcen l'activitat econòmica. Caldria que aquests plans no només es centressin en l'element construït sinó també en la delimitació i el tractament dels entorns o escenaris dins dels quals aquests elements esdevenen comprensibles. Cal vetllar perquè el paisatge estigui incorporat en les seves dis-

posicions, seguint les pautes de la *Guia per a la redacció del pla especial del catàleg de masies, cases rurals i altres construccions en sòl no urbanitzable* de la Diputació de Barcelona.

- **Potenciar i conservar els patrons d'assentaments vinculats amb els paisatges agroforestals** realçant els seus valors paisatgístics, i definits a l'objectiu de qualitat paisatgística 1.

**Mapes**

Mapa 6. *Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

Mapa 8. *Valors històrics*

Mapa 10. *Valors simbòlics*

Mapa 11. *Valors productius*

Mapa 15.5b. *Objectiu de qualitat paisatgística 5*

**5.27**

**Revitalitzar els camins ramaders del Penedès**. Cal tenir present l'extensa xarxa de camins ramaders de transtermitància i transhumància, en aquest segon cas que connecta regions de la Catalunya interior com la carrerada de Santa Coloma que transita des de Santa Coloma de Queralt fins a la platja de Cunit, o bé la via pecuària que neix a Vilanova i la Geltrú i travessa Catalunya amb el Pirineu central català i França com és el camí ramader de Marina, en consonància amb l'objectiu de qualitat paisatgística 10.12. Al llarg de les darreres dècades els avenços tecnològics i la implementació d'infraestructures viàries i ferroviàries al territori han seccionat aquestes vies pecuàries deixant-les inservibles. Cal, en aquest sentit:

- **Inventariar i jerarquitzar els camins ramaders**.
- **Integrar els camins ramaders al planejament urbanístic**
- **Buscar noves estratègies** com ara la simbiosi agroramadera en la qual el ramat pugui entrar a les vinyes un cop feta la verema
- **Senyalitzar els camins ramaders** per la seguretat dels pastors i passavolants que circulen a peu o amb vehicle.

- **Modernitzar l'activitat ramadera** amb ofertes lúdico-gastronòmiques, promoció dels productes carnis o làctics i fomentar la gastronomia de proximitat o la creació d'activitats turístiques

**Mapes**

Mapa 8. *Valors històrics*

Mapa 10. *Valors simbòlics*

Mapa 15.5b. *Objectiu de qualitat paisatgística 5*

**5.28**

**Posar en valor els camins que vertebrin i estructurin el Penedès**. Es tracta de mantenir, millorar i recuperar camins i senders, prioritzant els itineraris no motoritzats inclosos en l'objectiu de qualitat paisatgística 10 i la xarxa de camins que tenen un valor històric. Un bon instrument podrien ser els plans especials d'àmbit supramunicipal, que haurien d'establir unes mesures de protecció, gestió i urbanització de la xarxa de camins per tal de dinamitzar i valoritzar el seu paisatge. Aquesta xarxa hauria de satisfer el passeig i el senderisme en la proximitat immediata dels nuclis de població, com les activitats turístiques i esportives. També ha de permetre la interconnexió entre pobles i nuclis habitats, contemplant així la mobilitat en la seva integritat. Els criteris principals que haurien de seguir aquests documents són els següents:

- **Inventariar i jerarquitzar els camins**.
- **Regular les intervencions en els camins**, i en especial el tractament dels murs de pedra seca. En aquest sentit, també cal determinar els paràmetres constructius: secció tipus, materials paviment, circulació rodada o no, tractament talussos, etc.

**Mapes**

Mapa 13. *Itineraris*

Mapa 15.5b. *Objectiu de qualitat paisatgística 5*

**5.29**

**Conservar i promoure el camí de Sant Jaume i la Via Augusta**, i vincular-los amb el turis-

me rural i el desenvolupament local. Aquestes dues vies tenen un gran valor històric i simbòlic i ambdós són camins de gran abast territorial que creuen l'àmbit i són freqüentats per excursionistes i pelegrins. Cal seguir les pautes establertes en l'objectiu de qualitat paisatgística 10.

**Mapes**

Mapa 8. *Valors històrics*

Mapa 10. *Valors simbòlics*

Mapa 13. *Itineraris*

Mapa 15.5b. *Objectiu de qualitat paisatgística 5*

**5.30**

**Promoure el coneixement i el gaudi de la dimensió social, històrica, espiritual i simbòlica del patrimoni arquitectònic** i especialment dels elements i espais identificats en aquest catàleg (construcció defensiva, construcció religiosa, poble abandonat, espai de memòria de la Guerra Civil, jaciment arqueològic, antiga explotació de guix, aplecs, espais lligats a llegendes, etc.).

**Mapes**

Mapa 8. *Valors històrics*

Mapa 10. *Valors simbòlics*

Mapa 15.5b. *Objectiu de qualitat paisatgística 5*

**5.31**

**Promoure la catalogació, la protecció i el coneixement dels arbres singulars del Penedès**. Repartits per tot el Penedès hi ha més de setanta arbres que, ja siguin d'interès nacional o local, s'han incorporat al patrimoni paisatgístic col·lectiu penedesenc, com ara el roure d'Ancosa (la Llacuna), el pi gros de can Gallego (Cabrera d'Anoia) o el pi de la Masia d'en Cabanyes (Vilanova i la Geltrú). Es tracta d'arbres de grans dimensions o de bellesa o edat extraordinàries coneguts amb un nom propi, que formen part de la història i de les tradicions populars per haver estat protagonistes de fets històrics, contes o llegendes locals.

**Mapes**

Mapa 4. *Valors naturals*



Mapa 8. Valors històrics

Mapa 10. Valors simbòlics

Mapa 15.5b. Objectiu de qualitat paisatgística 5

### 5.32

**Evitar la dispersió d'edificacions en sòl no urbanitzable**, ja que acaben incidint en la percepció dels boscos i espais agroforestals. Cal actuar en diverses direccions:

- **Vetllar perquè les noves edificacions estiguin fonamentalment vinculades a l'exploració agrícola, silvícola o ramadera i perquè estiguin integrades en el seu entorn.** Això és especialment important en paisatges productius amb distintius d'origen i qualitat agroalimentària i altres àrees de producció recollides en el *Mapa 11. Valors productius* i en els patrons agrícoles singulars llistats en la mesura 5.15.
- **Establir un marc normatiu per a la implantació de noves construccions aïllades** (magatzems, granges, coberts, sitges, dipòsits, construccions d'interès públic, etc.) en sòl no urbanitzable, així com de la reconstrucció i rehabilitació de les existents que tingui en compte l'adequada localització, la inserció correcta en l'emplaçament i que respongui a models i tipologies edificatòries pròpies de cada unitat de paisatge, amb volumetries, materials, acabats i cromatisme adequats al lloc.
- **Vetllar per la integració de les construccions existents en sòl no urbanitzable en desús que suposin un impacte paisatgístic, prioritzant, sempre que sigui possible, l'estratègia d'harmonització en front de la d'ocultació.** També cal prioritzar la seva reutilització, i si no és possible impulsar-ne l'enderroc.
- **Limitar la col·locació de tanques als casos imprescindibles** i, en tot cas, procurar que siguin permeables visualment, accessibles al pas de la petita fauna i que, si es considera oportú, vagin acompanyades de vegetació adequada.

### 5.33

**Promoure els valors dels espais forestals i agroforestals mantenint el seu caràcter.** En els darrers anys hi ha un interès creixent per l'accés i el gaudi en aquests espais. Cal actuar en diverses direccions:

- **Gestionar l'accessibilitat** als espais forestals i agroforestals i determinar regulacions específiques per a l'ús públic.
- **Difondre els valors (naturals, històrics, estètics, d'ús social, simbòlics i productius) del paisatge forestal i agroforestal** a través d'iniciatives de sensibilització vinculades a activitats lúdiques i pedagògiques.
- **Senyalitzar els itineraris rodats i no rodats que creuen les zones amb valor productiu i els patrons agrícoles singulars.** Cal tenir en compte els itineraris i punts d'observació del paisatge definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 10.

Mapes

Mapa 9. Valors d'ús social

Mapa 15.5b. Objectiu de qualitat paisatgística 5

### 5.34

**Definir i acotar les localitzacions dels paisatges forestals i agroforestals que han donat peu a les llegendes, mites o tradicions.**

Procurar que les explicacions o referències a llegendes vagin acompanyades d'una explicació del paisatge corresponent.

Mapes

Mapa 10. Valors simbòlics

Mapa 15.5b. Objectiu de qualitat paisatgística 5



## OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 6

Unes fites i fons escènics de qualitat, preservats i revalorats, que mantinguin els referents visuals i identitaris del Penedès.



Montserrat és el fons escènic emblemàtic per excel·lència de bona part del Penedès. Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya (Jordi Salinas)

Les diferències d'altitud entre les serralades i les depressions a la vegueria del Penedès dona com a resultat interessants fons escènics i nombroses fites tant amb valor simbòlic i identitari com amb valor estètic i esdevenen referents visuals rellevants del caràcter del paisatge, reconeguts i valorats per la població penedesenca. A més, la seva relació amb la literatura o l'art que se n'ha inspirat incrementa el coneixement del significat dels paisatges penedesencs i de la seva singularitat.

Algunes de les serres i muntanyes del Penedès són molt visibles des de grans parts del territori i esdevenen **fons escènics**. La varietat de cromatismes, formes i textures dona lloc a fons i perfils que emmarquen paisatges de gran valor, que se succeeixen a l'horitzó, i la seva imatge és fàcilment identificable i emocionalment evocada per la població. Els que són més reconeguts i valorats per la població penedesenca constitueixen els **fons escènics emblemàtics**, com ara Montserrat, el massís del Garraf o la

serra del Bolet. Pel seu notable valor paisatgístic, els fons escènics emblemàtics requereixen d'un tractament especial en l'ordenació territorial i urbanística.

Les **fites de referència** del paisatge del Penedès són castells, ermites, nuclis, campanars, cementiris, fars o altres construccions, i singularitats geomorfològiques (cims, cingleres i agulles) que pel seu valor històric i la seva especial ubicació (dalt d'una carena o d'un turó, en

una plana rodejada de muntanyes, a la façana litoral...) són elements destacats de la imatge del territori.

En la identificació de les principals fites i fons escènics del Penedès hi ha tingut un paper molt rellevant el procés de participació pública, així com la complicitat dels principals agents del territori, i de persones a títol individual, que han proporcionat una informació molt valuosa del coneixement col·lectiu del paisatge penedesenc.



Hi ha algunes dinàmiques paisatgístiques que socialment es perceben com a alteradores de les fites i els fons escènics del Penedès. Són les relacionades amb l'increment o proliferació de les urbanitzacions, les activitats extractives, les línies elèctriques d'alta tensió, les antenes de telecomunicacions, els parcs eòlics, les centrals fotovoltaïques, i els incendis forestals. També convé fer notar l'existència d'edificis que per la seva ubicació i mida són elements discordants, que se situen en llocs molt visibles a llarga distància i amb una elevada incidència visual en proximitat.

Pel que fa als fons escènics i les fites visuals del territori, cal tenir en compte també la implicació i identificació de la població amb el seu paisatge, cada vegada més mobilitzada en la preservació dels seus valors. En aquest sentit, en les últimes dècades s'ha fet palesa una major presa de consciència i sensibilització de la societat per a la defensa del patrimoni paisatgístic. La població cada vegada més reconeix la importància del paisatge i dels seus referents visuals i simbòlics com a elements imprescindibles per a garantir una bona qualitat de vida i un vincle més fort amb el lloc, per tant, la necessitat de preservar, gestionar i ordenar els paisatges que configuren i structuren la seva vida quotidiana.

Les fites de referència i els fons escènics són, doncs, clau per la preservació del caràcter del paisatge del Penedès, promouen vincles afectius entre la població i el territori, i enforteixen la identitat territorial. Per aquest motiu és important conèixer-los, preservar-los, divulgar-los, potenciar-los, mantenir-ne la qualitat, i, quan calgui, recuperar-los per millorar i reforçar la llegibilitat, la nitidesa i la singularitat del paisatge.

Per consegüent, les aspiracions de la ciutadania que motiven aquest objectiu de qualitat paisatgística se sintetitzen en tres mesures que són les següents:

- **Preservar els fons escènics emblemàtics i les fites penedesenques a través de l'ordenació territorial i urbanística.**
- **Conèixer, potenciar i divulgar les fites visuals i els fons escènics penedesencs.**
- **Respectar i millorar la qualitat de les fites visuals i dels fons escènics.**

## PRESERVAR ELS FONSCÈNICS EMBLEMÀTICS I LES FITES PENEDESENQUES A TRAVÉS DE L'ORDENACIÓ TERRITORIAL I URBANÍSTICA

La funció de fons escènics la constitueixen els elements del territori que tallen físicament la vista fins al punt de generar un pla que embolcalla o recolza els elements que conformen un paisatge. Al seu torn, les fites de referència la constitueixen els elements del territori que destaquen en el lloc pel fet de ser prominents i designen d'una manera inequívoca l'escenari on s'ubiquen.

Els fons escènics i les fites de referència reforcen el caràcter del paisatge del Penedès, promouen vincles afectius entre la població i el territori, i enforteixen la consciència d'àmbit territorial i el sentiment identitari en relació amb el Penedès. Són, per tant, elements cabdals per a la planificació territorial i per al planejament urbanístic, els quals han de garantir la seva preservació.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 6.1

**Incorporar els fons escènics emblemàtics i les fites de referència del Penedès en el Pla territorial parcial del Penedès, així com en el planejament urbanístic dels municipis penedesencs**, amb la finalitat de protegir la seva percepció, reconèixer el seu rol fonamental en el reforç del caràcter penedesenc, i evitar la seva desfiguració. Són els següents:

#### Fons escènics emblemàtics

- Montserrat
- Massís del Garraf
- Serres de Queralt, Miralles i Tossa de Montbui
- Serres de Feixes i d'Orpinell
- Serra d'Aguilera
- Serra de Rubió
- Serres de la Llacuna i d'Ancosa
- Serra del Bolet
- El Montmell
- Serres d'Ordal
- Serres del fitó de Miralpeix i el Codolet
- Mar Mediterrani.

#### Cims emblemàtics

- Els Mollons - Les Planes (la Pobla de Claramunt, Valls de l'Anoia i Conca d'Òdena)
- Puig d'Aguilera (Castellolí, Conca d'Òdena)
- Puig de Sant Miquel (Rubió, Conca d'Òdena)
- Puig de la Cova (el Montmell, el Montmell)
- Puig de la Talaia (el Montmell, el Montmell)
- el Castellot de Campdàsens (Sitges, Garraf)
- Puig de l'Àliga (Canyelles, Garraf)
- Puig de la Mola (Olivella, Garraf)
- Montau (Olesa de Bonesvalls, Garraf)
- Turó de les Mentides (Olesa de Bonesvalls, Garraf)
- Peña del Papiol (Olèrdola, Garraf)
- La Mola (Bonastre, Massís de Bonastre)
- El Raurell (el Vendrell, Massís de Bonastre)
- Puig Lleó (el Vendrell, Massís de Bonastre)
- Puig de Sant Antoni (Albinyana, Massís de Bonastre)
- Montgròs (el Bruc, Montserrat)
- Sant Jeroni (el Bruc, Montserrat)
- Torre Alta / Castell Ferran (el Bruc, Montserrat)
- Puig d'Agulles (Cervelló, Muntanyes d'Ordal)
- Montcau (Gelida, Muntanyes d'Ordal)
- Còpia de Palomes (Rubió, Rubió - Castelltallat - Pinós)

## 210 | CATÀLEG DE PAISATGE DEL Penedès

- El Castellot (Font-rubí, Serres d'Ancosa)
- Puig Castellar (la Llacuna, Serres d'Ancosa)
- Turó de les Clivelleres (Mediona, Serres d'Ancosa)
- Pujol d'Orpinell (la Llacuna, Serres d'Ancosa)
- Grony de Miralles (Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- l'Agulla Grossa (Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- La Ferriola/la Creu de Ferro (Sant Martí de Tous, Serres d'Ancosa)
- Tossa de Montbui (Santa Margarida de Montbui, Serres d'Ancosa)
- Pla del Magre (Jorba, Serres d'Ancosa)
- Miramar (Vallbona d'Anoia, Valls de l'Anoia)

### Turó enmig de la plana

- Santa Maria de Muntanyans (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- Muntanya de Sant Pau (Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
- Turó de Sant Jaume (Pacs del Penedès, Vilafranca del Penedès i les Cabanes, Plana del Penedès)
- Muntanya de Can Sogues (Sant Martí Sarroca i Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
- el puig Cúgol (Torrelavit, Plana del Penedès i Valls de l'Anoia)
- l'Aguilera (Torrelavit i el Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- la Guàrdia (Subirats, Plana del Penedès)
- Cal Pujol (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- Muntanya del Pi (Santa Margarida de Montbui, Conca d'Òdena)
- Turó de les Guixeres (Igualada i Òdena, Conca d'Òdena)

### Construcció dalt d'una carena o turó

- Bellprat (Bellprat, Alt Gaià)
- Castell de Claramunt (la Pobla de Claramunt, Conca d'Òdena)
- Castell i ermita de la Tossa de Montbui (Santa Margarida de Montbui, Conca d'Òdena)
- Castell de Tous (Sant Martí de Tous, Conca d'Òdena)

- Castell de Jorba (Jorba, Conca d'Òdena)
- Castell d'Òdena (Òdena, Conca d'Òdena)
- Rubió (Rubí, Conca d'Òdena)
- Argençola (Argençola, Costers de la Segarra)
- Castell del Montmell (el Montmell, el Montmell)
- Castellot de Castellví (Castellví de la Marca, el Montmell)
- Sant Miquel d'Olièrdola (Olièrdola, Garraf)
- Olivella (Olivella, Garraf)
- Santa Susanna (Avinyonet del Penedès, Garraf)
- Castell de Castellet (Castellet i la Gornal, Garraf)
- Castell de Calafell (Calafell, Litoral del Penedès)
- Castell de Masllorenç (Masllorenç, Massís de Bonastre)
- Castell de la Guàrdia (el Bruc, Montserrat)
- Castell de Gelida (Gelida, Muntanyes d'Ordal)
- Castell de Subirats (Subirats, Muntanyes d'Ordal)
- Sant Vicenç de Calders (el Vendrell, Plana del Penedès)
- Castell de Banyeres de Penedès (Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
- Castell de Sant Martí Sarroca (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- Sant Martí de Maçana (Rubí, Rubí - Castellta-llat - Pinós)
- Santuari de Foix (Torrelles de Foix, Serres d'Ancosa)
- Castell de Queralt (Bellprat, Serres d'Ancosa)
- Castell de Miralles (Santa Maria de Miralles, Serres d'Ancosa)
- Fillol (Sant Martí de Tous, Serres d'Ancosa)
- Sant Jeroni (Sant Pere de Riudebitlles, Valls de l'Anoia)
- Castell de Castellolí (Castellolí, Valls de l'Anoia)
- Torre de Moja (Olièrdola, Plana del Penedès)

### Referent visual de proximitat

- Campanar de Sant Marçal (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- Campanar de Sant Miquel de la Joncosa (el Montmell, el Montmell)

- Campanar de Sant Pere (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Campanar de Santa Maria de Cubelles (Cubelles, Plana del Garraf)
- Campanar de Santa Maria de la Llacuna (la Llacuna, Serres d'Ancosa)
- Campanar de Santa Maria de Vilafranca del Penedès (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Campanar de Santa Magdalena de Bonastre (Bonastre, Massís de Bonastre)
- Campanar de Sant Bartomeu d'Albinyana (Albinyana, Plana del Penedès)
- Campanar de Santa Maria de Copons (Copons, Conca d'Òdena)
- Can Carbó (Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
- Capella de Sant Sebastià d'Ordal (Subirats, Muntanyes d'Ordal)
- Castell d'Orpí (Orpí, Valls de l'Anoia)
- Cementiri d'Albinyana (Albinyana, Plana del Penedès)
- Cementiri d'Argençola (Argençola, Costers de la Segarra)
- Cementiri de La Bleda (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Cementiri de Clariana (Argençola, Costers de la Segarra)
- Cementiri de La Gornal (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- Cementiri de La Granada (la Granada, Plana del Penedès)
- Cementiri de les Cabanyes (les Cabanyes, Plana del Penedès)
- Cementiri de L'Arboç (l'Arboç, Plana del Penedès)
- Cementiri de La Múnia (Castellví de la Marca, Plana del Penedès)
- Cementiri de Monistrol d'Anoia (Sant Sadurní d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Cementiri d'Ordal (Subirats, Muntanyes d'Ordal)
- Cementiri del Pla del Penedès (el Pla del Penedès, Plana del Penedès)
- Cementiri de Sant Joan de Mediona (Mediona, Serres d'Ancosa)
- Cementiri de Sant Llorenç d'Hortons (Sant Llorenç d'Hortons, Valls de l'Anoia)

- Cementiri de Sant Martí de Tous (Sant Martí de Tous, Conca d'Òdena)
- Cementiri de Sant Martí Sarroca (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- Cementiri de Sant Pere Molanta (Olièrdola, Plana del Penedès)
- Cementiri de Santa Creu de Creixà (Piera, Valls de l'Anoia)
- Cementiri de Torrelles de Foix (Torrelles de Foix, Plana del Penedès)
- Cementiri Municipal de Sant Salvador de Les Guinyoles (Avinyonet del Penedès, Garraf)
- Cementiri de Vilobí del Penedès (Vilobí del Penedès, Plana del Penedès)
- Embassament de Foix (Castellet i la Gornal, Garraf)
- Ermita de Santa Maria del Priorat i cementiri de Banyeres del Penedès (Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
- Església de Sant Pere i la Santa Creu (o Cementiri Vell de Masquefa) (Masquefa, Valls de l'Anoia)
- Hospital de Cervelló (Olesa de Bonesvalls, Garraf)
- La Giraldà de l'Arboç (l'Arboç, Plana del Penedès)
- Mare de Déu de Penyafel (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Marmellar (el Montmell, el Montmell)
- Palau Novella (Olivella, Garraf)
- Residència Mare Ràfols (Vilafranca del Penedès, Plana del Penedès)
- Sant Antoni de Pàdua (Albinyana, Massís de Bonastre)
- Sant Pau de la Guàrdia (el Bruc, Montserrat)
- Santa Magdalena i cementiri (Pontons, Serres d'Ancosa)
- Sota-ribes - Castell de Ribes (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Torre de les aigües de la Bleda (Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
- Viladellops (Olièrdola, Garraf)

### Referent litoral

- Antic Sanatori de Sant Joan de Déu (el Vendrell, Litoral del Penedès)



- Antigues casetes de fusta de Garraf (Sitges, Garraf)
- Búnquer Primera Roca (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Búnquer de Balmins (Sitges, Plana del Garraf)
- Búnquer de les Madrigueres (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Búnquer del Francàs (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Búnquer del riu Foix (Cubelles, Plana del Garraf)
- Búnquer Punta Mabreria (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Cal Casas (Calafell, Litoral del Penedès)
- Can Freixa (Sitges, Plana del Garraf)
- Can Güell (Sitges, Garraf)
- Casa del Mar (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Casa Vilella (Sitges, Plana del Garraf)
- Cases de pescadors (Calafell, Litoral del Penedès)
- Cimentera Uniland (Sitges, Garraf)
- Confraria de pescadors de Sant Pere de Calafell (Calafell, Litoral del Penedès)
- Ermita de Sant Sebastià (Sitges, Plana del Garraf)
- Església de Sant Bartomeu i Santa Tecla (Sitges, Plana del Garraf)
- Església de Santa Maria (Sitges, Garraf)
- Estany i riuet de Coma-ruga (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Estany llarg de Calafell (Calafell, Litoral del Penedès)
- Façana de Vilanova i la Geltrú (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Façana marítima de Sitges 1 (Sitges, Plana del Garraf)
- Façana marítima de Sitges 2 (Sitges, Plana del Garraf)
- Far de Sant Cristòfol (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Museu Casa Barral (Calafell, Litoral del Penedès)
- Museu Pau Casals (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Palau Maricel (Sitges, Plana del Garraf)
- Torre Blanca (Sitges, Plana del Garraf)

- Torre de Ribes Roges (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Vil·la Buenaventura (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Vil·la Florentina (Sitges, Plana del Garraf)
- Vil·la Ramona (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Xalet Miramar (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

#### Nucli en plana envoltada per muntanyes

- Copons (Copons, Conca d'Òdena)
- Aiguaviva (el Montmell, el Montmell)
- La Joncosa (el Montmell, el Montmell)
- La Llacuna (la Llacuna, Serres d'Ancosa)
- Bonastre (Bonastre, Massís de Bonastre)
- Bellprat (Bellprat, Alt Gaià)
- Sant Joan de Mediona (Mediona, Serres d'Ancosa)

#### Nucli en vessant i castell

- Òdena (Òdena, Conca d'Òdena)
- Argençola (Argençola, Costers de la Segarra)
- Castellet (Castellet i la Gornal, Garraf)
- Rubió (Rubí, Conca d'Òdena)
- Sant Vicenç de Calders (el Vendrell, Plana del Penedès)
- Jorba (Jorba, Conca d'Òdena)
- Masllorç (Masllorç, Massís de Bonastre)
- Sant Martí de Tous (Sant Martí de Tous, Conca d'Òdena)

#### Mapes

Mapa 6. *Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics.*

Mapa 15.6. *Objectiu de qualitat paisatgística 6.*

### 6.2

**Incloure en el planejament urbanístic mesures encaminades a protegir les fites i els fons escènics emblemàtics** identificats en el punt 6.1 i els que puguin esdevenir a escala local de detall. Entre altres mesures:

- **Ordenar els nous creixements urbans** (residencials, d'activitats, de serveis, etc.) atenent la presència de fons escènics i fites.

- **Condicionar l'escala, la volumetria, els materials i els colors de les edificacions** que puguin afectar els fons escènics i les fites.

- **Limitar la construcció de nous edificis alts i singulars en aquells indrets dels nuclis urbans que afectin àmbits de visió o línies d'horitzó**, sobretot en les zones molt exposades com ara planes litorals i agrícoles, i afavorir aquells projectes que s'integrin en l'entorn.

- **Buscar traçats alternatius per a implantar les infraestructures i altres elements** que poden incidir negativament en les fites i fons escènics, i **establir àrees i franges amb paràmetres limitatius**.

- **Establir àmbits per a la redacció de plans especials urbanístics** per a preservar les fites visuals i els fons escènics més emblemàtics del municipi.

- **Potenciar amb tractaments paisatgístics específics les imatges singulars d'alguns municipis**, com ara les panoràmiques des de les entrades als nuclis urbans i dels fons escènics que els envolten.

- **Elaborar a escala local, inventaris més detallats de les principals vistes, fites visuals i fons escènics municipals**.

#### Mapes

Mapa 6. *Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics.*

Mapa 15.6. *Objectiu de qualitat paisatgística 6.*

### 6.3

**Incloure en el planejament urbanístic mesures encaminades a protegir els fronts urbans de qualitat, les imatges i els perfils singulars dels nuclis en plana envoltats per muntanyes i dels nuclis en vessants i castells**, identificats en el punt 6.1 i els que puguin esdevenir a escala local de detall. Aquestes mesures han d'evitar que nous edificis i elements i/o instal·lacions els desfigurin

#### Mapes

Mapa 6. *Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics.*

Mapa 15.6. *Objectiu de qualitat paisatgística 6.*

## CONÈIXER, POTENCIAR I DIVULGAR LES FITES VISUALS I ELS FONNS ESCÈNICS PENEDESENCS

La població penedesenca reconeix cada vegada més la importància dels referents visuals i simbòlics que configuren i structuren els seus paisatges quotidians, i la importància de conèixer-los, potenciar-los i divulgar-los com a via per potenciar el seu valor històric, simbòlic i identitari.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 6.4

**Protegir el patrimoni intangible vinculat amb els fons escènics i les fites penedesenques** inclosos al punt 6.1 (per exemple, els contes, les cançons, les llegendes, les senyes marítimes, la pintura de paisatge, etc.).

### 6.5

**Reforçar el coneixement, l'observació, la interpretació i el gaudi de la dimensió social, històrica, espiritual i simbòlica als ciutadans de les fites i els fons escènics del Penedès** inclosos al punt 6.1, així com promoure també la sensibilització sobre el seu valor. Algunes vies per garantir la llegibilitat d'aquests elements són:

- **Senyalitzar i potenciar les vistes als principals fons escènics i fites del Penedès des de les grans infraestructures AP-7, AP-2, A-2, C-15, C-37, C-32 i N-340.**
- **Posar l'èmfasi en les fites i fons escènics que es poden contemplar des dels trams de carretera panoràmics** definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 2, així com des dels punts d'observació i els itineraris motoritzats i no motoritzats definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 10.

### 6.6

**Promoure programes d'educació i interpretació que identifiquin i analitzin la presència, antiguitat i localització de les fites visuals i els fons escènics i els relacionin amb la resta de valors paisatgístics del seu entorn.**

Conèixer la relació de la literatura o l'art amb els fons escènics o fites que han servit d'inspiració incrementa el coneixement del significat del lloc i de la singularitat local.

## RESPECTAR I MILLORAR LA QUALITAT DE LES FITES VISUALS I DELS FONNS ESCÈNICS.

Varies fites penedesenques de referència s'han deteriorat amb el pas dels anys, sobretot les construccions patrimonials (castells, torres, ermites, etc.). Alhora, determinades construccions i actuacions afecten, obstaculitzen o desvirtuen les fites i fons escènics del Penedès, com és el cas de d'algunes activitats extractives, infraestructures viàries, urbanitzacions i antenes de telecomunicacions, entre d'altres). Cal actuar, doncs, en dos sentits: tant en restaurar i recuperar les fites i fons escènics malmesos (cosa que implica alhora la millora i manteniment del seu entorn immediat), com en evitar la potencial desfiguració dels que es troben en bon estat.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 6.7

**Evitar la instal·lació d'antenes de telecomunicacions, parcs eòlics i fotovoltaics, torres elèctriques o altres elements potencialment distorsionadors sobre fons i cims emblemàtics, turons enmig de les planes, construccions dalt de carenes o turons, referents visuals de proximitat, referents litorals i perfils singulars dels nuclis,** llistats al punt 6.1.

### 6.8

**Promoure actuacions encaminades a la restauració i recuperació dels fons escènics i les fites de referència del Penedès que hagin estat malmesos o s'hagin deteriorat,** El sector privat també hauria d'implicar-se en la recuperació i promoció d'aquests elements clau del territori penedesenc, ja que contribueixen a incrementar-ne la singularitat i la qualitat i, per tant, el seu potencial de dinamització i competitivitat.

### 6.9

**Tenir cura i garantir el bon manteniment de l'entorn immediat de les fites,** sobretot les de proximitat (cementiris, torre de les aigües,

alguns masos, ermites, etc.) però també les de dalt de turó en espais oberts, amb la finalitat de potenciar-ne la seva imatge.

#### Mapes

*Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics.*

*Mapa 10. Valors simbòlics*

*Mapa 15.6. Objectiu de qualitat paisatgística 6.*

### 6.10

**Recuperar les construccions patrimonials (castells, torres, ermites, etc.) que s'hagin deteriorat amb el pas dels anys** amb la finalitat d'esdevenir noves fites. En són un exemple alguns dels castells i torres de defensa que solquen el paisatge del Garraf. En bona part van ser edificats el segle X, quan aquest era un territori de frontera de la Marca Hispànica amb el territori d'Al-Andalus. A la zona costanera tenien, a més, una funció de defensa front a la pirateria. Un exemple interessant és el Pla director del castell vell d'Olivella, iniciativa acordada a la Carta del paisatge del Garraf, que ha de permetre recuperar els valors del castell Vell d'Olivella, millorant la imatge del paisatge de la comarca, valorant l'entorn del castell com a ruta senderista i com a punt d'observació, i convertint-lo en una nova fita en el paisatge.



**6.11**

**Unificar les antenes de telecomunicacions priorititzant un sol suport, situant-les lluny del camp de visió dels fons escènics emblemàtics i fites** incloses en el punt 6.1. La implantació desordenada d'antenes de telecomunicacions (telefonía mòbil, aeroportuàries, militars, meteorològiques, televisió, ràdio i torres de guaita per incendis) o torres d'alta tensió desfigura la visió de serres i cims. Cal mencionar com a bona pràctica el Pla especial de telecomunicacions al cim del Montgròs impulsat pel Consell Comarcal del Garraf aprovat al 2018 que planteja la reducció de 8 a 2 antenes situades al cim del Montgròs

Les principals antenes o torres que esdevenen elements discordants es situen a:

- Castell de Claramunt (la Pobla de Claramunt, Conca d'Òdena)
- Torre de la Panadella (Montmaneu, Costers de la Segarra)
- A-2 i Montmaneu (Montmaneu, Costers de la Segarra)
- Serrat de Torrelles (Olesa de Bonesvalls, Garraf)
- Pic del Montgròs (Sant Pere de Ribes, Garraf)
- Proper a l'ermita de la Trinitat, a les costes del Garraf (Sitges, Garraf)
- BV-2122 la Serreta (Sant Martí Sarroca, Plana del Penedès)
- Tossa de Montbui (Santa Margarida de Montbui, Serres d'Ancosa)
- Miramar (Vallbona d'Anoia i Capellades, Valls de l'Anoia)
- Poble del Garraf (Sitges, Garraf)
- Serra dels Pins (Sitges, Garraf)
- Serra de les Pruelles (Sitges, Garraf)
- El Pujal (Calafell, Garraf)

**Mapes**

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat.*

*Mapa 15.6. Objectiu de qualitat paisatgística 6.*

**6.12**

**Disminuir l'impacte visual amb estratègies d'harmonització i ocultació, i si s'escau, enderroc de les construccions que desfiguren els principals referents visuals i fons escènics** inclosos en el punt 6.1. Distribuïts per tot l'àmbit del Penedès hi ha construccions que esdevenen discordants per la seva mida o ubicació (per estar situades a prop de fites de referència o dins del camp visual d'un fons escènic emblemàtic, o bé per estar situades en qualsevol àmbit per l'impacte en la imatge de l'entorn més proper). Són les següents:

- Construccions de la depuradora (Vilanova del Camí, Conca d'Òdena)
- Edifici de bloc de pisos, avinguda del doctor Pasteur (Igualada, Conca d'Òdena)
- Edifici de gran alçària, avinguda d'Àngel Guimerà (Igualada, Conca d'Òdena)
- Fàbrica de guix abandonada, turó del poble (Òdena, Conca d'Òdena)
- Parc motor (Castellolí, Conca d'Òdena)
- Aparcament cobert, La Panadella N-II (Montmaneu, Costers de la Segarra)
- Construccions, B-221 camí de la Creu del Vent (Montmaneu, Costers de la Segarra)
- Centre d'airsoft (Canyelles, Garraf)
- Cimentera, Vallcarca (Sitges, Garraf)
- Estació elèctrica (Vilanova i la Geltrú, Garraf)
- Edifici de pisos, urbanització Can Ferrer de Llacunalba (Canyelles, Garraf)
- Dos edificis a l'avinguda Sant Joan de Déu (Calafell, Litoral del Penedès)
- Aqualeón (Albinyana, Massís de Bonastre)
- Hotel del Bruc, A-2 (Bruc, Montserrat)
- Alcoholera, N-340 (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- Cimentera (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Cooperativa agrícola (Albinyana, Plana del Penedès)
- Fàbrica de calç, carrer Muntanya de Sant Jaume (Pacs del Penedès, Plana del Penedès)

- Farinera (Santa Margarida i els Monjos, Plana del Penedès)
- Nau industrial, entre el Pallot i les Pallises (Arboç, Plana del Penedès)
- Nau industrial al costat de la depuradora (Arboç, Plana del Penedès)
- Nau industrial, N-340. Parc empresarial Els Masets (Bellvei, Plana del Penedès)
- IDIADA (Santa Oliva, Llorenç del Penedès, Albinyana i la Bisbal del Penedès, Plana del Penedès)
- Bloc d'apartament en un rocam (Sitges, Plana del Garraf)
- Bloc d'apartaments, carrer Bosc d'en Bruguera (Sitges, Plana del Garraf)
- Hotel, carrer del Molí (Sitges, Plana del Garraf)
- Hotel, carrer de Joan Salvat Papasseit, 38 (Sitges, Plana del Garraf)
- Edifici del Passeig Marítim (Sitges, Plana del Garraf)
- Nau industrial, Ronda d'Europa (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Nau industrial, c/ del Ciment. Polígon Industrial Masia d'en Barreres II (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Abocador, proper a la B-231 (Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- Edifici, avinguda Matias Guasch (Capellades, Valls de l'Anoia)
- Edifici, BP-2151 (Sant Pere de Riudebitlles, Valls de l'Anoia)
- Nau industrial, BV-2241 (Masquefa, Valls de l'Anoia)
- Nau industrial. El Pas de Piles (Subirats, Valls de l'Anoia)

**Mapes**

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.6. Objectiu de qualitat paisatgística 6*

**6.13**

**Minimitzar els moviments de terres motivats per l'agricultura, les infraestructures, les instal·lacions i les edificacions que no haurien d'anar més enllà dels que siguin estrictament necessaris.** I sempre que sigui possible, retornar a l'estat original, les altera-

cions que desvirtuin les fites de referència i els fons escènics emblemàtics.

**6.14**

**Elaborar inventaris comarcals o municipals (més enllà dels elements definits en el Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat) i, allà on s'escaigui, eliminar les barreres visuals (rètols publicitaris, construccions efímeres, etc.) que obstaculitzen la contemplació de les principals vistes des de carreteres,** sobretot les que interrompen des dels trams de carretera panoràmica definides en l'objectiu de qualitat paisatgística 2, així com els itineraris i punts d'observació del paisatge definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 10, o des de rutes locals. En aquests casos, caldrà aplicar estratègies dirigides a la seva ocultació, contextualització o, en alguns casos, com els cartells publicitaris o els suports obsolets, la seva eliminació.



## OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 7

Unes urbanitzacions integrades amb l'entorn però, també, amb uns espais i elements amb valor social i identitari dignes.



Un tret característic del Penedès és que hi ha nombroses urbanitzacions ubicades dalt o al vessant de turons ondulats i, per tant, molt visibles, com les presents al sector penedesenc del Delta del Llobregat. Observatori del Paisatge de Catalunya

El creixement i la dispersió dels teixits urbans d'habitatges aïllats com a segona residència es produeix, sobretot, des de finals de la dècada de 1950 fins a principis de la dècada de 1980. Aquest fenomen és una de les transformacions que avui caracteritza el paisatge de la vegueria. Tot i que algunes ja s'han integrat com unes extensions urbanes més, encara perviuen unes 200 urbanitzacions que ocupen poc més de 7.900 ha de sòl.

Durant la segona meitat del segle XX, la disponibilitat del sòl a baix preu i la construcció de l'autopista AP7 (1968) però, sobretot, el creixement econòmic industrial i el conseqüent augment del nivell de vida dels habitants de la conurbació urbana de Barcelona són alguns dels factors més destacats que expliquen l'expansió del model de les urbanitzacions. Un model que es fonamenta en la necessitat de comprar una segona residència per a consumir un temps d'oci, sol, platja i paisatge. Així, des d'un primer

moment, per una qüestió de proximitat a l'àrea metropolitana de Barcelona, el territori de la vegueria no s'escapa d'aquest fenomen que també es veu afavorit per una demanda interior de segona residència a la costa.

Aquests assentaments segueixen un model urbanístic que es caracteritza per ser un teixit urbà residencial poc compacte, amb baixa densitat d'habitatges, reduïda població i molt limitada diversitat d'usos. A més, aquests as-

sentaments tendeixen a ubicar-se de manera deslligada dels assentaments urbans històrics la qual cosa els aïlla i genera una major mobilitat obligada. En molts casos, els projectes s'han executat sense ordenar la vialitat, les zones verdes, els equipaments ni els serveis com tampoc l'edificació.

La condició d'aquests assentaments com a producte per a consumir un temps d'oci, sol, platja i paisatge ha accentuat en el temps la



transformació dels espais i dels llocs on s'ubiquen en escenaris banals. Així mateix, les mancances s'han evidenciat encara més en els casos on progressivament, a partir de la dècada de 1990, ha augmentat el nombre d'habitatges de primera residència ja que el requeriment de serveis ha estat major. Aquestes circumstàncies conjuntament amb els efectes de l'aïllament, la mobilitat generada i les deficiències urbanístiques heretades han esdevingut per molts municipis unes externalitats difícils d'assumir.

En general, els efectes d'aquesta transformació particular en l'espai i en el temps incideixen en els valors natural, estètic, històric, social i identitari del paisatge de la vegueria. Ara bé, la realitat posa en evidència que la qüestió de la integració paisatgística no es pot reduir a l'àrea del teixit residencial sinó que cal una visió més territorial. La percepció del paisatge constata una dispersió d'usos i per extensió un mosaic de retalls descosits; per exemple, de caràcter natural, agrari, residencial, industrial o recreatiu. Les urbanitzacions no deixen de ser un retall més d'aquest paisatge conformat per espais i llocs que tenen cada cop menys identitat.

Per consegüent, les aspiracions de la ciutadania que motiven aquest objectiu de qualitat paisatgística se sintetitzen en tres mesures que són les següents:

- Dignificar el conjunt de cadascuna de les **urbanitzacions en relació amb els espais oberts o els nuclis de l'entorn**.
- **Adequar els espais de les vores i dels límits de les urbanitzacions per a ser percebuts com a transició amb els espais circumdants**.
- **Millorar la imatge interior que conformen conjuntament els espais privats i públics de les urbanitzacions**.

## DIGNIFICAR EL CONJUNT DE CADASCUNA DE LES URBANITZACIONS EN RELACIÓ AMB ELS ESPAIS OBERTS O ELS NUCLIS DE L'ENTORN.

En relació amb el paisatge i d'igual manera a la resta de territoris, aquestes urbanitzacions se situen en espais rurals, periurbans i urbans.

El gruix més gran es localitzen en espais periurbans i es caracteritzen per estar conurbades amb d'altres urbanitzacions o bé per estar relativament a prop d'un assentament urbà històric o d'un petit nucli històric. Els entorns predominants són els mosaics d'espais de vegetació natural i de modelació agrària que en algun cas són espais PEIN i en molts són vinyes de la DO Penedès. Així mateix, aquests emplaçaments limiten amb àrees d'activitat econòmica o bé es recolzen amb infraestructures de mobilitat. El vial d'accés és majoritàriament un camí asfaltat que connecta amb una carretera. Ara bé, també hi ha casos que els vials enllacen directament amb un carrer o amb una carretera.

El segon grup inclou les urbanitzacions conurbades amb d'altres i amb nuclis urbans. Així, els vials tendeixen a connectar directament amb els carrers dels nuclis urbans veïns. Cal destacar que algunes d'aquestes urbanitzacions ja han estat integrades als nuclis urbans com una extensió urbana més.

Finalment, en molt menor mesura existeixen urbanitzacions ubicades en espais rurals que es caracteritzen per relacionar-se amb uns entorns on predomina la vegetació natural i la modelació agrària. És a dir, que es troben totalment aïllades i els entorns són espais PEIN, Parcs Naturals o bé vinyes de la DO Penedès.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 7.1

**Restaurar els espais oberts afectats per l'ocupació d'urbanitzacions aïllades, poc consolidades i connectades de manera precària.** Per tota la vegueria del Penedès resten peces on es va iniciar la urbanització i aquesta no es va consolidar, de manera que romanen restes de viari, vials sense asfaltar, i sovint també edificacions abandonades. La ubicació d'urbanitzacions en entorns naturals o agroforestals o propers a ells també comporta sovint la degradació dels seus valors per una major

activitat humana. La finalitat és la de reduir en la mesura de les possibilitats les urbanitzacions que envaeixen especialment els espais següents:

- Espais amb valor natural (Xarxa Natura 2000, espais PEIN, Parcs Naturals).
- Espais amb valor productiu (espais agrícoles amb alt valor agrari).
- Patrons agrícoles singulars.
- Connectors terrestres i fluvials afectats per les urbanitzacions i per tant punts crítics que esdevenen efecte barrera.
- Elements amb valor que són fites i punts d'observació del paisatge ubicats a la vora de les urbanitzacions.

Els exemples més rellevants d'espais on es va iniciar la urbanització i aquesta no es va consolidar són:

- La Font de la Gavatxa (Bonastre, Massís de Bonastre)
- Castell de Cabrera (Cabrera d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Les Vil·les (Calafell, Garraf i Litoral del Penedès)
- La Cogullada (Canyelles, Garraf)
- La Creu i els Àngels (Castellet i la Gornal, Garraf)
- La Talaia (el Montmell, el Montmell)
- La Moixeta (el Montmell, el Montmell)
- Pinedes Altes (el Montmell, el Montmell)
- La Cometa (el Vendrell, Garraf)
- El Bosc de Can Martí (els Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- Pineda de Santa Cristina (la Bisbal del Penedès, el Montmell)
- Les Garrigues (la Pobla de Claramunt, Valls de l'Anoia)
- El Xaró (la Torre de Claramunt, Valls de l'Anoia)
- Mas Milà (Olivella, Garraf)
- Campdàsens/Can Cendrós (Pontons, Alt Gaià)
- La Ponderosa (Pontons, Alt Gaià)
- Cal Pontonet (Pontons, Alt Gaià)
- Can Pere de la Plana (Sant Pere de Ribes, Garraf)
- Can Lloses-Can Marcer (Sant Pere de Ribes, Garraf)
- Sitges-Puig Rodat (Sant Pere de Ribes, Garraf)
- L'Aragai (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- La Collada (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Masia del Francàs (el Vendrell, Litoral del Penedès)

Els patrons agrícoles singulars afectats per urbanitzacions són:

- Fondos agrícoles d'Albinyana.
- Mosaic agrícola del Pla de Mar.
- Mosaic agrícola amb retalls de bosc al voltant de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú, i Cubelles.
- Rieres del Litoral del Penedès.
- Vinya envoltada de bosc del Garraf.
- Presseguers de la Fortesa

- Alineacions agrícoles i ondulades de les Serres d'Ancosa.
- Rieres i conreus elevats de les Valls de l'Anoia.
- Conreus de cereal de la Conca d'Òdena.
- Monoconreu de vinya de la plana penedesenca.
- Mosaic agrícola de Subirats i Avinyonet del Penedès.
- Mosaic de la vall agrícola de Bonastre.
- Mosaic de vinya de la vall del riu Bitlles.
- Oliveres del bruc.
- Terrasses dels Costers de la Segarra.

Els punts d'observació del paisatge ubicats a la vora de les urbanitzacions són:

- Puig de l'Àliga (Canyelles, Olèrdola, Garraf)
- Sant Elies (Mediona, Serres d'Ancosa)
- Castell de la Muga (Bellvei, Garraf)
- Montgròs (Sant Pere de Ribes, Canyelles, Garraf)
- Punta de cala Forn (Sitges, Garraf)

#### Mapes:

Mapa 5. *Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles*

Mapa 6. *Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics*

Mapa 12. *Punts d'observació del paisatge*

Mapa 14. *Espais en tensió i d'oportunitat*

Mapa 15.7. *Objectiu de qualitat paisatgística 7*

## 7.2

**Considerar el grau d'exposició visual com un factor més per a promoure la qualitat de la imatge de les urbanitzacions des dels punts d'observació del paisatge i els itineraris més freqüentats i emblemàtics.** En aquest sentit, cal:

- **Reduir en la mesura de les possibilitats la prominència del conjunt**, especialment en els casos següents:
  - Urbanitzacions ubicades als cims i vessants perquè es perceben com un element discordant del fons escènic.
  - Urbanitzacions ubicades a les planes perquè interfereixen les relacions d'intervisibilitat amb d'altres elements que són fites de referència.

- **Els sectors de les urbanitzacions encara sense desenvolupar hauran de mantenir un nivell de coherència adequat amb els elements estructurants de l'entorn** (topografia, traces, vegetació).

Les urbanitzacions de moderada o alta exposició visual són les següents:

- Bonaterra I (Albinyana, Plana del Penedès)
- Bonaterra II (Albinyana, Plana del Penedès)
- La Papiola (Albinyana, Plana del Penedès)
- El Molí del Blanquillo (Albinyana i Santa Oliva, Plana del Penedès)
- Zona residencial Boscos (Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
- Casa Roja (Banyeres del Penedès, Plana del Penedès)
- Priorat de Banyeres (Banyeres del Penedès i Llorenç del Penedès, Plana del Penedès)
- Baronia del Mar (Bellvei i el Vendrell, Garraf)
- Can Ros i Can Formiga (Cabrera d'Igualada, Valls de l'Anoia)
- Castell de Cabrera (Cabrera d'Igualada, Valls de l'Anoia)
- Bellamar (Calafell, Garraf i Litoral del Penedès)
- Calafell Park (Calafell, Garraf)
- Mas Romeu (Calafell, Garraf)
- Les Brises (Calafell, Garraf)
- Valldemar (Calafell, Garraf i Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- Califòrnia (Canyelles, Garraf)
- Daltmar (Canyelles i Olèrdola, Garraf)
- La Cogullada (Canyelles, Garraf)
- Muntanya Mar (Canyelles, Garraf)
- Les Palmeres (Canyelles, Garraf)
- La Selva de les Meravelles (Canyelles, Garraf)
- Les Pinedes de l'Armengol (Carme i la Torre de Claramunt, Valls de l'Anoia)
- Rocallisa (Castellet i la Gornal, Plana del Penedès)
- La Creu (Castellet i la Gornal, Garraf)
- El Llac de Foix (Castellet i la Gornal, Garraf)
- La Marina (Castellet i la Gornal, Garraf)
- Els Rosers (Cunit i Castellet i la Gornal, Garraf)

- Trenca-roques (Castellet i la Gornal, Garraf)
- Els Pinyerets (Castellolí, Conca d'Òdena)
- El Mas Trader 1 (Cubelles, Garraf)
- El Mas Trader 2 (Cubelles, Garraf)
- Ampliació de Puigpelós (Cunit, Garraf)
- La Costa de Cunit (Cunit, Garraf)
- Els Jardins de Cunit (Cunit, Garraf)
- El Masgrau (el Bruc, Pla de Montserrat)
- Montserrat Parc (el Bruc, Montserrat)
- Talaia mediterrània (el Montmell, el Montmell)
- El Mirador del Penedès (el Montmell, el Montmell)
- Bonavista (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Edèn Parc (el Vendrell, Plana del Penedès)
- La Franquesa (el Vendrell, Garraf)
- Mas Astor (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- El Nou Vendrell (el Vendrell, Plana del Penedès)
- Mas Borràs (el Vendrell, Massís de Bonastre i Plana del Penedès)
- Les Albardes (el Vendrell, Plana del Penedès)
- La Creu del Vendrell (el Vendrell, Garraf)
- La Cometa (el Vendrell, Garraf)
- Can Fosalba (els Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- Serra Alta (els Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- Can Tèrmens (els Hostalets de Pierola, Pla de Montserrat)
- Boscos de Can Martí (els Hostalets de Pierola i Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Rovira de l'Estela (els Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- Can Castellví (Font-rubí, Plana del Penedès i Serres d'Ancosa)
- El Martivell (Gelida, Muntanyes d'Ordal)
- Sant Salvador (Gelida, Valls de l'Anoia)
- Safari (Gelida, Muntanyes d'Ordal)
- Can Gordei (la Bisbal del Penedès, Massís de Bonastre)
- Esplai del Penedès (la Bisbal del Penedès, Massís de Bonastre)
- La Miralba (la Bisbal del Penedès, Massís de Bonastre i Plana del Penedès)

- El Papagai (la Bisbal del Penedès i Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- La Pineda de Santa Cristina (la Bisbal del Penedès, el Montmell)
- El Priorat (la Bisbal del Penedès, el Montmell i Plana del Penedès)
- La Masieta (la Bisbal del Penedès, Massís de Bonastre)
- El Xarm (la Pobla de Claramunt, Valls de l'Anoia)
- Can Parellada (Masquefa, Valls de l'Anoia)
- Can Quisero (Masquefa, Valls de l'Anoia)
- Can Valls (Masquefa, Valls de l'Anoia)
- El Maset (Masquefa, Valls de l'Anoia)
- La Font del Bosc (Mediona, Serres d'Ancosa)
- Pinedes Sant Elies (Mediona, Serres d'Ancosa)
- Puigrabat/Puigmal (Òdena, Conca d'Òdena)
- Bosc Gran (Òdena, Conca d'Òdena)
- Cal Surià (Olivella, Garraf)
- La Plana Novella (Olivella, Garraf)
- Zona residencial Olivella (Olivella, Garraf)
- El Pla de Cavalls (Pacs del Penedès, Plana del Penedès)
- Can Bou (Piera, Valls de l'Anoia)
- El Portell (Piera, Valls de l'Anoia)
- El Bosc de l'Àliga (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Martí de l'Estela (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Canals (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Bonastre (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Claramunt (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Mas (Piera, Valls de l'Anoia)
- La Grua (Piera, Valls de l'Anoia)
- Sant Jordi (Piera, Valls de l'Anoia)
- Vallbonica (Piera i Vallbona d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- La Venta (Piera, Valls de l'Anoia)
- Can Cendrós (Pontons, Alt Gaià)
- La Rimbalda (Pontons, Alt Gaià)
- L'Arquet (Sant Jaume dels Domenys, Plana del Penedès)
- La Vinya del Pollastre (Sant Llorenç d'Hortons, Valls de l'Anoia)
- El Grandet (Sant Llorenç d'Hortons, Valls de l'Anoia)



- Can Pere de la Plana (Sant Pere de Ribes, Garraf)
- Els Cards (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- La Soleia (Sant Quintí de Mediona, Valls de l'Anoia)
- La Mallola (Santa Margarida de Montbui, Conca d'Òdena)
- Sant Jordi (Santa Oliva, Plana del Penedès)
- Garraf Dos (Sitges, Delta del Llobregat i Garraf)
- Ratpenat (Sitges, Delta del Llobregat i Garraf)
- Llevantina (Sitges, Garraf)
- Quintmar (Sitges, Garraf)
- Montgavina (Sitges, Garraf)
- Can Rossell de la Costa (Subirats, Plana del Penedès)
- Casablanca sud (Subirats, Muntanyes d'Ordal)
- Casablanca nord (Subirats, Valls de l'Anoia)
- La Muntanya Rodona (Subirats, Plana del Penedès)
- Can Coral (Torrelles de Foix, Plana del Penedès)
- La Plana de les torres (Torrelles de Foix, Serres d'Ancosa)
- El Mas d'en Puig (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Carretera de La Plana i el Piulart (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- El Piulart (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Mas Roquer (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Mas Roquer (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Pujada de Can Mas d'en Perris (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- El Mas Tapet (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- El Mas Xicarró (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

**Mapes:**

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.7. Objectiu de qualitat paisatgística 7*

**7.3**

**Millorar la percepció de la urbanització com un assentament amb un valor social consolidat.** La finalitat d'aquesta acció és la de connectar les urbanitzacions amb els centres urbans més propers i, sobretot, facilitar la mo-

bilitat tova. Aquesta connexió és especialment necessària en el cas de les urbanitzacions urbanes i periurbanes en les quals els habitatges tendeixen a ser d'ús habitual o primera residència i que estiguin consolidades. La integració dels traçats d'aquests vials requereix tenir en compte les accions de l'objectiu de qualitat paisatgística 2 però, també, com a mínim les qüestions següents:

- **Tenir en compte els elements estructuradors del paisatge** (límits parcel·laris, camins preexistents, cursos d'aigua, patrons de plantació).
- **Preveure un espai per a plantar vegetació arbrada d'alineació.**
- **Considerar la transformació d'una o diverses urbanitzacions com a potencials nuclis.**

## ADEQUAR ELS ESPAIS DE LES VORES I ELS LÍMITS DE LES URBANITZACIONS PER A SER PERCEBUTS COM A ESPAIS DE TRANSICIÓ AMB ELS ESPAIS CIRCUMDANTS.

La majoria de les urbanitzacions estan envoltades d'espais oberts. En altres paraules, les tanques de les parcel·les limiten directament amb àrees de vegetació natural i de modelació agrària. Això fa que aquestes àrees veïnes estiguin exposades a una forta pressió pel fet de ser sòl urbanitzable no desenvolupat o bé per ser un sòl no urbanitzable sotmès a uns usos del tot aliens al lloc. També hi ha urbanitzacions a tocar o a prop d'un nucli urbà i formen part clarament d'una àrea periurbana o rururbana. I, per últim, hi ha urbanitzacions que es caracteritzen per estar recolzades a una infraestructura de mobilitat que pot ser o no una entrada a nucli o bé articular diferents urbanitzacions.

D'acord amb aquests entorns però, també, per la naturalesa eminentment residencial de les urbanitzacions i dels usos relacionats amb l'oci que se'n deriven calen actuacions d'integració d'aquests assentaments al lloc. És a dir, esmorteir l'impacte en el paisatge, fet que implica un tractament específic de les respectives àrees de transició.

Així, en la mesura de les possibilitats, es proposa incentivar el tractament de vora en detriment del concepte de tractament de límit amb la voluntat de suavitzar el tall amb els espais de l'entorn on es localitzen.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

**7.4**

**Millorar els perímetres i franges de transició de les urbanitzacions, definint uns límits nítids i creant zones d'integració amb l'entorn proper,** ordenades amb finalitats estètiques i no només dissenyades per minimitzar el risc d'incendis forestals. En relació amb els espais agraris, la finalitat d'aquesta acció és mantenir productius els espais agrícoles o agroforestals adjacents o intersticials entre diverses urbanitzacions. Sobre els espais forestals, la intenció és la de garantir una franja de seguretat per a fer front als incendis forestals, però amb criteris d'integració paisatgística. En aquest sentit, cal:

- **Modelar les franges de transició en funció de l'entorn,** respectant els elements estructuradors com ara desnivells, camins, vegetació, murs, tanques, etc.
- **Evitar franges homogènies en forma i tractament que aïllin perceptivament les urbanitzacions respecte l'entorn immediat.**
- **Mantenir aquestes franges en bon estat i evitar usos i activitats alienes** (que poguessin afavorir els incendis com ara deixalles, abocaments...). Una opció interessant és el foment de la ramaderia extensiva com a eina de manteniment de la franja perimetral de forest, la organització d'activitats de neteja comunitària i manteniment de les franges, i la promoció d'altres activitats econòmiques que mantinguin el sotabosc (per exemple l'aprofitament de la biomassa com a recurs local renovable).

- Pel que fa als espais a tocar de les carreteres es recomana **crear una franja de transició amb la via o carretera amb plantacions vegetals autòctones** per tal d'esmortir l'impacte visual i també el sonor.
- En relació amb les franges urbanes, **potenciar un perímetre harmonitzat pel que fa, per exemple, als elements d'urbanització dels carrers, paviments, espais públics, vegetació o enllumenat.**
- **En relació amb les franges agrícoles i forestals, els ajuntaments les haurien d'identificar i, allà on sigui necessari, elaborar un programa d'accions encaminades a la millora de la qualitat del paisatge i de la transició entre les urbanitzacions i els espais oberts.** Es tracta de franges que sovint esdevenen espais periurbans, situats entre els límits de l'espai construït i les grans infraestructures de comunicació, i que estan formats per espais erms, abocaments, rotondes d'accés a les urbanitzacions, conreus plenament productius i restes d'antics conreus.

## 7.5

**Adequar els accessos, vies i camins perimetrals de les urbanitzacions com a vies de contemplació del paisatge** envers els perímetres construïts i els espais oberts. L'objectiu és, per una banda, de dotar de caràcter i personalitat a la urbanització i, per l'altra, de reduir l'impacte visual que produeixen.

- **Promoure als perímetres de les urbanitzacions la creació d'espais públics per a la sociabilitat dels habitants, tot aprofitant, quan sigui possible, la seva localització en llocs amb vistes panoràmiques.** Aquests espais podrien aprofitar-se del pas d'itineraris senyalitzats de descoberta del patrimoni i el paisatge, i en general dels itineraris i punts d'observació del paisatge definits en l'objectiu de qualitat paisatgística 10 (veure capítol 6).
- En relació amb els accessos a les urbanitzacions cal **potenciar el valor identitari amb**

**una transició gradual;** per exemple, amb arbrat d'alineació, senyalètica o rotondes.

- Entre la secció del carrer o camí de límit es recomana **dissenyar una transició gradual coherent amb l'espai obert que sigui diferent de la secció d'un carrer intern de la urbanització.**
- **Relligar els camins perimetrals de la urbanització vinculats amb els carrers interiors i exteriors de la urbanització així com amb els itineraris paisatgístics.**
- **Preveure una vegetació de límit per mitigar l'impacte de les façanes** abocades a aquestes vies o camins perimetrals.

Els itineraris paisatgístics motoritzats que creuen urbanitzacions són els següents:

- Vilafranca del Penedès - Igualada
- Pontons - Sant Pere Sacarrera
- Sant Pere de Riudebitlles - Sant Llorenç d'Hor-ton
- Canyelles - Olivella
- Sitges - Plana Novella
- Port Ginesta - Sitges
- Masllorç

Els itineraris paisatgístics no motoritzats que creuen urbanitzacions són els següents:

- Volta a la Serra des de la Fou de Tous
- GR-172 Bellprat a la Mussara
- Volta a la Conca d'Òdena
- Camins de paper (La Rata - Vilanova del Camí)
- Les Flandes
- Cresta del Gall i Castell de Cabrera
- Camí Ramader de Marina
- GR-5 Sender dels Miradors
- Penedès 360 (Trekking)
- Penedès 360 (SlowBike)
- Via Augusta Penedès
- Camins del vi i el cava: Montserrat
- Camins del vi i el cava: Sumoll
- Camins del vi i el cava: Montcau

- Camins del vi i el cava: Samsó
- Castellet - Olèrdola
- GR-92 Sender del Mediterrani
- GR-92 Sender del Mediterrani (variant interior)
- La Bisbal del Penedès a Sant Magí de Brufaganya
- El Vendrell
- Bonastre
- Camí de Sant Jaume
- Carrerada de Santa Coloma
- Camí de les Batalles

### Mapes:

*Mapa 13. Itineraris*

*Mapa 15.7. Objectiu de qualitat paisatgística 7*



## MILLORAR LA IMATGE INTERIOR QUE CONFORMEN CONJUNTAMENT ELS ESPAIS PRIVATS I PÚBLICS DE LES URBANITZACIONS.

La gènesi de múltiples urbanitzacions, sobretot entre els anys 1960 i 1970, arrossega en cada cas els efectes de la manca d'un pla global d'ordenació en relació amb els vials, les zones verdes i els equipaments però, també, sobre l'edificabilitat màxima i la densitat d'habitatges la qual cosa, tot i que no determina, influeix en la percepció final d'aquests teixits urbans. Així, la vialitat interna, de cotxes i de vianants, tendeix a no articular-se amb l'entorn ni a seguir uns recorreguts interns lògics com tampoc a pensar en les seccions dels carrers. A més, s'evidencia la manca total d'uns espais públics adequats per a ser utilitzats com a punts de trobada de sociabilitat veïnal. Finalment, la delimitació del sòl d'aprofitament privat no sempre tendeix a minimitzar els moviments de terra ni a tenir en compte l'afectació de la vegetació natural o d'elements del paisatge amb valor històric.

Una altra qüestió en relació amb la qualitat d'aquests teixits són els efectes provocats pels múltiples projectes de construcció que en l'espai i en el temps han contribuït a configurar la imatge de conjunt. Al marge dels casos extrems més evidents d'auto-construccions inacabades, la multiplicitat d'habitatges de diferent escala, forma i color comporta que la percepció d'aquests conjunts tendeixi a ser discordant per la manca total d'una certa unitat compositiva.

En general, aquesta visió global des de l'interior s'hauria de focalitzar en l'adequació de les seccions dels carrers, els moviments de terra preexistents, els enjardinaments privats, el color dels paraments verticals i en la permeabilitat de les tanques.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 7.6

**Valoritzar els vials i dels espais lliures de l'interior de les urbanitzacions com a veritables espais de verd urbà.**

- **Configurar, en els casos que la urbanització se situï a tocar d'un connector natural, una infraestructura verda que connecti l'interior de la urbanització amb els espais oberts de l'entorn.**

- **Vetllar per la prevalença de vegetació en el conjunt d'aquests teixits tant en l'espai privat com en el públic.**
- **Integrar les espècies pròpies del lloc pel que fa a l'espai públic** (carrers arbrats, places, passejos) **i a l'enjardinament de les parcel·les privades en connexió amb els espais oberts.**

### 7.7

**Dignificar la imatge dels carrers i dels espais públics** per a potenciar el valor social i

identitari. La intenció d'aquesta acció és la de **crear espais públics en indrets prominents o centrals del teixit urbà per afavorir la socialització veïnal.** En aquests indrets, cal:

- **Conservar i potenciar especialment la vegetació amb espècies, formes i patrons propis del lloc.**
- **Potenciar el valor natural i històric dels elements preexistents** a l'interior o a l'entorn més immediat de les urbanitzacions. És important recuperar i posar en valor les singularitats del paisatge i les referències històriques pròpies dels llocs on es localitzen les urbanitzacions i que formen part de la identitat i particularitat del territori. Aquesta és una manera d'enfortir el sentiment de vincle de la població que viu a les urbanitzacions amb el lloc i amb la comunitat. Per a fer-ho, es poden prendre com a referència els valors identificats en aquest catàleg, i fer-ho conjuntament amb els veïns de les urbanitzacions, com un exercici de reconeixement col·lectiu de les singularitats del paisatge. Promoure canvis de nom d'algunes urbanitzacions i carrers tot identificant-los amb trets característics dels nuclis on pertanyen o del paisatge on s'ubiquen també és una bona iniciativa per reforçar el vincle dels ciutadans amb el lloc on viuen.
- **Integrar al lloc els elements d'urbanització bàsics i complementaris** (enllumenat, paviments, senyalització, àrees residus).

- En les actuacions, **tenir en compte, per exemple, els recorreguts dels vianants o les possibles connexions amb els itineraris senyalitzats de descoberta del paisatge.**

Mapa:

*Mapa 15.7. Objectiu de qualitat paisatgística 7*

### 7.8

**Millorar la imatge de les edificacions** perquè constitueixen un element configurador de la imatge de conjunt del teixit urbà de les urbanitzacions. Això passa per:

- **Incentivar la rehabilitació de les parcel·les amb edificacions deteriorades o discordants.**
- **Corregir les irregularitats, les incoherències o els desajustos entre edificacions** que tendeixen a desfigurar la unitat compositiva.
- **Promoure ordenacions i tipologies concordants** (alçada reguladora, coberta, reculades) amb l'entorn proper.
- **Evitar volumetries que puguin comportar una barrera visual en contra de la permeabilitat visual**, sobretot si aquestes estan situats en paral·lel al pendent o a corbes de nivell.
- **Promoure la densificació volumètrica a favor de la permeabilitat** en casos concrets d'intervisibilitat.
- **Optar per uns materials, acabats i colors discrets** i escollir les gammes cromàtiques, per exemple blanques o terroses, en funció del lloc.
- **Avaluar la possibilitat de crear ordenances o altres normatives que regulin els aspectes descrits en els punts anteriors per tal de millorar el conjunt edificat**, la qualitat dels espais, i en definitiva la imatge interna de les urbanitzacions. Seria oportú fer-ho dinamitzant sessions de treball i actuacions amb els veïns.
- **Promoure el reconeixement de cases o grups de cases que, per la seva qualitat arquitectònica, o la seva història i simbologia, o per la seva contribució al disseny global de la urbanització**, esdevenen singulars a escala local o en el conjunt del Penedès, i incloure-les en un inventari que les posi en valor.
- Altres actuacions no normatives i d'implicació dels veïns, podrien ser la **convocatòria de concursos d'idees per millorar el disseny dels jardins, carrers o accessos a la urbanització del tipus millor jardí, carrer, o accés a la urbanització.**

## 7.9

**Promoure la integració dels espais lliures d'interior de parcel·la amb el sistema de zones verdes o amb els espais oberts de l'entorn.** La intenció d'aquesta acció és millorar la imatge de conjunt del teixit urbà de les urbanitzacions. En conseqüència, es proposa:

- **No generar grans canvis entre el terreny existent i el modificat.**
- **Equilibrar el balanç de terres, considerar els paràmetres d'ocupació màxima, restringir la impermeabilització de les parcel·les.**
- **Ordenar en relació amb les traces topogràfiques, murs de pedra seca, camins, pendents i tanques.**
- **Filtrar la vista de la massa construïda** i per consegüent destinar una part del terreny per a poder acompanyar les construccions amb un tractament vegetal correcte.
- **Utilitzar les espècies vegetals pròpies del lloc en l'enjardinament de les parcel·les privades** amb criteris d'integració (forma, patró, etc.).
- **Prioritzar en el cas de les tanques els materials permeables visualment** i si es necessita una major privadesa reforçar-les amb vegetació.
- **Utilitzar, en el cas de les tanques en contacte amb l'espai obert i parcel·les veïnes, materials permeables visualment** per evitar la fragmentació del terreny.
- **Evitar, en el cas de les tanques que donen al carrer, els acabats amb materials aliens al lloc i remats opacs.**
- **Aprofitar els solars buits per a usos comunitaris temporals**, com per exemple horts urbans, espais de trobada o espais per al lleure, prioritzant els llocs de centralitat. La gestió i dinamització d'aquests usos comunitaris podria anar a càrrec d'organitzacions locals o en-

titats privades amb "vocació pública". Aquesta mesura podria anar associada a bonificacions dels impostos, taxes o preus públics (ex: IBI, permisos, etc...).

- **Arribar a acords amb els propietaris perquè ordenin o eliminin les acumulacions de runa, materials de construcció i altres artefactes**, per tal que es puguin rehabilitar paisatgísticament els espais.

Mapes:

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.7 Objectiu de qualitat paisatgística 7*



# OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 8

Una façana marítima diversa, respectuosa amb les singularitats de cada lloc, amb un fons escènic del massís del Garraf de qualitat i amb una interfície entre la segona línia de mar i la primera ordenada i de qualitat.



Malgrat la intensa transformació, la façana marítima encara compta amb nombrosos valors naturals, històrics, estètics i socials en indrets com la punta de Sant Gervasi de Vilanova i la Geltrú. Vilanova Turisme

El tram de la façana marítima del Penedès té uns 50 km des de la platja del Francàs, al Vendrell, fins a la platja de Covafumada, a Sitges. En els municipis d'aquesta àrea s'hi concentra el 46% de la població del Penedès amb Vilanova i la Geltrú, el Vendrell i Sitges com els més poblats. Aquest litoral ha viscut durant les darreres dècades del segle XX una transformació intensa que ha canviat profundament la percepció dels espais i els llocs. La proximitat a la Regió Metropolitana de Barcelona i de la co-

nurbació Tarragona-Reus, així com el desenvolupament turístic del territori, basat en el sol i platja, expliquen l'actual façana urbana i la reducció dels espais oberts. Els efectes globals i imprevisibles del canvi climàtic, evidenciats per exemple amb el temporal Glòria (2020), posen de relleu la vulnerabilitat d'aquesta façana i del model que la sustenta.

Avui, la costa de la vegueria es caracteritza per l'existència majoritària d'espais construïts

(70%) i amb un percentatge molt menor d'espais oberts (30%). Els espais construïts estan conformats per diferents tipus de teixits urbans i configuren un continu urbà entre el Francàs i la riera de la Bisbal i entre les Madrigueres i el riu Foix. En aquests espais destaquen els nuclis històrics, com per exemple Vilanova i la Geltrú i Sitges; però, sobretot, els passeigs marítims que articulen els espais públics de les platges, els ports esportius, els hotels, les urbanitzacions i dels equipaments d'oci. Els es-

pais oberts més destacats són les Madrigueres a la desembocadura de la riera de la Bisbal, la zona costanera dels Colls i el massís del Garraf.

La percepció de molts elements que configuren aquests espais, pel fet de caracteritzar els llocs, aïtar-los o delimitar-los, se'ls hi reconeix uns valors paisatgístics. Així, per exemple, la zona humida de les Madrigueres constitueix el testimoni d'una altra manera d'habitar o utilitzar la primera línia de costa, la qual cosa li con-



fereix un destacat valor natural, estètic, històric i identitari. Un altre exemple és el passeig de la Ribera de Sitges que exemplifica un canvi del teixit urbà que no és arbitrari i per això té un destacat valor estètic, històric, social i identitari. Així doncs, la preservació d'aquests i dels altres elements amb valor és clau per a poder promoure uns espais i uns llocs capaços d'afavorir la qualitat de vida de les persones que hi viuen i treballen.

En relació amb aquest impuls per a tornar a pensar i configurar el paisatge de la façana marítima, caldria millorar la qualitat del espais oberts de caràcter natural i agrícola. En aquest sentit, les iniciatives podrien encaminar-se cap a l'adquisició pública del sòl (a través del Conservatori del Litoral de Catalunya, previst en la Llei de protecció i ordenació del Litoral), la reducció dels sòls urbans i urbanitzables (a través del Pla director urbanístic de revisió dels sòls sostenibles del litoral català) o la renaturalització, restitució i revitalització de determinats espais actualment urbanitzats (prenent com a exemple la Pletera, a l'Estartit, al municipi gironí de Torroella de Montgrí).

Una altra qüestió són les estratègies que caldria implementar per a fer front als efectes dels temporals en el paisatge urbà dels assentaments urbans; és a dir, l'erosió de les platges, les inundacions de baixos i les destrosses de ports i passeigs marítims. En aquest sentit, s'ha de superar l'estratègia de la mitigació i començar a plantejar solucions d'adaptació. En altres paraules, cal evitar la reposició d'allò malmès i començar a plantejar solucions per minimitzar els efectes; com ara la reubicació de determinats usos i activitats localitzats en zones que ja són d'elevada vulnerabilitat.

Finalment, a la primera o a la segona línia de la costa són nombrosos els espais i els llocs amb activitats extractives en actiu o abandonades però, també, els espais amb una proliferació

d'activitats periurbanes o amb una forta pressió pel fet de ser una vora d'urbanització o de nucli històric. En aquests casos també seria convenient millorar la percepció d'aquests entorns degradats amb una gran exposició visual en la línia de la restauració o la rehabilitació de les funcions i dels valor primigenis o propis.

Aquesta realitat del paisatge litoral requereix considerar que els àmbits d'actuació van, en molt casos, més enllà de la primera línia de costa i es vinculen amb la segona línia. Així mateix, en la presa de decisions sobre els plans i els projectes cal una planificació i una gestió supramunicipal, així com una gestió pública-privada. A més, en aquesta necessària articulació territorial, les relacions de visibilitat i d'inter-visibilitat dins les quatre unitats de paisatge costaneres (Delta del Llobregat, Garraf, Plana de Garraf i Litoral del Penedès) poden aportar els límits per a prendre decisions en relació amb la percepció.

Per consegüent, les aspiracions de la ciutadania que motiven aquest objectiu de qualitat paisatgística se sintetitzen en quatre mesures que són les següents:

- **Millorar i conservar els trams no urbanitzats de la primera i segona línia de costa i afavorir la connexió entre la façana litoral i les planes i serres litorals.**
- **Posar en valor els trams urbanitzats de la façana marítima amb la finalitat de potenciar les seves singularitats, i els valors social i identitari.**
- **Recuperar els espais degradats o que generen impacte sobre la façana marítima del Penedès i potenciar les seves singularitats.**
- **Promoure la percepció dels paisatges de la façana marítima del Penedès a través d'un ric sistema d'itineraris i punts d'observació**

## MILLORAR I CONSERVAR ELS TRAMS NO URBANITZATS DE LA PRIMERA I SEGONA LÍNIA DE COSTA I AFAVORIR LA CONNEXIÓ ENTRE LA FAÇANA LITORAL I LES PLANES I SERRES LITORALS

Malgrat la transformació que ha experimentat el paisatge de la façana marítima del Penedès, al llarg de la primera i la segona línia de costa, resten encara espais no urbanitzats. Aquests espais ofereixen la possibilitat de conformar una infraestructura verda, amb una funció connectora i uns valors natural i social, capaç de vincular la platja amb els vessants de la serralada Litoral.

El conjunt el formen els espais següents: zones humides, desembocadures de rius i rieres, penya-segats, cales, platges, dunes, mosaics agroforestals i boscos.

En aquest sentit, cal tenir present la Llei 8/2020 de protecció i ordenació del litoral perquè conté mesures que contribueixen a recuperar i conservar el paisatge dels espais del litoral més amenaçats. Les mesures permeten establir estratègies integrals de restauració, conservació i gestió dels espais naturals però, també, justificar el grau de freqüentació amb la finalitat de garantir una correcta contemplació i gaudi d'aquests espais.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 8.1

**Recuperar i conservar la part del litoral més amenaçada, establint estratègies integrals de restauració, conservació i gestió d'espais naturals, justificar una ajustada freqüentació, i posant èmfasi amb la contemplació i el gaudi.** Les noves eines que desplega la Llei 8/2020 de protecció i ordenació del litoral, com el Pla de protecció i ordenació del litoral i el Pla d'usos del litoral i platges que se'n deriven, promouen la gestió integrada de l'àmbit terrestre i marí de la franja costanera. Al mateix temps aquesta Llei preveu la creació del Conservatori del litoral de Catalunya, amb l'objectiu de salvaguardar i recuperar la part del litoral amenaçada per la urbanització i antropització, a partir de l'adquisició pública de sòl. Es tracta d'una excel·lent oportunitat,

també des de la perspectiva paisatgística, per la qual cosa es proposa que es treballi en la línia de:

- **Contribuir a l'adquisició de terrenys i la preservació i gestió d'espais de segona línia de costa estretament vinculats a les dinàmiques litorals** (especialment les perifèries urbanes dels nuclis urbans del litoral i els espais agrícoles susceptibles de ser urbanitzades), identificats a la mesura 8.7.
- **Definir les prioritats de la recerca i el seguiment dels paisatges costaners**, impulsar programes de formació i capacitació en gestió del litoral, o divulgar el coneixement sobre l'estat dels paisatges litorals.
- **Impulsar noves formes de planificació i gestió del litoral basades en trams costaners supramunicipals que comparteixin valors, dinàmiques, singularitats i vocacions** Les quatre unitats de paisatge litorals poden ser



una de les bases a partir de la qual treballar en aquesta línia.

## 8.2

**Protegir els elements morfològics d'elevat valor natural i estètic que se situen a la façana marítima, evitar la seva desfiguració amb construccions o infraestructures i potenciar la seva visibilitat.** Es tracta d'un patrimoni paisatgístic de primer nivell que també es vincula estretament amb la identitat de la població local.

Són els següents elements morfològics:

- Penya-segats del Garraf (Sitges, Garraf)
- Litoral rocós amb pinedes dels Colls-Miralpeix (Sitges, Sant Pere de Ribes i Vilanova i la Geltrú - Plana del Garraf)
- Litoral rocós de la Punta de Santa Llúcia (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Litoral rocós de Sitges (Sitges, Plana del Garraf)

### Mapes

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles.*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

## 8.3

**Promoure mesures d'adaptació al canvi climàtic per a les platges del Penedès,** com la reubicació de determinats usos i activitats localitzats en zones d'elevada vulnerabilitat, tractaments urbanístics tous (i incorporació de paisatges dunars i de vegetació autòctona) o apostar per mesures de mitigació, com ara la restitució i restauració d'algunes infraestructures com els espigons o la dàrsena de l'antiga central tèrmica de Cubelles.

Les platges del Penedès, que contenen destacats valors naturals, estètics, històrics, productius i d'ús social, es troben fortament condicionades per la pressió urbanística i per la construcció de diverses infraestructures marítimes, com els ports esportius i una gran quantitat d'espigons. En les darreres dècades moltes platges de la façana marítima han experimentat un

retrocés, i les previsions climàtiques per a les properes dècades poden reduir-les encara més, sobretot en la costa baixa de platges llargues com la que s'estén a partir de Sitges cap al sud.

### Mapes

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles.*

*Mapa 9. Valors d'ús social*

*Mapa 10. Valors simbòlics*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

## 8.4

**Vetllar per la protecció i gestió de les dunes i per la recuperació d'altres quan sigui possible per tal que assoleixin una elevada qualitat paisatgística.** Les dunes litorals del Penedès també han experimentat una alteració molt important com a conseqüència de l'expansió de la superfície urbanitzada al llarg de la façana marítima, la construcció dels nombrosos ports i espigons i l'ús intensiu de les platges durant l'estiu. El resultat és la seva pràctica desaparició. Algunes bones pràctiques per recuperar i mantenir les dunes del litoral penedesenc i assolir una elevada qualitat paisatgística són:

- **Afavorir la creació de sistemes dunars de manera natural.**
- **Consolidar les dunes actuals mitjançant projectes municipals** (com és el cas dels projectes de Calafell i Cunit).
- **Evitar la fragmentació dels sistemes dunars a causa de la seva antropització i del pas d'infraestructures,** i gestionar-los adequadament.
- **Avaluar l'opció de desmuntar els espigons existents al llarg de la façana litoral, i la desconstrucció d'alguns espais antropitzats** per suportar amb millors condicions els temporals i la dinàmica dels sistemes dunars.
- **Limitar, sempre que sigui possible, les aportacions de sorres no autòctones o d'extracció submarina a les platges.**

- **Restituir la geodinàmica del fons marí** per assegurar la disponibilitat de sediments i evitar el dragatge de sorres que pertorba greument els ecosistemes marins.
- **Regular la freqüentació i l'accés als sistemes dunars amb estratègies d'ordenació de l'espai** (aparcaments, passares de fusta...), per tal de garantir-ne la pervivència sense minorar la promoció dels seus recursos turístics.
- **Vetllar per la plantació d'espècies autòctones i l'eliminació de la flora invasora,** així com pel manteniment del patrimoni material i dels valors associats a les dunes.

Es tracta sobretot dels paisatges dunars presents a les següents platges:

- Platja de Sant Salvador (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Platja de les Madrigueres (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Platja de Segur (Segur de Calafell, Litoral del Penedès)
- Platja de Cunit (Cunit, Litoral del Penedès)
- Platges de la Mota de Sant Pere i de les Gavines (Cubelles, Litoral del Penedès i Plana del Garraf)
- Desembocadura del Foix (Cubelles, Plana del Garraf)
- Platja Llarga (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Platja de Sant Cristòfol (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Platges del Trajo i de Covafumada (Sitges, Delta del Llobregat)

### Mapes

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles.*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

## 8.5

**Vetllar per la recuperació i protecció de les principals zones humides de la façana marítima del Penedès, així com per reforçar la seva imatge i difondre els seus valors.** El drenatge i el rebliment al llarg de la història

amb l'objectiu d'evitar malalties, disposar de terres de conreu i, en les darreres dècades, de més terreny per urbanitzar, ha provocat la disminució de les zones humides. Algunes de les accions més prioritàries són:

- **Desenvolupar actuacions de consolidació i manteniment de les zones humides existents,** prioritzant els aiguamolls de Segur de Calafell, de Cunit (estudiar l'opció de desmuntar els espigons) i el riu de Coma-ruga.
- **Recuperar com a zona humida i sorral costaner la platja Llarga de Vilanova i la Geltrú,** que formaria part d'un projecte més ampli de recuperació paisatgística i renaturalització (actuació recollida als acords de la Carta del paisatge del Garraf, aprovada l'any 2019).
- **Valorar la incorporació de les Madrigueres al Pla d'espais d'interès naturals (PEIN)** i elaborar el corresponent Pla especial de protecció del medi natural i el paisatge per potenciar els seus valors paisatgístics i garantir-ne la continuïtat.
- **Plantejar la desconstrucció d'alguns espais urbanitzats del litoral** per suportar amb millors condicions els temporals gràcies a la dinàmica natural de les zones humides.
- **Establir els mecanismes de gestió necessaris per recuperar les zones humides degradades** o fortament explotades pel manteniment de la seva idiosincràsia singular, i els valors naturals i paisatgístics que engloba.
- **Vetllar per la plantació d'espècies autòctones i l'eliminació de la flora invasora,** així com pel manteniment del patrimoni material i dels valors associats a les zones humides.
- **Fomentar la continuïtat dels conreus a l'entorn de les zones humides,** per tal de donar diversitat paisatgística i espais d'amortiment als sistemes naturals.
- **Garantir la viabilitat de les zones humides de petites dimensions d'un mateix àmbit hidrològic,** a favor de la connectivitat ecològica.

Es tracta de les següents zones humides:

- Aiguamolls de Les Madrigueres (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Aiguamolls de Segur de Calafell (Calafell, Litoral del Penedès)
- Aiguamolls de Cunit (Cunit, Litoral del Penedès)
- Platja Llarga de Vilanova i la Geltrú (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Desembocadura del riu de Foix (Cubelles, Plana del Garraf)
- Desembocadura de la riera de Ribes (Sitges, Plana del Garraf)

#### Mapes

*Mapa 4. Valors naturals*

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles.*

*Mapa 9. Valors d'ús social*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

### 8.6

**Promoure el potencial didàctic i pedagògic dels espais dunars i zones humides** llistats a les mesures 8.4 i 8.5 a través de la creació o consolidació d'itineraris de descoberta paisatgística i de programes d'educació en el paisatge per tal de conscienciar a la població sobre el caràcter singular i la fragilitat d'aquests paisatges naturals de la primera i segona línia de costa.

### 8.7

**Ordenar i millorar paisatgísticament els espais en tensió i d'oportunitat situats a la façana marítima del Penedès i sobretot a la segona línia de costa.** En aquests espais hi ha diversos retalls de bosc, zones humides, espais agrícoles de petites dimensions i entorns d'infraestructures on s'hi solen acumular diversos usos, activitats i artefactes que provoquen una imatge desendregada, empobreixen la qualitat del conjunt del litoral i en alguns casos distorsionen la visió del mar i dels referents litorals (inclosos a l'objectiu de qualitat paisatgística 6). Són espais que han perdut la seva identitat

i que generalment no tenen un ús regulat o tenen valors potencials que cal preservar amb un paper clau per relligar la façana marítima amb la segona línia de costa i els diversos teixits urbans existents. Desenvolupar instruments de planificació urbanística per aquests espais amb una gestió participada amb les entitats locals que permetin portar a terme estratègies adequades per tal d'esdevenir indrets d'oportunitat que promoguin la seva millora paisatgística i el seu ús social.

Els espais oberts litorals en tensió i d'oportunitat són:

- Espais intersticials, agrícoles, forestals i urbanitzats inacabats a l'entorn del ferrocarril (línia Barcelona – Lleida) i de l'N-340 a la segona línia de costa del tram entre la platja del Francàs i la platja de Coma-ruga.
- Entorn del ferrocarril (línia Barcelona – Lleida) entre Coma-ruga i les Madrigueres.
- Zona humida de les Madrigueres, entorn de la riera de la Bisbal i retalls de bosc i espais no urbanitzats entre l'ermita de Sant Salvador i la línia del ferrocarril).
- Retalls de bosc i espais no urbanitzats a la segona línia de costa de la platja de les Madrigueres.
- Espais intersticials i retalls de bosc entorn del ferrocarril i entre la C-31 i el ferrocarril a la segona línia de costa de la platja de Calafell i fins al port de Segur de Calafell.
- Espais agrícoles i àrees no urbanitzades a l'entorn de l'estació de ferrocarril de Cunit.
- Entorn de l'antiga central tèrmica de Cubelles.
- Espais intersticials, agrícoles, forestals i urbanitzats inacabats entre la platja de la Mota de Sant Pere i la C-31, a Cubelles.
- Entorn del ferrocarril al seu pas per Cubelles.
- Zones humides, espais intersticials, agrícoles, forestals i urbanitzats inacabats entre la platja Llarga i Vilanova i la Geltrú.
- Espais intersticials, agrícoles, forestals i urbanitzats inacabats entre la platja de Sant Cristòfol i Solicrup, a Vilanova i la Geltrú.

#### Mapes

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat.*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

### 8.8

**Mantenir actius i productius els patrons agrícoles de la primera i segona línia de costa i proposar-los com a espais a protegir en el Pla territorial parcial del Penedès.** Malgrat la gran pressió urbanística i d'infraestructures dels últims cinquanta anys, a primera i segona línia de la costa penedesenca destaquen alguns espais agrícoles d'un elevat valor estètic, ecològic, productiu i social. Aquestes estructures contribueixen a esponjar els espais urbanitzats i sovint minimitzen el risc d'incendis, tot i que en molts casos no tenen cap tipus de protecció i corren el perill de desaparèixer.

Els patrons agrícoles singulars de la primera i segona línia de costa són:

- El mosaic agrícola del pla de Mar, amb conreus de vinya, olivera i garrofer. (El Vendrell - Plana del Penedès, Litoral del Penedès).
- El mosaic agrícola amb retalls de bosc dels voltants de Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú i Cubelles. (Cubelles, Vilanova i la Geltrú, Sant Pere de Ribes i Sitges - Garraf, Plana del Garraf i Litoral del Penedès)
- Rieres del Litoral del Penedès, que desemboquen directament al mar. (Calafell, Cunit, Cubelles - Garraf i Litoral del Penedès)

#### Mapes

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles.*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

### 8.9

**Valorar la possibilitat de crear parcs interurbans al voltant de la via del ferrocarril** que puguin acollir diferents usos (agrícoles, espais d'oci i de passeig...) que contribueixin a la revaloració i permeabilització d'aquest paisatge. A la façana marítima del Penedès, la via del ferrocarril produeix una fragmentació del

territori molt rellevant i aquesta mesura seria una oportunitat per millorar la connexió entre els espais construïts al llarg del litoral i a banda i banda de la via.

#### Mapa

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

### 8.10

**Potenciar iniciatives de custòdia del territori i de gestió d'espais litorals amb presència de dunes, pinedes litorals, o aiguamolls amb la participació d'associacions sense ànim de lucre, població i agents locals** i que contribueixin a la recuperació, millora i conservació dels trams no urbanitzats de la primera i segona línia de costa.

### 8.11

**Garantir la connexió paisatgística entre les serres interiors, la plana litoral i la línia de costa posant especial èmfasi en els punts més crítics.** L'elevada urbanització, juntament amb l'existència d'infraestructures de comunicació de la façana marítima, dificulta la connexió entre les serres interiors, la plana litoral i la línia de costa. A la franja litoral, destaquen l'autopista C-32, la C-31 i la línia de rodalies R4 de Renfe. Sovint aquestes infraestructures comparteixen un mateix traçat paral·lel i a poca distància de la línia de costa, un fet poc afortunat que provoca un efecte barrera.

Els punts crítics entre les serres interiors, la plana litoral i la línia de costa es concentren en els àmbits de:

- Sant Vicenç de Calders, Les Madrigueres i Calafell
- Cubelles
- Sant Pere de Ribes - Sitges

#### Mapes

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*



## POSAR EN VALOR ELS TRAMS URBANITZATS DE LA FAÇANA MARÍTIMA AMB LA FINALITAT DE POTENCIAR LES SEVES SINGULARITATS, I ELS VALORS SOCIAL I IDENTITARI.

Alguns trams urbanitzats de la façana marítima concentren elevats valors paisatgístics. Destaquen, sobretot, els passeigs marítims de Sitges i de Vilanova i la Geltrú amb nombrosos valors estètics, històrics, socials i identitaris. Ara bé, en tots els trams de façana marítima els valors del paisatge són claus per a configurar una imatge de qualitat dels assentaments urbans.

Els 50 km de la façana marítima del Penedès presenten un gran nivell d'urbanització amb pocs espais sense edificar. En alguns trams, especialment a la part oest, amb un continu urbanitzat i amb edificis prominents en alçària amb impacte en el conjunt del paisatge urbà. Aquests fronts urbans contrasten amb els teixits urbans històrics a primera línia de mar (especialment de Sitges i Vilanova i la Geltrú) on les alçàries són més ajustades i es conserven edificacions d'interès.

D'altra banda, són nombroses les urbanitzacions més o menys compactes que directament o indirectament tenen una incidència notòria en la façana marítima del Penedès. Aquestes es tracten en l'objectiu de qualitat paisatgística 7, vinculat específicament a les urbanitzacions.

La façana marítima del Penedès també compta amb nombroses edificacions de caràcter històric i patrimonial com castells i torres de defensa, cases de pescadors, patrimoni indià, fars, esglésies, espais d'estiueig o construccions vinculades a la defensa de la costa durant la Guerra Civil. I també amb elements naturals d'interès històric i simbòlic com les senyes marineres. El conjunt de referents litorals té un elevat valor per la població local i forma part de la seva identitat i relació amb el lloc. Cal garantir la seva preservació per tal de contribuir a la qualitat de vida de les persones que hi viuen.

L'objectiu és que tots els espais litorals compleixin amb la funció de preservació del patrimoni, generin un desenvolupament econòmic equitatiu, contribueixin a la qualitat de vida de les persones que hi viuen, tinguin un ús públic, i es puguin gaudir en condicions de seguretat.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 8.12

**Fomentar uns límits clars entre espais urbans i posar en valor aquells espais litorals encara no conurbats.** Hi ha grans trams del litoral del Penedès que pràcticament presenten un continu urbanitzat.

Es tracta dels següents trams:

- Entre el Francàs i la riera de la Bisbal (el Vendrell, Litoral del Penedès).
- Entre les Madrigueres i el riu Foix (el Vendrell, Calafell, Cunit i Cubelles -Litoral del Penedès i la Plana del Garraf).

#### Mapes

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

### 8.13

**Preservar i posar en valor les nombroses edificacions de caràcter històric i patrimonial que se situen a la façana marítima** i que conformen una part rellevant de la identitat d'aquest litoral.

#### Mapes

*Mapa 8. Valors històrics*

*Mapa 10. Valors simbòlics*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

### 8.14

**Incloure els referents litorals amb una qualificació de protecció en el planejament urbanístic** dels municipis de Sitges, Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú, Cubelles, Cunit, Calafell i el Vendrell.

Les fites que cal protegir i revalorar són les següents:

- Antic Sanatori de Sant Joan de Déu (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Antiques casetes de fusta (Sitges, Garraf)
- Búnquer Primera Roca (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

- Búnquer de Balmins (Sitges, Plana del Garraf)
- Búnquer de les Madrigueres (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Búnquer del Francàs (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Búnquer del riu Foix (Cubelles, Plana del Garraf)
- Búnquer Punta Mabrera (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Cal Casas (Calafell) (Calafell, Litoral del Penedès)
- Can Freixa (Sitges) (Sitges, Plana del Garraf)
- Can Güell (Sitges) (Sitges, Garraf)
- Casa del Mar (Sant Pere de Ribes, Plana del Garraf)
- Casa Vilella (Sitges, Plana del Garraf)
- Cases de pescadors (Calafell, Litoral del Penedès)
- Cimentera Uniland (Sitges, Garraf)
- Confraria de pescadors de Sant Pere de Calafell (Calafell, Litoral del Penedès)
- Ermita de Sant Sebastià (Sitges, Plana del Garraf)
- Església de Sant Bartomeu i Santa Tecla (Sitges, Plana del Garraf)
- Església de Santa Maria (Sitges, Garraf)
- Estany i riuet de Coma-ruga (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Estany llarg de Calafell (Calafell, Litoral del Penedès)
- Façana de Vilanova i la Geltrú (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Façana marítima de Sitges 1 (Sitges, Plana del Garraf)
- Façana marítima de Sitges 2 (Sitges, Plana del Garraf)
- Far de Sant Cristòfol (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Museu Casa Barral (Calafell, Litoral del Penedès)
- Museu Pau Casals (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Palau Maricel (Sitges, Plana del Garraf)
- Torre Blanca (Sitges, Plana del Garraf)
- Torre de Ribes Roges (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Vil·la Buenaventura (el Vendrell, Litoral del Penedès)

- Vil·la Florentina (Sitges, Plana del Garraf)
- Vil·la Ramona (el Vendrell, Litoral del Penedès)
- Xalet Miramar (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

#### Mapes

Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics

Mapa 10. Valors simbòlics

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

### 8.15

**Tractar acuradament els fronts urbans marítims en el planejament urbanístic dels municipis de Sitges, Sant Pere de Ribes, Vilanova i la Geltrú, Cubelles, Cunit, Calafell i el Vendrell amb l'objectiu de preservar el seu caràcter.** Alguns trams dels fronts urbans de la façana marítima han perdut la coherència formal fruit d'un intens procés d'urbanització. Això es dona especialment a la banda oest del Penedès, on la primera línia està construïda principalment per blocs d'habitatges, alguns de gran alçada, de tipologies mimètiques i escassa qualitat. Això significa que el planejament urbanístic ha d'establir mesures per millorar la coherència formal d'aquells fronts marítims que l'han perduda a causa d'una ordenació inadequada d'algunes zones litorals. Així doncs, cal portar a terme estratègies de rehabilitació, renovació i reciclatge de la ciutat ja construïda.

Algunes de les mesures d'integració paisatgística poden anar dirigides a:

- **Considerar com a preferents el tipus d'ordenació en l'illa oberta i/o les cases agrupades sempre enretirades respecte el front marítim**, regulant les condicions d'urbanització i enjardinament amb vegetació adequada a la costa de les franges d'espai lliure privat. Proposar, si s'escau, ordenacions en volumetria específica amb més alçada amb la finalitat d'alliberar espai lliure i esponjar els conjunts edificats (permeabilitat).
- **Establir paràmetres d'alçada màxima de les edificacions de màxim planta baixa i**

**dues plantes i no permetre plantes soterranis.** Proposar separacions mínimes als límits de parcel·la confrontants amb el passeig i carrers transversals Així mateix, evitar els cossos sobresortints oberts (balcons terrasses) a favor dels tancats (miradors, galeries) i regular els cossos sortints (barbacanes, marquesines...).

- **Potenciar l'ús comercial i de restauració de les plantes baixes, en detriment de l'ús d'habitatge**, i evitar l'accés a l'aparcament des del front marítim.
- **Possibilitar l'accés públic a tota l'àrea i fomentar el contacte ciutadà amb les zones d'aigua.**
- **Recuperar, potenciar i preservar les grans panoràmiques obertes de vista al mar i potenciar l'accés públic a tota l'àrea.**
- **Recuperar i potenciar els edificis singulars.**
- **Evitar l'accés per ús d'aparcament al front marítim.**
- **Regular les condicions d'acabats, materials i colors dels elements i les edificacions**, els tancaments, la vegetació utilitzada i la rotulació comercial.

#### Mapes

Mapa 9. Valors d'ús social

Mapa 11. Valors productius

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

### 8.16

**Recuperar la coherència i harmonia dels passejos marítims reforçant el seu valor social i identitari i establint criteris d'integració paisatgística.** Els passejos marítims són espais amb un especial valor d'ús social. Són un lloc de trobada i relacions socials a tocar del mar i des d'on és possible apreciar edificis amb valor estètic i simbòlic. Els passejos marítims més recents es corresponen a extensions urbanes producte del boom turístic iniciat a la dècada de 1960, amb creixements

residencials fragmentats amb diversitat de tipologies, sense una previsió d'espai públic arran de mar, més enllà dels serveis vinculats a l'oci i de la compatibilitat amb la connexió viària tradicional al llarg de tota la costa. Els efectes del temporal Glòria van mostrar la necessitat d'intervenció sobre els passejos marítims. S'observen dos grups de passejos marítims, el primer grup -coincident amb els primers creixements arran de costa-, es caracteritza per una secció amb escàs espai de pas (trams de la platja de Calafell, platja llarga de Cubelles, per exemple); el segon grup disposa d'un espai més ampli amb espais segregats (trams de la platja de l'Estany de Calafell, platja de Cunit, per exemple). En els passejos més recents adequats a la Llei de costes de l'any 1988, com és el cas del tram de passeig de la platja Salina, els blocs residencials de més alçada s'enretiren de la primera línia de costa deixant l'espai alliberat per a usos terciaris.

Alguns dels criteris que es poden aplicar són:

- **Valorar l'escassa amplada de la secció dels passejos existents prioritzant el pas longitudinal i el traspàs puntual**, preveient, si s'escau, la requalificació puntual dels sectors residencials propers als àmbits de servitud de protecció com a potencials espais públics, o en el pitjor del casos com a zones verdes privades.
- **Definir els elements -estructurants- de pas longitudinal i de traspàs transversal, de forma selectiva i restringida majoritàriament per a vianants**, regulant l'apropiació de l'espai públic -terrasses, expositors- amb la utilització de paviments preferentment tous i permeables.
- **Definir els elements -delimitants- amb tancaments calats en detriment dels opacs reforçats amb vegetació arbustiva**, evitar la proliferació dels elements de protecció (pilones baranes) amb mesures dissuasives (acústiques i visuals).

- **Definir els elements -emergents- com la plantació de vegetació arbòria amb fulla perenne que matisi el fons escènic edificat i permeti vistes obertes des del passeig, amb patrons de plantació no simètrics per a disminuir l'efecte barrera.** Simplificar els elements emergents de suport d'enllumenat i control, i per últim sistematitzar els elements de senyalització, informació i mobiliari urbà a favor d'una percepció clara.

#### Mapes

Mapa 9. Valors d'ús social

Mapa 11. Valors productius

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

### 8.17

**Mantenir la unitat compositiva de les façanes marítimes singulars dels assentaments històrics de Sitges i Vilanova i la Geltrú i establir, quan sigui necessari, mesures per recuperar la seva coherència formal i dels referents visuals que contenen.** Els municipis de Sitges i Vilanova i la Geltrú tenen un patrimoni arquitectònic a la façana marítima de gran valor històric, estètic i identitari. A Vilanova i la Geltrú el paisatge urbà destacat és el de l'exemple de finals del segle XIX, de notable interès, que es perllonga fins al mar per la seva magnífica rambla, també destaca el barri i el parc de Ribes Roges, de les primeres dècades del segle XX. A Sitges, s'inicia el passeig de la Ribera a finals del segle XX, on avui encara conserven nombrosos edificis d'estil eclèctic, modernista i noucentista amb alt valor històric. A principis del segle XX, s'aprova el projecte d'urbanització de la ciutat jardí de Terramar. El planejament urbanístic hauria de delimitar àmbits específics a desenvolupar amb plans de millora urbana o plans especials pel tractament d'aquests àmbits a preservar.

#### Mapes

Mapa 10. Valors simbòlics

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8



**8.18**

**Potenciar els paisatges de la comarca del Garraf com a film clúster.** Es tracta d'un dels acords de la Carta del paisatge del Garraf. Les particularitats dels paisatges litorals del Garraf, la Plana del Penedès i el Litoral del Penedès, combinades amb les seves característiques climàtiques i de lluminositat mediterrània, esdevenen cada cop més valorades per a l'enregistrament i rodatge de produccions cinematogràfiques i audiovisuals, així com de reportatges fotogràfics. Tant és així, que en els últims anys diversos municipis de la zona han vist multiplicar l'activitat de rodatges. I aquesta activitat ha estat cada cop més valorada pels ajuntaments pel seu factor contributiu i per la seva repercussió econòmica en el mosaic comercial, turístic i de serveis, en general. Aquesta iniciativa podria estendre's a la resta de la costa penedesenca.

**8.19**

**Millorar i afavorir la integració dels ports dins la trama urbana, recuperar els espais degradats adaptant els equipaments al context del canvi climàtic i eliminar la contaminació lluminosa que generen en un espai tant sensible com la façana marítima.** Els ports han modificat de manera important el paisatge de tota la façana marítima del Penedès, sobretot com a conseqüència de l'activitat turística de sol i platja i la nàutica d'esbarjo. En un tram relativament petit de costa hi ha cinc ports únicament esportius (Coma-ruga, Segur de Calafell, Vilanova i la Geltrú, Aiguadolç, Garraf i de la Ginesta de Sitges), un port industrial ara en desús (Vallcarca) i el port de Vilanova i la Geltrú, el tercer port més important de Catalunya, que té una dàrsena comercial, una de pesquera i una d'esportiva. A més, hi ha un projecte per convertir la dàrsena de la central tèrmica de Cubelles en un altre port esportiu.

**Mapes**

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

**8.20**

**Recuperar i protegir l'antic patrimoni immaterial de transmissió oral dels topònims de referència costaners vistos des del mar.** Històricament els mariners dels ports penedesencs s'orientaven i trobaven els caladors i altres elements del fons marí prenent com a referència dos elements de terra vistos des del mar i utilitzant el mètode de la triangulació. Les senyes marineres podien ser elements del relleu o edificis situats en punts alts i visibles. Al Penedès hi ha una toponímia pròpia molt rica que corre el perill de desaparèixer perquè actualment la major part dels mariners fan servir la navegació electrònica i el posicionament per satèl·lit i les senyes marineres ja quasi no s'utilitzen. Aquesta acció deriva d'un acord de la Carta del paisatge del Garraf i seria interessant fer-se extensiva a la resta de la costa de Penedès.

## RECUPERAR ELS ESPAIS DEGRADATS O QUE GENEREN IMPACTE SOBRE LA FAÇANA MARÍTIMA DEL PENEDÈS I POTENCIAR LES SEVES SINGULARITATS

A la façana marítima hi ha algunes construccions o elements discordants situats en llocs molt visibles que generen un impacte negatiu sobre el paisatge, com antenes, edificis o activitats extractives. També hi ha espais sense urbanitzar, que a vegades són utilitzats com a àrees espontànies d'aparcament, i altres zones intersticials al voltant d'infraestructures lineals amb construccions en desús on s'hi acumulen deixalles. Cal impulsar accions que permetin millorar aquests espais.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

**8.21**

**Ordenar i dignificar les àrees d'aparcament espontànies properes a la façana marítima penedesenca a través dels instruments de planificació urbanística.** A llarg del litoral hi ha diverses àrees usades com a aparcaments provisionals. Cal dotar aquests espais de funcionalitat, ja sigui com a àrees d'aparcament o qualsevol altre ús públic (zones d'esbarjo, parcs urbans, etc.), i integrar-los paisatgísticament a la trama urbana tot respectant els elements estructurants (camins, esorrenties, vegetació, traces parcel·làries, etc.) propis de la zona. Recuperar aquestes zones és cabdal per mantenir-ne la condició d'espais públics, restaurar els seus valors naturals o productius i impulsar nous valors d'ús social.

Les àrees d'aparcament espontànies properes a la façana marítima són:

- Cala de Vallcarca (Sitges, Garraf)
- Platja de les Coves (Sitges, Garraf)
- Platgeta de Sant Gervasi (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Racó de Santa Llúcia (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Platja de Santa Margarida (Sitges, Plana del Garraf)

- Platja de les Gavines (Cubelles, Litoral del Penedès)
- Platja de Cunit (Cunit, Litoral del Penedès)
- Platja de les Madrigueres (El Vendrell, Litoral del Penedès)

**Mapes**

*Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat*

*Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8*

**8.22**

**Promoure l'eliminació gradual de la concentració de rètols publicitaris i dels suports obsolets,** per part de les administracions locals. La façana litoral presenta en alguns llocs concentracions d'aquests elements, que en alguns casos han quedat obsolets i contribueixen a generar espais poc harmònics. En general, cal seguir els criteris de l'objectiu de qualitat paisatgística 2, relacionat amb les infraestructures, que és on són més presents.

Les zones del litoral on es concentren cartells publicitaris són:

- Passeig marítim de les Botigues de Sitges (Sitges, Delta del Llobregat)
- A prop de la platja de Sant Cristòfol (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Racó de Santa Llúcia (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

**Mapes**

Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

**8.23**

**Minimitzar l'impacte sobre els fons escènics i la façana marítima de les construccions discordants.** Al llarg de la façana marítima hi ha edificis i elements discordants situats en llocs molt visibles (per exemple, en cims i serres o visibles des del mar) amb un impacte elevat. En general, cal seguir els punts 6.12 i 6.13 de l'objectiu de qualitat paisatgística 6, relacionat amb les fites i els fons escènics.

Les construccions discordants situades a prop de la façana marítima són:

- Torres d'alta tensió de la serra dels Pins (Sitges, Garraf)
- Torre d'alta tensió a prop del nucli de Garraf (Sitges, Garraf)
- Repetidors de telecomunicacions a prop de l'ermita de la Trinitat (Sitges, Garraf)
- Fàbrica de ciment de la cala de Vallcarca (Sitges, Garraf)
- Bloc d'apartaments a prop del port d'Aiguadolç (Sitges, Plana del Garraf)
- Hotel al port d'Aiguadolç (Sitges, Plana del Garraf)
- Edifici del passeig marítim de Sitges (Sitges, Plana del Garraf)
- Dos edificis a l'avinguda Sant Joan de Déu (Calafell, Litoral del Penedès)

**Mapes**

Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

**8.24**

**Integrar les activitats extractives mitjançant processos de restauració paisatgística i reconversió d'usos.** Les activitats extractives han marcat profundament el paisatge de la façana marítima del Garraf. En general, les pedreres es desenvolupen amb fronts amb ampla visibilitat. El seu elevat nombre i dimensió causa la pèrdua irreparable d'espais, alguns

amb elevat valor simbòlic. Algunes actuacions prioritàries són:

- **Promoure estratègies de renaturalització i actualitzar els plans de restauració de les pedreres** emfatitzant la millora en el paisatge.
- **Promoure projectes de recuperació paisatgística, més enllà de la restitució**, a mesura que vagin finalitzant les concessions que permetin innovar en models de rehabilitació ambiental, social, cultural i pedagògica. En aquest sentit, cal avaluar la implantació de parcs solars en aquests espais d'acord amb la situació d'emergència climàtica actual.

Les pedreres que se situen a prop del litoral són:

- Iberáridos, SA - La Falconera (Sitges, Garraf)
- Iberáridos, SA - Serra de Coma Roja (Sitges, Garraf)
- Explotación de Áridos Calizos, SA - Les Pedrisses (Sitges, Garraf)
- Uniland Cementera, SA - Massís del Garraf (Sitges, Garraf)
- Uniland Cementera, SA - Els Covarrons (Sitges, Garraf)
- Racó de Santa Llúcia (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

**Mapes**

Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

**8.25**

**Avaluar actuacions consensuades entre les administracions i l'empresa per reduir l'impacte paisatgístic de tot el complex industrial de Vallcarca, especialment de l'antiga fàbrica de ciment, per dotar al conjunt de nous usos, que en potenciïn el conjunt de valors.** El complex industrial de Vallcarca, amb les seves centenàries instal·lacions, el seu petit port, i el vial, actualment fora d'ús, constitueix una referència paisatgística de primer ordre.

**Mapes**

Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

**8.26**

**Integrar el paisatge en els plans directors urbanístics dels ports de Coma-ruga, Segur de Calafell, Vilanova i la Geltrú, Aiguadolç, Vallcarca, Garraf i Ginesta.** La Llei 10/2019 de 23 de desembre, de ports i de transport en aigües marítimes i continentals determina que cal elaborar aquests plans directors. En aquest sentit, caldria prendre en consideració els següents aspectes vinculats amb el paisatge:

- **Posar especial atenció als límits del port i al seu encaix amb la trama urbana i els passejos marítimes.** En aquest sentit, l'àmbit del Pla ha d'incloure aquests espais de transició.
- **Potenciar l'ús públic amb valor social del port**, especialment pel seu potencial com a punt d'observació de la façana marítima, del mar, dels referents litorals i dels fons escènics de les muntanyes properes.

- **Garantir la integració de les edificacions portuàries** (forma, volum i cromatisme) d'acord amb les característiques de les façanes marítimes urbanes i que no distorsionin els referents litorals identificats en el Mapa 6. *Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics.*

**Mapes**

Mapa 14. Espais en tensió i d'oportunitat

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

**8.27**

**Evitar el creixement i millorar la integració paisatgística de les urbanitzacions visibles des del mar.** Tot i que hi ha poques urbanitzacions que limitin directament amb el front marítim, l'orografia del Penedès facilita que urbanitzacions situades a segona línia de mar o més a l'interior, situades als vessants del massís del Garraf, siguin molt visibles tant des de la façana marítima com des del mar. En aquests casos, es necessari que el perímetre de la urbanització es mantingui, sense nous creixements, i també cal plantejar la desclassificació

dels sectors no desenvolupats o amb escassa ocupació.

Les urbanitzacions que són més visibles des del mar són:

- Garraf Dos (Sitges, Delta del Llobregat i Garraf)
- Ratpenat (Sitges, Delta del Llobregat i Garraf)
- El Pinar (Sitges, Delta del Llobregat i Garraf)
- Llevantina (Sitges, Garraf)
- Quintmar (Sitges, Garraf)
- Montgavina (Sitges, Garraf)
- El Mas Tapet (Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)

**Mapa**

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8



## PROMOURE LA PERCEPCIÓ DELS PAISATGES DE LA FAÇANA MARÍTIMA DEL PENEDÈS A TRAVÉS D'UN RIC SISTEMA D'ITINERARIS I PUNTS D'OBSERVACIÓ

Els camins i senders, així com els itineraris motoritzats i els punts d'observació del paisatge litoral del Penedès, alguns d'ells amb una càrrega simbòlica i identitària per la població, permeten descobrir els valors del paisatge litoral i tenen un paper molt important en la seva contemplació. A la façana marítima del Penedès destaca el sender de gran recorregut GR-92 que ressegueix el litoral català i és una via excepcional per descobrir a peu els diversos i paisatges costaners. Itineraris i punts d'observació esdevenen miradors excepcionals per a revalorar i activar paisatgísticament els elements amb valor reconeguts socialment que es troben en aquesta part del litoral.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 8.28

**Facilitar l'accés públic a tota l'àrea litoral i fomentar el contacte ciutadà amb les zones d'aigua.** Definir acuradament en el planejament urbanístic la regulació d'accessos, els passos i les zones de domini públic, amb la finalitat de protegir els paisatges més fràgils.

### 8.29

**Preservar el valor patrimonial i escènic de la carretera C-31, al seu tram entre Sitges i les Botigues de Sitges.** Aquest tram, conegut com "carretera de les Costes del Garraf", és un itinerari motoritzat sinuós adaptat a l'orografia de les muntanyes del Garraf recollit en l'objectiu de qualitat paisatgística 10. Si bé en les últimes dècades ha patit transformacions en els seus marges i en les tanques de seguretat, cal potenciar i promoure el manteniment dels elements associats a la via, com ara l'antic traçat de la zona de Vallcarca, fites, talussos de pedra, sistemes de protecció, etc. Això també contribuirà a potenciar la seva visibilitat vers les àmplies vistes escèniques sobre el massís, els penya-segats i el mar.

#### Mapes

Mapa 10. Valors simbòlics

Mapa 13. Itineraris

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

### 8.30

**Garantir la continuïtat de la servitud pedestre al llarg de tot el litoral, des del Francàs, al Vendrell, fins a la platja de la Covafumada, a Sitges a través del GR-92** com a principal via per afavorir l'observació i potenciar la descoberta i gaudi del litoral del Penedès d'una forma segura i saludable, en coherència amb l'objectiu de qualitat paisatgística 10. Pel que fa al paisatge és necessari:

- **Relligar els trams de camins de ronda existents i utilitzar una senyalització adequada.**
- **Identificar tots els elements amb valor (natural, estètic, ...) amb una funció de fita i fons del front litoral recollits en la mesura 8.15.**
- **Incloure les determinacions que han de garantir aquesta continuïtat de la servitud pedestre en el planejament territorial i urbanístic corresponent.**

- **Promoure la identificació i restauració paisatgística dels trams de camins de ronda que ho requereixin**, fomentant la revegetació amb espècies representatives dels ecosistemes litorals.

#### Mapes

Mapa 13. Itineraris

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

### 8.31

**Reconèixer els punts d'observació i els itineraris d'interès paisatgístic, a peu i rodats, com a elements estructurals de l'ordenació territorial i urbanística de la costa**, amb una funció de mirador destacable que es recullen en l'objectiu de qualitat paisatgística 10. L'existència d'itineraris paisatgístics motoritzats i no motoritzats faciliten l'observació dels paisatges costaners del Penedès. Per la seva banda, els punts d'observació són indrets que ofereixen bones panoràmiques sobre els paisatges de la façana marítima

Els punts d'observació presents a la façana marítima són:

- Castell de Calafell (13, Calafell, Litoral del Penedès)
- Castell de Miralpeix (20, Sitges, Plana del Garraf)
- Creu de Sant Isidre (24, Sitges, Garraf)
- Ermita de la Trinitat (25, Sitges, Garraf)
- Les Pedrisses (30, Sitges, Garraf)
- Torre del Telègraf (50, El Vendrell, Litoral del Penedès)
- Punta Grossa (82, Sitges, Plana del Garraf)
- Turó de la Punta (83, Sitges, Plana del Garraf)
- Espigó del Port de Vilanova i la Geltrú (84, Vilanova i la Geltrú, Plana del Garraf)
- Port de Segur de Calafell (85, Calafell, Litoral del Penedès)
- Punta dels Corralis (86, Sitges, Garraf)
- Punta de Cala Forn (87, Sitges, Garraf)

Els itineraris no motoritzats de la façana marítima són:

- Camí ramader de Marina (48)

- GR-5 Sender dels Miradors (49)
- GR-92 sender del Mediterrani (72)
- GR-92 sender del Mediterrani (variant interior) (73)
- El Vendrell (75)
- Carrerada de Santa Coloma (78)

Els itineraris motoritzats són:

- Cubelles-Canyelles (25)
- Les Botigues de Sitges - Plana Novella (28)
- Port Ginesta - Sitges (29)
- Vilanova i la Geltrú - Sitges (32)

#### Mapes

Mapa 12. Punts d'observació

Mapa 13. Itineraris

Mapa 15.8. Objectiu de qualitat paisatgística 8

### 8.32

**Facilitar que tota la població pugui accedir a la diversitat dels paisatges litorals del Penedès, gaudir dels seus valors, així com d'unes bones panoràmiques de la façana marítima**, i per evitar distorsions paisatgístiques que afectin les principals visuals es recomana seguir els criteris i accions establerts per l'objectiu de qualitat paisatgística 2, sobre infraestructures viàries, i l'objectiu de qualitat paisatgística 10, sobre punts d'observació del paisatge i itineraris. En aquest sentit, és necessària una diversificació de l'oferta turística que vagi acompanyada d'un procés paral·lel de diversificació de la demanda, és a dir, de captació de nous segments de mercat amb motivacions diferents del «sol i platja», que posin en valor els recursos associats al turisme cultural i de paisatge.



## OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 9

Uns paisatges fluvials, especialment de les conques dels rius Anoia i de Foix, però també de la resta de cursos hídrics, amb continuïtat i de qualitat tant en els trams urbans com naturals, amb l'assignació d'usos socials i naturals compatibles, la preservació del patrimoni industrial vinculat a l'aigua, i la revaloració de les façanes fluvials urbanes.

Els paisatges fluvials del Penedès tenen valors naturals, històrics, estètics, socials i simbòlics molt diversos. Estan caracteritzats per la presència d'aigua, per una biodiversitat rellevant, fan una important funció de connectors, i destaquen pel contrast entre l'aigua i el bosc, la diversitat cromàtica, el verd ufanós, la verticalitat de la formació vegetal, la sinuositat del traçat, el patrimoni lligat a l'aigua, la presència de nombrosos espais de contacte ciutadà amb la llera i l'aigua, els sons, les llegendes, etc. Els principals cursos fluvials del Penedès són els rius Anoia i de Foix, i les rieres de la Bisbal, Ribes, Begues, Pierola, Mediona, Bitlles, Miralles, Carme, Tous, Clariana i Veciana. El riu Anoia tributa al Llobregat a Martorell, fora de l'àmbit



L'aprofitament hidràulic d'alguns rius i rieres va suposar un canvi important en el paisatge fluvial i actualment encara són molt visibles les empremtes d'aquestes activitats en forma d'edificis, canals, recs, basses o petites rescloses com aquesta del riu de Bitlles a Torrelavit. Daniel García Peris



penedesenc. Un tret diferencial del massís del Garraf és l'absència de cursos fluvials de circulació superficial per la seva característica litològica i el carst.

Els rius esdevenen elements de connexió entre els diversos entorns naturals i també amb les zones urbanes, i cal potenciar aquesta funció. Els principals rius del Penedès i alguns dels seus afluents conserven en els cursos alts i mitjà un estat variable de formacions d'alberedes, salzedes i omedes mentre que en el curs baix aquestes comunitats sovint apareixen suplantades per canyars i l'espai fluvial es troba, en molts casos, envaït urbanísticament i el seu traçat original alterat i adaptat artificialment a l'entramat urbà.

El valor natural dels rius i rieres és desigual, tant pel que fa a la qualitat de les aigües com a la vegetació de ribera. Així, els trams mitjos i baixos dels rius Anoia i de Foix, per exemple, presenten una qualitat de les aigües bastant deficient com a conseqüència dels abocaments i captacions d'aigua vinculades a les activitats industrials, agrícoles i urbanes que es desenvolupen al llarg del seu recorregut. Fa anys que es reclamen millores en aquest sentit (reforma de la depuradora de Vilafranca del Penedès, construcció de noves depuradores, millora de la qualitat de les aigües del pantà de Foix, major control dels abocaments...) i s'estan desenvolupant algunes iniciatives, com un projecte LIFE impulsat per la Diputació de Barcelona per naturalitzar el pantà de Foix, però que encara no s'ha solucionat totalment el problema.

Els paisatges de les conques dels rius Anoia i de Foix estan molt vinculats a l'intens aprofitament que durant segles van fer de les seves aigües molins fariners, molins paperers i adoberies. La construcció dels molins va suposar un canvi important en el paisatge fluvial i actualment encara són molt visibles les empremtes d'aquestes activitats en forma d'edificis, res-

clores, canals, recs o basses en diferents estats de conservació. Els paisatges industrials i preindustrials constituïts per molins paperers, fariners i adoberies (molts sense ús actualment o bé rehabilitats per a funcions i usos vinculats sobretot al sector terciari) doten d'una forta identitat al Penedès i constitueixen un ric llegat col·lectiu de gran valor històric, productiu, estètic i simbòlic pel futur d'aquest territori com a dinamitzador econòmic. Aquests edificis industrials i preindustrials estan complementats per un sistema històric de rescloses i canals industrials que té valor paisatgístic en si mateix, en la mesura que modifica els cursos fluvials, permet el desenvolupament d'una vegetació de ribera més rica i un hàbitat favorable per a nombroses espècies, la seva imatge contrasta amb les hortes i els conreus, i generen un espai agradable estèticament per la presència de l'aigua.

Però no es tracta d'elements patrimonials aïllats, sinó que cal entendre'ls com a part d'un sistema, d'un paisatge industrial que li dona sentit, format pel riu com a eix vertebrador amb la seva flora i fauna, els aprofitaments industrials, els elements vinculats a l'ús domèstic de l'aigua com els safareigs, els ponts, palanques i passeres com a infraestructures per salvar el riu, les poblacions per on circulen cursos fluvials (Capellades, Igualada, Sant Pere de Riudebitlles, Sant Martí Sarroca, Santa Margarida i els Monjos, Castellet i la Gornal, l'Arboç, entre molts d'altres) directament afavorides per aquest ús productiu, els horts regats amb l'aigua del riu i les vies de comunicació que permetien l'arribada de matèries primeres i la distribució de productes manufacturats.

En els propers anys la vegueria del Penedès haurà de vetllar per la preservació i valoració del patrimoni industrial vinculat a l'aigua i evitar que es degradi i acabi desapareixent progressivament. Caldrà preservar i gestionar de manera íntegra tots els elements, especi-

alment aquells que no es trobin en un procés de degradació irreversible, així com els entorns o escenaris dins dels quals aquests elements esdevenen comprensibles. En aquest sentit, és important impulsar accions de valoració i rehabilitació d'antics molins i adoberies per dotar-los de nous usos que permetin conservar el valor patrimonial i també la vinculació amb la identitat local. No es tracta, doncs, només d'inventariar-los, recuperar-los o rehabilitar-los, ni tampoc de preservar-los o protegir-los, sinó que han de ser "reinterpretats" i adaptables, si és precís, a nous usos, a noves funcions, no només les turístiques o recreatives (com la generació d'energia hidràulica, on part dels beneficis obtinguts podrien revertir-se en el manteniment d'aquest patrimoni arquitectònic, tot prioritzant les iniciatives d'aprofitament hidroelèctric que tinguin una dimensió pública i/o comunitària).

Al mateix temps, el manteniment d'activitats manufactureres històricament molt vinculades al territori i al curs fluvial hauria de ser també un aspecte a tenir en compte. La fabricació de paper, la transformació de la pell i l'elaboració de la farina, formen part de la identitat d'alguns municipis del Penedès. És per això que caldria donar suport a les iniciatives que tinguin per objectiu la continuïtat d'aquestes activitats sempre, però, amb un respecte vers l'entorn.

Els cursos fluvials són un element clau del paisatge del Penedès i cal garantir-ne la correcta gestió tenint en compte els múltiples valors que tenen, així com potenciar la seva funció com a connector. La major part dels rius i rieres del Penedès han millorat en les darreres dècades, però alguns, especialment el riu Anoia i de Foix, estan molt lluny de tenir una qualitat òptima. Els abocaments puntuals, les modificacions de les terrasses adjacents o l'estat degradat del bosc de ribera en alguns trams denoten la necessitat d'implementar mesures de millora. Cal implantar accions de millora de la qualitat de

les aigües d'alguns cursos fluvials i també crear els marcs urbanístics adequats per recuperar, difondre i fer accessible a través de vies blaves els diversos paisatges culturals i naturals situats al llarg de les lleres del riu penedesenc, especialment en els casos dels rius Anoia i de Foix i la riera de la Bisbal.

Per consegüent, les aspiracions de la ciutadania que motiven aquest objectiu de qualitat paisatgística se sintetitzen en quatre mesures que són les següents:

- **Recuperar la qualitat paisatgística dels rius i rieres del Penedès i millorar la seva funció connectora.**
- **Reforçar i millorar la relació entre els espais fluvials i els nuclis urbans i espais periurbans.**
- **Catalogar, reconèixer i promoure els paisatges industrials vinculats al riu de Foix i Anoia, i del patrimoni industrial vinculat a l'aigua.**
- **Valorar l'ús social dels rius i rieres del Penedès i promoure l'accessibilitat i el gaudi.**

## RECUPERAR LA QUALITAT PAISATGÍSTICA DELS RIUS I RIERES DEL PENEDÈS I MILLORAR LA SEVA FUNCIÓ CONNECTORA.

L'activitat productiva (industrial i agrícola) realitzada al llarg del temps al voltant dels cursos d'aigua del Penedès i els assentaments urbans que s'hi ha desenvolupat han deixat una forta empremta en la qualitat dels rius i rieres. En les darreres dècades al Penedès, com a la resta de Catalunya, s'ha invertit en sanejament per millorar la qualitat de les aigües fluvials i, al mateix temps, s'han portat a terme accions encaminades a la millora de l'estat dels cursos fluvials. De tota manera, el valor natural dels cursos fluvials és desigual, pel que fa a la qualitat de les aigües, l'alteració de les riberes i l'existència de vegetació de ribera. Cal tenir present que una bona qualitat de les aigües i de l'entorn dels rius és un factor clau en la percepció que la ciutadania té d'aquests espais.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 9.1

**Considerar els rius i rieres àmbits de conservació prioritària i potenciar el seu paper de connector** des del naixement fins a la desembocadura i atenent als àmbits potencialment inundables dels seus marges, amb l'objectiu de recuperar la seva qualitat paisatgística. Els rius i rieres del Penedès són estratègics per a la conservació de la connectivitat ecològica.

#### Mapes

*Mapa 4. Valors naturals*

*Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9*

### 9.2

**Vetllar per una bona qualitat del paisatge dels rius i el seu entorn.** Per aconseguir-ho, és clau el manteniment d'un cabal mínim ecològic que asseguri el bon estat dels ecosistemes de ribera evitant l'extracció excessiva d'aigua. La Directiva Marc de l'Aigua aposta per supeditar l'aprofitament productiu dels cursos d'aigua a la conservació dels seus valors ecològics i, per tant, també a l'existència del cabal ecològic. En

els darrers anys, en general, els cabals de tots els rius han disminuït com a conseqüència del canvi climàtic i l'augment de les extraccions.

### 9.3

**Recuperar l'estructura i la qualitat del bosc de ribera** (i altra vegetació pròpia dels entorns fluvials) **on aquest es trobi més degradat** (hagi desaparegut, estigui colonitzat per espècies al·lòctones...) com els trams mitjos i finals del riu de Foix i del riu Anoia, entre d'altres, amb l'objectiu de potenciar la connectivitat paisatgística (continuitat, diversitat, ...) a més de la seva funcionalitat ecològica (tampó enfront a avingudes, etc.). La qualitat del bosc de ribera dels cursos d'aigua del Penedès és desigual, en alguns trams la vegetació es manté en bon estat mentre que en d'altres ha pràcticament desaparegut. Així, per exemple, en molts trams del riu Anoia i dels seus afluents la vegetació arbòria de ribera com salzes, verns i plantacions de pollancre i àlbers s'ha reduït o ha desaparegut per la mala qualitat de les aigües però també per l'ocupació de la llera per a usos urbans i l'extensió de conreus. En el cas del riu de Foix, quan travessa la Plana del Penedès, aquesta vegetació de ribera és

sovint reduïda per l'aprofitament màxim de la superfície conreada de vinya que l'estreny. La mecanització de la vinya i el seu aplanament i condicionament induïx a abocaments de terres dins de la llera del riu, fet que perjudica el propi bosc de ribera i al traçat dels torrents.

#### Mapes

*Mapa 4. Valors naturals*

*Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9*

### 9.4

**Preservar la diversitat paisatgística vinculada als cursos fluvials, entenent com un conjunt les pròpies rieres, la vegetació de ribera i els conreus limítrofs.** En alguns llocs del Penedès, com a la Conca d'Òdena, la presència de torrents i rieres han excavat formes capricioses en el terrenys tous, on la vegetació de ribera dona lloc a racons amb un valor estètic afegit pel contrast que representen en un paisatge caracteritzat per terres aspres i de secà. Un fet similar es dona amb les rieres que creuen els conreus elevats de les Valls de l'Anoia, en aquest cas en contrast majoritàriament amb conreu de vinya. O en el mosaic agrícola de la vall del riu Bitlles. En altres casos, com a la Plana del Penedès, el traçat sinuós de la vegetació de bosquina i vegetació de ribera dels fondals trenca el monoconreu de vinya que se situa en terrenys més aixecats, i aporta un elevat valor estètic pel seu contrast amb la vinya. També ressalten els torrents que estructuraven les terrasses dels Costers de la Segarra, o la distribució de les parcel·les agrícoles que ressegueixen les rieres i torrents del Litoral del Penedès, en els vessants entre Calafell i Cubelles. Finalment, destaca la singularitat paisatgística que dibuixen simplement les morfologies estretes de les valls del riu de Foix i del Garraf.

#### Mapes

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures*

*morfològiques i agrícoles*

*Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9*

### 9.5

**Implementar mesures que evitin la sobre-freqüentació dels salts d'aigua, i en conseqüència la pèrdua dels seus valors.** Mes enllà del seu valor ecològic (o natural) aquests elements han representat un pol d'atracció que ha permès la gènesi d'entorns locals amb valor identitari i social significatius.

Es tracta dels salts d'aigua de:

- Salt de la Mala Dona (Cabrera d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Salt dels Cucs (Cabrera d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Salt del Cargol (Cabrera d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Salt dels Capellans (Cabrera d'Anoia, Valls de l'Anoia)
- Saltant de la Fou (Sant Martí de Tous, Serres d'Ancosa)
- Gorgs de la riera de Carme (Carme, Valls de l'Anoia)
- Salt de les Dous (Torrelles de Foix, el Montmell)
- Gorg de Nafre (Copons, Conca d'Òdena)
- Gorg Salat (Copons, Conca d'Òdena)
- Les Deus de Sant Quintí de Mediona (Sant Quintí de Mediona, Valls de l'Anoia)
- Cova d'en Ponç (el Bruc, Montserrat)
- Gorg de Ca l'Amat (Carme, Valls de l'Anoia)
- Gorg de Cal Vilella (Copons, Costers de la Segarra)
- Els Pèlags (Castellolí, Conca d'Òdena)
- Salt del Sena (Hostalets de Pierola, Valls de l'Anoia)
- Salt de Can Rimundet (Gelida, Valls de l'Anoia)
- Salt de Can Prats (Sant Llorenç d'Hortons, Valls de l'Anoia)
- El Xuclador (Castellolí, Conca d'Òdena)

#### Mapes

*Mapa 4. Valors naturals*

*Mapa 5. Valors estètics. Estructures morfològiques i agrícoles*

*Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9*



## 9.6

**Ordenar, planificar i regular les explotacions de l'aqüífer Carme-Capellades de manera conjunta amb els actors que se'n beneficien.** Durant segles, l'aqüífer Carme-Capellades ha proporcionat aigua a molins paperers però també fariners i encara ara és utilitzat en el procés d'elaboració del paper d'algunes empreses i també per l'agricultura, la indústria i l'ús domèstic. Avui, està periòdicament afectat per episodis de sequera que fan minvar al mínim les seves reserves, sobretot a partir de la dècada de 1990. Aquesta situació s'ha agreujat encara més amb la seva sobreexplotació. Des dels anys 90 del segle passat, els nivells es mantenen estables, amb alguns descensos que es fan evidents quan es buida la bassa de Capellades (punt d'aforament natural de l'aqüífer, de destacable valor estètic), una surgència natural de la massa d'aigua que ocupa el subsol.

### Mapes

*Mapa 10. Valors simbòlics*

*Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9*

## 9.7

**Donar continuïtat als acords de custòdia existents en els paisatges fluvials, i potenciar-ne en altres indrets d'interès ecològic i de connectivitat paisatgística del Penedès.**

La creixent preocupació per a la protecció del territori que mostra una part de la població és una via que pot contribuir a la sensibilització per mantenir un paisatge fluvial de qualitat.

### Mapes

*Mapa 9. Valors d'ús social*

*Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9*

## 9.8

**Incorporar criteris paisatgístics en els punts on les rieres i rius creuen grans infraestructures, en la construcció de viaductes, en el condicionament de carreteres properes a cursos fluvials, en les actuacions de restauració i millora de lleres i en les actuacions d'emergència després de temporals.**

Resulta destacable l'artificialització d'alguns trams de rius i rieres del Penedès ja sigui per la seva canalització (riera de la Bisbal), la retenció de les aigües (pantà de Foix) o per la construcció d'infraestructures a les lleres (depuradores entre altres). En aquest sentit, també cal evitar la canalització o el soterrament dels cursos fluvials i, quan sigui possible, naturalitzar els cursos fluvials.

## REFORÇAR I MILLORAR LA RELACIÓ ENTRE ELS ESPAIS FLUVIALS I ELS NUCLIS URBANS I ESPAIS PERIURBANS

Els rius i rieres del Penedès formen part del paisatge de nombrosos nuclis urbans. L'abandonament dels cursos fluvials que s'ha donat durant dècades ha afavorit la seva degradació, degut en gran part a les activitats industrials, i el fet que la població visqués d'esquena a aquest paisatge. En els darrers temps, però, hi ha una progressiva descoberta dels rius com a part important del paisatge urbà i s'ha vist la necessitat de portar a terme projectes de restauració i regeneració dels fronts fluvials urbans i periurbans.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

## 9.9

**Recuperar, potenciar i preservar les panoràmiques obertes sobre els rius, torrents i rieres que es tenen des dels nuclis urbans.**

Els fronts urbans fluvials (façanes, passeigs, parcs, travessies urbanes, etc.) són un destacat valor del paisatge urbà i la seva coherència formal es pot perdre fàcilment a causa d'una ordenació inadequada (tipus, volumetria, alçària, etc.), per la invasió dels espais de llera, per la infrautilització d'antics espais hores d'ara obsolets, etc.

Es tracta dels fronts urbans fluvials dels nuclis de:

- Santa Margarida i els Monjos i Cubelles (riu de Foix)
- Igualada, Capellades i la Pobla de Claramunt (riu Anoia)
- Pontons i Torrelles de Foix (riera de Pontons)
- el Vendrell i la Bisbal del Penedès (riera de la Bisbal)
- Sant Pere de Ribes (riera de Ribes)
- Vilanova i la Geltrú (torrent de Sant Joan)
- Sant Joan de Mediona (riera de Mediona)
- Sant Pere de Riudebitlles i Torrelavit (riu de Bitlles)

- Copons (riera de Veciana)
- el Bruc (torrent de l'Illa)
- Piera (riera de la Guinovarda)
- Canyelles, (torrent de Cal Deus)
- Sant Sadurní d'Anoia (riera de Lavernó)
- Carme (riera de Carme)
- la Múnia (torrent de Pedrers)
- Olesa de Bonesvalls (riera d'Oleseta).

### Mapa

*Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9*

## 9.10

**Restaurar els trams degradats de les rieres i petits cursos fluvials a l'entorn dels nuclis urbans més poblats i les zones periurbanes i industrials,** i renaturalitzar, sempre que sigui possible, els trams canalitzats. Aquesta és una via per millorar la qualitat i la relació entre els espais fluvials i els nuclis urbans i periurbans.

## 9.11

**Integrar els rius i rieres del Penedès a l'ordenació urbanística municipal. Preveure espais de transició de qualitat entre el front edificat i la ribera amb una bona connectivitat física i visual amb el nucli.** Localitzar de manera preferent en aquests espais de transició els sòls de cessió per a espais lliures.

**9.12**

**Ordenar els entorns de les indústries papereres del riu Anoia** per tal d'aconseguir la màxima inserció possible en el paisatge, i a fi de millorar la qualitat i la relació entre els espais fluvials i els nuclis urbans i periurbans. Les indústries papereres modernes, situades sobretot entre Igualada i Capellades, no sempre s'han integrat correctament en els paisatges urbans. Amb l'objectiu de fer un tractament paisatgístic global, l'ordenació dels entorns de les indústries papereres ha de tenir en compte tant accions de recuperació de la qualitat ecològica i paisatgística establertes en els punts 9.1 al 9.8, com també el patrimoni hidràulic, seguint les pautes dels punts 9.13 al 9.16.

## CATALOGAR, RECONÈIXER I PROMOURE ELS PAISATGES INDUSTRIALS VINCULATS AL RIU DE FOIX I ANOIA, I DEL PATRIMONI INDUSTRIAL VINCULAT A L'AIGUA.

Durant segles les conques dels rius Anoia i de Foix van tenir un intens ús productiu, fet que va tenir un impacte directe en el paisatge. Algunes zones destaquen per una elevada concentració de molins. Són encara molt visibles les empremtes en forma de molins paperers i fariners, adoberies en diferents estats de conservació, complementats per un sistema històric de rescloses, canals i basses que conformen un paisatge industrial que dota d'una forta identitat a aquesta part del Penedès i constitueixen un ric llegat col·lectiu de gran valor històric, productiu, estètic, simbòlic que pot constituir un impuls per a la dinamització econòmica del territori.

Més de la meitat dels molins paperers del Penedès presenten un mal estat de conservació, el 19% dels edificis d'adoberies d'Igualada tenen un estat de conservació deficient i són molt pocs els molins fariners en bon estat. L'abandonament d'aquests molins fa que molts d'ells estiguin sotmesos a l'erosió fluvial i a la creixent vegetació, fet que n'accelera la degradació, posant en perill el patrimoni preindustrial vinculat a l'aigua.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

**9.13**

**Impulsar iniciatives que permetin conèixer detalladament el paisatge industrial i preindustrial de les conques dels rius Anoia i de Foix i el promoguin.** Els molins i adoberies d'ambdues conques, junt amb les rescloses, els canals i les basses són elements amb un valor històric que han configurat paisatges industrials lligats a l'aigua. Caldria, actuar en aquestes direccions:

- **Inventariar detalladament el conjunt dels elements patrimonials de valor històric dels paisatges fluvials (molins, adoberies, rescloses, canals o recs, basses, ponts, passeres, palanques, etc.) de les conques dels rius Anoia i de Foix** (sobretot en les unitats de paisatge de Conca d'Òdena, Costers de la Segarra, Valls de l'Anoia, Plana del Penedès i Garraf) per conèixer les seves característi-

ques i estat de conservació per concentrar els esforços de conservació, recuperació, activació i promoció. L'inventari hauria de proposar els elements a catalogar (BCIN o BCIL) i una normativa (àmbits de protecció, criteris d'intervenció, determinació d'actuacions urgents) a desenvolupar a través del planejament urbanístic. Caldria posar una especial atenció en els molins paperers amb valor històric

- **Preservar especialment aquells elements que no es trobin en un procés de degradació irreversible, així com els entorns o escenaris dins dels quals aquests elements esdevenen comprensibles.** És convenient posar en valor el paisatge fluvial en el seu conjunt i no només d'uns quants elements puntuals que el conformen.
- **Impulsar accions de valoració i rehabilitació d'antics molins i adoberies i dels edificis i infraestructures adjacents (magatzems, canals, rescloses, basses...) amb nous usos**

**que permetin conservar el valor patrimonial i també la vinculació amb la identitat local i interrelació amb el paisatge circumdant.** Malgrat que part del patrimoni industrial de les conques dels rius Anoia i de Foix té alguna figura de protecció, el seu abandonament pot posar en risc el seu valor. Aquests espais podrien acollir, per exemple, activitats culturals, lúdiques i/o esportives d'interès públic. En aquest sentit, caldria posar una especial atenció als molins paperers que formen part d'àrees estructurades.

- **Promoure línies d'ajuda per a la recuperació i restauració arquitectònica.**
- **Reforçar la imatge dels paisatges industrials i preindustrials dels rius Anoia i de Foix com a símbol identitari del Penedès,** a través de la difusió dels seus valors i l'adequació de mecanismes per al seu descobriment, com per exemple la instal·lació de panells didàctics per donar a conèixer aquest patrimoni.
- **Dinamitzar, prioritàriament, al món educatiu la història industrial d'aquest territori.** La conca penedesenca del riu Anoia és un referent històric pel que fa a la indústria paperera a nivell estatal on el seu patrimoni industrial (sobretot a Capellades i a la Pobla de Claramunt) dota d'una forta identitat al paisatge penedesenc. La inclusió de la història paperera en el món acadèmic pot ser un incentiu per la promoció d'estudis de recerca. El Museu Molí Paperer de Capellades és un referent en aquest sentit.
- **Mantenir els trets característics de la cultura associada a aquestes activitats industrials,** com ara la toponímia, el llenguatge lligat a l'activitat paperera o de la pell, les tradicions o els costums, recollint aquests testimonis a través de les fonts orals encara existents, així com de documentació escrita i gràfica. I alhora potenciar els nous usos creatius i artístics que s'hi estan desenvolupant, com en el cas del Museu Molí Paperer de Capellades.



- **Donar a conèixer la riquesa d'aquest patrimoni industrial i preindustrial i el seu valor estètic, històric, social i identitari al Penedès amb programes educatius** i de divulgació i vincular-ho al coneixement de les poblacions properes, com el cas del Centre d'Interpretació Històric i Natural del Molí del Foix, a Santa Margarida i els Monjos i el Centre d'interpretació de l'aigua de Torrelavit.

#### Mapes

Mapa 6. Valors estètics. Fites, fons escènics i elements històrics

Mapa 8. Valors històrics

Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9

### 9.14

**Posar en valor les rescloses, canals, recs o basses associades a les adoberies i als molins**, pel fet que són un patrimoni hidràulic de primer ordre i tenen un valor paisatgístic en si mateix. Per aquest motiu, a més a més del que s'estableix en el punt 9.13, caldria:

- **Mantenir la continuïtat funcional de les infraestructures de reg** (rescloses, canals, sèquies, basses, etc.), i, en la mesura del possible, evitar les intubacions i potenciar la vegetació associada.
- **Incorporar en el planejament urbanístic la regulació d'aquestes infraestructures hidràuliques, amb criteris i mesures d'integració paisatgística.** En aquest sentit, caldria valorar la possibilitat de protegir les àrees on els sistemes de reg tinguin més valor, per exemple, a través de la seva qualificació com a sòls d'especial protecció paisatgística.
- **Valorar els espais d'horta vinculats a aquests paisatges industrials, i conservar els cursos fluvials que nodreixen aquesta horta, a través de la seva protecció pel planejament urbanístic.** És molt important el manteniment dels espais d'horta compartits i inclusius, per a la integració i la cohesió social, com a espai educatiu, de convivència, d'integració social i d'agricultura urbana.

- **Incloure en els catàlegs de béns protegits dels municipis les infraestructures associades al patrimoni vinculat a l'aigua.**
- **Respectar els sistemes de reg en les possibles noves extensions urbanístiques, i integrar-los en aquests casos com un element de vertebració de l'estructura urbana i del sistema d'espais lliures**, per la seva condició d'element estructurador del paisatge i la seva singularitat.

#### Mapes

Mapa 8. Valors històrics

Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9

### 9.15

**Tractar de forma unitària tot el patrimoni del barri del Rec d'Igualada.** Aquest barri és un conjunt format per les antigues adoberies, el canal del rec, els carrerons, els aragalls, els horts i molts altres elements amb valor històric, estètic i identitari. El Pla especial de protecció i conservació del patrimoni arquitectònic d'Igualada, vetlla per la protecció d'alguns elements del patrimoni industrial. Es proposa aprofundir en els següents temes:

- **Preservar l'estructura urbana del barri així com el seu patrimoni industrial en el seu conjunt** on les transformacions que es portin a terme siguin respectuoses amb els seus valors.
- **Promoure projectes de valoració dels edificis i dels espais** per a desenvolupar actuacions de restauració, ordenació, sensibilització o comunicació de la història del barri com ja està fent el Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia amb l'edifici de Can Granotes.
- **Valorar la viabilitat de declarar el barri com a bé cultural d'interès nacional** a dins de la categoria de conjunt històric i/o zona d'interès etnològic

#### Mapes

Mapa 8. Valors històrics

Mapa 10. Valors simbòlics

Mapa 11. Valors productius

Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9

### 9.16

**Estudiar la viabilitat que les rescloses, els canals, basses, i els salts d'aigua de les conques dels rius Anoia i de Foix produeixin energia hidràulica i, quan sigui possible, potenciar la creació de minicentrals hidràuliques en antics molins.** Aquesta acció té sentit en un context de transició energètica i d'emergència climàtica com l'actual i amb la necessitat de fomentar la recuperació i reutilització del patrimoni industrial i preindustrial vinculat a l'aigua. Els beneficis podrien revertir en el manteniment d'aquest patrimoni arquitectònic, tot prioritzant les iniciatives que tinguin una dimensió pública i/o comunitària.

## VALORAR L'ÚS SOCIAL DELS RIUS I RIERES DEL PENEDÈS I PROMOURE L'ACCESSIBILITAT I EL GAUDI

Al Penedès existeixen diverses iniciatives que posen en valor i difonen els rius i rieres i el patrimoni industrial vinculat. Sobresurten el centre d'interpretació Molí de Macià -avui conegut com el Molí del Foix- a Santa Margarida i els Monjos, el Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia, el Museu Molí Paperer de Capellades i el Centre d'Interpretació de l'Aigua de Torrelavit. Algunes administracions també han creat camins paisatgístics fluvials, entre els quals destaca el projecte Via Blava Anoia i el camí del Riu, que ressegueix la riera de Mediona i el riu de Bitlles. De tota manera, els paisatges fluvials i els seus valors són encara força desconeguts per la població i, per tant, cal continuar impulsant-los.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són:

### 9.17

**Potenciar la creació d'espais de lleure i contacte amb l'aigua accessibles a la població en trams adequats, amb bona qualitat paisatgística, reforçar els existents, i fomentar la creació d'itineraris de descoberta dels paisatges fluvials** equipats amb elements d'interpretació i senyalització del patrimoni paisatgístic i industrial lligat al riu (miradors, passeigs, molins, rescloses, canals, salts d'aigua, etc.), amb especial consideració dels punts més rellevants. Aquesta és una via per potenciar les vores dels rius i rieres i de les làmines d'aigua com a llocs d'esbarjo i de lleure (zones de bany, salts d'aigua, zones de pesca controlada, trams navegables, etc.).

#### Mapes

Mapa 9. Valors d'ús social

Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9

### 9.18

**Potenciar l'accés i la descoberta dels paisatges industrials del Foix i l'Anoia i vincular-los amb la promoció d'un turisme actiu**

**que revalorí el paisatge i el seu potencial de sensibilització**, seguint les pautes establertes en l'objectiu de qualitat paisatgística 10, sobre itineraris i punts d'observació del paisatge. Es podrien prioritzar els següents itineraris:

- Núm. 26. La Ràpita - Castellet i la Gornal
- Núm. 31. Cubelles - Castellet
- Núm. 43. Camins de paper (Capellades - Riera de Carme)
- Núm. 44. Camins de paper (Capellades - El Badorc)
- Núm. 45. Camins de paper (La Rata - Vilanova del Camí)
- Núm. 54. Camí del Riu

#### Mapes

Mapa 13. Itineraris

Mapa 15.9. Objectiu de qualitat paisatgística 9

### 9.19

**Potenciar el projecte Via Blava Anoia**, amb l'inici a Jorba (i la unió a la via blava Llobregat a Martorell). L'Anoia és un dels tres rius objecte del Pla director urbanístic Vies Blaves que han impulsat el Departament de Territori i la Diputació de Barcelona. L'objectiu, més enllà d'una nova eina de dinamització turística, és crear un marc urbanístic i territorial adequat per re-

cuperar, difondre i fer accessible a través de camins adequats per a vianants i mitjans no motoritzats els diversos paisatges culturals i naturals situats al llarg de les lleres dels rius Llobregat, Cardener i Anoia. Aquesta via blava ha d'aprofitar i potenciar el recorregut del parc fluvial entre Vilanova del Camí, Igualada i Santa Margarida de Montbui que està pensat per l'esbarjo i la pràctica de l'esport.

### 9.20

**Apropar els espais fluvials a la ciutadania i recuperar-los com a espais de gaudi, d'educació en el paisatge, de redescobriments històrics i promoció dels entorns fluvials** coordinats entre els municipis, tant en trams urbans com naturals. Les riberes i làmines d'aigua són zones d'interès social per a itineraris pedagògics, en especial per a l'educació sobre les espècies de ribera, el descobriment del patrimoni industrial i preindustrial, així com el foment del consum responsable de l'aigua. Aquestes activitats s'haurien d'associar de forma prioritària a sortides formatives de les escoles.



# OBJECTIU DE QUALITAT PAISATGÍSTICA 10

Un sistema de punts d'observació del paisatge i d'itineraris que a més d'afavorir la interconnexió entre nuclis habitats penedesencs, emfatitzi les vistes panoràmiques més rellevants, i permeti descobrir la diversitat i els matisos dels seus paisatges.



Els millors punts d'observació del paisatge acostumen a localitzar-se en llocs elevats, accessibles, de gran amplitud escènica i amb vistes atractives i variades que permeten captar tots els matisos dels paisatges. A la imatge, mirador del santuari de Foix. Observatori del Paisatge de Catalunya

Una de les maneres de contemplar els paisatges contemporanis és a través dels **punts d'observació del paisatge**. Aquests llocs privilegiats ens conviden, ens estimulen i, evidentment, ens faciliten l'aturada i la contemplació plaent i reposada dels paisatges i els seus valors, fomentant la seva estima. Al mateix temps, són indrets on es poden experimentar sensacions de tranquil·litat, plaer o eufòria. No es tracta, doncs, d'una contemplació merament visual, sinó també emocional i vivencial, que permeten descobrir relacions que sovint són invisibles als ulls.

Els millors punts d'observació del paisatge acostumen a localitzar-se en llocs elevats, accessibles, de major amplitud escènica i amb vistes atractives i variades que permeten captar tots els matisos dels paisatges, reconèixer-ne els valors (naturals, estètics, històrics, socials, simbòlics i productius), les dinàmiques i, fins i tot, interactuar-hi. El Penedès és un territori format per una successió de planes i serralades que afavoreix l'existència de nombrosos cims i llocs enlairats aptes per contemplar el paisatge.

Alguns d'aquests punts d'observació s'han anat incorporant en l'imaginari penedesenc al llarg de la història. El seu origen és divers i pot estar relacionat amb el control i seguretat d'un territori com en el cas de torres de vigilància, castells, fortaleses o refugis en temps de guerra (el Castellot de Castellví, el castell de Queralt o el castell de Subirats, en són alguns exemples), amb motius religiosos, ja que alguns són llocs considerats sagrats, a mig camí entre la terra i el cel (com l'ermita de la Mare de Déu de Foix), o bé amb raons de lleure i plaer, com els punts d'observació del paisatge que formen part del producte turístic Miravinyes.

Al Penedès s'han identificat **87 punts d'observació del paisatge**, per la seva capacitat de contemplació i descoberta dels paisatges penedesencs i per la seva popularitat. Es tracta de cims, torres, castells, ermites, places, marges de les carreteres... que en alguns casos s'han convertit en noves icones i referents del paisatge penedesenc i tenen un paper essencial en la revelació i creació de nous valors vinculats al seus paisatges.

Alguns dels 87 punts d'observació identificats inclouen mitjans explícits per a la interpretació del paisatge (sobretot plafons, escultures,



o altres intervencions artístiques), i estan impulsats per l'administració o per associacions (Consell Comarcal del Penedès, Penedès Enoturisme, CEPvi, etc.), mentre que altres no hi ha res i l'experiència de cada lloc es percep més a través del coneixement, la mirada i el significat que li dona cada persona. En aquest sentit, la conversió d'aquests indrets en punts d'observació del paisatge i la creació d'una xarxa integrada poden esdevenir una de les formes més efectives de sensibilitzar la població sobre els valors del paisatge i, al mateix temps, una oportunitat per a la promoció turística.

D'altra banda, els **itineraris paisatgístics**, motoritzats (accessibles amb vehicles motoritzats) i no motoritzats (accessibles a peu o amb vehicles no motoritzats, com la bicicleta), constitueix una xarxa de vies multifuncionals que recorren i relliguen nuclis habitats i paisatges d'interès, permeten el seu coneixement, descoberta i el gaudi, i alhora contribueixen a harmonitzar diferents formes de mobilitat al Penedès: obligada o de lleure; motoritzada o no motoritzada; i ràpida o lenta.

Els itineraris com a tals tenen una naturalesa immaterial, basada en el *recorregut*, si bé es concreten sobre elements físics, ja sigui una carretera, una via de tren, una pista, un camí o un sender. Els itineraris del Penedès estan centrats, per exemple, en un sol camí o una sola carretera però sovint n'enllacen més, i alguns van més enllà del territori penedesenc (com la carrerada de Santa Coloma o el camí de Sant Jaume, per exemple). Tot i que en alguns casos poden estar senyalitzats físicament (com el GR-92), no sempre és així, i existeixen multitud de propostes que utilitzen altres mitjans per difondre'ls (guies, fulletons turístics, georeferenciació, portals, etc.). A més, sovint els itineraris es complementen amb la presència dels punts d'observació i tenen, també, una important funció pedagògica. Són diverses les administracions i entitats del Penedès que han promogut al-

guns d'aquests itineraris (ajuntaments, consells comarcals, consorcis turístics, etc.)

El Catàleg de paisatge del Penedès ha identificat **34 itineraris motoritzats**. Aquests avancen principalment per carreteres de la xarxa viària i, en algun cas, per pistes forestals o rurals, i permeten contemplar una àmplia varietat de paisatges. Per altra banda, s'han definit **46 itineraris no motoritzats** que permeten una contemplació més pausada dels paisatges, i ofereixen noves alternatives i possibilitats de mobilitat no motoritzada, tant en l'àmbit del lleure com en el de la mobilitat obligada de caràcter quotidià. Molts d'aquests itineraris parteixen també de la valorització de la xarxa històrica de camins públics i, per tant, ha de contribuir també a la preservació dels seus valors històrics.

Gràcies a aquests itineraris, el senderisme o el ciclisme, com a activitats socials, participen del fenomen més ampli de la mobilitat i, més específicament, de la mobilitat lenta, no motoritzada. Dit d'una altra manera, els camins constitueixen avui vertaderes xarxes de connectivitat i, per tant, se'n pot fer un ús que vagi més enllà del lleure i oci, es poden aprofitar per generar una mobilitat alternativa a la ciutat, sobretot per cobrir distàncies relativament curtes.

Per consegüent, les aspiracions de la ciutadania que motiven aquest objectiu de qualitat paisatgística se sintetitzen en tres mesures que són les següents:

- **Reconèixer els itineraris i els punts d'observació del paisatge del Penedès a través de l'ordenació territorial i urbanística com a actius del territori.**
- **Promoure els itineraris i punts d'observació del paisatge, facilitar-ne l'accés, fomentar-ne la utilització, i convertir-los en nous referents del paisatge penedesenc i generadors de nous valors vinculats al paisatge.**
- **Millorar la qualitat dels itineraris i els punts d'observació del paisatge.**

## RECONÈIXER ELS ITINERARIS I ELS PUNTS D'OBSERVACIÓ DEL PAISATGE DEL PENEDÈS A TRAVÉS DE L'ORDENACIÓ TERRITORIAL I URBANÍSTICA COM A ACTIUS DEL TERRITORI.

Els punts d'observació del paisatge són llocs fixos reconeguts que poden estar associats a d'altres elements de referència des dels quals hom pot mirar de lluny. Els itineraris paisatgístics són trams des d'on hom pot admirar una seqüència visual dinàmica que pot ser panoràmica.

Els 87 punts d'observació i els 80 itineraris motoritzats i no motoritzats del Penedès tenen una significació elevada en el conjunt de l'àmbit, ja sigui pel seu camp visual, pels llocs on s'ubiquen o creuen, per la seva popularitat, o per les tres coses alhora. Estan repartits per tot el paisatge del Penedès i ofereixen unes magnífiques panoràmiques dels elements amb valors paisatgístics més representatius (naturals, estètics, històrics, socials, simbòlics i productius). També és fonamental reconèixer el valor històric i social de determinats itineraris paisatgístics motoritzats penedesencs (basats en carreteres locals) com un factor clau per potencials futures ampliacions de les infraestructures viàries.

Per tant, els punts d'observació i els itineraris paisatgístics, motoritzats o no motoritzats, tenen una clara funció de mirador molt destacable en l'estructura del territori, alhora que poden contribuir a una mobilitat de proximitat entre nuclis habitats i, consegüentment, han de formar part de l'ordenació territorial i urbanística del Penedès.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són

### 10.1

**Incorporar els punts d'observació del paisatge en el Pla territorial parcial del Penedès, així com en el planejament urbanístic dels municipis penedesencs**, amb l'objectiu de preservar-los per a la contemplació i la descoberta del Penedès. Són els següents:

- 1 Castell de Claramunt (la Pobla de Claramunt)
- 2 Castell de Miralles (Santa Maria de Miralles)
- 3 Castell de Queralt (Bellprat)
- 4 Còpia de Palomes (Rubió)
- 5 El Capelló (Capellades)

- 6 Puig de l'Àliga (Olèrdola)
- 7 Puig d'Aguilera (Òdena)
- 8 Sant Jeroni (el Bruc)
- 9 Sant Pere de Vilademàger (la Llacuna)
- 10 Tossa de Montbui (Santa Margarida de Montbui)
- 11 Casa Alta (Orpí)
- 12 Ermita Mare de Déu de Collbàs (Carme)
- 13 Castell de Calafell (Calafell)
- 14 Puig de Sant Antoni (Albinyana)
- 15 Ermita de Sant Miquel (el Montmell)
- 16 Puig de la Tiula (el Montmell)
- 17 Can Grau (Olivella)
- 18 Castell de Gelida (Gelida)



- 19 Castell de Mediona (Mediona)
  - 20 Castell de Miralpeix (Sitges)
  - 21 Ermita de Sant Pau (Sant Pere de Ribes)
  - 22 Castell de Sant Martí Sarroca (Sant Martí Sarroca)
  - 23 Castell de Subirats (Subirats)
  - 24 Creu de Sant Isidre (Sitges)
  - 25 Ermita de La Trinitat (Sitges)
  - 26 Gelida (Gelida)
  - 27 La Mata-rodona (Olivella)
  - 28 El Circell-Puig de la Mireta (Avinyonet del Penedès)
  - 29 La Talaia (Vilanova i la Geltrú)
  - 30 Les Pedrisses (Sitges)
  - 31 Santuari de Foix (Torrelles de Foix)
  - 32 Montau (Olesa de Bonesvalls)
  - 33 Puig d'Agulles (Gelida)
  - 34 Miranda d'Espiells (Sant Sadurní d'Anoia)
  - 35 Sant Jeroni Sant Pere de Riudebitlles (Sant Pere de Riudebitlles)
  - 36 Conjunt Monumental d'Olièrdola (Canyelles)
  - 37 Sant Vicenç de Morrocurt (Font-rubí)
  - 38 Muntanya de Sant Pau (Vilafranca del Penedès)
  - 39 Castell d'Olivella (Avinyonet del Penedès)
  - 40 Castell d'Argençola (Argençola)
  - 41 Sant Vicenç de Calders (el Vendrell)
  - 42 Castell de Castellet (Castellet i la Gornal)
  - 43 Mas Bartomeu (el Montmell)
  - 44 El Pi Sol (Sant Jaume dels Domenys)
  - 45 Turó del Castell d'Òdena (Òdena)
  - 46 El Castellot (Castellví de la Marca)
  - 47 l'Hostal (Sant Jaume dels Domenys)
  - 48 Balcó del Penedès (Font-rubí)
  - 49 Font del Cuscó (Sant Cugat Sesgarrigues)
  - 50 Torre del Telègraf (el Vendrell)
  - 51 Turó de Crestabocs (Subirats)
  - 52 Sant Elies (Mediona)
  - 53 Pla del Magre (Jorba)
  - 54 Puig de la Talaia (el Montmell)
  - 55 El Pàmpol (Sant Llorenç d'Hortons)
  - 56 La Bardera (Subirats)
  - 57 Puig de la Mola (Olesa de Bonesvalls)
  - 58 Marmellar (el Montmell)
  - 59 La Cadira (Torrelavit)
  - 60 Coll de la Creu d'Ordal (Subirats)
  - 61 Els Casots (Subirats)
  - 62 Sant Salvador de Jorba (Jorba)
  - 63 Montcau (Gelida)
  - 64 Masquefa (Masquefa)
  - 65 Castell de la Muga (Bellvei)
  - 66 El Raurell (el Vendrell)
  - 67 Turó dels Pins del Samuntà (Sant Martí Sarroca)
  - 68 Montgròs (Sant Pere de Ribes)
  - 69 Sant Joan de la Muntanya (Pontons)
  - 70 Turó de les Tres Partions (Canyelles)
  - 71 Torre del Repetidor del Vendrell (el Vendrell)
  - 72 Coll de Can Maçana (el Bruc)
  - 73 Torre de Banyeres (Banyeres del Penedès)
  - 74 Turó de les Guixeres (Igualada)
  - 75 Muntanya del Pi (Santa Margarida de Montbui)
  - 76 Els Tres Mollons (la Pobla de Claramunt)
  - 77 Castell de Castellolí (Castellolí)
  - 78 Puig Castellar (la Llacuna)
  - 79 Carretera de Canaletes (Cabreria d'Anoia)
  - 80 Pins de Cal Ferret (Santa Fe del Penedès)
  - 81 Plaça de la Badalota (l'Arboç)
  - 82 Punta Grossa (Sitges)
  - 83 Turó de la Punta (Sitges)
  - 84 Espigó del Port de Vilanova (Vilanova i la Geltrú)
  - 85 Port de Segur de Calafell (Calafell)
  - 86 Punta dels Corralis (Sitges)
  - 87 Punta de cala Forn (Sitges)
- Mapes**  
*Mapa 12. Punts d'observació del paisatge*  
*Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10*

## 10.2

**Incorporar la xarxa d'itineraris paisatgístics motoritzats i no motoritzats en el Pla territorial parcial del Penedès, així com en**

**el planejament urbanístic dels municipis penedesencs, amb l'objectiu de preservar-los per a la contemplació i la descoberta del Penedès.**

Els **itineraris paisatgístics motoritzats** són els següents:

- 1 Igualada - els Prats de Rei
- 2 Jorba - Veciana
- 3 Collbató - la Panadella
- 4 Maians - Esblada
- 5 Igualada - Aguiló
- 6 Igualada - Esparreguera
- 7 Massís de Montserrat
- 8 Vilafranca del Penedès - Igualada
- 9 Pontons - Sant Pere Sacarrera
- 10 Sant Pere Sacarrera - Monistrol d'Anoia
- 11 Font-rubí - Bosc negre
- 12 Sant Pere de Riudebitlles - Sant Llorenç d'Hortons
- 13 Pontons - Castell de Sant Martí Sarroca
- 14 Sant Martí Sarroca - Pla del Penedès
- 15 Font-rubí - la Granada
- 16 Sant Cugat Sesgarrigues - Pla del Penedès
- 17 Subirats - Sant Sadurní d'Anoia
- 18 Sant Cugat Sesgarrigues - Ordal
- 19 Vilafranca del Penedès - Sant Martí Sarroca
- 20 Vilafranca del Penedès - Castell d'Olièrdola
- 21 Vilafranca del Penedès - Sant Pau d'Ordal
- 22 Vilafranca del Penedès - Sant Jaume dels Domenys
- 23 Begues - Avinyonet del Penedès
- 24 Vilafranca del Penedès - Vila-Rodona
- 25 Cubelles - Canyelles
- 26 La Ràpita - Castellet i la Gornal
- 27 Canyelles - Olivella
- 28 Sitges - Plana Novella
- 29 Port Ginesta - Sitges
- 30 Calafell - Bellvei
- 31 Cubelles - Castellet
- 32 Vilanova i la Geltrú - Sitges
- 33 Masllorç
- 34 Albinyana - Bonastre

I els **itineraris paisatgístics no motoritzats** són els següents:

- 35 GR-7 Andorra als Ports
- 36 Volta a la Serra des de la Fou de Tous
- 37 GR-172 Bellprat a la Mussara
- 38 Castell de Queralt al Castell de Roqueta
- 39 Bellprat al Castell de Queralt
- 40 Ruta de la Serra de Miralles
- 41 Passejada al Balç de Fontanilles
- 42 Volta a la Conca d'Òdena
- 43 Camins de paper (Capellades - Riera de Carme)
- 44 Camins de paper (Capellades - El Badorc)
- 45 Camins de paper (La Rata - Vilanova del Camí)
- 46 Les Flandes
- 47 Cresta del Gall i Castell de Cabrera
- 48 Camí Ramader de Marina
- 49 GR-5 Sender dels Miradors
- 50 Serra de l'Ocata
- 51 Camí de les banderes
- 52 Camí de les Vinyes
- 53 Ruta dels salts d'aigua de Cabrera
- 54 Camí del riu
- 55 Penedès 360 (Trekking)
- 56 Penedès 360 (SlowBike)
- 57 Via Augusta Penedès
- 58 Camins del vi i el cava: Montserrat
- 59 Camins del vi i el cava: Xarel·lo
- 60 Camins del vi i el cava: Sumoll
- 61 Camins del vi i el cava: Montcau
- 62 Camins del vi i el cava: Garnatxa
- 63 Camins del vi i el cava: Macabeu
- 64 Camins del vi i el cava: Parellada
- 65 Camins del vi i el cava: Samsó
- 66 Camins del vi i el cava: Subirat Parent
- 67 Camins del vi i el cava: Monestrell
- 68 Camins del vi i el cava: Ull de Llebre
- 69 Camí Ral Vilafranca - Olesa de Bonesvalls
- 70 Pujada al Castellot
- 71 Castellet - Olièrdola
- 72 GR-92 Sender del Mediterrani

- 73 GR-92 Sender del Mediterrani (variant interior)
- 74 La Bisbal del Penedès a Sant Magí de Brufaganya
- 75 El Vendrell
- 76 Bonastre
- 77 Camí de Sant Jaume
- 78 Carrerada de Santa Coloma
- 79 Itinerari del mirador de Subirats
- 80 Camí de les Batalles

#### Mapes

Mapa 13. Itineraris

Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10

### 10.3

**Definir per mitja del planejament urbanístic dels municipis penedesencs una xarxa pròpia i coherent amb la seva escala de punts d'observació del paisatge i itineraris al voltant dels nuclis urbans** (més enllà dels punts d'observació i els itineraris definits en els punts 10.1 i 10.2) i identificar els trams des dels quals s'aconsegueixin unes perspectives més suggeridores del paisatge local.

A la xarxa **prioritzar els itineraris i punts d'observació que permetin percebre millor el patrimoni paisatgístic local**, tot connectant edificis d'interès, parcs periurbans agraris o forestals, centres d'interpretació, àrees recreatives, espais de trobada populars, procurar que s'organitzin en forma de xarxa sobretot des del nucli. Aquesta és una via també per facilitar l'accés al patrimoni local i vetllar per una transició harmònica entre la ciutat, la seva perifèria i els espais oberts.

### 10.4

**Promoure des dels consells comarcals de l'Alt Penedès, Baix Penedès i Anoia iniciatives similars a les del Garraf, de posar en valor els camins que vertebrin i estructurin la comarca** sobretot en aquells territoris on la xarxa de camins té una importància històrica, simbòlica i social més rellevant, i un potencial de descoberta i gaudi del paisatge més notori.

Aquestes xarxes han de satisfer tant la demanda d'espais per al passeig i de senderisme en la proximitat immediata de les poblacions penedesenques per part dels residents permanents o estacionals, com la demanda especialitzada que procedeix de les activitats turístiques i esportives. Tal i com es recull en l'objectiu de qualitat paisatgística 2, també han de permetre la interconnexió entre pobles i nuclis habitats, contemplant així la mobilitat en la seva integritat.

Prendre com a referència la Carta del paisatge del Garraf, aprovada el 3 de maig de 2019, que té com a compromís posar en valor els camins que vertebrin i estructurin la comarca a partir d'un pla especial. Les unitats de paisatge que inclou la comarca són Plana del Garraf, Litoral del Penedès, Garraf i Delta del Llobregat. Es tracta de mantenir, millorar i recuperar senders des d'una visió paisatgística, patrimonial i social. El pla especial pretén establir unes mesures de protecció, gestió i urbanització de la xarxa de camins supramunicipal de la comarca del Garraf, que passen per:

- Inventariar i jerarquitzar els camins.
- Estudiar els camins ramaders (de la Marina a la Cerdanya) i el viari tradicional.
- Establir els paràmetres tècnics amb els quals regular les intervencions en els camins, i en especial el tractament dels murs de pedra seca.
- Determinar els paràmetres constructius: secció tipus, materials paviment, circulació rodada o no, tractament de talussos, etc.

## PROMOURE ELS ITINERARIS I PUNTS D'OBSERVACIÓ DEL PAISATGE, FACILITAR-NE L'ACCÉS, FOMENTAR-NE LA UTILITZACIÓ, I CONVERTIR-LOS EN NOUS REFERENTS DEL PAISATGE PENEDESEC I GENERADORS DE NOUS VALORS VINCULATS AL PAISATGE.

Els punts d'observació del paisatge, la xarxa viària i els camins i senders tenen un potencial extraordinari per promoure la descoberta de la diversitat i riquesa dels paisatges del Penedès, gaudir-hi d'àmplies vistes escèniques i panoràmiques, conèixer-ne els principals valors, així com prendre consciència de la seva importància. La varietat de localitzacions dels 87 punts d'observació del paisatge del Penedès és molt àmplia: estan situats en cims (més o menys accessibles), en places o parcs dels pobles, al costat d'esglésies, ermites, cementiris, creus de terme o a peu de les carreteres, entre molts altres. Per la seva banda, els 80 itineraris també recorren paisatges molt variats, des de la façana litoral de la Plana del Garraf fins als més muntanyencs i boscosos de les Serres d'Ancosa. En el cas dels no motoritzats sovint parteixen de la valorització de la xarxa històrica de camins públics penedesencs (camí de Sant Jaume, carrerada de Santa Coloma, camins rals, etc.) i, per tant, contribueixen també a la preservació dels seus valors culturals.

A més a més de contribuir a noves formes de mobilitat lenta i quotidiana, els itineraris (i punts d'observació) són recursos de primer ordre per a la planificació turística (com a punts d'atracció turística i factors de dinamització d'empreses turístiques de la zona), la promoció del patrimoni, a més de destacar les excel·lents capacitats per al coneixement, la descoberta, el gaudi i la conscienciació del paisatge. Així mateix, poden convertir-se en noves icones i referents del paisatge penedesenc i tenir un paper essencial en la revelació i creació de nous valors vinculats al paisatge.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són

### 10.5

**Donar a conèixer a la ciutadania, facilitar l'accés, i fomentar la utilització dels punts d'observació i itineraris inclosos en els punts 10.1 i 10.2 per part dels consells comarcals, ajuntaments, entitats de promoció turística i del territori, associacions culturals o de conservació de la natura, i actors privats, així com altres col·lectius**

**territorials.** Fomentar el passeig tranquil, el lleure, el gaudi del paisatge, així com la pràctica d'activitats esportives, culturals i educatives.

- **Prestar una especial atenció als itineraris i punts d'observació del paisatge que es troben més propers als nuclis urbans, en els espais periurbans, a la façana marítima, així com aquells que ofereixin unes millors vistes panoràmiques**, per la seva importància en la descoberta i posada en valor dels paisatges locals, la creació de xarxes de mobilitat



tova (a peu o en bicicleta) al voltant del nucli, i la seva contribució a la salut.

- **Identificar els principals trets i valors del paisatge que creuen els itineraris o que es poden contemplar des dels punts d'observació**, com ara puigs, singularitats geomorfològiques, estructures agrícoles, boscos singulars, siluetes urbanes, fileres arbrades, fars, torres, castells, penya-segats, masos, murs de pedra seca, sèquies, canals i recs. Això ha de permetre conèixer els elements més rellevants de cada paisatge penedesenc, bàsic per a estratègies de comunicació, promoció i sensibilització.
- **Senyalitzar, on s'escaigui, els punts rellevants del paisatge** als quals fa referència el paràgraf anterior.
- **Disposar d'àrees de descans en punts estratègics on sigui fàcil la percepció i lectura dels paisatges més emblemàtics**, sense detriment de la seguretat vial dels itineraris motoritzats més freqüentats.
- **Difondre els itineraris i els punts d'observació del paisatge** com a recurs educatiu i de sensibilització social a través de la publicació de guies d'interpretació dels paisatges, l'organització de visites, i la promoció a les xarxes socials, entre moltes altres formes de comunicació.
- **Elaborar protocols per al condicionament i per facilitar l'accés als punts d'observació del paisatge i itineraris que ho requereixin**. El condicionament de senders, punts d'observació del paisatge i, en general, qualsevol infraestructura d'ús públic, haurà de ser curosament avaluada i dissenyada d'acord amb la freqüentació i la vulnerabilitat del lloc, particularment en relació amb la multiplicitat de valors recollits en la cartografia d'aquest catàleg.
- **Seguir les pautes del Manual de senyalització de camins per a la mobilitat no motoritzada**, editat l'any 2019 pel Departament

d'Empresa i Coneixement, per a la senyalització d'itineraris no motoritzats. Al Penedès la senyalització d'itineraris es caracteritza per la diversitat, fet que algunes vegades pot generar confusió i que planteja el debat sobre quins són els models adequats per a la senyalització de senders i camins, adaptats a la realitat i que ressaltin la informació essencial.

- **Incorporar elements narratius, simbòlics i culturals en la contemplació d'un determinat paisatge, que es basin en la interpretació a més de la informació**. Tret d'algunes excepcions, aquesta és una qüestió que acostuma a estar absent de la major part d'experiències de vivència i descripció de paisatges al Penedès.

La ruta vitivinícola del *Mirador de Subirats*, dissenyada pel Centre d'Estudis del Paisatge Vitivinícola (CEPvi) i l'Ajuntament de Subirats, o el projecte *Miravinya*, del Consorci de Promoció Turística del Penedès i el mateix CEPvi, són dos bons exemples on sí que s'han incorporat elements simbòlics i culturals en la narració dels itineraris.

- **Copsar els valors d'un indret en funció de la idiosincràsia de cada paisatge i de la seva sensibilitat i capacitat d'observació i empatia amb el lloc**. Aquestes iniciatives ajuden a crear nous valors identitaris vinculats al paisatge. Les intervencions puntuals en itineraris i punts d'observació constitueixen un camp fructífer i obert a la creativitat.
- **Vincular els punts d'observació del paisatge i els itineraris amb les principals estratègies turístiques del Penedès per consolidar el paisatge com un atractiu local de primer ordre**. Buscar sinergies amb iniciatives turístiques de Catalunya, com ara el Gran Tour de l'Agència Catalana de Turisme, Vies Blaves de la Diputació de Barcelona (que afecta el tram penedesenc del riu Anoia), el camí ramader de Marina (veure el punt 10.12), o la Via Augusta (veure el punt 10.13), entre altres.

- **Aplicar estratègies de gestió cultural en els itineraris i punts d'observació del paisatge** ha de permetre desenvolupar projectes inspiradors que generin nous valors i evitin la banalització. Una lectura de poemes relacionats amb el paisatge, la projecció d'un cicle de documentals de natura, o l'organització d'un tast de productes del Parc rural de Montserrat en un dels punts d'observació propers a la carretera, podrien ser exemples de gestió cultural.
- **Establir mesures de seguretat per a la pràctica del ciclisme i per als vianants que caminen per itineraris motoritzats**, amb l'objectiu de compatibilitzar el passeig i la descoberta del paisatge amb la promoció d'una mobilitat a peu o en bicicleta en els recorreguts de proximitat i de mobilitat obligada quotidiana, sobretot al voltant dels nuclis de població.

#### Mapes

*Mapa 12. Punts d'observació del paisatge*

*Mapa 13. Itineraris*

*Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10*

### 10.6

#### Garantir l'accés als punts d'observació situats en cims, sense que això impliqui l'obertura de nous vials o pavimentar els actuals.

L'accés haurà de ser curosament avaluat i dissenyat d'acord amb la freqüentació i la vulnerabilitat del lloc, mantenir sòls de terra, irregulars i vius, i evitar l'artificialització innecessària. El sender d'accés també haurà de garantir una bona senyalització d'acord amb les pautes del "Manual de senyalització de camins per a la mobilitat no motoritzada", editat l'any 2019 pel Departament d'Empresa i Coneixement prèviament citat. Allà on es cregui necessari caldrà regular i habilitar àrees d'aparcament.

Dels 87 punts d'observació identificats en el catàleg, n'hi ha 28 que responen a aquestes característiques tant particulars (com ara el puig d'Agulles, a Gelida; el puig de l'Àliga, a Olèrdola,

o el puig de La Talaia, a Vilanova i la Geltrú) i cal tenir en compte que sovint són accessibles després de fer un darrer tram, més o menys llarg i costerut, a peu. Es tracta de punts que ofereixen unes vistes panoràmiques del paisatge penedesenc excepcionals, d'una gran amplitud escènica, i que permeten captar tots els matisos del paisatge.

Són els punts d'observació següents:

- 4 Còpia de Palomes (Rubió)
- 6 Puig de l'Àliga (Olèrdola)
- 7 Puig d'Aguilera (Òdena)
- 8 Sant Jeroni (el Bruc)
- 11 Casa Alta (Orpí)
- 12 Ermita Mare de Déu de Collbàs (Carme)
- 16 Puig de la Tiula (el Montmell)
- 24 Creu de Sant Isidre (Sitges)
- 27 La Mata-rodona (Olivella)
- 29 La Talaia (Vilanova i la Geltrú)
- 30 Les Pedrisses (Sitges)
- 32 Montau (Olesa de Bonesvalls)
- 33 Puig d'Agulles (Gelida)
- 44 El Pi Sol (Sant Jaume dels Domenys)
- 46 El Castellot (Castellví de la Marca)
- 51 Turó de Crestabocs (Subirats)
- 54 Puig de la Talaia (el Montmell)
- 57 Puig de la Mola (Olesa de Bonesvalls)
- 62 Sant Salvador de Jorba (Jorba)
- 63 Montcau (Gelida)
- 66 El Raurell (el Vendrell)
- 67 Turó dels Pins del Samuntà (Sant Martí Sarroca)
- 68 Montgròs (Sant Pere de Ribes)
- 70 Turó de les Tres Partions (Canyelles)
- 71 Torre del Repetidor del Vendrell (el Vendrell)
- 76 Els Tres Mollons (la Pobla de Claramunt)
- 77 Castell de Castellolí (Castellolí)
- 78 Puig Castellar (la Llacuna)

#### Mapes

*Mapa 12. Punts d'observació del paisatge*

*Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10*

**10.7**

**Reconèixer els punts d'observació quotidians a través de la seva inclusió en els instruments de planificació urbanística i potenciar-los –també turísticament i cultural– com a espais des d'on promoure la contemplació de façanes urbanes, mosaics agrícoles d'interès, el paisatge vitivinícola, o la façana marítima, entre altres escenaris paisatgístics propis d'aquests municipis.** Pel fet que són espais molt freqüentats, resulta especialment important garantir una bona qualitat tant de l'espai com de la panoràmica que s'hi contempla, així com dels seus accessos, bo i garantint una bona transició des de l'espai urbà.

Dels 87 punts d'observació identificats en el catàleg, n'hi ha 35 de quotidians, com ara el Capelló (Capellades), la Miranda d'Espells (Sant Sadurní d'Anoia) o el Pàmpol (Sant Llorenç d'Hortons), que estan situats dins o proper dels pobles, ciutats o urbanitzacions penedesenques, són fàcils d'accedir-hi, sovint són creats espontàniament, formen part de la quotidianitat dels habitants d'aquests assentaments, ofereixen bones vistes sobre el paisatge circumdant i permeten percebre millor els elements que el caracteritzen. Es tracta de places, edificis públics, llocs situats a tocar d'esglésies o ermites, parcs —sovint amb bancs— o balconades situades en punts elevats a la perifèria del nucli.

Són els punts d'observació següents:

- 1 Castell de Claramunt (la Pobla de Claramunt)
- 5 El Capelló (Capellades)
- 13 Castell de Calafell (Calafell)
- 14 Puig de Sant Antoni (Albinyana)
- 18 Castell de Gelida (Gelida)
- 20 Castell de Miralpeix (Sitges)
- 21 Ermita de Sant Pau (Sant Pere de Ribes)
- 22 Castell de Sant Martí Sarroca (Sant Martí Sarroca)
- 26 Gelida (Gelida)
- 28 El Circell-Puig de la Mireta (Avinyonet del Penedès)

- 31 Santuari de Foix (Torrelles de Foix)
- 34 Miranda d'Espells (Sant Sadurní d'Anoia)
- 35 Sant Jeroni (Sant Pere de Riudebitlles)
- 38 Muntanya de Sant Pau (Vilafranca del Penedès)
- 40 Castell d'Argençola (Argençola)
- 41 Sant Vicenç de Calders (el Vendrell)
- 42 Castell de Castellet (Castellet i la Gornal)
- 45 Turó del Castell d'Òdena (Òdena)
- 47 l'Hostal (Sant Jaume dels Domenys)
- 48 Balcó del Penedès (Font-rubí)
- 50 Torre del Telègraf (el Vendrell)
- 52 Sant Elies (Mediona)
- 55 El Pàmpol (Sant Llorenç d'Hortons)
- 59 La Cadira (Torrelavit)
- 64 Masquefa (Masquefa)
- 65 Castell de la Muga (Bellvei)
- 73 Torre de Banyeres (Banyeres del Penedès)
- 74 Turó de les Guixeres (Igualada)
- 75 Muntanya del Pi (Santa Margarida de Montbui)
- 79 Carretera de Canaletes (Cabrera d'Anoia)
- 80 Pins de Cal Ferret (Santa Fe del Penedès)
- 81 Plaça de la Badalota (l'Arboç)
- 83 Turó de la Punta (Sitges)
- 84 Espigó del Port de Vilanova (Vilanova i la Geltrú)
- 85 Port de Segur de Calafell (Calafell)

**Mapes**

*Mapa 12. Punts d'observació del paisatge*

*Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10*

**10.8**

**Garantir que les intervencions que es realitzin en els punts d'observació situats prop de carreteres mantinguin la coherència amb el seu entorn com també amb la resta d'indrets des d'on pugui tenir una incidència visual destacable** (en relació a d'altres carreteres o punts d'observació propers). A més, els punts d'observació del paisatge ubicats en els trams de carretera panoràmics recollits en l'objectiu de qualitat paisatgística 2 haurien de

seguir el que l'objectiu de qualitat paisatgística estableix per aquests trams.

Dels 87 punts d'observació identificats en el catàleg, n'hi ha 14 prop de carreteres. El coll de Can Maçana, (proper a la BP-1103, a Montserrat), i la punta dels Corralles (proper a la C-31, al Garraf) en són dos exemples. Sovint, aquestes carreteres tenen revolts, accessos o zones de parada que permeten aturar el vehicle i contemplar el paisatge. Per a l'observador, moltes vegades esdevenen una troballa inesperada. En altres casos, el punt d'observació es troba en un punt amb una àmplia panoràmica accessible a peu des de la carretera. Aquests indrets sovint són també els punts d'inici de camins i senders que s'endinsen en els paisatges propers a la via. Adequar un punt d'observació vinculat a una carretera per fer-hi una àrea de descans o d'aparcament, per exemple, pot esdevenir suggeridor.

Són els següents 14 punts d'observació:

- 2 Castell de Miralles (Santa Maria de Miralles)
- 4 Còpia de Palomes (Rubió)
- 10 Tossa de Montbui (Santa Margarida de Montbui)
- 26 Gelida (Gelida)
- 34 Miranda d'Espells (Sant Sadurní d'Anoia)
- 47 l'Hostal (Sant Jaume dels Domenys)
- 48 Balcó del Penedès (Font-rubí)
- 60 Coll de la Creu d'Ordal (Subirats)
- 61 Els Casots (Subirats)
- 64 Masquefa (Masquefa)
- 72 Coll de Can Maçana (el Bruc)
- 79 Carretera de Canaletes (Cabrera d'Anoia)
- 86 Punta dels Corralles (Sitges)
- 87 Punta de cala Forn (Sitges)

**Mapes**

*Mapa 12. Punts d'observació del paisatge*

*Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10*

**10.9**

**Promoure actuacions encaminades al manteniment i la promoció dels elements patrimonials vinculats als punts d'observació, i el seu entorn, i restaurar i recuperar els que hagin estat malmesos o s'hagin deteriorat.**

A més, caldria prioritzar aquells que són alhora fites definides a l'objectiu de qualitat paisatgística 6.

Dels 87 punts d'observació identificats en el catàleg, n'hi ha 46 situats prop d'elements patrimonials. Precisament per la seva posició de visibilitat privilegiada, han estat històricament indrets idonis de control del territori. En alguns s'hi han ubicat ermites o construccions defensives, com ara castells o torres. Aquests indrets acostumen a ser llocs de peregrinació, d'aplec o de visita, ja sigui pel símbol religiós que s'hi ubica o bé pel significat cultural i tradicional del mateix lloc. Des del punt d'observació del castell de Gelida (Gelida), el de la Mare de Déu de Foix (Torrelles de Foix), el del castell de Sant Martí Sarroca (Sant Martí Sarroca) o el del Castellot de Castellví de la Marca (Castellví de la Marca), per exemple, es contempen unes panoràmiques extraordinàries i donen una idea molt clara de la dimensió i encant de la vinya en el paisatge que configura al Penedès.

Són els següents 46 punts d'observació:

- 1 Castell de Claramunt (la Pobla de Claramunt)
- 2 Castell de Miralles (Santa Maria de Miralles)
- 3 Castell de Queralt (Bellprat)
- 8 Sant Jeroni (el Bruc)
- 9 Sant Pere de Vilademàger (la Llacuna)
- 10 Tossa de Montbui (Santa Margarida de Montbui)
- 11 Casa Alta (Orpí)
- 12 Ermita Mare de Déu de Collbàs (Carme)
- 13 Castell de Calafell (Calafell)
- 14 Puig de Sant Antoni (Albinyana)
- 15 Ermita de Sant Miquel (el Montmell)
- 17 Can Grau (Olivella)



- 18 Castell de Gelida (Gelida)
- 19 Castell de Mediona (Mediona)
- 20 Castell de Miralpeix (Sitges)
- 21 Ermita de Sant Pau (Sant Pere de Ribes)
- 22 Castell de Sant Martí Sarroca (Sant Martí Sarroca)
- 23 Castell de Subirats (Subirats)
- 24 Creu de Sant Isidre (Sitges)
- 25 Ermita de La Trinitat (Sitges)
- 31 Santuari de Foix (Torrelles de Foix)
- 35 Sant Jeroni (Sant Pere de Riudebitlles)
- 36 Conjunt Monumental d'Olèrdola (Canyelles)
- 37 Sant Vicenç de Morrocurt (Font-rubí)
- 38 Muntanya de Sant Pau (Vilafranca del Penedès)
- 39 Castell d'Olivella (Avinyonet del Penedès)
- 40 Castell d'Argençola (Argençola)
- 41 Sant Vicenç de Calders (el Vendrell)
- 42 Castell de Castellet (Castellet i la Gornal)
- 43 Mas Bartomeu (el Montmell)
- 45 Turó del Castell d'Òdena (Òdena)
- 46 El Castellot (Castellví de la Marca)
- 48 Balcó del Penedès (Font-rubí)
- 49 Font del Cuscó (Sant Cugat Sesgarrigues)
- 50 Torre del Telègraf (el Vendrell)
- 52 Sant Elies (Mediona)
- 53 Pla del Magre (Jorba)
- 56 La Bardera (Subirats)
- 58 Marmellar (el Montmell)
- 65 Castell de la Muga (Bellvei)
- 69 Sant Joan de la Muntanya (Pontons)
- 73 Torre de Banyeres (Banyeres del Penedès)
- 75 Muntanya del Pi (Santa Margarida de Montbui)
- 77 Castell de Castellolí (Castellolí)
- 81 Plaça de la Badalota (l'Arboç)
- 83 Turó de la Punta (Sitges)

#### Mapes

*Mapa 12. Punts d'observació del paisatge*

*Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10*

#### 10.10

**Facilitar l'accés i potenciar els punts d'observació amb visió de 360º. L'accés a aquests llocs no hauria d'implicar l'obertura de nous vials o pavimentar els actuals, i ha de ser curosament avaluat i dissenyat d'acord amb la freqüentació i la vulnerabilitat del lloc, i evitar l'artificialització innecessària.** Fer un manteniment de la vegetació afavorirà també la qualitat de la panoràmica.

Dels 87 punts d'observació identificats en el catàleg, n'hi ha 44 que tenen aquesta visió de 360º i que ofereixen un camp de visió complet o gairebé complet, generalment de vistes àmplies i perfils llunyans. El castell d'Argençola (Argençola), Sant Jeroni (el Bruc) i la Cadira (Torrelavit) en són tres exemples. Aquests punts d'observació acostumen a coincidir amb els més reconeguts i valorats per la ciutadania.

Són els següents 44 punts d'observació amb visió de 360º:

- 1 Castell de Claramunt (la Pobla de Claramunt)
- 3 Castell de Queralt (Bellprat)
- 4 Còpia de Palomes (Rubió)
- 6 Puig de l'Àliga (Olèrdola)
- 7 Puig d'Aguilera (Òdena)
- 8 Sant Jeroni (el Bruc)
- 10 Tossa de Montbui (Santa Margarida de Montbui)
- 13 Castell de Calafell (Calafell)
- 15 Ermita de Sant Miquel (el Montmell)
- 16 Puig de la Tiula (el Montmell)
- 23 Castell de Subirats (Subirats)
- 27 La Mata-rodona (Olivella)
- 28 El Circell-Puig de la Mireta (Avinyonet del Penedès)
- 29 La Talaia (Vilanova i la Geltrú)
- 30 Les Pedrisses (Sitges)
- 32 Montau (Olesa de Bonesvalls)
- 33 Puig d'Agulles (Gelida)
- 36 Conjunt Monumental d'Olèrdola (Canyelles)
- 39 Castell d'Olivella (Avinyonet del Penedès)

- 40 Castell d'Argençola (Argençola)
- 43 Mas Bartomeu (el Montmell)
- 44 El Pi Sol (Sant Jaume dels Domenys)
- 45 Turó del castell d'Òdena (Òdena)
- 46 El Castellot (Castellví de la Marca)
- 51 Turó de Crestabocs (Subirats)
- 54 Puig de la Talaia (el Montmell)
- 57 Puig de la Mola (Olesa de Bonesvalls)
- 58 Marmellar (el Montmell)
- 59 La Cadira (Torrelavit)
- 60 Coll de la Creu d'Ordal (Subirats)
- 62 Sant Salvador de Jorba (Jorba)
- 63 Montcau (Gelida)
- 66 El Raurell (el Vendrell)
- 67 Turó dels Pins del Samuntà (Sant Martí Sarroca)
- 68 Montgròs (Sant Pere de Ribes)
- 69 Sant Joan de la Muntanya (Pontons)
- 70 Turó de les Tres Partions (Canyelles)
- 72 Coll de Can Maçana (el Bruc)
- 73 Torre de Banyeres (Banyeres del Penedès)
- 76 Els Tres Mollons (la Pobla de Claramunt)
- 77 Castell de Castellolí (Castellolí)
- 78 Puig Castellar (la Llacuna)
- 79 Carretera de Canaletes (Cabrera d'Anoia)
- 85 Port de Segur de Calafell (Calafell)

#### Mapes

*Mapa 12. Punts d'observació del paisatge*

*Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10*

#### 10.11

**Cercar la continuïtat de la servitud pedestre al llarg del litoral del Penedès, des de la platja del Francàs, al Vendrell, fins a la platja de Covafumada, a Sitges, a través del GR-92,** en coherència amb l'objectiu de qualitat paisatgística 8. També és important garantir la continuïtat d'aquest traçat pel nord (cap al Delta del Llobregat) i pel sud (cap al Camp de Tarragona). Les determinacions que han de garantir aquesta continuïtat caldria incloure-les en el Pla territorial parcial del Penedès, així

com en els respectius planejaments urbanístics municipals.

En els trams que creua espais naturals (Colls-Mirapleix, Parc del Garraf, etc.) que necessitin millores estructurals per adaptar-los al nou ús intensiu que tenen ara, i amb la finalitat de no malmetre l'essència d'aquests indrets cal prioritzar tècniques tradicionals, com ara la fusta o la pedra.

#### Mapes

*Mapa 13. Itineraris*

*Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10*

#### 10.12

**Preservar el camí ramader de Marina i la carrerada de Santa Coloma pels municipis per on transcorre i incentivar als pastors a fer ús d'aquests camins per les seves tasques ramaderes.** El camí també ha de permetre obrir noves perspectives de desenvolupament econòmic i local amb la implementació d'activitats lúdiques i gastronòmiques al món pastorívol, obrir-se al turisme excursionista, al foment de la recerca i investigació, a la pràctica esportiva i la celebració de conferències i altres trobades.

El camí ramader de Marina és la via pecuària documentada més antiga de Catalunya. Amb aproximadament 200 km, recorre Catalunya de nord a sud: des de les muntanyes i prats de la Cerdanya natural, fins a la sorra de la platja al Penedès-Garraf, tot passant per les terres intermèdies del Lluçanès, la Catalunya Central i pel Penedès. Per la recuperació d'aquest camí s'ha creat una associació, i el projecte s'ha anomenat *Camí ramader de Marina. De la Cerdanya al Penedès*, impulsat pels Ajuntaments de Llúvia, Lluçà i Santa Margarida i els Monjos, amb el suport i l'acompanyament de la Fundació del Món Rural (FMR), l'Institut per al Desenvolupament i la Promoció de l'Alt Pirineu i Aran (IDAPA) i el Parc del Foix, juntament amb altres entitats com Lluçanès, Terra de Transhumància, Molí del Foix, o Museu de Llúvia.

La carrerada de Santa Coloma és una via pecuària de tipus transtermitància que connecta el poble de Santa Coloma de Queralt amb el poble costaner de Cunit, a la unitat Litoral del Penedès. Aquest camí ramader és una via ancestral que menava de les pastures litorals penedesenques i tarragonines fins a Santa Coloma de Queralt, a la baixa Segarra. Per extensió, des de Santa Coloma també anava a les altes calmes del Pirineu Oriental. Els darrers dos anys l'Ajuntament de Cunit està sumant esforços per recuperar aquest traçat i donar-li potencial turístic.

#### Mapes

Mapa 13. Itineraris

Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10

#### 10.13

**Conservar i promoure el camí de Sant Jaume i la Via Augusta com a senders històrics i simbòlics i vincular-los amb el turisme rural i el desenvolupament local de la zona.**

El camí de Sant Jaume, en el seu tram català, pren inici al cap de Creus i finalitza a Alcarràs, i segueix alhora per la part septentrional de la península Ibèrica fins a la ciutat de Santiago de Compostel·la. L'origen del camí cal cercar-lo al segle IX i des del 1993 és declarat Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO. El seu traçat discorre pel nord de l'àmbit penedesenc en diferents etapes que afavoreixen el desenvolupament local de la zona i també esdevé una ruta cultural per visitar i interpretar el patrimoni i els paisatges culturals.

El traçat de la Via Augusta al Penedès seguia la ruta d'un antic camí ibèric que, al s. II aC, les tropes romanes van habilitar com a calçada. Recorria el territori entre Cadis i els Pirineus i enllaçava la península amb Roma. La Via Augusta constitueix avui l'actual eix de comunicacions principal de la meitat sud de Catalunya, que enllaça els principals nuclis penedesencs amb els secundaris. Creua un paisatge eminentment agrícola, sobretot de cultiu de vinya, i

prop de les Muntanyes d'Ordal discorre prop a diversos castells, torres, cases i masos fortificats, en bona part vinculats al caràcter estratègic que comportava el pas de la via. La Via Augusta pot esdevenir un camí per la descoberta cultural de la petja romana al territori.

#### Mapes

Mapa 13. Itineraris

Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10

#### 10.14

**Recuperar antics camins i rutes que connectin, quan sigui possible, amb els punts d'observació del paisatge** definits en el punt 10.1, facilitant-hi l'accés per mitjà del camí existent i possibilitant, a més, posar en valor el patrimoni natural i cultural lligat al lloc.

#### 10.15

**Mantenir viva la identificació, actualització i prioritització de punts d'observació del paisatge i itineraris des dels municipis i altres institucions, entitats locals i actors privats,** més enllà dels identificats en el catàleg i inclosos en els punts 10.1 i 10.2. En paral·lel, cal promoure el redescobriments de camins que s'han perdut amb els anys com a conseqüència de l'emboïmament o per processos d'urbanització.

## MILLORAR LA QUALITAT DELS ITINERARIS I ELS PUNTS D'OBSERVACIÓ DEL PAISATGE

El ric entramat de punts d'observació i d'itineraris, motoritzats i no motoritzats, que permeten contemplar les qualitats escenogràfiques de molts racons del Penedès no sempre es troba en les millors condicions. És per aquest motiu que cal garantir i millorar les panoràmiques i visuals que es poden contemplar des de cadascun d'aquests punts d'observació, carreteres, camins i senders.

Les accions que es desprenen d'aquesta mesura són

#### 10.16

**Millorar els itineraris paisatgístics i els punts d'observació del paisatge amb solucions constructives i acabats d'acord amb els valors, la naturalesa del lloc o de la via i, sobretot, amb la voluntat de crear una imatge global que sigui coherent amb l'entorn.** Allà on faci falta, poden rebre les actuacions necessàries per:

- **Millorar el seu ús en condicions de confort,** d'acord amb la freqüentació i la vulnerabilitat del lloc, tot evitant-ne una artificialització excessiva, sobretot en els espais oberts.
- **Harmonitzar o eliminar construccions o instal·lacions de primer pla que irrompin negativament en el camp visual dels punts d'observació del paisatge i itineraris** (rètols publicitaris de grans dimensions, construccions efímeres, antenes de comunicació, etc.) i obstaculitzin la contemplació de les principals vistes panoràmiques del Penedès.
- **Identificar les edificacions i infraestructures** (rètols publicitaris, construccions efímeres, etc.) **que empobreixen el camp visual llunyà de determinades panoràmiques d'interès** (trams de la façana litoral, paisatge vitivinícola, llocs d'importància històrica, etc.). Caldrà definir estratègies d'ocultació,

harmonització o si s'escau enderrocar d'alguns dels elements.

- **Restaurar camins i senders fragmentats per actuacions d'urbanització o afectats per infraestructures.** A part de l'administració, el sector privat també hauria d'implicar-se en la aquest objectiu, ja que tant els itineraris com els punts d'observació del paisatge contribueixen a incrementar la singularitat i la qualitat del paisatge del Penedès i, per tant, el seu potencial de dinamització i competitivitat.

#### Mapes

Mapa 12. Punts d'observació del paisatge

Mapa 15.10. Objectiu de qualitat paisatgística 10

#### 10.17

**Evitar que la construcció de nova xarxa viària o ferroviària fragmenti els principals itineraris no motoritzats,** i garantir que aquests no es vegin tallats mentre s'executin les obres.